

Årsredovisning 2024

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Titel: Årsredovisning 2024 Länsstyrelsen i Västmanlands län
Utgivare: Länsstyrelsen i Västmanlands län
Diarienummer: 106-5357-24
Utgivningsår: 2025
Omslagsbild: Johnér bildbyrå, Ulrika Mogren, Erik Bergman, Kerstin Alvinge

Innehåll

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET	5
OM ÅRSREDOVISNINGEN	7
Årsredovisningens kapitelindelning	7
Förklaring av begrepp	8
Bedömningsgrunder.....	8
OM LÄNSSTYRELSEN	9
Våra uppgifter, uppdrag och mål	9
Strategisk styrning och planering	10
Organisation	13
MYNDIGHETSÖVERGRIPANDE RESULTATREDOVISNING.....	16
Verksamhetsöversikt	16
Nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	18
Integrering av tvärsektoriella frågor	30
Arbetsmiljö och medarbetare	34
Länsstyrelsens arbete med nationella stödverksamheter och resurssamverkan	37
RESULTATREDOVISNING PER VERKSAMHETSOMRÅDE	38
Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	39
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	45
Regional tillväxt och infrastrukturplanering	51
Hållbar samhällsplanering och boende	55
Energi och klimat.....	68
Kulturmiljö	75
Samhällsskydd och beredskap	86
Naturvård och miljöskydd.....	94
Areella näringar.....	119
Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.....	133
ÖVRIG REDOVISNING.....	147
Information av väsentlig betydelse.....	147
Sammanställning av väsentliga uppgifter	148
Avgiftsbelagd verksamhet.....	149
ÅRET I SIFFROR	151

Tabell A – Verksamhetskostnader 2022–2024.....	151
Tabell B – Verksamhetskostnader och myndighetsgemensam verksamhet.....	152
Tabell C – Årsarbetskrafter 2022–2024	155
Tabell D – Representation.....	156
Tabell E – Lokaler	157
Tabell F – Redovisning av ärenden 2024.....	158
Tabell G – Överklagade beslut 2024	160
Tabell H – Överklagade beslut som ändrats i högre instans 2024.....	161
Tabell I – Handläggningstider	162
FINANSIELL REDOVISNING	166
Resultaträkning	166
Balansräkning.....	167
Anslagsredovisning.....	169
Tilläggsupplysningar och noter	169
LANDSHÖVDINGENS UNDERSKRIFT AV ÅRSREDOVISNINGEN	190
BILAGOR.....	191
Bilaga A Länsstyrelseinstruktionen.....	191
Bilaga B Regleringsbrevsuppdrag.....	194
Bilaga C Övriga uppdrag	196
Bilaga D Redovisas i särskild ordning.....	197
Bilaga E Länsstyrelsegemensamt.....	201

Landshövdingen har ordet

En regional aktör i framkant

Länsstyrelsen har i uppdrag att främja länets utveckling – att vara en regional aktör i framkant. Vår regionala närvaro och kännedom om länets förhållanden är betydelsefull. Alla verksamheter och kompetenser bidrar utifrån sina sakområden, vilket också föreliggande årsredovisning är ett bevis på. De samhällsutmaningar vi står inför kräver att myndigheten knyter ihop olika perspektiv och kompetenser för att hitta lösningar. Under året har vi genomfört en omvärldsanalys där vi tagit vara på den specialistkompetens som våra medarbetare har. I analysen har vi kartlagt de trender och utmaningar som både länet och Länsstyrelsen står inför.

Jag besökte åtta av länets tio kommuner i slutet av året. Västmanland är ett län som är rikt på värdefulla kulturmiljöer, och i några av dem finns stora behov av underhåll.

Kommunerna längs Strömholms kanal har alla signalerat om behov av ökade resurser för att underhålla kanalen för framtiden. Andra kulturmiljöer med liknande utmaningar är Sättra brunn i Sala och Sala silvergruva. Den ökande andelen äldre i befolkningen och en utmanande budgetsituation innebär svårigheter för många av de mindre kommunerna i de norra länsdelarna. Det finns också en oro för social dumpning.

Det går bra för många av företagen i länet. Men det finns tyvärr företag som varslar, till exempel är Northvolt Labs i Västerås drabbade av krisen inom företaget. Vid GKN Driveline i Köping har personalen varslats om uppsägning i samband med att företagets produktion i Köping ska läggas ner. I både Västerås och Köping har stora insatser gjorts av kommunerna och omgivande företag för att ta vara på den kompetens som finns bland de som förlorar sina jobb.

Beredskap i framkant

Det säkerhetspolitiska läget är det allvarligaste sedan andra världskriget. Den 7 mars 2024 inträdde Sverige som fullvärdig medlem i Nato. Det är den största förändringen av svensk säkerhetspolitik på över 200 år. Medlemskapet kommer framöver att vara Sveriges viktigaste försvarspolitiska arena. Länsstyrelsen är den myndighet som är ytterst ansvarig för det civila försvaret. Under året har det upprättats strukturer för världsstödd och genomförts planläggning. Inom alla civilområden har det genomförts övningsverksamhet i samverkan med Försvarsmakten. Västmanland tillhör Mellersta civilområdet.

Prövning och tillsyn i framkant

Som ett led i den gröna omställningen har vi sett ett kraftigt ökat intresse för stora solcellsanläggningar på mark bland annat i Arboga, samtidigt som vi noterat att befintliga regelverk inte är anpassade för dessa ytkrävande verksamheter. De målkonflikter som uppstår inom denna typ av ärenden är komplexa och behöver hanteras i bred samverkan mellan inblandade sakområden.

Under året har vi satsat extra på området prövning av miljöfarlig verksamhet med bland annat kompetensutveckling inom Länsstyrelsen för att upprätthålla effektivitet och god kvalitet i handläggningen. Vårt arbete med tillståndsprövning och tillsyn av de kyrkliga kulturminnena har varit omfattande under 2024. Svenska kyrkans församlingar och

pastorats förändrade behov och användning av sina kyrkobyggnader och kyrkogårdar har i ett antal ärenden påverkat tillståndsprövningen. Arbetet under 2024 har bland annat lett till ökat fokus på en långsiktig planering och genomförande av tillsyn av de kyrkliga kulturminnena.

God förvaltningskultur och värdegrund

Vi har under 2024 planerat och genomfört valet till Europaparlamentet. Vår huvuduppgift var att förbereda och genomföra den slutliga rösträkningen som genomfördes i Länsstyrelsens lokaler. Ett fyrtiotal personer deltog i rösträkningen, varav huvuddelen var vår egen personal.

För andra året i rad har vi genomfört Länsstyrelsens myndighetsdag för hela personalen. Syftet med dagen är att lyfta fram den statliga värdegrunden och vad det innebär att vara statlig tjänsteperson. Årets inledningstalare var Gunnar Wetterberg som berättade om "Alla tiders Axel" – om Axel Oxenstierna och hans gärning för den svenska statsförvaltningen. Ett annat pass handlade om Skatteverkets förändringsresa om bemötande, att vara lyhörd och att finnas till för att hjälpa kunden att göra rätt från början. I ett avslutande pass fick vi en inblick i AI i teori och praktik.

Sala 400 år och stort värmelager invigt i Västerås

Jag har deltagit i många invigningar runt om i länet. Den 15 april var det 400 år sedan Sala fick stadsprivilegier av Gustav II Adolf. Invigningen av detta jubileumsår firades med besök av kungligheter, salabor och andra besökare. Jag var också med och firade Lucia i Sala i samband med att deras arrangemang sändes i SVT. Det var ett fint program som värmdes denna vintermorgon. Samma dags bjöds vår egen personal på det traditionella Luciafirandet på slottet då vi också avtackade länsråd Ulrica Gradin för hennes värdefulla insatser för Länsstyrelsen. H.M. Konungen deltog även då Mälarenergi invigde världens största varmvattenlager i Västerås i september. I bergrummet som tidigare var ett beredskapslager för olja, ska 300 000 kubikmeter vatten lagras, motsvarande 13 GWh fjärrvärme.

Vi anpassar våra lokaler för framtiden

Det pågår en ombyggnad av våra lokaler som inleddes vid halvårsskiftet 2024. Syftet är att skapa en aktivitetsbaserad kontorslösning och minska lokalytan. Vi har gjort en rejäl rensning bland dokument och inventarier. Det har för många varit en utmanande period. Nu ser vi fram emot att få flytta in i fräscha lokaler på samma adress i maj 2025.

På följande sidor redogör vi för de många uppdrag som vår myndighet har haft under det gångna verksamhetsåret samt för de möjligheter och utmaningar som vi ställts inför under 2024. Under året har våra medarbetare genomfört en omfattande verksamhet där bland annat beslut fattats i 12 444 ärenden och beslut om bidrag har fattats om 83 miljoner kronor. Min bedömning är att Länsstyrelsen har uppnått ett gott resultat för verksamhetsåret 2024.

Välkommen att ta del av Länsstyrelsen i Västmanlands årsredovisning!

Johan Sterte

Landshövding i Västmanlands län

Om årsredovisningen

Syftet med det här avsnittet är att informera om årsredovisningens upplägg och disposition samt att beskriva de huvudsakliga begrepp samt mät- och värderingsmetoder som vi använder. Redovisningsprinciper för finansiella delar, tabeller och ärendestatistik redovisas under rubriken Tilläggsupplysningar och noter i avsnittet Finansiell redovisning.

Årsredovisningens kapitelindelning

Länsstyrelsens årsredovisning är uppbyggd för att motsvara kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB). Den består av följande delar:

- Landshövdingen har ordet
- Om årsredovisningen
- Om Länsstyrelsen
- Myndighetsövergripande resultatredovisning
- Resultatredovisning per verksamhetsområde
- Övrig redovisning
- Året i siffror
- Finansiell redovisning
- Landshövdingens underskrift av årsredovisningen
- Bilagor

Avsnittet Om Länsstyrelsen beskriver Länsstyrelsens övergripande uppgift, hur vi arbetar med den strategiska styrningen, verksamhets- och organisationsutveckling samt de länsstyrelsegemensamma stödverksamheterna. Resultatredovisningen innehåller bland annat en myndighetsövergripande redovisning och en redovisning per verksamhetsområde, som utgår från den länsstyrelsegemensamma verksamhets- och ärendestrukturen (VÅS).

Redovisningen per verksamhetsområde inleds med en tabell med instruktionsuppgifter, regleringsbrevsuppdrag och andra återrapporteringsgrunder som redovisas i avsnittet. Efter det redogör vi för verksamhetsområdets uppgifter, uppdrag och mål samt beskriver hur vi genomför verksamheten. Sedan kommer resultatredovisningen med en resultatbedömning.

Under avsnitt Övrig redovisning beskrivs information och uppgifter av väsentlig betydelse samt avgiftsbelagd verksamhet. Året i siffror innehåller bland annat statistik avseende verksamhetskostnader, årsarbetskrafter (ÅA) och ärendehantering, fördelade enligt länsstyrelsernas koder för verksamhets- och ärendestruktur (VÅS). Den finansiella redovisningen innehåller resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisningen samt tilläggsupplysningar och noter.

Bilaga A-C beskriver vilka paragrafer i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, regleringsbrevsuppdrag och övriga uppdrag som ingår i resultatredovisningen samt var i årsredovisningen de redovisas. Bilaga D tydliggör vilka regleringsbrevsuppdrag som

redovisas i särskild ordning. Bilaga E innehåller länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag och funktioner som samordnas.

Förklaring av begrepp

Här förklarar vi några av de begrepp som vi använder oss av i resultatredovisningen.

Uppgifter utgår i regel från förordningar, till största delen från det som står i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion.

Uppdrag utgår till största delen från tidsatta uppdrag som regeringen angett i regleringsbrevet eller i något annat beslut.

Länsstyrelsens verksamhet styrs av att vi i utförandet av våra uppgifter och uppdrag ska bidra till att nationella och mer övergripande mål får genomslag i länet och där Länsstyrelsens insatser i olika grad påverkar måloppfyllelsen.

I enlighet med Ekonomistyrningsverkets föreskrifter till 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) använder Länsstyrelsen resultatindikatorer som stöd för bedömningar av måloppfyllelsen och resultaten.

Det finns flera områden i resultatredovisningen som Länsstyrelsen inte redovisar indikatorer för. Skälen till det är bland annat svårigheter inom vissa områden att definiera relevanta indikatorer som påvisar eller indikerar en resultatutveckling utifrån uppdraget.

Resultat vi redovisar kan bestå av både prestationer och effekter. Resultatbedömningen är den samlade bedömningen av resultatet av Länsstyrelsens insatser inom verksamheten.

Bedömningsgrunder

I årsredovisningen används bedömningsgrunder i form av nyckeltal, indikatorer, statistik (exempelvis året i siffror) och övriga resultatbeskrivningar.

För varje verksamhetsområde bedöms resultatet i förhållande till verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål. Resultatet bedöms också i förhållande till redovisade förändringar, skillnader och tillstånd.

För respektive avsnitt i årsredovisningen görs en motiverad sammanvägd bedömning av resultatet. I de fall verksamheten i avsnittet är omfattande kan den kompletteras med en motiverad bedömning per delverksamhet.

De nivåer och omdömen som vi använder för resultatbedömningen är:

- Otilfredsställande: Resultaten når inte upp till målen eller når endast i begränsad omfattning de uppsatta målen.
- Utvecklingsbehov: Resultaten når delvis upp till de uppsatta målen, men inte i tillräcklig omfattning.
- Gott: Resultaten når i all väsentlighet de uppsatta målen.
- Utmärkt: Resultaten når i alla delar de uppsatta målen med god marginal.

Om Länsstyrelsen

I förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (länsstyrelseinstruktionen) anges att i varje län finns en länsstyrelse som ansvarar för den statliga förvaltningen i länet, om det inte finns någon annan myndighet som ansvarar för särskilda förvaltningsuppgifter.

Som regeringens ombud i länet är Länsstyrelsen en viktig länk mellan länets kommuner och dess invånare å ena sidan och regeringen, riksdagen och de centrala myndigheterna å den andra sidan.

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
1§ Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Länsstyrelseinstruktion

Våra uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelseinstruktionen anger övergripande inom vilka områden länsstyrelsen har uppgifter och hur länsstyrelsen ska styras och organiseras. Länsstyrelsernas uppdrag ges via lag av riksdagen och via förordningar eller beslut av regeringen, främst i vårt regleringsbrev. Även EU:s direktiv och förordningar styr länsstyrelsernas verksamhet.

Länsstyrelsen arbetar för ett hållbart samhälle. Utifrån de tre dimensionerna social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet arbetar vi för en hållbar utveckling i länet. Länsstyrelsen ansvarar för att beslut från riksdagen och regeringen får regionalt genomslag och vi samordnar den statliga verksamheten. Vi ska ta tillvara både individens och samhällets intressen i utvecklingen av länet. Vi bedriver verksamhet inom flera olika samhällsområden och vi ska vara en kunskapsorganisation som har förmågan att arbeta sektorsövergripande i många frågor.

Det saknas ett övergripande riksdagsbundet mål för länsstyrelserna som helhet. Övergripande ska dock länsstyrelserna verka för att nationella mål ska få genomslag i länen, samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Detta omfattar samtliga län, oavsett ansvars- och uppgiftsfördelning mellan staten, kommunerna och regionerna. I redovisningen av respektive verksamhetsområde knyter vi an till relevanta nationella och regionala mål som uppgifterna och uppdragen ska bidra till att uppnå.

Länsstyrelsen finansieras från flera olika källor. Finansieringen sker till största delen av anslag på statens budget. Till stor del består dessa anslag av det så kallade förvaltningsanslaget. Förvaltningsanslaget utgör i genomsnitt ungefär 50 procent av länsstyrelsernas totala intäkter. Utöver förvaltningsanslaget har länsstyrelsen riktade medel i form av så kallade sakanslag. En annan finansieringskälla är bidragsfinansiering som kommer från andra myndigheter och organisationer. Utöver det bedriver länsstyrelsen avgiftsfinansierad verksamhet och tar in avgifter från organisationer och individer.

Strategisk styrning och planering

Myndighetens sammanhållna process för strategisk styrning, planering och uppföljning ger ett effektivt, enhetligt och systematiskt arbetssätt som skapar bättre förutsättningar till analys och intern dialog inom myndigheten. Detta leder till en ändamålsenlig styrning av verksamheten, att utifrån ekonomiska ramar nå uppsatta mål med utgångspunkt i förhållanden i länet.

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att de nationella målen och de globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030 ska få genomslag i länet. Våra insatser och aktiviteter syftar till att bidra till en gynnsam utveckling i länet, samtidigt som vi också skyddar och bevarar naturen till nytta för medborgarna och den biologiska mångfalden.

Vision och övergripande mål

För att tydliggöra uppdraget och målen har myndigheten en vision och övergripande mål som tillsammans utgör grunden för myndighetens styrning, planering och verksamhetsuppföljning.

Länsstyrelsens vision lyder ”Ett hållbart Västmanland för nuvarande och kommande generationer”. För att nå visionen finns fyra långsiktiga mål som både är vägledande och styrande för all verksamhet inom myndigheten.

Länsstyrelsen skapar stor effekt och nytta genom följande övergripande mål:

- att vi är en regional aktör i framkant
- att vår myndighetsutövning är rättssäker, effektiv och möjliggörande
- ett tillitsfullt arbetsklimat och en hållbar arbetsmiljö
- en förmåga att anpassa arbetet med att nå nationella mål efter omvärlden och läget i länet.

Utöver de övergripande målen finns mål för verksamheten inom myndigheten. Vi har valt att använda de målformuleringar och beskrivningar för respektive verksamhetsområde som har tagits fram i samverkan mellan alla 21 länsstyrelser, i det gemensamma arbetet med länsstyrelsernas årsredovisningsmall. Det finns målformuleringar som innehåller de nationella mål som riksdagen har beslutat samt uppgifter och uppdrag för varje verksamhetsområde. Se vidare resultatredovisning per verksamhetsområde.

Fokusområden

Utifrån en omvärlds- och nulägesanalys samt mot bakgrund av myndighetens vision och övergripande mål tas årliga fokusområden fram. De områden som lyfts berör samtliga avdelningar och stabsenheter inom myndigheten på olika sätt. Alla avdelningar och stabsenheter ska planera för aktiviteter som visar hur de bidrar till fokusområdet. Länsstyrelsen har haft tre fokusområden för 2024:

- **Beredskap i framkant** - Västmanlands län ska ha en beredskap för kriser som kan uppstå till följd av en omvärldsutveckling. I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget har arbetet för att skapa denna beredskap intensifierats. Den nya typen av

långvariga och lågintensiva kriser har tydliggjort att Länsstyrelsens roll och arbetsätt i kris och krig behöver utvecklas löpande.

- **Prövning och tillsyn i framkant** - Konkurrens om mark- och vattenanvändning leder återkommande till målkonflikter där intressen av olika slag ställs mot varandra. Länsstyrelsen har en viktig roll i omställningen genom att underlätta denna, inte minst i termer av effektivare miljötillståndprövningar och samrådsprocesser, men även i främjandearbetet.
- **God förvaltningskultur och värdegrund** - Det övergripande målet är att stärka myndigheten, sammanhållningen och förmågan till förändring. Syftet med fokusområdet är att arbeta långsiktigt och systematiskt med myndighetens värdegrund, förvaltningskultur och gemensamma förhållningssätt. Det innebär att tydliggöra vad som är viktigt för myndigheten och alla medarbetare och hur vi förhåller oss till det, och att skapa bra förutsättningar för samarbete och för en god och sammanhållen arbetsplats.

Planering och uppföljning

Arbetet med den årliga styrningen och planeringen av verksamheten sker inom ramen för verksamhetsplaneringsarbetet. Verksamhetsplaneringen inleds varje år med en omvärldsanalys som genomförs i ledningsgruppen som gemensamt ringar in viktiga omvärldshändelser och faktorer som kan påverka myndigheten under kommande år. Resultatet av denna omvärldsanalys tas med i verksamhetsplaneringen och utgör underlag till Länsstyrelsens prioriteringar och särskilda insatser. Under 2024 har arbetet med den årliga omvärldsanalysen utvecklats och involverat fler verksamheter och medarbetare, se vidare under Verksamhetsutveckling nedan.

Verksamhetsplaneringen ska ske utifrån ett helhetsperspektiv. Den ska bidra till transparens när det gäller myndighetens övergripande prioriteringar samt skapa delaktighet och förståelse för vad myndigheten ska uppnå under kommande verksamhetsår. Det resulterar i en dokumenterad överenskommelse mellan landshövdingen och respektive avdelningschef om varje avdelnings verksamhetsplan inklusive mål och styrtal.

Även tvärperspektiven integreras i styrningen, eftersom alla avdelningar har mål och aktiviteter för de tvärperspektiv som är relevanta för respektive verksamhet.

Under året följs verksamheten och ekonomin upp tertialvis, både skriftligt och i muntliga dialoger med landshövdingen och länsrådet. Uppdragen i regleringsbrevet följs särskilt. I den ekonomiska uppföljningen ingår att lämna en prognos för helårsresultatet. Tertialuppföljningen kompletteras med förenklade uppföljningar fyra gånger per år som fokuserar på att ge en nulägesbild av det ekonomiska utfallet och ärendeflödet.

Det här sättet att styra organisationen mot gemensamt uppsatta mål bedöms fungera väl och ger gott underlag för rapportering till uppdragsgivare, både om verksamheten och ekonomin. Länsstyrelsen använder tertialrapporteringarna aktivt, för att prioritera och säkerställa resultatet. Det är särskilt viktigt med goda underlag, eftersom tillkommande eller förändrade uppdrag ska hanteras och omsättas i verksamheten.

Verksamhetsutveckling

Myndigheten har under året fortsatt att utveckla verksamheten utifrån den strategiska inriktningen. Utöver myndighetens tre fokusområden har integrering av jämställdhet prioriterats, se vidare avsnittet ovan om fokusområden och jämställdhet.

Under 2024 har vi inlett ett mer aktivt arbete med den årligt återkommande omvärldsanalysen. Syftet har varit att få ett ännu bättre underlag till verksamhetsplaneringen genom att involvera avdelningarna som har bidragit med sina sakkunskaper och reflektioner. I analysen beskrivs läget i länet utifrån de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna.

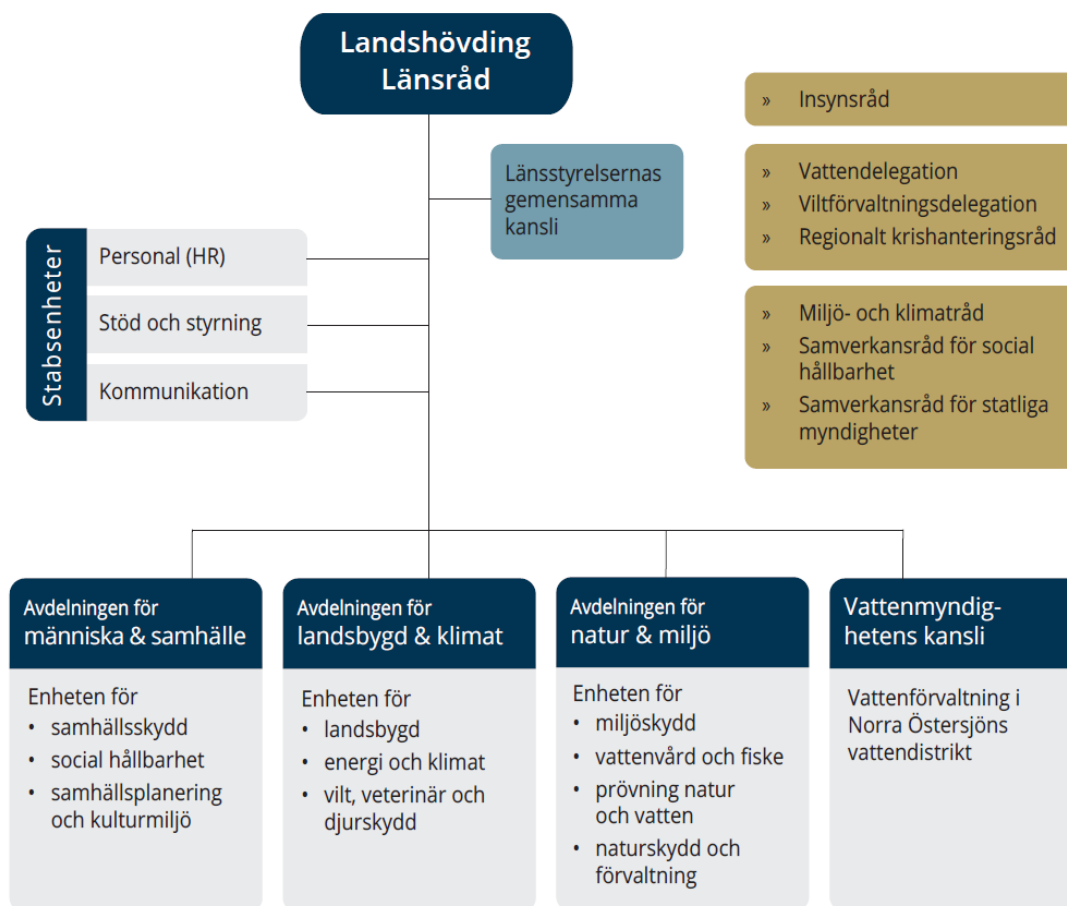
Digitala samverkanstjänster

En kärnuppgift för Länsstyrelsen är att kunna samverka med länets aktörer, med andra myndigheter och mellan länsstyrelserna på det sätt som är mest effektivt för uppgiften. Efter pandemin har behovet av att kunna samverka helt digitalt växt fram som ett självklart behov. Länsstyrelserna har samtidigt ett behov av att digital samverkan ska ske lagligt och säkert.

Länsstyrelserna har fortsatt bedriva det gemensamma utvecklingsprojektet som startades 2023 med syfte att etablera lagliga och lämpliga digitala tjänster för samverkan. Projektet har under året utrett och analyserat föreslagna tjänster utifrån en kravspecifikation samt deltagit i Trafikverkets och Skatteverkets utredning gällande digital samverkan i en molntjänst. Det har resulterat i valet av tre digitala samverkanstjänster och att lanseringen kommer att ske under 2025.

Organisation

Länsstyrelsens organisation

Länsstyrelsen i Västmanlands organisation 31 december 2024.

Länsstyrelsen var vid utgången av 2024 organiserad i fyra avdelningar som ansvarar för kärnverksamheten och tre stabsenheter som ansvarar för verksamhetsstöd inom sina respektive områden. Länsstyrelsens ledning består av landshövding Johan Sterte och länsråd Ulrica Gradin, som från den 1 december ersatts av vikarierande länsråd Stefan Renlund.

Länsstyrelsen har ett insynsråd och två delegationer: Viltförvaltningsdelegationen och Vattendelegationen. Länsstyrelsen organiserar och ansvarar för fem samverkansråd som landshövdingen är ordförande för:

- Samverkansrådet för statliga myndigheter
- Regionala krishanteringsrådet
- Miljö- och klimatrådet
- Rådet för social hållbarhet

Under 2024 har Länsstyrelsen genomfört en justering av organisationen genom att slå samman stabsenheterna för verksamhetsstyrning respektive juridik till en gemensam stabsenhet med det nya namnet stöd och styrning under ledning av chefsjurist Louise Klofelt. Den nya organisationen trädde i kraft den 1 oktober 2024.

Länsstyrelsen är värdlän för länsstyrelsernas gemensamma kansli, vilket framgår av organisationsschemat. Kansliet bereder gemensamma frågor till länsrådsmöten, strukturen för länsstyrelsernas gemensamma arbete, de så kallade länsrådsgrupperna samt stödet till beställarorganisationen för it. Läs mer om Gemensamma kansliets verksamhet i bilaga E Länsstyrelsegemensamt - Länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som genomförs samordnat.

Grupper för att stötta interna processer

I samband med införandet av en ny organisation förra året tog Länsstyrelsen fram en ny arbetsordning med tillhörande bilagor. I arbetsordningen förtydligades ansvar, roller, delegation och interna grupper som ska stödja och förstärka myndighetens arbete och processer. Exempel på sådana interna grupper är:

- Enligt en särskilt beslutad krisberedskapsplan finns en intern krisberedskapsorganisation som aktiveras vid behov i samband med en samhällsstörning. För Länsstyrelsens organisering inför och vid höjd beredskap finns ett särskilt beslut om krigsorganisation.
- Ledningsgruppen är ett rådgivande organ till landshövdingen. Den behandlar strategiska frågor för myndigheten och länet, övergripande budget- och verksamhetsfrågor och informationsutbyte samt arbetsgivarfrågor. I ledningsgruppen ingår landshövding (ordförande), länsråd, avdelnings- och stabsenhetschefer.
- Chefsmöten genomförs för att nå samsyn kring gemensamma verksamhets-, chefs- och arbetsgivarfrågor. Chefsmöten leds av länsrådet. Samtliga chefer deltar.
- Samverkan med personalorganisationerna regleras genom ett särskilt samverkansavtal. Avtalet preciserar hur samverkan ska ske och innebär bland annat att samverkan på myndighetsövergripande nivå sker genom en central samverkansgrupp (CSG). På den centrala samverkansgruppens möten deltar länsledningen, personalfunktionen, fackliga företrädare och huvudskyddsombud.
- Varje avdelning och enhet genomför möten som leds av chefen och där alla medarbetare deltar. Där behandlas aktuella frågor för avdelningen respektive enheten. På avdelnings- och enhetsmöten sker samverkan enligt särskilt samverkansavtal.
- Rond är en återkommande tid för föredragning av ärenden för länsledningen. Det är ett tillfälle för beslut, information och vägledning vid beredning av ärenden, remisser och andra uppdrag som berör landshövding och/eller länsråd.
- Tvärberedning är forum för helhetsbedömningar av aktuella uppdrag, ärenden och övriga frågor som behöver diskuteras internt mellan flera avdelningar och enheter. Exempel på tvärberedning är plansamråd och samordning av vatten- och säkerhetsfrågor.

Länsstyrelsegemensamma stödverksamheter

Ett antal av länsstyrelsernas stödverksamheter har inordnats i nationella funktioner med hemvist vid en länsstyrelse. Redovisning av länsstyrelsegemensamma stödverksamheter finns samlad i bilaga E.

Dessa är:

- IT-avdelningen (värmland Västra Götaland)
- Telefonistorganisation (värmland Kronoberg)
- Samordnad löneservice (värmland Kronoberg)
- Ekonomiadministration LstEA (värmland Örebro)
- Dataskydd och informationssäkerhet (värmland Stockholm)
- Gemensamma kansliet (värmland Västmanland)

Myndighetsövergripande resultatredovisning

I det här avsnittet redovisar vi resultat av övergripande verksamhet som berör flera verksamhetsområden eller som inte kan placeras i ett enskilt verksamhetsområde.

Verksamhetsöversikt

Nyckeltal: Verksamhetsöversikt	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	177,8	183,1	185,1
Antal årsarbetskrafter kvinnor	117,8	118,8	120,5
Antal årsarbetskrafter män	59,9	64,3	64,6
Antal ärenden, inkomna och upprättade	11 998	11 982	11 902
Antal beslutade ärenden	12 444	10 454	12 686
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	142	126	378
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	335 308	311 541	297 059
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen ¹ (tkr)	83 272	49 822	128 435

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Kommentarer till tabellen

Antalet årsarbetskrafter har minskat under 2024. Förklaringen är att flera vakanta tjänster inte har tillsatts under året. Det beror delvis på att projekt LIFE IP Rich Waters kommer att avslutas under 2025. Relevanta vakanta tjänster har tillsatts med medarbetare från projektet, och dessa medarbetare påbörjar sina tjänster under perioden då projektet avslutas

Antalet beslutade ärenden har ökat jämfört med föregående år. Den största ökningen har skett inom området Lantbruk och landsbygd (VÅS 60). Antalet beslut har också ökat inom till exempel stöd till boende och energiåtgärder (VÅS 41) och övrig förvaltning, där ärenden som berör allmänna val (VÅS 201) ingår. Antalet ej beslutade ärenden äldre än två år är något högre än 2023, men ligger fortsatt på en låg nivå.

Verksamhetens kostnader har ökat mellan åren. Det beror främst på ökad budget för den länsstyrelsegemensamma förvaltnings- och utvecklingsportföljen. Västmanlands län är världslän för denna funktion och ökningen är enligt plan.

¹ Nyckeltalet Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen visar utbetalda bidrag under året. Här är inte periodiserade lämnade bidrag med. Urvalen för detta nyckeltal är inte samma som lämnade bidrag i resultaträkningen. Det gäller även för samma nyckeltal som anges i avsnittet Resultatredovisning per verksamhetsområde.

Lämnade bidrag

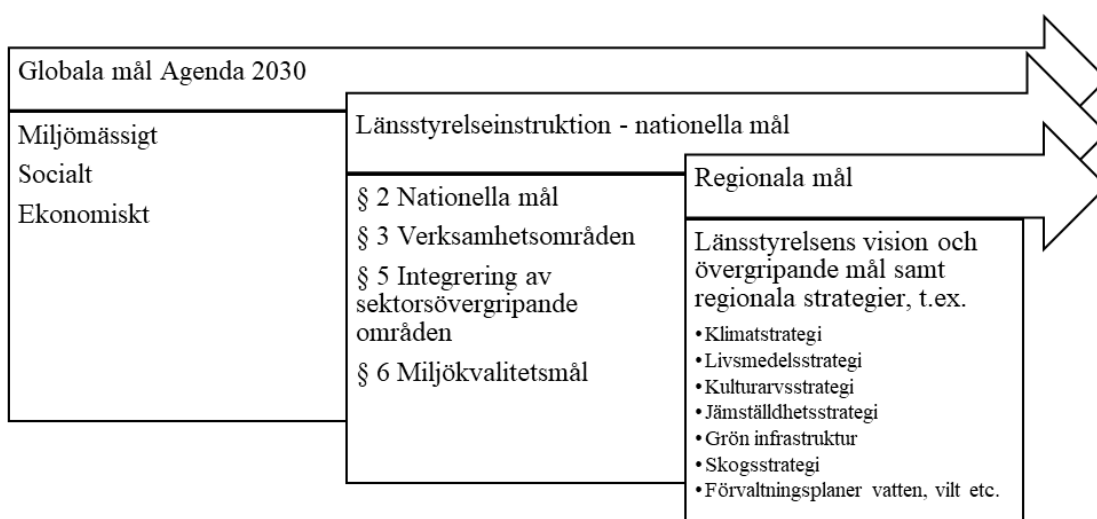
Utbetalningen av bidrag varierar stort mellan åren. En förklaring till det är att Länsstyrelsen koordinerar flera stora EU-projekt, och inom projekten förmedlas beslutade medel vidare till projektens olika partners. Under 2024 genomfördes större utbetalningar av projektmedel inom dessa Life-projekt.

Nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030

Avsnittet innehåller redovisningar och åiterrapporteringar enligt:

Uppgift/uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
2§ p1 Verka för att nationella mål får genomslag	Länsstyrelseinstruktion
2§ p2 Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Länsstyrelseinstruktion
2§ p3 Främja länets utveckling och följa tillståndet	Länsstyrelseinstruktion
2§ p4 Främja samverkan	Länsstyrelseinstruktion
2§ p5 Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Länsstyrelseinstruktion
6§ Generationsmål för miljöarbetet och riksdagens miljö kvalitetsmål (övergripande)	Länsstyrelseinstruktion
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Regleringsbrev
1C1 Redovisa bidrag till tillväxt och beskriv arbete för tillväxt vid målkonflikter	Regleringsbrev
1D7 Effektivitet, enhetlighet och handläggningstider vid tillsyn och prövning	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Målstruktur – globala, nationella och regionala mål.

Länsstyrelsen arbetar för att de nationella målen och de globala hållbarhetsmålen enligt Agenda 2030 ska få genomslag i länet.

Många aspekter är inarbetade i det dagliga arbetet och beaktas i all kärnverksamhet. Inom Länsstyrelsen finns flera tvärsektorieella arbetsgrupper med medarbetare från olika avdelningar. Det är arbetsgrupper för bland annat fysisk planering, infrastrukturplanering, energi- och klimatfrågor och vattenförvaltning. Att samordna samhällsintressen och främja samverkan är en viktig framgångsfaktor för alla de resultat och effekter som redovisas i detta kapitel.

En utgångspunkt är att läget i länet i relation till mål ska bilda utgångspunkten för inriktning och avvägningar mellan olika intresseområden. Läs mer i avsnittet Strategisk styrning och planering.

Nationella mål

Beredskapsfrågan aktuell inom många områden

Länsstyrelsen är högsta civila totalförsvarsmyndighet på regional nivå vid höjd beredskap och bedriver ett arbete med uppbyggnaden av totalförsvaret. Arbetet innebär uppbyggnad av den egna förmågan, för att stärka Länsstyrelsen inför och vid höjd beredskap samt planering och stöd till Försvarmakten och kommunerna, Region Västmanland samt andra aktörer i länet.

Krisberedskap och civilt försvar har i stor utsträckning präglat myndighetens verksamhet under 2024. Detta ses inte längre som en uppgift för en enskild enhet inom Länsstyrelsen utan är en fråga som alla avdelningar prioriterar utifrån sina egna verksamheter. Länsstyrelsen har aktivt arbetat för att stärka totalförsvarskulturen i myndigheten.

Exempel på insatser som genomförts under 2024:

- Utbildningar om beredskap kring avlopp har genomförts för de som är ansvariga för vatten och avlopp samt beredskapsfrågor i kommuner och kommunala bolag. Utbildningen fokuserade på hur störningar i avloppsvattenrening vid samhällskriser eller krig ska hanteras samt hur man snabbt kan återställa driften. Syftet var att ge grundläggande kunskap om kontinuitetshantering och verktyg för att aktivt bidra i processen.
- Sveriges länsstyrelser har tillsammans tagit fram publikationen Kulturmiljö i beredskap som knyter an till dagsaktuella frågor med tanke på klimatförändringar och den rådande säkerhetspolitiska situationen. I beredskapsplaneringen ingår skydd av kulturegendom som en grundförutsättning för att bevara vårt kulturarv. Rapporten ger exempel på aktiviteter som pågår på länsstyrelserna i uppbyggnaden av det civila försvaret. Skriften är tänkt att inspirera de som värnar om våra kulturhistoriska miljöer, politiker och tjänstemän.
- För att stärka beredskapsförmågan inom kommunal hälso- och sjukvård samt socialtjänst (KHOSS) har Länsstyrelsen genomfört informationsinsatser för att ge en tydligare bild av KHOSS i länet och flertalet kommunbesök har gjorts. Länsstyrelsen har också genomfört en KHOSS-dag med information om Försvarmaktens sjukvårdssystem, kunskap om tjänsteplikten, barnrättsperspektiv samt försörjningsberedskap.
- Livsmedelsstrategin i Västmanlands län fokuserar på fyra områden varav ett är krismat. Livsmedelskedjan behöver vara robust. Därför är det strategiskt viktigt att kunna tillgodose behovet av mat och säkerställa tillgången till livsmedel för länets invånare vid kris och ytterst i krig. Arbetet med den regionala livsmedelsstrategin sker genom samverkan med länets kommuner, andra regionala aktörer och näringslivsaktörer inom livsmedelsområdet. Se vidare avsnitt Areella näringar.

Ny inriktning klar för Mellersta civilområdet

Inom Mellersta civilområdet, där Västmanlands län ingår, beslutades under 2024 om en ny inriktning för att nå största möjliga försvarseffekt vid höjd beredskap. Målet är att civilområdet tillsammans ska kunna agera snabbt och samordnat.

Den nya inriktningen innehåller 15 fokusområden för de kommande åren. Som exempel kan nämnas Förmåga till effektiv ledning, samverkan och samordning mellan civilområdesansvarig länsstyrelse och länsstyrelserna inom civilområde.

Det har även beslutats om en plan för ledning under höjd beredskap. Om regeringen beslutar om höjd beredskap börjar ett antal nya lagar gälla i Sverige, och länsstyrelserna får i och med detta flera nya uppgifter. Den beslutade planen är tänkt att vara ett stöd till beslutsfattare i Mellersta civilområdet för att gemensamt kunna avgöra vilka åtgärder som ska prioriteras vid höjd beredskap.

Se vidare redovisningar under avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

Samordna samhällsintressen och främja samverkan

En framgångsfaktor för att nå effekt

Målinriktade insatser för att samordna olika intressen och öka samverkan har genomförts inom många verksamhetsområden, där fokus är att öka möjligheterna att uppnå nationella och regionala mål i länet. Exempel på effekter av Länsstyrelsens övergripande arbete med att samordna samhällsintressen och främja samverkan är bland annat ett ökad samarbete med fler aktörer inom prioriterade områden så som vatten, krisberedskap, social hållbarhet, miljö och klimat.

Länsstyrelsen koordinerar två stora EU-projekt

Inom LIFE IP Rich Waters har ett stort fokus legat på att sammanställa resultaten av projektet och sprida dessa lärdomar till relevanta aktörer. Länsstyrelsen i Västmanlands län koordinerar projektet som startade 2017 och avslutas vid halvårsskiftet 2025. Projektet omfattar Norra Östersjöns vattendistrikt och har som mål att bidra till ett bättre genomförande av EU:s vattendirektiv. Projektet präglas av ett brett partnerskap med representation från kommuner, länsstyrelser, akademi, vattenvårdsförbund med flera.

I projektet Life2Taiga har deltagande länsstyrelser under året utfört 28 naturvårdsbränningar på 394 hektar i syfte att öka naturvärden i brandpräglade tallskogar. Även detta projekt koordineras av Länsstyrelsen i Västmanlands län och pågår 2022–2028 med finansiering av EU-kommissionens LIFE-fond. I projektet medverkar 17 länsstyrelser, Naturvårdsverket samt Metsähallitus i Finland (Finlands motsvarighet till Naturvårdsverket).

Projekten LIFE IP Rich Waters och Life2Taiga bidrar till att Länsstyrelsen i Västmanland uppfattas som drivande och initiativkraftig. Projekten leds väl och har fått gott omdöme av externa parter. Båda projekten beskrivs närmare inom avsnitt Naturvård och miljöskydd.

Samordna utvecklingen av Hjälmaren

Under 2024 har Länsstyrelsen med flera andra aktörer kring Hjälmaren bildat föreningen Hjälmarsamarbetet i syfte att samordna utvecklingen av landsbygden, naturmiljön och friluftslivet. Föreningens arbete fokuserar på samverkan mellan civilsamhälle, näringsliv, markägare och offentlig sektor. Den ska också arbeta med lokal förankring och samverkan med civilsamhälle, näringsliv och markägare. Målet är effektiv samordning mellan aktörerna som leder till en mer effektiv användning av resurserna.

Samråd kring viktiga vattenfrågor

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt, där Västmanlands län ingår, har startat ett samråd om distriktets sjöar, vattendrag och kustvatten. Samrådet syftar till att identifiera de största utmaningarna för vattnet, vad som behöver prioriteras och hur vattnet ska skötas framöver. Svaren kommer att användas som underlag för framtida planering och åtgärder för sjöar och vattendrag.

Regional miljösamverkan med flera län och kommuner

Länsstyrelsen deltar aktivt i den regionala miljösamverkan, Mitt Miljösamverkan, där länsstyrelser och kommuner i Västmanlands, Gävleborgs, Uppsala, och Dalarnas län ingår. Enligt avtalet ska samverkan genom operativa och konkreta samverkansprojekt, gemensam och jämförande tillsyn/kontroll samt nätverk för erfarenhetsutbyte skapa förutsättningar för samsyn och effektiv miljöbalktillsyn och livsmedelskontroll. Länsstyrelsen medverkar i första hand genom att delta i miljösamverkans styrgrupp. Mitt Miljösamverkan har under året drivit ett antal projekt, genomfört möten för kommunala inspektörer och utbildningar inom bland annat tatueringssverksamhet. De möten som genomförts är mycket uppskattade av de kommunala inspektörerna som får möjlighet att lyfta frågor och samtala med kollegor. Vi bedömer att denna regionala miljösamverkan är ett effektivt verktyg och har gett förutsättningar för att uppnå en mer likriktad och effektiv tillsyn i länets kommuner.

Samverkan med flera län inom förorenade områden

Vi samverkar med länsstyrelserna i Uppsala, Stockholm, Örebro, Dalarna, Södermanland och Gotland inom området förorenade områden. Det ursprungliga syftet är utveckla en gemensam tillsynsvägledning till kommunerna. Resultatet av vår samverkan är framför allt att vi kan ge kommunerna mer vägledning av hög kvalitet inom ett tillsynsområde som är komplext och där utvecklingen går snabbt framåt. Länsstyrelsernas samverkan har utvecklats genom åren och omfattar även gemensamma ramavtal, samverkan inom bidrag och tillsyn. Under 2024 har till exempel ett gemensamt ramavtal tecknats för ansvarsutredningar.

Stärkt samverkan för social hållbarhet

Under slutet av 2023 påbörjade arbetet med att vidareutveckla det länsgemensamma arbetet inom social hållbarhet. Landshövdingen tog bland annat initiativ till att bilda Samverkansrådet för social hållbarhet.¹ Målsättningen har varit att sammanföra och samordna olika samhällsaktörer utifrån länsgemensamma utmaningar. Detta arbete har fortsatt under 2024 och kommer att fortskrida även en bit in på 2025. Bland ledamöterna i

¹ [Samverkansråd för social hållbarhet | Länsstyrelsen Västmanland](#)

det sociala hållbarhetsrådet finns personer i ledande positioner från samtliga kommuner, Region Västmanland, myndigheter, civilsamhällesorganisationer, näringslivet och akademien. Under 2024 har rådet valt att prioritera områdena utrikesfödda kvinnors etablering, barn och unga i organiserad brottslighet (BOB) respektive våldsförebyggande arbete och systematiskt upptäckande av våld. Ett arbete har bedrivits med att ta fram en social hållbarhetsanalys samt att utveckla ett index inom social hållbarhet. Analysen syftar till att ta fram ett underlag som kan ligga till grund för gemensamma prioriteringar inom social hållbarhet för länet. Arbetet har genomförts i samverkan med forskare vid Mälardalens universitet och har resulterat i ett index för social hållbarhet som är nedbrytbart på områdesnivå i alla kommuner i länet. Modellen kommer att bli ett viktigt verktyg för att ta fram lägesbilder, prioriteringar och gemensamma satsningar i länet.

Samverkan för utveckling av landsbygden

Målet med länets livsmedelsstrategi är att livsmedelsproduktionen ska öka fram till 2030. Den regionala livsmedelsstrategin omfattar hela kedjan, från producent till konsument. Produktionsökningen främjar länets sysselsättning, utvecklar landsbygden och bidrar till försörjningsberedskap av livsmedel. Länet har ett brett samarbete med olika aktörer i hela kedjan för att nå målen i livsmedelsstrategin. Aktörer som ansluter till samarbetet utökas efter hand, under 2024 har RISE och Sweden Food Arena anslutit till arbetet.

Se vidare redovisningar under avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

Främja länets utveckling och följa tillståndet i länet

Långsiktigt utvecklingsarbete i bred samverkan

Ett av Länsstyrelsens övergripande mål är att skapa stor effekt och nytta i länet genom att vara en regional aktör i framkant. Länsstyrelsen i Västmanlands län har utvecklat en bred samverkan med andra myndigheter, kommuner, regionen, näringslivet och intresseorganisationer genom sina råd och delegationer. Regelbundna möten i rådet för social hållbarhet, miljö- och klimatrådet, vattendelegationen, viltförvaltningsdelegationen och samverkansrådet för statliga myndigheter bidrar i stor utsträckning till att följa tillståndet och utvecklingen och uppmärksamma strategiska frågor och inriktningen i länet. Länets riksdagsledamöter bjuds in till samtal ett par gånger per år i syfte att redovisa läget i länet inom områden som är av ömsesidigt intresse. Under året har exempelvis den gröna omställningen, eleffektbehovet, länets kulturmiljöer och civil beredskap diskuterats.

Gemensamma målbilder och planer framåt främjar länets utveckling genom att berörda aktörer enas kring prioriteringar, vad som behöver genomföras och kommuniceras samt att ansvar och roller i genomförandet tydliggörs. Effekten blir också ett mer långsiktigt utvecklingsarbete som involverar fler och som löpande kan följas upp och justeras utifrån förändringar i länet.

Länsstyrelsen tar varje år fram en övergripande inriktning för verksamhetsåret utifrån en omvärldsanalys samt Länsstyrelsens vision och övergripande mål. Under 2024 har omvärldsanalysen tagits fram i bred samverkan med våra avdelningar och enheter. Omvärldsanalysen beskriver inledningsvis nuläget i länet utifrån de tre dimensionerna av

ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Därefter redovisas övergripande trender inom ämnesområdena demokrati, miljö och klimat. Inom varje ämnesområde beskrivs vidare flera delområden utifrån tillståndet i länet och övergripande trender på global, nationell och lokal nivå. Varje avsnitt avslutas med en analys av hur trenderna påverkar Västmanlands län respektive Länsstyrelsens verksamhet. Omvärldsanalysen avslutas med en sammanfattning av prioriterade frågor samt vilka frågor som behöver stå i fokus i verksamhetsplaneringen under kommande år. En effekt av detta arbetssätt är att flera av våra specialistkompetenser har medverkat i arbetet och bidragit till en bred belysningen av vilka frågor som behöver stå i fokus i vår fortsatta verksamhet.

Länsstyrelsen har också följt tillståndet i länet genom bland annat den regionala bostadsmarknadsanalysen samt utvecklingen av den statliga servicen och närvaron i länet. Vi avsätter tid för sammanställning av omvärldsbevakning varje vecka. Vi bevakar aktuella nyheter inom media, regeringen, statliga myndigheter, andra länsstyrelser och våra kommuner.

1C1 Redovisa bidrag till tillväxt och beskriv arbete för tillväxt vid målkonflikter

Ledningsgruppen har vid flera tillfällen under året diskuterat uppdraget utifrån frågeställningarna:

- när bidrar vi till tillväxt
- hur och i vilka forum främjar vi tillväxt med helhetsperspektiv
- hur vi arbetar när målkonflikter uppstår
- hur vi kan utveckla avvägningar mellan motstående intressen i berednings- och beslutsprocesser.

Arbetet tas nu vidare inom ramen för myndighetens verksamhetsutveckling

Vi bidrar till tillväxt i en rad ärenden och uppdrag, som exempelvis vid granskningar av översikts- och detaljplaner, beviljande av stödärenden (till exempel jordbrukarstöd, investeringsstöd, hyresstöd, stöd för energieffektivisering, stöd för klimatåtgärder) samt vid tillståndsprövningar för miljö, vatten, anspråkstagande av mark. Vi bidrar även till tillväxt vid samverkan med länets aktörer i olika råd som landshövdingen leder. Det finns även andra samarbetsstrukturer som Agro Västmanland, Energisamverkan, samverkan i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin och Regionens kompetensråd. Även våra interna samverkansstrukturer stödjer tillväxt såsom plansamråd, vattensamråd och samverkan runt tillståndsprövningar. I ärenden med fler involverade verksamhetsområden eller ärenden av större vikt för länet finns ett forum för föredragning inför beslut med länsledningen. Där avvägs helhetsperspektivet för länet där tillväxt är en del av helheten.

För att utveckla processen för avvägning och helhet vid målkonflikter har flera olika förbättringsåtgärder identifierats. Målet är att ha tydliga och välkända processer som tillämpas regelbundet. Ett viktigt steg i utvecklingsarbetet är att ta fram kriterier för när ett ärende kräver mer genomlysning och beredning. Det är även angeläget att arbeta utefter en kommunikationsstrategi och påbörja en dialog med aktörer tidigt.

Mer information finns i avsnittet Förenkla för företaget samt avsnitt om Regional tillväxt, samt i övriga redovisningar under avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

Tillsyn

Effektiv och proaktiv tillsyn

Konkurrens om mark- och vattenanvändning utgör återkommande målkonflikter där allmänna intressen av olika slag ställs mot varandra i form av exempelvis etablering av energianläggningar, näringslivetableringar, jordbruksmark för livsmedelsproduktion, hotad biologisk mångfald, samt kommunernas byggnation. Länsstyrelsen har fortsatt arbetat för att vara proaktiv genom att identifiera målkonflikter i ett tidigt skede samt ständigt utveckla arbetssätt för att vara möjliggörande inom ramen för rättssäkerhet.

En viktig uppgift är att löpande uppdatera kunskapsunderlag och planer för tillsyn. Effekterna av att ta fram kontroll- och tillsynsplaner är ett effektivare och mer långsiktigt arbetssätt som tydligare visar syftet och målsättningen med den kontroll och tillsyn som genomförs. Genomförda arrangemang som inkluderar flera olika perspektiv och många deltagare ökar kunskapen och skapar goda förutsättningar för erfarenhetsutbyte, nya angreppssätt, samordning och synergier samt en ökad samverkan inom tillsynsområdet.

Länsstyrelsens myndighetsutövning har fortsatt att vara proaktiv genom att identifiera målkonflikter i ett tidigt skede samt ständigt utveckla arbetssätt för att vara möjliggörande inom ramen för rättssäkerhet.

Exempel på tillsynsinsatser inom olika verksamhetsområden under 2024:

- Länsstyrelsen har under året gjort tillsyn över ett flertal tillståndspliktiga avloppsreningsverk. Tillsynsinsatser har inriktats på hur verksamheterna säkerställer en kontinuerlig drift av anläggningarna. Vi har även utbildat kommunerna i kontinuitetshandling där syftet har varit att stärka den kommunala beredskapen att bedriva avloppsrening vid störda driftförhållanden.
- I den nationella tillsynsstrategin enligt miljöbalken har länsstyrelserna i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket ge tillsynsvägledning om illegal avfallshandling. Länsstyrelsen har under året bedrivit ett projekt om tillsyn av transporter på väg med fokus på avfallsbrottslighet avfallstransporter tillsammans med miljökontoren och trafikpolisen. Vi har introducerat en metodik för miljökontorens tillsyn på avfallstransporter och tagit fram checklista och vägledningmaterial. Vi har etablerat samverkan med trafikpolisen och medverkat till att denna typ av tillsyn har utförts i länet för första gången.

Se vidare redovisningar under avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

1D7 Effektivitet, enhetlighet och handläggningstider vid tillsyn och prövning

Arbetet med att utveckla effektivitet och enhetlighet i tillsyns- respektive prövningsverksamhet har i första hand drivits inom det länsstyrelsegemensamma arbetet som omfattar alla länsstyrelser. Arbetet redovisas i bilaga E.

Länsstyrelsen i Västmanland följer det nationella arbetet och implementerar de metoder och arbetssätt som tas fram. Vi tar aktiv del i utvecklingen kring processerna gällande tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet.

Kunskapshöjande workshops har genomförts för samråd och prövning av miljöfarlig verksamhet, med deltagare från alla de kompetensområden inom Länsstyrelsen som är involverade i arbetet med miljöprövning. Syftet var att de verksamhetsområden som ska bidra med kompetens i samråd ska ha en god kunskap om processen och sin egen roll. Detta förväntas leda till att vi kan upprätthålla både effektivitet och god kvalitet i våra prövningsärenden.

Vid mötena med företag har det framkommit behov av att gemensamt diskutera förutsättningar och möjligheter gällande prövning av miljöfarlig verksamhet. Länsstyrelsen har därför bjudit in företag i länet till ett möte för att öka kunskapen och förståelsen för varandras perspektiv i dessa frågor. Deltagarna på mötet uttryckte uppskattning för initiativet och vi fick ökad förståelse för företagets förutsättningar. Vi kommer att arbeta vidare med denna typ av möten.

Effektiv prövning av miljötillstånd är en viktig uppgift för att främja etableringar och tillväxt. Vi har genomfört en workshop med företag för att informera om och diskutera förutsättningar för prövning och möjliga förbättringar. Ambitionen är att öka kunskapen hos länets företag om hur miljöprövning går till och vilka förutsättningar som finns, men även att få förslag på förbättringar eller förenklingar. Vi har genomfört ett omfattande internt arbete för att öka kompetensen hos berörda enheter gällande prövning av miljöfarlig verksamhet. Utgångspunkten är att skapa effektiva processer när alla inblandade har kunskap om processen och sitt bidrag, så att alla frågor hanteras på ett effektivt sätt.

Inom verksamheten för landsbygdsutveckling och jordbruk arbetar vi med effektiv och enhetlig tillsyn och prövning i en etablerad samarbetsstruktur. Det syftar till enhetlig hantering inom stöden i den strategiska planen för jordbrukspolitik. Inom länsstyrelsernas sakkätverk för detta område (Livsmedelskontroll, djurskydd och foder) arbetar man med samsyn inom respektive områden.

Redovisning av utförda tillsyns- och prövningsuppgifter finns också under respektive verksamhetsområde i avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

Generationsmålet, miljökvalitetsmål och Agenda 2030

Agenda 2030 och miljökvalitetsmålen integreras i styrning, strategier och planer

Styrningen av verksamheten kopplas till mål, krav och ekonomiska ramar i förhållande till läget i länet. Samordning av flera olika uppgifter och uppdrag inom Länsstyrelsens olika verksamhetsområden är en viktig framgångsfaktor. Globala och nationella mål integreras i myndighetens styrning, regionala strategier och planer. Det bidrar till ett kostnadseffektivt och kvalitetshöjande arbetssätt, som ökar möjligheterna att uppnå önskade effekter.

Den samverkan som Länsstyrelsen driver inom miljö- och klimatrådet, det sociala hållbarhetsrådet, viltförvaltingsdelegationen, vattendelegationen med mera bidrar till att fokusera ett strategiskt länsgemensamt arbete mot angelägna mål inom hållbar utveckling. Vi deltar även i det länsstyrelsegemensamma arbetet för Agenda 2030 med en representant inom det nationella arbetsutskottet. Se vidare bilaga E.

Det strategiska och tvärspektoriella resultat som redovisas i hela detta kapitel Nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030 visar exempel på hur Agenda 2030 och miljö kvalitetsmålen integreras i Länsstyrelsens verksamhet. Se vidare kapitlet Om Länsstyrelsen som redovisar hur Länsstyrelsen organiserar sitt arbete och integrerar mål och tvärspektiv i styrning och planering. Se också redovisningar under avsnittet Resultatredovisning av verksamhetsområden.

Läget i länet

Nedan redovisar vi utvecklingen i länet enligt länsstyrelseinstruktionen och regleringsbrevsuppdrag 1A1 för Agenda 2030.

Ekonomiskt perspektiv

Befolkningen i länet fortsätter att öka, men i lägre takt än tidigare år, vilket hänger samman med en minskad invandring. I november 2024 hade länet 281 326 invånare. Länets befolkning har ökat med 361 invånare sedan motsvarande tid förra året.

Den demografiska utvecklingen är en stor utmaning för kommunerna i länet. I Västmanlands län är runt 22 procent av befolkningen 65 år och äldre, vilket är nära riksgenomsnittet på 20,6 procent, men variationen stor mellan kommunerna. I Skinnskatteberg och Norbergs kommuner är nära 30 procent av befolkningen 65 år och äldre, vilket är högst i länet. Västerås har lägst andel med 19,5 procent. En ökande andel äldre medför att det är en allt mindre andel av länsinvånarna som ska försörja allt fler. I Västmanlands län uppgår försörjningskvoten till 82,3 jämfört med riksgenomsnittet på 77,0. Västerås har den lägsta kvoten på 75,5 och i övriga kommuner varierar kvoten från 89,3 i Hallstahammar till 99,5 i Norbergs kommun. Den negativa försörjningsbördan riskerar att leda till större skillnader i förutsättningar för kommuner att tillhandahålla välfärdstjänster och modernisera bostäder för invånarna. Många kommuner i länet har ett äldre bostadsbestånd med flerbostadshus som inte är anpassade för äldre och saknar hissar. En vikande kommunal ekonomi innebär utmaningar när det gäller att tillgänglighetsanpassa befintliga bostäder eller bygga nya bostäder som är anpassade för äldre.

Västmanland har en lång tradition som ett utpräglat industrilän med styrkeområden inom automation, energi, järnväg, välfärd och hälsa. Andelen sysselsatta inom tillverkning uppgår till 25,5 procent i länet jämfört med 19,1 för riket. I länet finns många högspecialiserade företag av världsklass med den globala marknaden som bas. Däremot är andelen sysselsatta inom offentlig sektor låg, speciellt inom den statliga sektorn¹. Företagens möjligheter att rekrytera rätt kompetens i rätt tid är avgörande för näringslivets utveckling och konkurrenskraft. Svenskt näringslivs rekryteringsenkät² visar att 71 procent av företagen i länet har svårt att rekrytera. Enligt undersökningen misslyckas i snitt vart fjärde rekryteringsförsök, vilket visar på problem med matchningen på arbetsmarknaden.

Västmanland har under många år varit ett av länen i Sverige med högst andel arbetslösa. Till de bakomliggande faktorerna hör att länet sedan lång tid tillbaka är ett industritungt län. Arbeten inom industrin kräver alltmer högre utbildning och specialistkompetens. Utbildningsnivån i Västmanlands län är generellt lägre än i riket som helhet. Bland de inskrivna arbetslösa under tredje kvartalet 2024 saknade 39 procent en

¹ Statlig närvaro och service 2024 i Västmanlands län. Länsstyrelsen 2024.

² Kompetens - var god dröj. Rekryteringsenkäten 2023/2024. Svenskt Näringsliv.

gymnasieutbildning. Till detta kan också läggas att länet har en högre andel utrikesfödda. Inom denna grupp är arbetslöshetsnivån högre än bland inrikesfödda, eftersom det tar tid att både lära sig språket och att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden. Under det tredje kvartalet 2024 uppgick andelen arbetslösa i åldern 16–65 år till 8,2 procent, jämfört med riksgenomsnittet på 6,8 procent¹. Den högsta arbetslösheten i länet har Fagersta med 10,1 procent, följt av Kungsör och Köping med 8,8 respektive 8,7 procent arbetslösa. Sala kommun hade den lägsta arbetslöshetsnivån på 5,8 procent.

En majoritet av länets kommuner bedömer att det råder balans på lägenheter. Fem av länets kommuner bedömer att de har balans på bostadsmarknaden sett till hela kommunen. Det färdigställdes² 1 970 bostäder i Västmanland under 2023, vilket var det högsta antalet på över 50 år och det var Västerås som stod för 90 procent av den färdigställda byggnationen i länet, huvudsakligen flerbostadshus. Det var enbart i Västerås och Hallstahammars kommuner som bostadsbyggandet ökade. Länets kommuner ser dock en nedgång i byggandet de kommande två åren och prognostiserar för att det under 2024 endast kommer byggas 500 lägenheter i länet. De hinder som kommunerna i Västmanlands län ser för ett ökat bostadsbyggande kan i stor utsträckning kopplas till konjunkturläget.

Socialt perspektiv

Samhällsutmaningarna bli alltmer komplexa, vilket ökar behoven av en aktiv samverkan mellan olika aktörer i samhället. Kraven på att statliga myndigheter måste samverka med regioner, kommuner, näringsliv och civilsamhälle blir allt viktigare och där har länsstyrelserna en viktig roll att fylla. Det råder stora skillnader i länet när det gäller befolkningsutveckling, utbildningsnivå, arbetslöshet, ohälsa och valdeltagande. Klyftorna mellan bostadsområden i länets kommuner växer. Dessa faktorer innebär utmaningar för länet och ökar risken för ett alltmer splittrat och polariserat samhälle.

Tilliten och förtroendet för politiker bland västmanlänningarna som är 18 år och äldre ligger på en låg nivå. Cirka 44 procent har förtroende för riksdagen och 41 procent för kommunpolitikerna. Valdeltagande vid EU-valet i Västmanland uppgick till 47 procent, vilket var näst lägst i landet.³

Segregationsbarometern⁴ mäter hur segregationen utvecklas mellan och inom kommuner. I Segregationsbarometern är Västmanland uppdelat i 103 områden. Bland dessa har åtta områden ”stora socioekonomiska utmaningar” och ytterligare 13 har ”socioekonomiska utmaningar”. Socioekonomisk utsatthet, låg utbildningsnivå, trångboddhet, svaga skolprestationer, arbetslöshet, lågt valdeltagande och ohälsa är alla indikatorer som sammanfaller. Andelen områden med utmaningar har ökat de senaste fem åren. I andra änden finns områden med ”mycket goda förutsättningar” som också har ökat.

Cirka 25 procent av länsinvånarna i åldern 25–54 år har en eftergymnasial utbildning som är minst tre år, vilket är lägre än riksgenomsnittet på 30 procent

Andelen biståndstagare var högre i Västmanlands län (3,5 procent) än i riket (2,9 procent) 2023.

¹ Arbetsläget i Sveriges län. Arbetsförmedlingen 2024.

² Bostadsmarknadsanalys 2024 Västmanlands län. Länsstyrelsen 2024.

³ Källa: SCB.

⁴ [Segregationsbarometern – Ett digitalt verktyg från Boverket](#)

Antalet kriser som drabbat Västmanland har ökat och förväntas öka ännu mer i framtiden. Under de senaste åren har länet drabbats av skogsbränder, översvämningar, coronapandemi och afrikansk svinpest. Kriser påverkar människor socialt. Det är viktigt att Länsstyrelsen och andra aktörer kan hantera kriser på bästa sätt för att människor ska känna tilltro och tillit.

Den organiserade brottsligheten tillhör en av samhällets största utmaningar. Trenden är att gängkriminaliteten ökar och att den göds av narkotikahandel. Brotten blir också allt grövre med skjutningar, mord och bombningar. Brottsutövarna blir dessutom allt yngre. Barns utsatthet inom de kriminella nätverken är ett betydande samhällsproblem.¹⁾ Flera kommuner vittnar om att barn och unga rekryteras in i grov kriminalitet. Uppgifter från Västerås visar att barn så unga som i lågstadieåldern är inblandade i kriminalitet.

Miljömässigt perspektiv

Miljöutvecklingen i Västmanlands län är långt ifrån tillräckligt bra, trots åtgärder och ambitiösa planer som tas fram och genomförs i god samverkan mellan aktörer. Av de miljökvalitetsmål som Länsstyrelsen följer upp bedöms att endast de två målen Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö kan nås till år 2030. Övriga mål bedöms vara svårare att nå. För att nå målen behöver takten i miljöarbetet öka. Det är likaså angeläget med fortsatta investeringar för klimatomställningen och insatser som gynnar biologisk mångfald, ekosystem och hushållning med naturresurser. Myndigheter, privatpersoner, näringsliv och kommuner har alla ett ansvar och bidrar genom sin verksamhet och sitt agerande till att skapa en hållbar miljö. Länets miljö- och klimatråd har en central roll i att hitta samverkansåtgärder och höja kunskapen om miljöfrågor.

Klimatförändringarna bedöms inom en snar framtid få en betydande påverkan på såväl länets naturmiljöer som samhället i stort. Ett exempel är att de senaste årens varma och torra somrar har skapat grogrund för tillväxten av granbarkborre som årligen har haft stor utbredning i länet och skadat äldre granskog. Granen har till följd av detta minskat med 15–20 procent i Västmanland på mindre än tio år, vilket får stora konsekvenser för de ekosystem som är beroende av granen. Ekosystem med låg biologisk mångfald är känsligare för störningar och förändringar orsakade av klimatförändringar. En ökad användning av naturresurser eller en omställning till ett mindre variationsrikt landskap innebär en påfrestning på ekosystemen. Det är en av orsakerna till att allt fler invasiva främmande arter på land och i vatten ökar sin utbredning i Västmanland.

Västmanland är ett rikt vattenlän där tillgången och kvaliteten på grundvatten är relativt god. Arbete pågår med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan. Närmare nio av tioytvatten i Västmanland når inte Vattendirektivets krav på god ekologisk status. Med klimatförändringarna bedöms både torka och översvämningar bli vanligt förekommande och konsekvenserna av det behöver hanteras. PFAS utgör en särskild utmaning och EU:s dricksvattendirektiv ställer krav på en bättre förvaltning av vår dricksvattenresurs.

Under de senaste åren har nya frågor som berör en långsiktig markanvändning aktualiserats. Samråd kring solcellsparkar ökar varje år i länet och under 2024 har både antalet ärenden och anspråksarealen ökat kraftigt. Tillsammans med allt fler samråd kring nya vindkraftsparkar kan stora arealer komma att påverkas för energiproduktion under kommande år.

¹ Barn och unga i kriminella nätverk. Rapport 2023:13, Brå.

För nyetablering av industri och andra verksamheter är det viktigt att säkerställa att det finns tillräckligt med elproduktion, att det sker en utbyggnad av elnätet och att det befintliga nätet ses över. För att möta behovet av en ökad elbilsanvändning krävs en betydande utbyggnad av laddinfrastrukturen. Rekommendationen från EU är max tio bilar per publik laddstolpe och 2023 var den siffran för Västmanland 20. Laddstolparna i Västmanlands län ökade från 355 2022 till 543 under år 2023.

Västmanland har den högsta åkerarealen per lantbruksföretag i hela landet, 69 hektar jämfört med Sveriges genomsnittliga åkerareal på 44 hektar. Företagen blir färre och större. Under den senaste 10-årsperioden har antalet lantbruksföretag minskat med cirka 1,5 procent årligen. Det är angeläget att åstadkomma ett generationsskifte inom lantbruket i länet då över 50 procent av lantbrukarna var över 60 år gamla år 2024. En stor del av odlingslandskapets mångfald finns i betesmarkerna. Betesdjur är viktiga för mångfalden. I Västmanland fortsätter betesmarkerna sakta att minska, men arealen slåtteräng har stabiliserats något.

Integrering av tvärsektoriella frågor

Länsstyrelseinstruktionens 5 § tar upp ett antal tvärsektoriella frågor som ska hanteras i vårt myndighetsarbete. Bland annat ingår jämställdhet, könsuppdelad statistik, barnperspektiv, tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning, mänskliga rättigheter, folkhälsa samt att förenkla för företag.

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
5§ p1 Integrering av jämställdhetsperspektiv	Länsstyrelseinstruktion
5§ p2 Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Länsstyrelseinstruktion
5§ p3 Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Länsstyrelseinstruktion
5§ p4 Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Länsstyrelseinstruktion
5§ p5 Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Länsstyrelseinstruktion
5§ p6 Beakta folkhälsomålet i arbetet med bl. a regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Länsstyrelseinstruktion
5§ p7 Verka för att förenkla för företag	Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Integrering och samordning av olika uppgifter en framgångsfaktor

Integrering av tvärsektoriella verksamheter och att arbeta strategiskt för att samordna flera olika uppgifter och uppdrag inom Länsstyrelsens olika verksamhetsområden är en viktig framgångsfaktor. Det bidrar till ett kostnadseffektivt och kvalitetshöjande arbetssätt, som ökar möjligheterna att uppnå önskade effekter.

Vi säkerställer att prioriterade tvärperspektiv integreras i kärnverksamheten och vid behov tvärbereds i samband med verksamhetsplanering och uppföljning. Vår interna organisation av arbetet med Agenda 2030 bidrar också till att integrera tvärsektoriella frågor och uppnå synergieffekter mellan olika sakområden. Se vidare kapitlet Om Länsstyrelsen som redovisar hur Länsstyrelsen organiserar sitt arbete och integrerar tvärperspektiven i styrning och planering.

För exempel på resultat av genomfört arbete med att integrera tvärsektoriella frågor, se nedan och redovisning i det föregående kapitlet Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030. Fler exempel finns också i resultatredovisningarna som återfinns under avsnittet Redovisning av verksamhetsområden.

Jämställdhet och könsuppdelad statistik

Jämställdhetsintegrering

Under 2024 har vi fortsatt arbetet med myndighetsövergripande analyser (MÖA) genom fördjupande workshops med utvalda nyckelfunktioner, däribland stabsenheten för verksamhetsstyrning. Arbetet har resulterat i framtagandet av och beslut om en ny intern strategi för jämställdhetsintegrering och integrering av tvärperspektiven i myndighetens verksamheter. De övergripande målen i strategin är att stärka och förbättra systematiken i styrning och genomförande av länsstyrelseinstruktionens §5 (tvärperspektiven) och att stärka kunskap och kompetens om jämställdhet och de andra tvärperspektiven i länsstyrelseinstruktionen §5. Arbetsformerna som utvecklades i samband med MÖA-projektet 2023/24 kommer att utvärderas för att avgöra om och hur de kommer tas vidare.

Till strategin finns en beslutad genomförandeplan, som i sin tur anger att varje enhet ska ta fram en detaljerad handlingsplan med åtgärder. Varje enhet har fått stöd i form av workshop med Länsstyrelsens sakkunniga i jämställdhet, för att formulera problemområden och potentiella åtgärder för att arbeta mot strategins mål. Resultaten av workshoppen är ett antal väl definierade åtgärder som enheterna ska arbeta vidare med under 2025.

Fördjupade workshops har genomförts med samtliga enheter. Det har exempelvis resulterat i integrering av både jämställdhet och barnrätt i stabsfunktionerna för krishantering. Ett annat exempel är att tvärperspektiven är mer integrerade i risk och sårbarhetsanalysen (RSA). Flera enheter har formulerat egna åtgärder och mål som de ska arbeta mot för att integrera tvärperspektiven. De följs upp genom Länsstyrelsen ordinarie kvalitetsarbete och uppföljningar (LISA, samt T2 & T3).

Könsuppdelad statistik

Information om länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik redovisas i Bilaga E Länsstyrelse gemensam resultatredovisning av uppdrag som genomförs samordnat.

Ett exempel på arbete i länet med könsuppdelad statistik är den omvärldsanalys och nulägesbeskrivning av jämställdheten i Västmanland som togs fram som en bakgrund till länets jämställdhetsstrategi 2024-2027. Bakgrundsbeskrivningen innehåller trender i omvärlden, slutsatser och statistik som bland annat belyser fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning och hälsa. Statistiken och analysen bidrar till att skapa en gemensam nulägesbeskrivning som grund för gemensamma prioriteringar av problemområden att handla kring.

Barnrätt

Under 2024 har barnrättsperspektivet integrerats i Länsstyrelsens stabsfunktioner för krishantering. Detta är ett direkt resultat av implementeringen av den interna strategin för integrering av tvärperspektiven i myndighetens verksamheter. Genom att även integrera tvärperspektiven i planhandläggningsprocessen integreras bland annat barnrättsperspektivet i myndighetens plansamråd för detalj- och översiktsplaner.

Länsstyrelsen har sedan ett antal år, inom ramen för myndighetens djurskyddsärenden, haft ett särskilt fokus på att uppmärksamma barn enligt den så kallade Västmanlandsmodellen. Modellen innebär att i samband med djurskyddskontroller där djur som farit illa upptäcks, uppmärksamma och anmäla om det finns barn i familjen som kan ha behov av insatser från socialtjänsten. Under året har vi fortsatt arbetet med att ha ett tydligt barnrättsperspektiv i djurskyddsärenden.

Mänskliga rättigheter och folkhälsa

I rutinerna för utbetalning av statsbidrag, uppföljning och redovisningar inom politikområdet integration ingår att beakta mänskliga rättigheter. På så sätt ökar vi kvaliteten i åtgärderna. De interna rutinerna har resulterat i bättre extern kvalitet i arbetet med HBTQI-personers rättigheter. Efter uppföljningsbesök kunde vi konstatera att många rättigheter inte blivit tillgodosedda. Detta har åtgärdats, bland annat genom samråd med Migrationsverket kring deras rutiner. På liknande sätt har flera andra missförstånd som har bidragit till inskränkning i rättigheter kunna rättas till i myndighetens externa arbete.

Insatser för att förebygga våld genom att öka och fördjupa kunskapen samt ta fram verktyg och stödmaterial har varit i fokus inom verksamhetsområdet Folkhälsa. Arbetet har bedrivits i bred samverkan med länets aktörer.

Se vidare information i avsnittet Resultatredovisning per verksamhetsområde/Folkhälsa, jämställdhet, integration med mera.

Förenkla för företag

Ett samarbete med Svenskt Näringsliv påbörjades hösten 2023. Det inleddes med samtal om hur vi kunde arbeta tillsammans för att utveckla en bättre förståelse hos oss för företagens behov. Bemötande och service var en viktig del. En annan viktig aspekt var att skapa förståelse för företagens respektive myndighetens olika roller. Syftet med det är att förutsättningarna för en bra dialog blir bättre om respektive part förstår varandras roller. Vi har olika uppdrag och är kanske inte alltid är överens, men vi kan respektera och förstå varandra utifrån de roller vi har.

Med bakgrund av denna inledande dialog har Svenskt Näringsliv tagit fram underlag för workshops med ledningsgrupp och chefsgrupp. Samtlig personal har fått ta del av hur Skatteverket genomförde sin förändringsresa från "Fruktad fogde till omtyckt servicemyndighet". Det genomfördes i föredragsform men med bra inslag av frågor och dialog. Svenskt Näringsliv presenterade länets samlade bild av företagsklimatet och rådande läge i näringslivet i länet. Det här arbetet har gett en hel del bra tankar och idéer om hur vi kan arbeta vidare för att förbättra oss när det gäller att inkludera tillväxt och företagsperspektivet i vårt vardagliga arbete.

Ytterligare exempel på förenkling är att ha tidiga dialoger vid planering av etablering. Bland annat kan nämnas att vi haft tidig kontakt med ett företag som gör frivillig tillståndsprövning för en stor solcellspark. Inom två typer av ärenden inom plan och kulturmiljö har tidiga dialoger varit framgångsrikt. Det gäller skogliga ärenden (skogsbolag) och uppdragsarkeologi (företag inom arkeologi). Effekterna av dessa tidiga dialoger är att de underlättat processerna och har skapat en ökad förståelse för Länsstyrelsens ställningstagande och beslut.

Vi har låg nyttjandegrad av en del av våra e-tjänster. Under 2025 startar ett arbete för att öka nyttjandegraden. Därefter kommer troligt fokus vara på de e-tjänster som ger mest effekt, det vill säga ärendegrupper med många ärenden som har låg nyttjandegrad.

För alla ärenden som registreras i Platina skickas en automatisk bekräftelse.

Projektet Regler och villkor som pågått mellan åren 2021–2024 har haft syftet att se över möjligheter att förenkla för företag inom livsmedelskedjan. Resultatet visar inte på omvälvande nya insikter om vad som behöver göras, men bilden som kommit fram delas av företagen och oss medverkande länsstyrelser.

Det är viktigt med ett bra bemötande, tydlig och saklig kommunikation och samordnade kontroller för att spara tid för företagaren. Det är även viktigt att samordna länsstyrelserna så det blir samsyn kring bedömningar och arbetssätt och utveckla IT-system som kan samla ihop data från flera system så att inhämtning från företagare kan reduceras.

Förslag på åtgärder är:

- att kontinuerligt utbilda i bra bemötande
- se till att det finns tydlig och bra information på webb om regelverk och hur de tillämpas så företagarna kan förstå vad som kommer ske vid en kontroll
- se till att samla kontroller så långt det är möjligt inom samma myndighet
- arbeta länsstyrelse övergripande med samsyn
- minska detaljeringsgraden i regelverken så IT-systemen kan bli mindre komplexa.

Arbetsmiljö och medarbetare

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 3§ förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Minskade kontorsytor och ett nytt sätt att arbeta

Under 2023 påbörjade Länsstyrelsen ett förändringsarbete med inriktning på aktivitetsbaserat arbetssätt. Det var ett naturligt steg då medarbetarna använder sina distansarbetsavtal i stor utsträckning. Förväntade effekter av utvecklingsarbetet är förbättrad arbetsmiljö, ökat medarbetarengagemang, effektivare arbetssätt samt minskade lokalkostnader. Det nya arbetssättet förväntas också leda till bättre samarbetsmöjligheter och mer kunskapsutbyte, vilket är viktigt då många av myndighetens frågor bygger på samverkan mellan olika sakområden. Det systematiska förändringsarbetet inleddes tillsammans med medarbetarna och en konsult med föreläsningar om arbetsglädje och motivation. Under höstens medarbetardag har en ytterligare en extern föreläsare anlitas för att öka kunskapen om aktivitetsbaserat arbetssätt. Enheterna har också fått uppgifter med utvecklingsfrågor att arbeta med som rör både enheterna och hela arbetsplatsen. Arbetet kommer följas upp under 2025. Flera arbetsgrupper har bildats för att inom olika områden arbeta med frågor gällande flytt och nya lokaler. Projektledaren för hela lokalprojektet har informerat om arbetet med de nya lokalerna vid de återkommande personalmötena, ibland tillsammans med inredningsarkitekten för de nya lokalerna. Förändringsarbetet fortsätter under 2025 och löper på även efter inflyttningen i de nya lokalerna.

Omställning av medarbetare när projekt tar slut

Det fleråriga projektet LIFE IP Rich Waters börjar närma sig sitt slut och med det behövs ett arbete påbörjas med att ställa om medarbetare som varit aktiva inom projektet till andra arbetsuppgifter. Omställningsarbetet startades med informationsinsatser under våren, riktade till både berörda medarbetare och samtliga chefer på Länsstyrelsen. Under hösten har arbetet med omställningen intensifierats och med hjälp av cheferna har samtliga berörda medarbetare kunnat erbjudas annan tjänst inom Länsstyrelsen som de visat intresse för.

Resultatet av den årliga medarbetarundersökningen.

Under 2024 har ett nytt system för medarbetarundersökning använts. Undersökningen visar att Länsstyrelsen på myndighetsnivå har grönt resultat, det vill säga gott resultat, på samtliga områden utom arbetsbelastning och återhämtning. Cheferna har med hjälp av det nya systemet fått stöd i att välja ut och fokusera på vissa områden där resultatet visar att det finns behov av utveckling. En ny funktion är att även medarbetarna får förslag på åtgärder de själva kan vidta utifrån hur de har svarat i undersökningen.

Kompetensförsörjning

Kompetensbaserad rekrytering en viktig förutsättning

Länsstyrelsen ska vara en attraktiv arbetsgivare som kan både locka till sig nya medarbetare samt behålla befintlig personal. Kompetensbaserad rekrytering är en viktig del i det arbetet. Under 2024 har vi arbetat med att utveckla rekryteringsprocessen i samverkan med fackliga parter. Arbetet syftar till att stärka samverkan mellan medarbetare och chef samtidigt som det bidrar till en kvalitetssäkring av att enhetens rekrytering genomförs med fokus på kompetens. I de flesta rekryteringar kan myndigheten hitta lämpliga kandidater till de aktuella tjänsterna. Arbetsmarknaden i regionen är fortsatt stark och möjligheten till distansarbete har gjort att den regionala arbetsmarknaden har blivit större. Länsstyrelsens löner är jämställda, men utifrån de ekonomiska förutsättningar myndigheten har, kan vi inte alltid möta andra aktörers lönebud.

År	Tillsvidareanställningar	Avgångar	Pensionsavgångar
2024	19	20	4
2023	21	13	4

Det är jämna siffror mellan åren 2024 och 2023 vad gäller både rekryteringar och pensionsavgångar. Antalet avgångar har ökat och det är personal från olika enheter och avdelningar som valt att gå vidare till annan arbetsgivare.

Sjukfrånvaro

Kön och ålder	2024: Antal anställda ¹⁾	2024: Total sjuk- frånvaro i för- hållande till samman- lagd ordinarie arbetstid (%)	2024: Sjuk- frånvaro 60 dagar och längre i för- hållande till total sjuk- frånvaro (%)	2023: Antal anställda	2023: Total sjuk- frånvaro i för- hållande till samman- lagd ordinarie arbetstid (%)	2023: Sjuk- frånvaro 60 dagar och längre i för- hållande till total sjuk- frånvaro (%)	2022: Antal anställda	2022: Total sjuk- frånvaro i för- hållande till samman- lagd ordinarie arbetstid (%)	2022: Sjuk- frånvaro 60 dagar och längre i för- hållande till total sjuk- frånvaro (%)
Män ≤ 29 år	2,0	0,8	-	3,7	-	-	-	-	-
Män 30–49 år	33,6	3,7	83,0	33,8	2,0	11,4	32,7	3,0	40,8
Män ≥50 år	29,8	6,3	90,6	33,0	6,1	80,1	33,2	4,9	75,7
Män totalt	65,4	4,8	87,7	70,4	3,9	66,4	69,8	4,4	64,5
Kvinnor ≤ 29 år	2,1	1,5	-	1,8	-	-	-	-	-
Kvinnor 30–49 år	68,1	5,6	65,2	69,5	3,9	48,9	76,2	4,3	55,8
Kvinnor ≥ 50 år	60,8	4,5	76,2	58,7	4,8	76,6	53,1	8,2	81,2
Kvinnor totalt	131,0	5,0	69,9	130,1	4,3	65,3	133,0	5,8	69,5
Samtliga ≤ 29 år	4,1	1,2	-	5,5	-	-	-	-	-
Samtliga 30–49 år	101,7	5,0	69,3	103,3	3,3	42,0	108,9	3,9	52,6
Samtliga ≥ 50 år	90,6	5,1	82,2	91,7	5,2	77,9	86,3	7,0	79,7
Samtliga totalt	196,4	5,0	75,7	200,5	4,1	65,6	202,8	5,3	68,1

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Sjukfrånvaron ligger på en låg och stabil nivå

Under 2024 har sjukfrånvaron ökat något, men ligger fortfarande på generellt sätt låga nivåer. Gruppen män i åldern 30–49 år har under 2024 en klart högre siffra vad gäller långtidssjukfrånvaro. Ett fåtal individer som varit långtidssjukskrivna drar upp siffran i en grupp som överlag har relativt låg sjukfrånvaro. Även i gruppen kvinnor i åldern 30–49 år går det att se en liten ökning av långtidssjukfrånvaron. Den siffran förväntas ligga lägre i kommande mätningar då flera berörda individer är åter i arbete eller gått vidare till annan arbetsgivare. Länsstyrelsen arbetar aktivt med rehabiliteringen av de medarbetare som är frånvarande från arbetsplatsen. Extra insatser görs kring de medarbetare som har en frånvaro med direkt anknytning till arbetssituationen. Utifrån medarbetarundersökning och statistik över sjukfrånvaro planeras insatser med fokus på balanserad arbetsbelastning och återhämtning med start 2025.

¹ Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Länsstyrelsens arbete med nationella stödverksamheter och resurssamverkan

Länsstyrelsen i Västmanlands län är i hög utsträckning involverad i länsstyrelsernas nationella resurssamverkan som bidrar till ett resultat för alla länsstyrelser. Vi är världlänsstyrelse för länsstyrelsernas nationella funktion Gemensamma kansliet. Kansliet har ett övergripande uppdrag att skapa förutsättningar för gemensam utveckling och förvaltning samt att ge ledningsstöd till de länsråd som är utsedda att styra dessa verksamheter. Gemensamma kansliet förvaltar och utvecklar modeller och processer för det länsstyrelsegemensamma arbetet och förstärker därmed det gemensamma strukturkapitalet. Omfattningen av det arbete som har genomförts av Gemensamma kansliets medarbetare under 2024 är cirka fyra årsarbetskrafter (915 dagar), vilket ligger på en något högre nivå än 2023. Inlånad personal från andra länsstyrelser bidrar med ytterligare cirka två årsarbetskrafter till kansliets verksamhet. För vidare beskrivning av Gemensamma kansliets verksamhet se Bilaga E. Länsstyrelse gemensam resultatredovisning av uppdrag som genomförs samordnat.

Effekterna av att vi deltar i resurssamverkan är många. Till exempel att befintlig kompetens fortsätter att utvecklas och används på ett resurseffektivt sätt, kunskapsöverföring mellan länsstyrelser och medarbetare, minskad sårbarhet, en mer enhetlig stödverksamhet och hantering av data. Resurssamverkan bidrar också till att skapa förutsättningar för en mer omfattande verksamhetsutveckling, både regionalt på vår länsstyrelse och gemensamt för alla länsstyrelser.

Under 2024 har vi utöver Gemensamma kansliets verksamhet bidragit med cirka 380 dagar av vår tid i länsstyrelsernas resurssamverkan, vilket är ungefär på samma nivå som 2023 men mindre jämfört med 2022 då det var ca 500 dagar. Arbetet har genomförts inom bland annat följande områden:

- Förvaltningsledare och objektspecialist för förvaltningsobjektet IT-arbetsplats
- Länsstyrelsegemensamt arbete med informationssäkerhet och dataskydd
- Förvaltning av IT-stöd för puls- och medarbetarundersökningar (Goozo) inom förvaltningsobjektet Personal och Ekonomi
- Förvaltning av IT-stöd för planering och uppföljning (LISA, Hypergene) inom förvaltningsobjektet Personal och Ekonomi
- Nationell ÅR-mallgrupp inom den gemensamma ekonomiadministrationen LstEA.

Resurssamverkan har också skett i form av andra uppdrag så som att delta i förvaltningsobjekt och utvecklingsprojekt eller i nationella sakkätverk med expertkompetens för att lösa gemensamma uppgifter.

Resultatredovisning per verksamhetsområde

Länsstyrelsen bedriver följande verksamheter.

Verksamhet (VÄS)	Benämning	Resultatbedömning
20–21, 25	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Gott
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Otillfredsställande
30, 34	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Gott
40–41	Hållbar samhällsplanering och boende	Gott
42	Energi och klimat	Gott
43	Kulturmiljö	Utvecklingsbehov
45–46	Samhällsskydd och beredskap	Gott
50–58	Naturvård och miljöskydd	Gott
60–62	Areella näringar	Gott
70, 80–85	Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.	Gott

Övrig förvaltning och trafikföreskrifter

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
1§ Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Länsstyrelseinstruktion
3§ p1 De allmänna valen	Länsstyrelseinstruktion
18§ Viltförvaltningsdelegation	Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar många olika uppgifter och uppdrag. Som regionala valmyndigheter ansvarar länsstyrelserna för att planera och genomföra allmänna val, val till Europaparlamentet och nationella folkomröstningar. Mellan valen utses efterträdare för ledamöter och ersättare i region- och kommunfullmäktige som avgår under mandatperioden.

Vidare fattar länsstyrelserna beslut om diverse förordnanden som borgerliga vigsselförrättare. Inom trafikområdet har länsstyrelserna bland annat ansvar för att besluta om lokala vägtrafikföreskrifter i vissa fall. Även tillstånd till tävling på vägar, skyltar och andra anordningar längs vägar samt beslut om sjötrafikföreskrifter ingår i länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag.

När det gäller jakt- och viltvård beslutar länsstyrelserna om licensjakt och skyddsjakt på stora rovdjur, klövdjur och vildsvin, bedriver tillsyn, bildar och upplöser viltvårdsområden, arbetar för att öka den frivilliga jaktsamverkan inom älgförvaltningen, granskar förvaltningsplaner och skötselplaner, beslutar om bidrag ur älgvårdsfonden, informerar om skadeförebyggande åtgärder och beslutar om ersättning för viltskador. Detta sker i samverkan med regionala intressen genom länets viltförvaltningsdelegation, som också fastställer övergripande riktlinjer för verksamhetsområdet.

Det övergripande nationella målet för viltförvaltningen är att alla djur som naturligt lever i Sverige ska finnas kvar på lång sikt i livskraftiga bestånd. Samtidigt ska tamdjurshållningen inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas. Det nationella målet kompletteras i vissa fall med nationella och regionala mål för specifika arter.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen har genom sina förvaltningsplaner och övergripande riktlinjer anpassat nationella mål för förvaltningen av stora rovdjur, vildsvin, kronhjort och älg. De regionala målen är beslutade av länets viltförvaltningsdelegation.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Övrig förvaltning och trafikföreskrifter (20–21, 25)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	6,7	5,3	8,5
Antal årsarbetskrafter kvinnor	4,0	3,4	6,1
Antal årsarbetskrafter män	2,6	1,9	2,4
Antal ärenden, inkomna och upprättade	932	796	849
Antal beslutade ärenden	943	785	846
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	2	1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	10 653	9 852	16 593
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	937	821	539

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Andel av länets totala jaktareal som ingår i något älgskötselområde (%)	Ökad samverkan i älgförvaltningen	Jakt och viltvård (218)	JaktAdm ¹⁾	²⁾	82	84	84

Kommentarer till tabell

Årsarbetskrafter

Skillnaden i antalet årsarbetskrafter inom Övrig förvaltning och trafikföreskrifter kan förklaras med att åren 2022 och 2024 varit valår, medan 2023 endast hade löpande verksamhet och efterträdarval.

Ärenden

Antalet inkomna ärenden har ökat från år 2023. Ökningen har skett inom området efterträdarval. Även antalet ärenden om delgivning har ökat något jämfört med år 2023, till följd av en ny rutin hos Polismyndigheten. Delgivningsföretag som förut har kunnat vända sig direkt till Polismyndigheten för delgivning hänvisas nu att ansöka via Länsstyrelsen i första hand. Beslutstakten inom området är fortsatt god och antalet beslutade ärenden har ökat i takt med inflödet av nya ärenden.

Verksamhetskostnader

Eftersom år 2024 var ett valår har verksamhetskostnaderna ökat något i jämförelse med kostnaderna för 2023.

Lämnade bidrag

Länsstyrelsen lämnar bidrag till mark- och djurägare bland annat för att kompensera för skador från fredat vilt och för arbete med att sätta upp och underhålla rovdjursavvisande

¹ Administrationssystem, Länsstyrelsen

² Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde för den länsstyrelsegemensamma resultatindikatorn.

stängsel. Ökningen av bidragen beror främst på tre angrepp på tamdjur av varg under 2024. Läs mer om angreppen i avsnittet om viltförvaltning.

Trafikföreskrifter

Länsstyrelsen har löpande arbetat med trafikföreskrifter under året. De ärenden som handlagts har initierats av privatpersoner eller myndigheter. Vi har även arbetat med tillfälliga lokala trafikföreskrifter i samband med tävling och uppvisning på väg. Inom trafikföreskrifter har myndigheten haft en väl fungerande verksamhet där arbetet bedrivs i enlighet med regeringens mål och inriktning. Länsstyrelsen har avgjort ärenden om tävlingar på väg i god tid innan tävlingsdagen, för att möjliggöra tidig planering för arrangörer och andra berörda myndigheter.

Stängsling av övergivna gruvhål

Länsstyrelsen har hanterat de ärenden som kommit in med ett gott resultat. Eftersom problemet med övergivna gruvhål är stort i Västmanland har vi under året deltagit med en expert i regeringens utredning om översyn av vissa uppgifter som utförs av Polismyndigheten. Regleringen om stängsling av övergivna gruvhål är föremål för denna utredning.¹⁾

Allmänna val

Länsstyrelsen har under 2024 planerat och genomfört val till Europaparlamentet. Genom regelbundna digitala möten har vi samverkat med länets tio kommuner. Länsstyrelsen har under dessa möten informerat om aktuella händelser och kommunerna har fått möjlighet att dela arbetssätt och erfarenheter. Länsstyrelsen har utbildat kommunens valnämnder, och utfärdat behörigheter till kommunernas valsamordnare i valmyndighetens IT-system Valid. Som EU-medborgare har man rätt att rösta i sitt medborgarskapsland eller i det land inom EU där man är bosatt. Länsstyrelsen har administrerat unionsmedborgares anmälningar om in- och utträde ur den svenska röstlängden. Det har underlättat medborgarnas möjligheter att rösta och därmed stärkt demokratin.

Länsstyrelsens huvuduppgift var att förbereda och genomföra den slutliga rösträkningen, som genomfördes i myndighetens lokaler. Rösträkarna bestod till största delen av Länsstyrelsens ordinarie personal, men även extern personal rekryterades för uppgiften. Rösträkarna utbildades i rutiner och säkerhetsfrågor för att säkerställa en korrekt och rättssäker rösträkning. Under utbildningen övade vi även praktiskt, vilket gav oss en kort startsträcka när räkningen väl startade. Under rösträkningen samlade vi dagligen all personal för att informera och fånga upp frågor. Säkerhetsfrågor har legat i fokus och inför valet har Länsstyrelsen gjort verksamhetsskyddsanalyser och risk- och sårbarhetsanalyser och genomfört ett antal åtgärder. Bland annat anlät vi vaktare under den slutliga rösträkningen och tog fram en plan för alternativ lokal. Alla som arbetade med rösträkningen säkerhetsprovades. En workshop i valsäkerhet för länens kommuner anordnades tillsammans med Valmyndigheten och länsstyrelserna i Uppsala och Gävleborgs län. Det la grunden för ett säkert genomförande av valet i vårt län. Rösträkningen avslutades inom utsatt tid den 13 juni.

1 Kommittédirektiv 2024:75.

Vilt- och rovdjursförvaltning

Viltförvaltningsdelegationen

Viltförvaltningsdelegationen haft fyra sammanträden under 2024. Inför varje möte träffas ett arbetsutskott som består av Länsstyrelsens vilthandläggare och ledamöter från aktörer inom naturvård, jakt och viltvård, ägare och brukare av jordbruksmark, skogsnäringen samt lokalt näringsliv och turism. Viltförvaltningsdelegationen är viktig för att få en lokal förankring i besluten. Inom Viltförvaltningsdelegationen fördes diskussioner inför Länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg och lodjur. Delegationen beslutar också om övergripande riktlinjer och förvaltningsplaner för förvaltningen av älg, kronhjort, vildsvin, stora rovdjur, älgvårdsfonden och viltskademedel. Samtliga övergripande riktlinjer och förvaltningsplaner uppdateras kontinuerligt, vilket bör resultera i en mer enhetlig förvaltning av dessa arter, färre skador orsakade av klövvilt och klövviltstammar av god kvalitet.

Viltförvaltning

Länsstyrelsen har under 2024 skickat ut informationsbrev och checklistor till kronhjort- och älgskötselområden för att utbilda, stötta arbetet och öka samverkan för en effektivare förvaltning. Vi har också deltagit i älgförvaltningsgruppernas samrådsmöten. Syftet med dessa träffar och informationsbrev är en effektivare handläggning av ärenden vid Länsstyrelsen genom att alla får en genomgång av de steg som hör till kronhjort- och älgförvaltningen. Vi anordnade bland annat ett informations- och utbildningsmöte för representanterna för länets kronhjortsskötselområden och bjöd in en extern föreläsare. Detta var ett mycket uppskattat möte som ökade kunskapen om kronhjort som art, jakt efter kronhjort och samverkan med Länsstyrelsen. Under 2024 skedde en ökning av antalet inkomna ärenden gällande ansökan om skydds jakt efter dovhjort och kronhjort. Totalt fick vi in 24 ansökningar om skydds jakt efter dovhjort, jämfört med åtta ansökningar under 2023. Det kom in sex ansökningar om skydds jakt efter kronhjort, där vi inte hade någon ansökan 2023. Nytt för 2024 var även att skötselplaner och förvaltningsplaner för älg överklagades. Totalt överklagades fyra fastställda älgskötselplaner och en fastställd älgförvaltningsplan.

Utbetalning av viltskademedel är ett viktigt verktyg för att kompensera markägare för skador från fredat vilt och kompensera djurhållare för arbete med röjning under rovdjursavvisande stängsel. Viltskademedlen är också viktiga för att förebygga viltskador genom att till exempel ge bidrag till skyddsvästar till hundar, för att sätta upp rovdjursavvisande stängsel och för att förebygga skador av stora betande fåglar. Under 2024 har 18 djurhållare fått stöd för röjning, vilket bidrar till väl fungerande stängsel som minskar risken för rovdjursangrepp på tamdjur. Ersättningen förväntas även ge ökad tolerans för stora rovdjur, eftersom det extra arbetet med röjning under stängsel ersätts med statliga medel. År 2024 övergick finansieringen av rovdjursavvisande stängsel från Landsbygdsprogrammet till viltskademedlen. Det innebar nya arbetsuppgifter i form av handläggning av ansökningar om bidrag till att sätta upp rovdjursavvisande stängsel och rådgivning inför uppsättning. År 2024 hanterades fem ansökningar om bidrag till uppsättning av rovdjursavvisande stängsel. Ersättningarna har betalats ut med stöd av förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn för viltskador och förebyggande av viltskador. Viltskademedel har även betalats ut för skador orsakade av svanar, gäss och tranor. Vi har i förebyggande syfte gett rådgivning och satt ut skrämmer för att minska

betesskador på grödor orsakade av stora betande fåglar på elva gårdar. Flera gårdar har numera egen skrämselutrustning. Vi betalar också ut bidrag till hundvästar som skydd mot rovdjursangrepp vid främst jakt. Jägare kan också låna hundvästar gratis under ett år för att testa om skyddsväst passar hunden. Utlåning och bidrag till skyddsvästar minskade något under 2024. Totalt lånade vi ut tre västar och gav bidrag till 35 hundägare. Eftersom antalet angrepp på hundar som har skyddsväst är mycket lågt i Sverige är det svårt att utvärdera effekten men det är sannolikt att en skyddsväst minskar risken för att hunden skadas allvarligt vid ett angrepp.

Länet har hög täthet av lodjur och varg. Under 2024 skedde inga konstaterade angrepp på tamdjur av lodjur. Det skedde totalt tre angrepp på tamdjur av varg. Två av angreppen var på får där 13 respektive 46 får dödades eller skadades. Det tredje angreppet var på fyra getter och två lamm som dödades eller skadades. Länsstyrelsen besöker alla platser för misstänkta angrepp och kan konstatera att det i många fall inte är ett rovdjur som orsakat skadan. Vid dessa besök har vi stor hjälp av besiktningshunden, som tydligt visar om det är ett rovdjur som har varit på platsen och som också söker efter DNA. Under 2024 skedde länets första fall av 28 § enligt jaktförordningen. Totalt var det tre fall där ägare fredat sina tamdjur mot varg. Två av fallen gällde hund och det tredje nötkreatur.

Under 2024 genomfördes licensjakt efter varg och lodjur. I Västmanlands län fälldes totalt sex vargar i ett revir och sju lodjur. Inför licensjakten efter varg 2025 har vi haft informationsträffar med berörda jägare, som fått tydlig information om de villkor som gäller och möjlighet att få svar på sina frågor. Det blev också tydligt vilken roll Länsstyrelsen har och vad själva besiktningen av fällda vargar och jakttillsynen innebär. Vi upplever att dialogen är mycket värdefull och uppskattad, vilket också leder till ett effektivare arbete vid besiktningen och en ökad dialog med jägarna under själva jakten. Jägarna informerar Länsstyrelsen om och var de jagar och lämnar löpande rapporter om observationer av varg, vilket leder till en kontrollerad jakt.

Rovdjursförvaltning

Rovdjursförvaltningen följer ett tydligt årshjul, där de huvudsakliga arbetsuppgifterna är inventering, förebyggande åtgärder samt information och utbildning om rovdjursfrågor till allmänhet, enskilda och organisationer. Rovdjursfrågorna är återkommande diskussionsämnen på Viltförvaltningsdelegationens möten. Här är ledamöterna en viktig länk tillbaka till de intressen som de representerar. Länsstyrelsen har därmed haft möjlighet att lämna tydlig och kvalitetssäkrad information till Viltförvaltningsdelegationen och till allmänheten om antalet föryngringar av varg och lodjur, och om var i länet reviren finns för respektive art. Informationen är viktig för att öka acceptansen för stora rovdjur. Inventeringsresultatet är även ett viktigt underlag när Länsstyrelsen fattar beslut om licensjakter.

Under 2023–2024 är Västmanland ordförandelän i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Det innebär att koordinera samverkansrådet och den samverkan som sker kring exempelvis licensjakt efter varg och lodjur, miniminivåprocess med mera. Samarbetet i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet är mycket framgångsrikt. Under året har länen inom Mellersta rovdjursförvaltningsområdet samverkat med Södra och Norra rovdjursförvaltningsområdena kring miniminivåprocessen. Viltförvaltningsdelegationen har prövat frågan om miniminivåer i länet för järv, björn och lodjur, och för rovdjursförvaltningsområdet gällande varg. Resultatet av samverkan ska lämnas till Naturvårdverket senast den 1 mars 2024.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att Länsstyrelsen genomfört årets verksamhet med ett gott resultat. Nedan följer några motiveringar till bedömningen.

Trafikföreskrifter

Inom trafikföreskrifter har myndigheten haft en väl fungerande verksamhet där arbetet bedrivs i enlighet med regeringens mål och inriktning. Länsstyrelsen har avgjort de ärenden om tävlingar på väg som kommit in i god tid innan tävlingsdagen, för att möjliggöra tidig planering för arrangörer och andra berörda myndigheter.

Stängsling av övergivna gruvhål

Vi har hanterat de ärenden som kommit in med ett gott resultat. Eftersom problemet med övergivna gruvhål är stort i Västmanland har vi under året deltagit med en expert i regeringens utredning om en stärkt tillsyn av tivolin och översyn av vissa uppgifter som utförs av Polismyndigheten. Regleringen om stängsling av övergivna gruvhål är föremål för denna utredning.

Allmänna val

Inför EU-valet genomförde Länsstyrelsen utbildningsinsatser för kommunerna. Utöver den planering som Valmyndigheten fastställt gjorde Länsstyrelsen extra insatser för att säkerställa valets genomförande. Exempelvis samverkade Länsstyrelsen med länets kommuner en gång per månad inför valet. Resultatet för valet till Europaparlamentet rapporterades till Valmyndigheten inom uppsatt tid. Ett fokus på säkerhetsskydd medförde att rösträkningen kunde genomföras på ett tryggt och rättssäkert sätt.

Viltförvaltning

Inom viltförvaltningen har Länsstyrelsen haft en väl fungerande verksamhet, där arbetet bedrivs enligt regeringens mål och inriktning. Arbetet i Viltförvaltningsdelegationen präglas av god dialog och är ett forum för diskussioner och ökat samarbete för regional viltförvaltning. Delegationen har uppdaterat de övergripande riktlinjerna för viltförvaltningen. Länsstyrelsen har haft omfattande dialog och utbildningar för representanter för kronhjortskötselområdena och för älgförvaltningsgrupperna, för att få en effektivare administration för både Länsstyrelsen och representanterna för skötsel- och förvaltningsområdena. Länsstyrelsen har ett väl inarbetat arbete med att förebygga skador orsakade av fredat vilt, där vi bland annat lånar ut skyddsvästar för hundar och ger bidrag för att förebygga skador av rovdjur och betande fåglar som gäss, svanar och tranor. Länsstyrelsen arbetar även intensivt med att sätta ut skrämmer för att förebygga skador av fredade betande fåglar. Markägare som trots detta får skador har fått sina grödskador besiktade och ersättning har betalats ut.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p2 Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Länsstyrelseinstruktion
4 a§ Utföra de uppgifter som en medlemsstat ska utföra vid Europeiska kommissionens samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Länsstyrelseinstruktion
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet kan delas in i områdena livsmedelskontroll, djurskydd, smittskydd, allmänna veterinära frågor, foder och animaliska biprodukter samt tillsyn av hund och katt.

Tillstånd och prövning, tillsyn och kontroll, samverkan och samordning samt information är de arbetsmetoder som används för att genomföra uppdragen.

Kontroller genomförs av verksamheter som bedriver primärproduktion av livsmedel och/eller foder. Inom livsmedelsområdet har länsstyrelserna ansvar för samordning av kontrollverksamhet inom det egna länet. Länsstyrelserna ansvarar också för kontrollen när det gäller insamling, omlastning och transport av animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är matavfall.

Efterlevnaden av djurskyddsbestämmelser kontrolleras hos både verksamhetsutövare och privatpersoner. Området omfattar även till exempel förprovning av djurstallar, besiktning av djurtransporter och tillståndsprövning.

Smittskyddsområdet omfattar samverkans- och samordningsuppdrag kopplade till bland annat epizooti- och smittskyddslagens sjukdomar, men även hälsoövervakning samt kontroll av seminverksamhet och hygien.

Inom allmänna veterinära frågor bedrivs bland annat tillsyn av djurhälsopersonal, kontroll av läkemedel på gård samt kontroll av hästpass och avelsorganisationer. Uppdrag enligt 4 a§ i Länsstyrelseinstruktionen att utföra de uppgifter som en medlemsstat ska utföra vid Europeiska kommissionens samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m. har under 2024 inte varit aktuellt.

Ärenden inom ramen för lagen om tillsyn av hund och katt är händelsestyrda och omfattar i allt väsentligt ärenden där hundar orsakat, eller riskerar att orsaka, skada.

I den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP) finns operativa mål för merparten av områdena.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor (28)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	8,2	9,1	8,1
Antal årsarbetskrafter kvinnor	7,0	7,9	7,1
Antal årsarbetskrafter män	1,2	1,2	1,0
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 663	1 572	1 427
Antal beslutade ärenden	1 624	1 563	1 423
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	0	0
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	12 028	13 573	10 211
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-	-	-

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Andel genomförda normalkontroller (i förväg planerade och riskbaserade kontroller) i förhållande till anmälningskontroller (kvot)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS ¹⁾	≥1	0,7	1,28	1,44
Andel kontrollobjekt med livsmedelsproducerande djur som ingått i planerad normalkontroll (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Djurskydd	DUS	10 %	6	10,5	10,2
Andel utförda av tilldelade primärproduktionskontroller (%)	Nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (NKP)	Livsmedelskontroll	PRIMÖR ²⁾	100 %	50	70	70

Kommentarer till tabeller

Antalet årsarbetskrafter

Det minskade antalet årsarbetskrafter inom sakområdet beror på föräldraledighet, tjänstledighet och deltidssjukskrivning. Sedan 2023 redovisas djurmärkningskontroller som tidigare genomförts inom ramen för jordbrukarstödskontroller under sakområde 28. 0,3 årsarbetskrafter har under 2024 arbetat med djurmärkningskontroller och inte bidragit till den verksamhet som i övrigt beskrivs i kapitlet.

¹ Register, Jordbruksverket

² Register, Länsstyrelsen.

Antalet ärenden

Antalet ärenden har ökat inom verksamhetsområdet och ökningarna har skett inom sakområdena djurskydd, primärproduktion och tillsyn av hund och katt. Inom samtliga områden är det ärenden som initierats av allmänheten som har ökat.

Inom djurskydd inkom 62 fler klagomål och vi fattade 13 fler beslut om omhändertagande av djur enligt 9 kap. 5 och 6 §§ djurskyddslagen 2024 jämfört med 2023. Klagomålen i kombination med den ökade mängden omhändertaganden förklarar ökningen av antalet ärenden inom djurskydd. De två senaste åren har en minskning av antalet ansökningar om tillstånd enligt 6 kap. 4 § djurskyddslagen skett. Antalet ansökningar om förprovning ligger på samma nivå. Antalet åtalsanmälningar inom djurskyddskontrollen har ökat markant under 2024 till 31 jämfört med 14 under 2023. Det vittnar om att de ärenden som hanterats har varit av allvarigare karaktär.

Inom primärproduktionen är det registrering av jägare i vildsvinsregistret Obelix som står för ärendeökningen. Eftersom dessa ärenden i princip hanteras helt automatiskt påverkar de inte arbetsbelastningen.

Antalet anmälningar om bristande tillsyn över hund ligger på samma nivå 2024 som under 2023. Antalet beslut om förelägganden och omhändertagande ligger även de på samma nivå.

Verksamhetskostnader

Mellan 2022 och 2023 ökade verksamhetskostnaderna. Det beror på högre kostnader i det länsstyrelsegemensamma arbetet inom utvecklings- och förvaltningsportföljen. Skillnaden i verksamhetskostnaderna mellan 2023 och 2024 förklaras av minskade personalkostnader och förändringar i kostnader för det länsstyrelsegemensamma arbetet inom utvecklings- och förvaltningsportföljen.

Måluppfyllelse för operativa mål i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan

Nedan redovisas måluppfyllelsen för de operativa målen i Sveriges kontrollplan för livsmedelskedjan.

Som framgår av redovisningen har vi endast nått ett fåtal av målen under 2024. Det beror främst på brist på personal som kan utföra fältarbete inom djurskyddskontrollen och primärproduktionen. För de veterinära områdena beror det på att länsveterinärerna stöttat och prioriterat allvarliga djurskyddsärenden framför kontroller av djurhälsopersonal, läkemedel på gård med mera.

Måluppfyllelse för operativa mål i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan	Bedömning
Kontroll av livsmedel i primärproduktionen	
Nationell kontrollplanering primärproduktion (operativt mål 20) 2023–2025. Utföra tilldelade kontroller av livsmedel i primärproduktionen.	Målet är inte uppfyllt. 11 av 22 tilldelade kontroller genomfördes, vilket motsvarar 50 procent. Majoriteten av dessa var kombinerade foder- och livsmedelskontroller som dessutom även föll ut i grundvillkorsurvalet. Orsaken till att målet inte uppfyllts är brist på personal.
Operativt mål 12 - Kontroll av dem som släpper ut honung på marknaden.	Målet är uppfyllt. Två honungskontroller var uttagna för kontroll i den nationella kontrollplaneringen och dessa har genomförts.
Kontroll av foder i primärproduktionen	
2022–2025 Operativt mål 1 Foder: Verktyg och förutsättningar för riskbaserad och likvärdig kontroll.	Målet bedöms vara uppfyllt. I målet ingår aktiviteter gällande kontroll av foder i primärproduktionen enligt den nationella kontrollplaneringen samt samsynsövningar både internt och externt. Sex foderkontroller har genomförts under året, vilket är fem fler än tilldelat.
2022–2025 Operativt mål 2 Foder: Verksamhetsutövarna har de grundläggande kunskaper som krävs för att följa lagstiftningen.	Målet bedöms vara uppfyllt. Regelefterlevnaden inom området är god då inga brister noterats under året.
Kontroll av djurskydd	
2023–2025 Operativt mål 1 Djurskydd: Utbildning, likriktning, verifiering.	Målet bedöms inte vara uppfyllt. Vi har samsynsdiskussioner för bedömningar av brister och åtgärder regelbundet på möten. Vi deltar i nationella nätverk och samordningsmöten för djurskyddskontrollen och använder nationellt framtagna rutiner. Vi deltar i den årliga analys- och effektivitetskonferensen där tillfälle ges att likrikta arbetet. Genomförandet av parallellkontroller, kompetensinventering och utbildningsinsatser har dock prioriterats bort på grund av resursbrist.
2023–2025 Operativt mål 2 Djurskydd: Riskbaserad rutinkontroll	Målet bedöms inte vara uppfyllt. Det nationella målet att kontrollera 10 procent av kontrollobjekten med livsmedelsproducerande djur nåddes inte. Under 2024 har vi utfört 49 kontroller, vilket motsvarar 6 procent av alla livsmedelsproducerande djurhållare. Den

Måluppfyllelse för operativa mål i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan	Bedömning
	<p>planerade kontrollen har varit riskbaserad utifrån den nationella klassificeringen Statistiskt och riskbaserat kontrollurval (SToRK) samt egna erfarenheter. Riskbaserad rutinkontroll genomförs även hos personer med djurförbud samt tillståndspliktiga verksamheter.</p> <p>Målet har inte nåtts på grund av underbemanning under året.</p>
<p>2023–2025 Operativt mål 3 Djurskydd: Resurseffektivitet och effekt av kontrollen</p>	<p>Målet bedöms som till stor del uppfyllt.</p> <p>Målet enligt den nationella kontrollplanen består av tre delar där två av tre är uppfyllda. Den del som inte är uppfylld är att antalet planerade kontroller ska vara minst lika många som antalet klagomålskontroller, det vill säga en kvot på ett eller mer. Vi genomförde under året 62 planerade kontroller och 88 kontroller efter klagomål, vilket innebär en kvot på 0,7. Det finns ett system för att följa upp kontroller med brister, för att verifiera att åtgärder vidtas och att det görs inom rimlig tid så att kontrollen får effekt. Klagomålsärenden prioriteras enligt den nationella rutinen och huvuddelen hanteras administrativt. Andelen fysiska klagomålskontroller utan anmärkning är betydligt lägre, 12,5 procent, 2024 än tidigare år då det legat runt 28 procent. I målet ingår även att delta på analys- och effektivitetsdagarna samt att arbeta med kommunikation och information till allmänheten och i samverkan, vilket vi har gjort.</p>
<p>2023–2025 Operativt mål 4 Djurskydd: Service - snabb återkoppling, tydlig information och gott bemötande</p>	<p>Målet bedöms vara uppfyllt.</p> <p>Samtliga handläggningstider hålls inom både ansökningsärenden och klagomålsärenden.</p>
<p>Kontroll av animaliska biprodukter</p>	
<p>2022–2025 Operativt mål 1 animaliska biprodukter: Riskbaserad kontroll och åtgärd vid avvikelser</p>	<p>Målet bedöms vara delvis uppfyllt.</p> <p>En kontrollplan har tagits fram vilket är en av de aktiviteter som ingår i målet. Målet för planerad kontroll uppfylldes inte då den kontroll som var planerad fick skjutas upp till efter årsskiftet.</p>
<p>2022–2025 Operativt mål 2 animaliska biprodukter: Verktyg och förutsättningar för en riskbaserad kontroll</p>	<p>Målet bedöms vara uppfyllt.</p> <p>Ett register över kontrollobjekten har tagits fram.</p>
<p>Kontroll av djurhälsa</p>	
<p>2022–2025 Operativt mål djurhälsa Kontrollen är anpassad till den nya lagstiftningen där kontrollmyndigheternas kontrolluppdrag är tydliggjort och kontrollmyndigheterna har grundläggande verktyg och förutsättningar att genomföra riskbaserad kontroll</p>	<p>Målet bedöms vara delvis uppfyllt.</p> <p>Vi har deltagit i kompetenshöjande aktiviteter men har inte genomfört samtliga kontroller som planerats inom området. Dock rör det sig om ett fåtal kontroller som inte utförts.</p>

Tillsynslagen

Länsstyrelsen ansvarar för handläggning av ärenden enligt lagen (SFS 2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, den så kallade tillsynslagen och verkställande av omhändertaganden enligt nämnd lag och enligt djurskyddslagen (SFS 2018:1192). 152 anmälningar om bristande tillsyn kom in 2024, vilket är i samma nivå som under 2023.

Stöd till den lokala livsmedelskontrollen

Eftersom frågan om P bemyndigande och finansiering för länsstyrelsernas revision av den lokala livsmedelskontrollen fortfarande utreds har vi inte utfört några livsmedelsrevisioner under 2024.

Under 2024 anordnades två fysiska träffar för länets livsmedelsinspektörer. Livsmedelsverket har inte haft möjlighet att medverka vid de fysiska träffarna 2024. Vid vårens möte genomförde vi en övning som Livsmedelsverket tagit fram om fusk i livsmedelskedjan och vid höstens träff gjorde vi studiebesök på ett gårdsmejeri. Genom samverkan med länen som ingår i Mitt Miljösamverkan kunde livsmedelsinspektörerna även delta på den digitala träff som Dalarna anordnade. Livsmedelsinspektörerna uppskattar att ha ett forum där de träffas fysiskt och kan dela erfarenheter. Det är särskilt viktigt eftersom flera kommuner i länet bara har en eller två inspektörer.

Allmänna veterinära frågor

Ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Vi följer sjukdomsläget i länet löpande, främst genom rapporteringen från Statens veterinärmedicinska anstalt och Jordbruksverket. Vi har vid flera tillfällen under året informerat om aktuella sjukdomar i nyhetsbrev till lantbrukare och praktiserande veterinärer.

I september 2024 kunde de sista restriktionerna gällande afrikansk svinpest i Fagersta lyftas i samband med att Sverige friförklarades.

Zoonoser

Vi har konstaterat ett trettiofall av salmonella hos katt samt några fall av leptospiros hos hund. Antalet fall av campylobacter hos slaktkyckling ökade något under 2024.

Resultatbedömning

Vår samlade bedömning är att arbetet inom primärproduktionen, djurskydd och allmänna veterinära frågor är otillfredsställande. Endast fyra av elva operativa mål i den nationella kontrollplanen har kunnat uppfyllas under 2024. Det beror på personalbrist och på att de klagomål som inkommit varit allvarliga och i stor utsträckning lett till omhändertagande av djur. Verkställigheterna tar mycket tid i anspråk, vilket innebär att färre kontroller hinner genomföras.

Arbetet inom primärproduktion, djurskydd och allmänna veterinära frågor syftar till att upprätthålla produktion av säkra livsmedel, en god djurhälsa och ett gott djurskydd, samt att läkemedel används och hanteras säkert och återhållsamt. Den låga måluppfyllnaden riskerar att påverka verksamhetsområdet negativt i länet.

Regional tillväxt och infrastrukturplanering

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p3 Regional tillväxt	Länsstyrelseinstruktion
3§ p4 Infrastrukturplanering	Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och skapa förutsättningar för samverkan mellan viktiga aktörer i länet, för att skapa tillväxt i länet.
- Fördela bidrag och stöd för strategiska utvecklingsåtgärder i länet.
- Bidra till planering av vägar och järnvägar genom att tillhandahålla statliga planeringsunderlag, godkänna miljökonsekvensbeskrivningar, samverka med sökanden i processen, besluta om tillstånd enligt miljöbalken och ha tillsyn över kommunala detaljplaner.
- Ingå i strukturfondspartnerskap för de regionala programmen för Europeiska regionala utvecklingsfonden och för de regionala handlingsplanerna för Europeiska socialfonden+.

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet, vilket inkluderar statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Den regionala utvecklingspolitiken ska även bidra till att nå andra mål:

- Den regionala utvecklingspolitiken ska bidra till att nå det långsiktiga klimatmålet och etappmålen för minskad klimatpåverkan samt bidra till att nå övriga relevanta miljömål.
- Den regionala utvecklingspolitiken har en geografisk utgångspunkt där landsbygder ingår och därför ska den bidra till att uppnå landsbygdpolitikens mål.

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Utöver det övergripande målet finns ett funktionsmål om tillgänglighet och ett hänsynsmål om säkerhet, miljö och hälsa.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länets regionala utvecklingsstrategi Ett livskraftigt Västmanland

Arbetet med länets regionala tillväxt är samlat i länets regionala utvecklingsstrategi Ett livskraftigt Västmanland. Region Västmanland har under året slutfört uppdateringen av utvecklingsstrategin. Länsstyrelsens bidrag har främst handlat om vikten av att stärka det regionala fysiska planeringsperspektivet.

Samarbetet mellan Regionen och Länsstyrelsen fungerar bra. Vi kompletterar varandra snarare än konkurrerar i de länsövergripande uppdrag där både stat och region har samordningsansvar. Det är viktigt att reda ut roller och ansvar och tydligt informera om vad respektive aktör gör. Här blir Länsstyrelsens samverkansråd inom social hållbarhet och inom miljö och klimat särskilt viktiga. Ibland är Regionen den naturliga motorn och koordinatören i utvecklingsarbetet och i andra fall är det Länsstyrelsen som tar den rollen. Vi ansvarar även för att samordna staten i länet, vilket görs genom regelbundna möten med Samverkansrådet för statliga myndigheter, som leds av Landshövdingen.

I samarbetet med Regionen lyfter vi fram miljömålets betydelse för att följa upp och åtgärda utmaningar inom miljöområdet. Vi lyfter även vårt arbete inom energiuppdraget, arbetet för den gröna omställningen, klimatarbete, livsmedelsförsörjning, landsbygdsutveckling och civil beredskap.

Samarbetet med att utveckla Hjälmaran och dess omland

Samarbetet fortsätter i Föreningen Hjälmarsamarbetet. Syftet är att samordna utvecklingen av landsbygden, naturmiljön och friluftslivet. Föreningen består av kommunerna och länsstyrelserna runt Hjälmaran samt de kommunala bolagen Destination Eskilstuna och Katrineholm och Örebrokompaniet. Utgångspunkten i arbetet är samverkan med civilsamhälle, näringsliv, markägare och offentlig sektor. Föreningen har utrett förutsättningarna för att bilda ett biosfärområde kring Hjälmaran. Resultatet av förstudien har lämnats in som en ansökan till den nationella biosfärkommittén.

Grundläggande betaltjänster

Länsstyrelserna har under flera år rapporterat om bristande tillgänglighet till betaltjänster. För år 2024 bedömer vi att problemen är så pass omfattande att det politiska målet om att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser inte uppnås. Nuvarande situation är otillräcklig för flera utsatta grupper i samhället.

För att motverka utvecklingen söker och beviljas Länsstyrelsen regelbundet stöd från Post- och telestyrelsen. Stödet går till regionala utbildnings-, informations- och samverkansinsatser. Utbildningarna bedrivs främst i studiecirkel som leds av utbildare från Västmanlands Länsbildningsförbund. Länsstyrelsen lämnar bidrag till Västmanlands Länsbildningsförbund som utbildar målgrupperna äldre, personer med funktionsvariationer, asylsökande samt nyanlända som är i digitalt utanförskap. Det digitala utanförskapet är större inom dessa grupper, kontantanvändningen är högre och behovet av personlig service är större än hos andra grupper. Under 2024 har även Region Västmanland bidragit med medel, vilket bidragit till att antalet kurser har ökat och innehållet breddats. Under 2024 har vi även startat ett samarbete med pensionärsförbund i länet som sökt pengar från Allmänna arvsfonden för att genomföra digitala cirkel för äldre personer. Länsstyrelsen har tillsammans med Brottsofferjouren och Polisen haft flera föreläsningar om hur bedrägerier kan motverkas.

Arbete och aktiviteter med särskilda uppdrag för ökad tillväxt och Förenkla för företag beskrivs under avsnitten Nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030 och Integrering av tvärssektoriella frågor ovan.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Regional tillväxt och infrastrukturplanering (30, 34)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	1,1	1,3	0,9
Antal årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,2	0,2
Antal årsarbetskrafter män	0,8	1,1	0,7
Antal ärenden, inkomna och upprättade	38	35	30
Antal beslutade ärenden	39	32	36
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	-	-
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	1 547	1 810	1 618
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	300	368	427

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Kommentarer till tabell

Antal årsarbetskrafter och verksamhetskostnader har minskat under 2024, eftersom Länsstyrelsens uppdrag om bredband upphörde efter 2023.

Ärendet äldre än två år har avslutats efter årsskiftet 2024/2025.

Regional tillväxt

Arbete med främjande av hållbar tillväxt sker främst inom de råd och samverkansarenor som Länsstyrelsen bjuder in till. Det är här projektidéer skapas, samarbeten initieras och kunskap delas. Här sker även omvärldsbevakning och aktuella frågor diskuteras. Effekten av främjande arbete är svårt att mäta om det inte görs övergripande utvärderingar. Vi kan konstatera att initiativ och genomförande av projekt och aktiviteter som drivs fram inom våra råd och samverkansarenor genomförs i bred privat och offentlig samverkan.

Målsättningen med Hjälmsamarbetet är att långsiktigt hållbart utveckla sjön och dess omgivning. De insatser som nu genomförs bidrar till att etablera en strukturerad samverkan mellan parterna, vilket leder till destinationsutveckling. Länsstyrelsen ingår i styrelsen och bidrar främst i arbetsgruppen för landsbygdsutveckling.

Länets utmaning med kompetensförsörjning och matchning är Regionens ansvarsområde. Vi deltar i Regionens kompetensutvecklingsråd och bidrar med perspektivet social hållbarhet och metoder för att minska utanförskapet och för att fler ska komma in i arbetslivet.

Samarbetet kring att motverka och förebygga digitalt utanförskap har utökats under 2024 med hjälp av Regionen och pensionärsorganisationerna. Det bidrar till att fler får utbildning så att de klarar att sköta sin ekonomi digitalt.

Infrastrukturplanering

Länsstyrelsen har under 2024 bland annat tillstyrkt fastställandet av fem vägplaner. Tre av dessa omfattar åtgärder för ökad trafiksäkerhet och två omfattar anläggande av gång- och cykelvägar. Genom att delta i Trafikverkets process för att ta fram väg- och järnvägsplaner bidrar Länsstyrelsen till ökad tillgänglighet och högre trafiksäkerhet i länet.

Resultatbedömning

Resultatbedömning för verksamheten regional tillväxt under 2024 är att insatser är utförda enligt plan. Utifrån de förutsättningar som finns är resultatet gott. De främsta insatserna som görs av Länsstyrelsen inom regional tillväxt utförs och finansieras inom andra verksamhetsområden.

Inom verksamheten infrastrukturplanering har Länsstyrelsens arbete genomförts med gott resultat under året. En nära dialog mellan Länsstyrelsen och Trafikverket gör processerna mer effektiva. Vår bedömning är att Länsstyrelsens arbete underlättar för Trafikverket i infrastrukturplaneringen.

Hållbar samhällsplanering och boende

Avsnittet innehåller redovisningar och åiterrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p5 Hållbar samhällsplanering och boende	Länsstyrelseinstruktion
5§ p9 Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Länsstyrelseinstruktion
1C2 Bidra till ett ökat bostadsbyggande i samarbete med kommuner	Regleringsbrev
3C7 Arbeta för kortare ledtider vid prövning av nätkoncessioner	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna de planeringsunderlag som olika myndigheter tar fram som stöd till kommunens planläggning (natur- och kulturvården, infrastruktur, militära intressen, vattenfrågor).
- Samordna sina uppdrag om rådgivning och vägledning till kommunerna inom ramen för tidig dialog för ökat bostadsbyggande.
- Utveckla sitt arbete med digital samhällsbyggnadsprocess.
- Samordna och ta tillvara statens intressen i den kommunala översiktsplaneringen, detaljplaneringen och framtagande av områdesbestämmelser.
- Granska översikts- och regionplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser.
- Pröva detaljplaner, områdesbestämmelser och överklagande av kommuners beslut enligt plan- och bygglagen.
- Vägleda och följa upp enligt plan- och bygglagen.
- Ansvara för att analysera och rapportera hur bostadsmarknaden ser ut i länet, t ex tar vi varje år fram en regional bostadsmarknadsanalys.
- Ge stöd till hyresbostäder och bostäder för studenter och till bostäder för äldre, samt stöd till energiåtgärder. Länsstyrelserna deltar i genomförande och tillsyn av EU:s återhämtningsplan i stöd till hyresbostäder och bostäder för studenter samt stöd till energiåtgärder i flerbostadshus.
- Samordna arbetet med klimatanpassning, strandskyddsdispenser och havsplanering.

Det övergripande målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmåteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö. För området bostadsmarknad är målet långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.

Länsstyrelserna ska även verka för genomslag av andra nationella mål som gestaltad livsmiljö och miljömålet god bebyggd miljö.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Nätverket för ökad samverkan om strategiska utvecklingsfrågor

Länsstyrelsen deltar i det regionala samhällsplaneringsnätverket som består av Länsstyrelsen, Region Västmanland och länets tio kommuner. Syftet med nätverket är att tidigt öka samverkan, förståelsen och stärka kopplingen mellan regionala utvecklingsfrågor, strategisk samhällsplanering och fysisk planering. Nätverket identifierar och hanterar strategisk samhällsplanering på lokal, regional och statlig nivå. Nätverket ska medverka till ökad kunskap och kännedom om de rumsliga frågorna och även främja inomregionalt erfarenhetsutbyte. Ett exempel på det senare är större företagsetableringar i kommunerna och vilka förutsättningar och krav detta medför för planerings- och tillståndsprocesser.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Hållbar samhällsplanering och boende (40–41)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	8,4	8,7	8,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	4,8	5,8	4,2
Antal årsarbetskrafter män	3,6	2,9	4,1
Antal ärenden, inkomna och upprättade	783	809	540
Antal beslutade ärenden	914	633	625
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	4	1	1
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	24 358	18 301	17 900
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-	-	-

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultat-indikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Antal påbörjade bostäder (st.)	Ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö, där en långsiktigt god hushållning med naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Långsiktigt väl fungerande bostadsmarknader, där konsumenternas efterfrågan möter ett utbud av bostäder som svarar mot behoven.	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ¹⁾	³⁾	⁴⁾	600	1 700
Antal färdigställda bostäder (st.)	Se mål ovan.	Årlig analys och rapport om läget i länet på bostadsmarknaden	SCB ²⁾	³⁾	⁴⁾	1 970	1 474
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel avgjorda inom 80 dagar (%)	Se mål ovan.	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ⁵⁾	75%	100%	100%	57%
Länsstyrelsens handläggningstid för överklagade bygglov för bostäder, dock inte fritidshus; andel ärenden avgjorda inom 120 dagar (%)	Se mål ovan.	Prövning enligt plan- och bygglagen	Platina ⁵⁾	90%	100%	86%	57%

¹ Statistiska centralbyråns statistik: Nybyggnad av bostäder.

² Statistiska centralbyråns statistik: Nybyggnad av bostäder.

³ Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde för den länsstyrelsegemensamma resultatindikatorn.

⁴ Statistik från SCB för 2024 är ej tillgänglig förrän under andra kvartalet 2025.

⁵ Ärendehanteringssystem, Länsstyrelsen.

Kommentarer till tabell

Årsarbetskrafter

Antalet årsarbetskrafter är i princip desamma 2024 som föregående år.

Antal ärenden

Antalet inkomna ärenden är något färre jämfört med 2023. En viss ökning gällande lantmåteriförrättningar skedde under 2024.

Beslutstakten har varierat i vissa grupper, men sammantaget är det fler ärenden som har beslutats under 2024 jämfört med 2023. Detta beror på att det beslutades fler ärenden som redan var inkomna under 2023. Detta gäller framför allt ärenden inom förordning (2023:402) om bidrag för energieffektivisering i småhus. Under 2024 har arbetet med att nå kortare handläggningstider fortsatt. Resultatet är sammantaget en jämnare och stabilare process, såväl internt som externt.

Vad gäller ärenden äldre än två år finns det i två av fallen särskilda skäl enligt förordningen (2021:664) om stöd till energieffektivisering i flerbostadshus, att förlänga projekten så att de sista momenten kan slutföras. De två andra projekten har inte påbörjats enligt villkor i beslutet och därmed har besluten återkallats.

Verksamhetskostnad

Verksamhetskostnaden har ökat 2024 jämfört från 2023. Detta beror på länsstyrelse-gemensamma utvecklingsprojekt, bestående av IT-utveckling i form av arbete med den digitala samhällsbyggnadsprocessen, handläggarsöd för ärenden inom plan- och bygglagen samt digitala möten.

Regleringsbrevsuppdrag 1C2 Bidra till ett ökat bostadsbyggande i samarbete med kommuner

Länsstyrelserna har i uppdrag att undersöka vilka eventuella åtgärder som kommunerna ser skulle kunna öka bostadsbyggandet i landet. Länsstyrelsen i Västmanlands län skickade ut ett kortare frågeformulär till länets alla kommuner enligt nedan.

1. Vad ser kommunen att Länsstyrelsen skulle kunna bidra med för att främja ett ökat bostadsbyggande?

Västmanlands läns kommuner anser främst att Länsstyrelsen skulle kunna informera om vilka stöd och bidrag som kommunerna och de kommunala bostadsbolagen kan söka. Det kan till exempel handla om bidrag till renoveringar, energistöd och nyproduktion. Kommunerna svarar bland annat att de anser att Länsstyrelsen skulle kunna underlätta för kommunerna genom att tillhandahålla ekonomiskt stöd och bidrag för att genomföra bostadsprojekt, särskilt i områden med stort behov av nya bostäder.

Kommunerna lyfter även att både kostnaderna och utredningskraven ökar, vilket kan försvåra det ekonomiskt och tidsmässigt för kommunens planarbete och byggaktörer. Här kan Länsstyrelsen underlätta i detaljplanearbetet, till exempel genom att klargöra vilka utredningskrav som ställs. Kommunerna framhåller även att Länsstyrelsen erbjuder expertis och vägledning i samhällsplanering och bostadsutveckling, vilket kan hjälpa dem

att skapa hållbara och attraktiva bostadsområden. De anser också att Länsstyrelsen kan stödja dem i att integrera principer om hållbarhet i bostadsbyggandet, om miljövänliga byggmetoder och energieffektiva lösningar.

Länsstyrelsen skulle också kunna fungera som en länk mellan kommunen och andra relevanta aktörer, som byggföretag och statliga myndigheter, för att främja samarbete och utbyte av erfarenheter. Länsstyrelsen kan också stödja kommunerna med hur de ska arbeta med avvägningar gällande strandskydd, jordbruksmark och fornminnen. Även avvägningen mellan behovet av mark att bebygga kontra jordbruksmark och solcellsparkar lyfts som en aspekt där kommunerna behöver stöd. I ett senare skede ser kommunerna att Länsstyrelsen genom att effektivisera och förenkla processer för bygglov och andra tillstånd kan bidra till att minska byråkratiska hinder och påskynda bostadsbyggandet. En kommun menar även att Länsstyrelsen behöver se bostadsbyggandet som ett allmänt intresse som ska väga lika tungt som andra allmänna intressen. Det är också viktigt att Länsstyrelsen ser samhällsbyggandet ur ett helhetsperspektiv och inte utifrån de enskilda riksintressenas sakintressen i sina bedömningar.

2. Vilka andra åtgärder skulle kunna underlätta ett ökat bostadsbyggande i kommunen?

Utöver de aspekter där kommunerna anser att Länsstyrelsen kan bidra till ett ökat bostadsbyggande anger de ett antal åtgärder som skulle kunna underlätta ett ökat bostadsbyggande.

För att öka bostadsbyggandet, även utanför de större städerna, anser länets kommuner att det behövs statligt stöd för arbete med detaljplaner i mindre kommuner och att det införs fler ekonomiska incitament som skatteförmåner eller subventioner för byggföretag. Kommunerna efterfrågar även en översyn av plan- och bygglagen och att plan- och byggprocesserna förenklas och förkortas. Detta för att kommunerna ska kunna minska byråkratiska hinder och påskynda byggprojekt.

Utöver de aspekter som regleras av statliga myndigheter eller regeringen anser kommunerna att de själva har en roll att spela när det kommer till att öka bostadsbyggandet i kommunen. Bland annat anser kommunerna att de kan arbeta aktivt med att tillhandahålla byggklar mark till rimliga priser, vilket kan stimulera byggföretag att investera i nya bostadsprojekt. De anser även att de genom att främja byggandet av olika typer av bostäder, som hyresrätter, bostadsrätter och småhus, kan kommunen möta olika behov och preferenser hos invånarna. Ett ökat samarbete med privata byggföretag och investerare kan också leda till fler och snabbare byggprojekt. Slutligen lyfter kommunerna att de genom att investera i och förbättra den lokala infrastrukturen, som vägar, kollektivtrafik och serviceutbud, kan göra området mer attraktivt för både boende och byggföretag.

För att få till ett ökat bostadsbyggande anser kommunerna att det även krävs att de uppfattas som en attraktiv plats att bo i för att få inflyttning eller ökad befolkning. Ytterligare en aspekt som här nämns är att kommuner som utsätts för social dumpning också ser en socioekonomisk problematik som leder till att områden upplevs som mindre attraktiva att bo i. Därför efterfrågar kommunerna ett bättre stöd i att komma till bukt med exempelvis problematiken med social dumpning.

Regleringsbrevsuppdrag 3C7 Arbeta för kortare ledtider vid prövning av nätkoncessioner

Berörda länsstyrelser ska tillsammans med Energimarknadsinspektionen och Lantmäteriet arbeta för kortare ledtider vid prövning av nätkoncessioner. Arbetet med uppdraget ska ske inom ramen för faktiska ansökningar om nätkoncession. I Västmanlands län ingår projektet Västeråspaketet, Bysingsberg-Munga och Munga-Hamra, i arbetet med regleringsbrevsuppdraget.

Vi har under året bidragit med inspel till Energimarknadsinspektionen i samband med handläggningen av ärenden inom Västeråspaketet. I nuläget finns inga resultat att redovisa, men i ett långsiktigt perspektiv ska uppdraget bidra till en ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet utifrån de energipolitiska målen och därmed bidra till näringslivets gröna omställning.

Gestaltad livsmiljö

Länsstyrelserna har bildat den nationella gruppen Lst21 GL-team, som har till uppgift att hålla ihop länsstyrelsernas gemensamma arbete mot målet att arkitektur och design ska främja ett hållbart och jämlikt samhälle med välutformade livsmiljöer. Gruppen har tagit fram rapporten Hur Lst21 jobbar med gestaltad livsmiljö. Den syftar till att synliggöra nuläget, behov och framgångsfaktorerna och att ge inriktningen för det fortsatta arbetet. Goda exempel på arbeten som rör politikområdet har samlats in i syfte att dela och tillgängliggöra kunskap för alla landets länsstyrelser. På konferensen Plan- och bostadsdagarna 2024 i Malmö hölls föreläsningen Hur Lst21 jobbar med gestaltad livsmiljö. Syftet var att öka kunskapen om nuläget, behov och framgångsfaktorer samt hämta inspel i det fortsatta arbetet. Dessutom har länsstyrelserna fört dialog med Riksantikvarieämbetet, Boverket och ArkDes.

Länsstyrelsens roll i gestaltad livsmiljö handlar bland annat om att ge vägledning, stöd och sprida kunskap till kommunerna. Uppdraget handlar också om att konkretisera målet för gestaltad livsmiljö och bidra med planerings- och kunskapsunderlag.

Under 2024 har Länsstyrelsen samarbetat med Region Västmanland i projektet Residens livsnerv Karmansbo, med målet att öka förståelsen för politikområdet. Residens är en metod inom konst som här används för att undersöka hur gestaltande kompetens och konstnärliga metoder kan främja plats- och samhällsutveckling. Under tio dagar i augusti 2024 bodde sju konstnärer i den lilla bruksorten Karmansbo för att utforska platsen, bruksmiljön och relationen mellan människor och vatten.

Länsstyrelsens deltagande i projektet har verkat som ett lärandeprojekt för kunskap och samsyn samtidigt som metodutveckling kring gestaltad livsmiljö testades. Det har även handlat om utmaningarna vid platsutveckling i en fysisk miljö med många värden. Projektet har bidragit till en bred samverkan och blivit ett exempel på hur arbetet med gestaltad livsmiljö skulle kunna ske i länet.

Under 2024 deltog Länsstyrelsen i referensgruppen för forskningsprojektet Platsmo, som leds av Region Västmanland och finansieras till år 2028 av Formas. Projektet syftar till att utforska två platser i länet och där undersöka metoder för att involvera invånare i utvecklingen av deras vardagslandskap och öka kunskapen om hälsosamma miljöer. Inom

projektet ska metoden fotoelicitering¹⁾ utvärderas och de två utvalda platserna ska aktiveras genom en medskapande gestaltningsprocess.

Nationell hemlöshetsstrategi (2022–2026) - Stödja kommunerna i arbetet med att motverka hemlöshet

Den nationella hemlöshetsstrategin sträcker sig mellan 2022–2026. Syftet med strategin är att tydliggöra inriktningen för insatser för att minska antalet vuxna och barn som befinner sig i hemlöshet och insatser för att förebygga att människor blir hemlösa.

Länsstyrelsen har inom ramen för arbetet med strategin gett SWECO i uppdrag att ta fram en rapport som ska ligga till grund för framtida aktiviteter för att stödja kommunerna i deras arbete med att motverka hemlöshet. Aktiviteter beräknas äga rum under 2025.

Rapporten visar att kommunernas arbete med att strategiskt arbeta med och planera för bostadsförsörjning för strukturellt hemlösa varierar. Vissa kommuner har etablerade strategier, metoder och samarbeten kring detta. Merparten av kommunerna uttrycker att de inte arbetar med dessa frågor utan snarare fokuserar på den akuta (individuella) hemlösheten. Socialtjänstlagen styr inte och täcker inte insatser kring strukturell hemlöshet, vilket gör det svårare att arbeta med strukturell hemlöshet.

Flera kommuner står nu inför att få in strategisk bostadsförsörjning för hemlösa i deras bostadsförsörjningsplaner och behöver på så vis definiera hur detta ska arbetas med i den enskilda kommunen. Det finns kunskapsluckor kring vad strukturell hemlöshet innebär, men också kring hur situationen ser ut i den enskilda kommunen. Socialtjänsten bedömer även att socialtjänstens medverkan i samhällsplaneringen över lag är ett utvecklingsområde. Den nya socialtjänstlagen pekar på socialtjänstens viktiga del i samhällsplaneringen vilka många hoppas ska lyfta frågorna om hemlöshet på en mer övergripande nivå inom stadsplaneringen.

Nationell och regional samverkan

En ökad komplexitet inom den fysiska planeringen förutsätter en god samverkan både på regional och nationell nivå.

Länsstyrelsen har under året medverkat vid flera nationella nätverksträffar som anordnas inom ramen för länsstyrelsernas nationella nätverk för samhällsbyggnadsfrågor. Handläggartäffarna har handlat om översiktsplaner, detaljplaner, nätkoncessioner, infrastruktur, tillsynsvägledning och energi- och bostadsstöden. De nationella träffarna bidrar till erfarenhetsutbyten och kompetensutveckling som i sin tur leder till verksamhetsutveckling.

Vidare samverkar Länsstyrelsen i Västmanland genom olika uppdrag med länsstyrelserna i våra angränsande län. Ett exempel på länsstyrelsegemensamt arbete under året har handlat om informationsträffar inom strategiska miljöbedömningar avseende kulturmiljövården. Ett annat exempel på länsöverskridande samverkan är vårt arbete med politikområdet gestaltad livsmiljö. Inom ramen för detta politikområde har vi även genomfört ett arbete i

¹ Fotoelicitering går ut på att deltagarna använder sig av bilder eller fotografier för att utforska tankar värderingar kring en fråga eller t.ex. förståelse av platser (Rose 2012, Pink, 2015, Schaeffer et al. 2022).

nära samarbete med Region Västmanland.

Samverkan genom både regionala och nationella nätverk bidrar till att stärka Länsstyrelsens arbete med fysisk planeringen i länet. Under året som gått har även samverkan med Trafikverket inom ramen för kommunernas detaljplanearbete stärkts.

Fysisk planering och bostadsförsörjning

Inom den fysiska planeringen arbetar Länsstyrelsen aktivt med att förbättra och utveckla våra veckovisa plansamrådsmöten. Det är möten där representanter från de olika verksamhetsområdena deltar för att diskutera kommunala planer och program som kommit in till myndigheten. Syftet med mötena är främst att samordna det interna arbetet inför yttranden och beslut, men mötena ger också kommunerna en möjlighet att exempelvis berätta om arbetet med kommunens nya översiktsplan eller få råd och stöd i processen med detaljplaner.

Tidiga dialoger i planprocessen är något som vi både ser behov av och uppmuntrar kommunerna till. Plansamrådsmötena spelar här en viktig roll. Det är i den tidiga dialogen som vi har möjlighet att komma med rådgivning, som kan effektivisera och förkorta efterföljande processer. Länsstyrelsens rådgivning till kommunerna fortsätter sedan under och mellan stegen i den formella processen. Rådgivning i rätt skeden av processen ser vi som en möjlighet att underlätta kommunernas planarbete. En bra dialog i tidigt skede minskar också risken för överprövningar av kommunernas beslut om antagande av detaljplaner.

Under de senaste åren upplever vi att kommunernas detaljplaner har blivit alltmer komplexa. Detta kan bero på att kommunernas tätorter vuxit mycket och på kort tid och inte längre har så många tomma ytor kvar att bygga på. Alternativet blir i stället att förtäta stadskärnor eller skapa omvandlingsområden av till exempel gamla industriområden, som med åren kommit att ligga alltmer centralt i staden. Komplexa planer där många olika intressen möts ställer högre krav på samordning, både internt och med andra myndigheter som exempelvis Trafikverket. Länsstyrelsen i Västmanland har under 2024 påbörjat arbetet med att utveckla nya rutiner för ett mer rättssäkert arbete och större samverkan med kommunerna.

Länsstyrelsen har en rådgivande roll inom bostadsförsörjningen gentemot kommunerna i deras planering av bostadsförsörjningen. Genom att stötta kommunerna med råd, information och underlag bidrar vi till en bättre strategisk bostadsplanering, där ökat bostadsbyggande utgör en del i arbetet. En del i detta arbete är den årligen genomförda bostadsmarknadsanalys som vi gör. Årets analys visar att bostadsbyggandet i länet fortsätter att ligga på en hög nivå. Byggtakten är även i linje med Boverkets regionala beräkningar av byggbehovet. Kommunerna i Västmanlands län ser en påtaglig nedgång i bostadsbyggandet de kommande åren. Länsstyrelsen ser behov av att noggrant följa bostadsutvecklingen och fortsätta att samverka med kommunerna.

Tillsynsvägledning

Under 2024 har vi fortsatt att genomföra dialoger med våra kommuner i syfte att vägleda dem i deras tillsynsarbete. Vid ett fysiskt kommunbesök i maj träffade Länsstyrelsen bygglovsinspektörer och bygglovshandläggare som arbetar med tillsynsfrågor. Syftet var

bland annat att prata om vilka möjligheter och hinder de ser i sitt arbete. Resultatet är en stärkt samverkan och en ökad förståelse för de behov som finns i kommunernas arbete.

Planeringsunderlag

Det är genom planeringskatalogen, Länsstyrelsens tjänst för planeringsunderlag, som vi tillhandahåller länet med regionala planeringsunderlag. Underlaget kan användas i den kommunala planeringen med bland annat översiktsplaner, detaljplaner, områdesbestämmelser och riktlinjer för bostadsförsörjning.

Genom arbetet med och införandet av process- och kunskapsstödet Prozesso har en omfattande genomgång påbörjats av planeringskatalogen för att säkerställa att alla planeringsunderlag är uppdaterade och aktuella. Planeringskatalogen bidrar till framtagandet av väl underbyggda översiktsplaner för kommunerna.

Översyn av processer och rutiner

Arbetet med en digital samhällsbyggnadsprocess har lett till att Länsstyrelsen i Västmanland, precis som andra länsstyrelser, arbetar med ärendegruppen detaljplaner i process- och kunskapsstödet Prozesso. Ett förbättrat arbetssätt inom en ärendegrupp har synliggjort vikten av att se över rutiner och arbetssätt avseende andra ärendegrupper så som översiktsplaner, nätkoncessioner och infrastrukturärenden.

Under året som gått har ett omfattande utvecklingsarbete påbörjats med att se över arbetsprocesser, rutiner och att ta fram nya mallar för hur vi ska arbeta med frågor kopplade till fysisk planering i länet. Det interna beredningsmötet där ärenden fördelas mellan handläggare och det återkommande plansamrådsmötet är forum som under året påverkats mest av förändringsarbetet.

Genom informationstillfällen och genomförandet av en workshop har vi påbörjat arbetet med att sprida kunskap internt till medarbetare och chefer inom myndigheten om varför det är viktigt med god fysisk planering. Ambitionen har varit att skapa en ökad förståelse för Länsstyrelsens roll inom fysisk planering och för att få fler sakområden att vilja delta på plansamrådsmötena. Detta har bland annat inneburit utveckling av rutiner inom plansamrådet. Att ha representanter från de sakområden på Länsstyrelsen som berörs av fysisk planering bidrar till ett mer rättssäkert arbete.

Tillsyn hyresbostäder och studentbostäder

Enligt 9 § i förordningen (2016:880) respektive (2016:881) om statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande förbinder sig stödmottagare att följa vissa villkor i 15 år efter att beslut om utbetalning av stöd har fattats. Länsstyrelsen ska följa upp och utöva tillsyn över att dessa villkor följs av bidragsmottagaren. För att genomföra vårt tillsynsuppdrag följer vi en särskild granskningsmodell som har tagits fram med stöd av den nationella samordningen för energi- och bostadsstöd. Modellen består av ett antal riskfaktorer som bland annat utgår från villkoren i förordningarna och som kontrolleras för samtliga ärenden där stöd har betalats ut. Länsstyrelsen genomför en fördjupad granskning för ärenden som indikerar hög risk för fel. Granskning enligt modellen görs enligt bestämda tidsintervall under hela 15-årsperioden. Arbetet med detta tillsynsuppdrag fortsatte under 2024. Riskanalyser har utförts på de ärenden som först kom in till Länsstyrelsen när det statliga investeringsstödet infördes.

Under 2024 har den nationella samordningen för energi- och bostadsstöd genomfört handläggarrträffar och möten för att förmedla ny kunskap och information om arbetet. Detta har resulterat i fördjupade insikter och nya perspektiv på hur handläggningen bör utföras. Som en konsekvens av den nya kunskapen har ärenden som granskades under föregående år behövt granskas ytterligare under 2024. Detta har medfört att det totala antalet granskade ärenden under året inte har ökat markant jämfört med föregående år. Den nya kunskapen har också bidragit med värdefull information om hur tillsyn bör bedömas i vissa specifika fall, vilket har lett till att de ärenden som planerades för fördjupad granskning förra året inte längre bedömdes vara aktuellt.

Under 2024 genomfördes en granskning av 15 av totalt 38 ärenden. Riskanalyser utfördes i samtliga av dessa. Under granskningen identifierades brister i 10 ärenden, vilket ledde till att kontakt etablerades med de berörda stödmottagarna. Bristerna var av mindre karaktär och innebar inte att ärendena gick vidare till en fördjupad granskning. Dessa stödmottagare har därefter lämnat in kompletterande information och underlag för att styrka att de fortfarande uppfyller kraven enligt den förordning som var aktuell vid tidpunkten för utbetalning. Vid brister som Länsstyrelsen bedömer vara av mindre karaktär, ges stödmottagaren möjlighet att rätta till den identifierade avvikelserna för att säkerställa att samtliga krav fortsättningsvis uppfylls.

Geografiska informationssystem

Under de senaste tio åren har stora förändringar skett inom GIS- och geodataområdet, såväl inom länsstyrelsernas egen miljö som i omvärlden. Exempel på sådana förändringar är:

- etableringen av en länsstyrelsegemensam förvaltningsorganisation
- implementering av nya plattformar och verktyg, exempelvis ArcGIS Enterprise
- portalen och Länsstyrelsernas Geodatakatalog
- en beslutad länsstyrelsegemensam målarkitektur för GIS- och geodataområdet
- Geodatarådets nationella geodatastrategi med tillhörande handlingsplan.

Förra året startades ett nationellt chefsnätverk inom GIS och generellt kartstöd för att tillsammans möjliggöra förändrade arbetssätt, gemensamma lösningar och öka samarbetet mellan länsstyrelserna. Nätverket har träffats under året och samverkat i gemensamma förändringsprocesser, vilket har bidragit till ett ökat samförstånd och samarbete. Nätverket har till exempel gjort så att befintliga resurser nyttjats bättre och att nya medarbetare har kunnat stöttas.

GIS är en viktig förutsättning för den fortsatta utvecklingen av våra applikationer och ett verktyg för att höja användarvänligheten och påskynda digitaliseringen. Under året har flera större uppdateringar av Länsstyrelsens gemensamma GIS-miljö påbörjats något som kommer löpa vidare under 2025. Uppdateringarna skapar nya förutsättningar vad gäller hantering av geodata och har startat ett omfattande anpassningsarbete i länen.

Bytet av plattform har bland annat inneburit behov av förändringar av hur geodata lagras i geodatakatalogen. Därtill har en uppdatering av applikationen som används för skapande av våra webbGIS resulterat i en omfattande omstrukturering av Länsstyrelsens webbGIS. Uppdateringarna kommer att mynna ut i en förenklad förvaltning av geodata, ökad

säkerhet och funktionaliteten i våra GIS-applikationer. Detta medför i sin tur en mer effektiv myndighetsutövning.

Arbetet med att säkra och granska länets geodata är omfattande och behöver göras kontinuerligt. Under våren och sommaren genomfördes den årliga översynen av regional verksamhetsdata i geodataformat. Samtliga datamängder har gått igenom tillsammans med respektive informationsförvaltare, bland annat utifrån aktualitet, kvalitet och utvecklingsbehov. De åtgärdsbehov som identifierats har dokumenterats i Geodatakatalogen.

Generellt används GIS brett inom de flesta verksamhetsområden hos Länsstyrelsen och är ett grundläggande verktyg för myndighetens arbete.

Länets GIS-samordnande resurs har under året tagit fram kartunderlag och deltagit i utbildningar och övningar inom ramarna för krisberedskapsorganisationen. Detta bidrar till att vi kan skapa en samlad lägesbild och hantera samhällsstörningar. Åtgärder som höjer kvaliteten av digitala underlag bidrar till effektivisering av handläggning och möjliggör tidigare dialoger och samråd. Det leder också till förenklade tillståndsprövningar.

Nätkoncessioner

Energimarknadsinspektionen (Ei) samordnar en referensgrupp för samverkan mellan myndigheterna Ei, Lantmäteriet och länsstyrelserna och för samverkan mellan nätbolagen och myndigheterna. Olika åtgärdsförslag har diskuterats och arbetsgrupper har skapats under året. Ett fokusområde har varit innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) och dess avgränsningar. Länsstyrelserna har utifrån utpekade åtgärdsförslag arbetat med att ta fram en rutin för förgranskning av MKB, hur länsöverskridande projekt ska hanteras och hur vi skapar effektiva samråd. Arbetet kommer att fortlöpa under 2025. Samverkan sker mellan fler län och framtagna rutiner kommer att förankras i nätverket för nätkoncessioner. Åtgärdsförslagen kommer att testats i de utvalda projekten och på länsstyrelserna efter eget initiativ.

En uppföljning av arbetet med kortare ledtider har gjorts och det finns tydliga indikationer på att ledtiderna kortats från 7–11 år till 5–10 år och att arbetet som hittills gjorts har gett resultat.

Sedan 2023 finns en länsstyrelsegemensam nationell expertgrupp och nätverk för nätkoncessioner på uppdrag av samhällsbyggnadsnätverket. Genom nätverket finns etablerade kontaktvägar för informationsutbyte och möjlighet att ställa frågor dels kopplat till regleringsbrevsuppdraget (RU 3C7), dels om länsstyrelsernas interna arbete. Behovet av medverkan i gemensamma insatser inom uppdraget har framförts, via nätverket och expertgruppen, till länsstyrelserna.

Länsstyrelsen deltar i koncessionsprocessen för kraftledningar och yttrar sig i samtliga skeden och beslutar i frågan om betydande miljöpåverkan. Myndigheten är obligatorisk remissinstans i Energimarknadsinspektionens remissförfarande inför beslut om nätkoncession.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Länsstyrelsen bedömer att resultatet av verksamheten är gott och att genomförda insatser i väsentliga delar har fått avsedd effekt i förhållande till verksamhetsområdets uppgifter, uppdrag och mål. Vi har erhållit flera olika regeringsuppdrag som genomförts och rapporterats enligt plan.

Plan- och byggprocessen

Under 2024 har vi haft stort fokus på att upprätthålla en god beslutstakt och att utveckla arbetet med att stödja kommunerna. Tidig dialog, rådgivning i rätt skede och god kommunikation med kommunerna i planprocessen underlättar för kommunernas planarbete och minskar risken att antagna detaljplaner behöver överprövas. Vi bedömer att detta arbete har fått ett positivt bemötande från våra kommuner och att enklare kontaktvägar har uppstått, vilket har underlättat och effektiviserat processerna.

Samverkan

Intern och extern samverkan på regional och nationell nivå genom nätverksträffar, träffar med länsstyrelserna i angränsande län och Region Västmanland ger erfarenhetsutbyten och kompetensutveckling. Detta bidrar sammantaget till vår verksamhetsutveckling och arbetet med fysisk planering i länet.

Bostadsförsörjning

Det finns ett utvecklingsbehov av arbetet med rådgivning och stöd till kommunerna gällande deras bostadsförsörjning och översynen av planeringskatalogen. Detta arbete har påbörjats under 2024 och kommer att fortsätta under 2025.

Tillsyn bostadsstöd

Stort fokus har lagts på arbetet med återhämtningsplanen (RRF¹) och tillsyn av bostadsstöden. Genom att noggrant granska och följa upp dessa bidrag kan vi tydligt visa på vikten av att bidragsmottagaren och efterföljande ansvariga fortsätter att uppfylla de krav som anges i förordningen. Detta bidrar inte bara till ökad transparens, utan säkerställer att resurserna används på ett korrekt och ändamålsenligt sätt och stärker förtroendet för vårt arbete. Tillsynsarbetet fortsätter och det noteras att stödmottagarna visar förståelse för vikten av det pågående arbetet. Dessutom lämnar de in de begärda underlagen till Länsstyrelsen inom den angivna tidsramen.

¹ RRF står för The Recovery and Resilience Facility, den så kallade Faciliteten för återhämtning och resiliens som infördes efter coronapandemin. Se vidare [Sveriges återhämtningsplan inom EU:s återhämtningsfacilitet - Regeringen.se](#)

Gestaltad livsmiljö

Arbetet med politikområdet gestaltad livsmiljö har varit prioriterat. Under 2024 har arbetet handlat om att få en bättre förståelse för området och Länsstyrelsens uppdrag och roll. Genom att delta i olika typer av sammanhang både på regional och nationell nivå har Länsstyrelsen skapat sig en bättre bild av hur arbetet med uppdraget kan fortsätta i länet.

GIS

Rekryteringen av en GIS-samordnare har haft en positiv påverkan på Länsstyrelsens GIS-arbete och möjliggjort flera förändringsprocesser. Länsstyrelsen har arbetat med att utveckla strategier för geografisk informationshantering och identifierat områden för ökat samarbete och effektivitet inom myndigheten. Detta har lett till nya interna och externa samarbeten och en ökad medvetenhet. Sammanfattningsvis har GIS-arbetet lett till en ökad samverkan och förbättrad service, vilket understryker vikten av fortsatt investering i GIS-resurser och kompetens.

Energi och klimat

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p6 Energi och klimat	Länsstyrelseinstruktion
5§ p8 Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Länsstyrelseinstruktion

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Länsstyrelsernas uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet sammanfattas i nedanstående punkter. Länsstyrelserna ska:

- Leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken i syfte att bidra till stärkt näringslivsutveckling, minskad klimatpåverkan, förbättrad energiberedskap och trygg energiförsörjning. Inom uppdraget ska länsstyrelserna bland annat:
 - » Revidera de regionala energi- och klimatstrategierna.
 - » Påbörja arbetet med att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering och på så sätt utveckla den regionala energiplaneringen.
 - » Erbjuda stöd till, och främja samverkan mellan, kommuner och andra lokala och regionala aktörer i arbetet med energiplanering och klimatåtgärder.
 - » Arbeta för ett ökat genomslag av de nationella energimålen inom sina relevanta verksamhetsområden, till exempel i plan- och tillståndprocesser.
 - » Administrera Klimatklivet och främja tillkomsten av viktiga klimatinvesteringar som kan finansieras genom Klimatklivet.
 - » Vidta åtgärder för att främja utbyggnaden av hemmaladdning för elfordon för hushåll i flerfamiljshus.
- Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat utifrån uppdrag i förordningen om myndigheters klimatanpassningsarbete (2018:1428). Där regeringens övergripande mål i skrivelsen "Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning" ska ge stöd och riktning.

Energipolitiken syftar till att förena ekologisk hållbarhet med konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Den ska skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Riksdagen har tagit beslut om två nya energipolitiska mål, ett planeringsmål med bedömningen om 300 TWh elanvändning till 2045 och ett leveranssäkerhetsmål för elsystemet. Sedan tidigare finns målen om 50 procent effektivare energianvändning till 2030 jämfört med 2005 och att elproduktionens sammansättning år 2040 är 100 procent fossilfri.

Det övergripande klimatmålet innebär att Sverige senast år 2045 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser för att därefter uppnå negativa utsläpp, med etappmål 2030 och 2040.

Regeringens mål för samhällets anpassning till ett förändrat klimat är att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Det finns även andra relevanta mål för verksamhetsområdet, till exempel under generationsmålet i miljömålssystemet. I årsredovisningen redovisar vi information av väsentlig betydelse i förhållande till dessa mål.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Länsstyrelsen leder det regionala arbetet med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Arbetet sker utifrån de av regeringen uppdaterade energi- och klimatpolitiska målen och det nya uppdraget om regional energiplanering.

Den indragna dispositionsrätten för uppdraget klimatanpassning har i hög utsträckning påverkat omfattningen av Länsstyrelsens insatser på området. Under året har Länsstyrelsen, i enlighet med Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete, fattat beslut om Handlingsplan för klimatanpassning 2025 - 2029. De övergripande målen för handlingsplanen presenteras här i kortfattad form.

a) Kompetenshöjning

Varje enskild medarbetare ökar sin förmåga att identifiera och beskriva klimatrelaterade risker i sitt verksamhetsutförande, liksom de ökar sin kännedom om relevanta klimatanpassningsåtgärder. Den förväntade effekten är alltmer specifika beslutsunderlag och åtgärder, vilket ska leda till en ökad robusthet för myndighetens verksamhet.

b) Verksamhetsintegrering

Vi arbetar aktivt med att integrera klimatanpassning i myndighetens ansvarsområden, rutiner och processer. Utgångspunkten för detta är integrering i systemet för verksamhetsplanering och målkort.

c) Klimatanpassat förvaltningsarbete

Vi säkerställer att Länsstyrelsens förvaltning och underhåll av statlig egendom är klimatanpassad.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Energi och klimat (42)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	3,9	4,0	4,6
Antal årsarbetskrafter kvinnor	1,5	2,1	2,5
Antal årsarbetskrafter män	2,4	1,8	2,1
Antal ärenden, inkomna och upprättade	72	70	111
Antal beslutade ärenden	72	72	87
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	3	-
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	5 724	6 020	7 861
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-	218	444

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Antal inlämnade ansökningar under året inom Klimatklivet per 10 000 invånare (st.)	Sveriges klimatmål	Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket ¹⁾	²⁾	1,75 (49)	1,60 (45)	2,54 (71)

Kommentarer till resultatindikator

Antal ärenden inom Klimatklivet

Under 2024 har det varit två ansökningsomgångar och två anbudsomgångar för vätgastankinfrastruktur respektive laddinfrastruktur inom Klimatklivet. Totalt 49 ärenden har inkommit. Det är något fler än förra året då det endast var en ansökningsomgång.

Energiomställning och regional energiplanering

Länsstyrelsens arbete med energiplanering redovisas även i särskild ordning till Länsstyrelsen i Dalarnas län. Nedan följer en sammanfattning över de projekt som bedrivs inom energiomställning och arbetet med den regionala energiplaneringen.

Klimatklivet

Klimatklivet är ett investeringsstöd som kan sökas av företag, kommuner, regioner och organisationer i hela Sverige. Stödet gör det möjligt att satsa på fossilfri teknik och bidrar på så sätt till den gröna omställningen. Klimatklivet delfinansieras av EU:s återhämtningsfond, NextGenerationEU.

Det är en stor variation på olika åtgärdstyper inom industri, infrastruktur för transporter och jordbruk. Exempelvis har olika bolag som levererar vätgas inom transportområdet sökt stöd. Det gäller till exempel stöd för byggnation av tankstation, för utbyggnad av lagringskapacitet och produktionskapacitet för vätgas. Inom biogasområdet har det

¹ Naturvårdsverkets ärendehanteringssystem.

² Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde.

kommit in en ansökan gällande en gårdsanläggning för biogas och en ansökan om utökad tankkapacitet vid tankstation för biogas. Målarenergi har kommit in med en ansökan om ett balanserat termiskt energinät, BTN, där värme och kyla ska kunna distribueras och balanseras mellan byggnader vid ett industriområde i Västerås. Med värmepumpar blir det möjligt att utnyttja restvärmen från industribyggnaderna.

Informationsinsatser har gjorts kopplat till stöden i samband med SAM-ansökan inom jordbrukarstöd för konsulter. Då presenterades också möjligheter till stöd för investeringar inom Klimatklivet. Vid Brunnby lantbrukarmässa deltog Länsstyrelsen med monter och samtalande med intresserade lantbrukare.

Naturvårdsverkets utvärdering av Klimatklivet har visat att företag som fått investeringsstöd har kunnat minska sina utsläpp av växthusgaser med cirka 50 procent.

Sjöfartsprojektet

Sjöfartsprojektet har fortsatt under 2024 och är nu i avslutningsfasen. Syftet med projektet är att underlätta klimatomställning inom sjöfartsnäringen. Målgruppen är rederier och stora transportköpare inom privat och offentlig sektor. Projektet genomförs i samverkan med branschorganisationer och Chalmers tekniska högskola.

De två vägledningarna som har tagits fram under 2023 har reviderats då det tillkommit nya förordningar inom sjöfarten. Vägledningarna ger konkreta råd om hur sjöfartsbranschen kan minska sin miljö- och klimatpåverkan. Chalmers tekniska högskola har under året publicerat en artikel inom projektet där man tagit fram ett verktyg som kan bedöma hur EU:s system för utsläppshandel påverkar sjöfarten. Ett flertal möten med transportköpare och transportsäljare har genomförts där Länsstyrelsen utifrån vägledningarna presenterar vilka miljökrav som kan ställas på transportsäljare i upphandlingen.

Den 17 oktober hölls ett slutseminarium inom projektet med inbjudna talare. De fartygsägare, varuägare, speditörer, hamnar och skeppsmäklare som tagit del av vägledningen under presentationer och slutseminariet har återkopplat att projektet har gett positiva effekter. Aktörerna har särskilt lyft de delar som rör val av bränslen och vissa hamnars anropssystem som bidrar till att fartyg kan anpassa hastigheten mellan hamnar och därmed minska sina utsläpp. Aktörerna har under dialogmötena där vägledningarna presenterats fått frågan om vägledningarna är relevant för dem i deras arbete. Alla aktörer har svarat ja med tillägget att det finns saker i vägledningarna som aktörerna redan arbetar med.

Grönt näringsliv - industri och drivmedel i synergi

Projektet Grönt näringsliv – industri och drivmedel i synergi genomförs under ledning av Biodriv Öst. Projektet finansieras av:

- Tillväxtverket via den Europeiska regionala utvecklingsfonden
- regionerna i Uppsala, Stockholm, Sörmland, Örebro och Östergötland
- länsstyrelserna i Uppsala, Västmanland, Stockholm, Södermanland, Örebro och Östergötlands län
- Stockholms stad
- BioDriv Öst
- cirka 45 kommuner i de berörda länen.

Länsstyrelsen är en samarbetspartner tillsammans med Region Örebro län och Logistikia – Östergötlands logistikkluster. Biodriv Öst är ett storregionalt nätverk som arbetar för att främja omställningen till fossilfria transporter i Uppsala, Västmanlands, Södermanland, Örebro, Stockholms och Östergötlands län. Målet är att bidra till att näringslivets klimatomställning accelereras genom att öka förutsättningarna för och användningen av förnybara energislag och drivmedel som bidrar till en utveckling av smarta regionala energisystem. Länsstyrelsens roll är att vara en dörröppnare genom att bjuda in projektet i befintliga nätverk och genomföra seminarier och workshops. Utbildningarna och seminarierna har bland annat handlat om vätgas, biogasproduktion, omställning av processenergi hos tillverkningsindustrin och hur företag kan fossilbanta.

Fossilfritt 2030 – Drivmedelsomställning med offentlig sektor i östra Mellansverige.

Även detta projekt genomförs under ledning av Biodriv Öst. Fossilfritt 2030 finansieras av:

- Tillväxtverket via den Europeiska regionala utvecklingsfonden
- regionerna i Uppsala, Stockholm, Sörmland, Örebro och Östergötland
- länsstyrelserna i Uppsala, Västmanland, Stockholm, Södermanland, Örebro och Östergötlands län
- Stockholms stad
- BioDriv Öst
- cirka 45 kommuner i de berörda länen.

Länsstyrelsen är samarbetspartner tillsammans med Region Örebro län och Logistikia – Östergötlands logistikkluster. Målet är att öka den regionala användningen av förnybara drivmedel och accelerera näringslivets investeringar i ny fordonsteknik, tank- och laddinfrastruktur samt nya smarta och resilienta energilösningar. Länsstyrelsens roll i detta projekt är att även här vara en dörröppnare till befintliga nätverk och att genomföra seminarier och workshops. Inom projektet har fokus bland annat varit på kunskapshöjande seminarier för politiker. Ett flertal planer för laddinfrastruktur har uppdaterats i Mellansverige och Västmanlands plan står näst på tur. Länsstyrelsen i Västmanland och flera kommuner i länet har anammat den så kallade DRIV-modellen som är en strategisk drivmedelsprioritering som underlättar rätt lösning på rätt plats och säkerställer att en fossilfri fordonsflotta kan nås på ett genomtänkt sätt.

Energi- och klimatstrategi

En uppdatering av den regionala energi- och klimatstrategin har skett utifrån de nya energi- och klimatpolitiska målen. Strategin syftar till att ge en nulägesbeskrivning i länet för energi- och klimatområdet och att ge en vägledning att minska utsläppen av växthusgaser och främja hållbara energilösningar. Arbetet genomförs som ett projekt inom miljö- och klimatrådet. Fem fokusområden har identifierats i länet:

1. cirkulär ekonomi och resurseffektivitet
2. hållbar byggnation och förvaltning
3. grön mobilitet och transport
4. fossilfri och robust energiproduktion
5. hållbar markanvändning.

Strategin skickas ut på remiss första kvartalet 2025 och därefter ska handlingsplaner för respektive fokusområde tas fram.

Klimatanpassning

Beträffande klimatanpassning; notera redovisning i särskild ordning till SMHI.

Klimatanpassningsarbetet har under 2024 bestått av följande insatser:

- **Klimat och sårbarhetsanalys med handlingsplan.** Den slutliga sammanställningen av en klimat- och sårbarhetsanalys har genomförts, liksom en handlingsplan som utgår från denna analys. Effekten av insatsen är att Länsstyrelsens samtliga enheter har för perioden 2025-2029 fastslagna åtgärder att genomföra. Åtgärderna är framför allt bedömda utifrån: riskområde enligt den nationella strategin, klimateffekter som berörs, risknivå och riskutveckling fram till år 2100. Ett successivt genomförande av dessa åtgärder bidrar till ett robust samhälle bättre rustat att möta klimatförändringar.
- **Workshop om klimatanpassning för värme.** Länsstyrelsen har medverkat i genomförandet av en workshopdag anordnad av SMHI. Arrangemanget och det förberedande mötet vände sig till kommunerna och bestod i en övning i att analysera hur kommunal vård- och omsorg påverkas vid värmebölja och vilka åtgärder som behöver genomföras. Övningen utgick från de verksamheter deltagarna själva representerade för att bli så verklighetsnära som möjligt. På så sätt blev effekten att deltagarna fick ökad insikt om sina egna behov för att kunna hantera värmebölja, som kunskapsbehov, investeringsbehov och behov av rutiner. Denna aktivitet har kunnat genomföras tack vare full finansiering från SMHI.
- **Val och prioritering av klimatanpassningsåtgärder i skyddade områden.** Aktiviteten har genomförts i samverkan med Länsstyrelserna i Västmanlands och Kalmar län (projektägare), Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen med stöd av konsult. Utgångspunkten är 8 § i Förordning (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete som rör skyldigheten att klimatanpassa förvaltning och underhåll av statlig egendom. Under projektet har en förenklad metod tagits fram för analys, val och prioritering av klimatanpassningsåtgärder i naturreservat för Länsstyrelsens del. Metoden är en förenkling av en tidigare av Länsstyrelsen framtagen fördjupad metod. Metoden är avsedd att användas vid reservatsbeslut och arbetet med reservatsförvaltning. Att tillämpa metoden bidrar till att säkerställa de för respektive reservat utpekade värdena i ett framtida klimat. Länsstyrelsens medverkan har möjliggjorts genom full projektfinansiering från SMHI.
- **LIFE IP Rich Waters.** Aktiviteter inom området klimatanpassning har också gjorts inom ramen för Länsstyrelsens medverkan i projektet LIFE IP Rich Waters (se även avsnitt Naturvård och miljöskydd under rubriken Fokus på att sprida lärdomar och resultat från LIFE IP Rich Waters). Under 2024 har dessa aktiviteter varit inriktade mot hur naturbaserade lösningar kan bidra till minskad översvämningsrisk och god vattenstatus. Utifrån tidigare genomförda analyser har en serie föreläsningar och workshops genomförts. Dessa har bland annat vänt sig till berörda tjänstepersoner inom kommun och länsstyrelse, men även en vidare krets. Detta har bidragit till en ökad insikt om vikten av att koppla samman arbetet med översvämningsdirektivet och vattendirektivet för ökad synergi och minskad risk för målkonflikt med fokus på att sprida lärdomar och resultat från LIFE IP Rich Waters

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Det sammanvägda resultatet bedöms vara gott.

Energi och klimat

Länsstyrelsens bedömning är att uppdragen inom energi och klimat har fullföljts till viss del och har utgått från länets förutsättningar och mål för verksamheten. Inom energieffektivisering och energiplanering har arbetet fungerat väl, även om brist på personal gjorde att uppdraget med energiplanering påbörjades först i andra kvartalet av året.

Klimatanpassning

Arbetet med klimatanpassning har lidit av att den specifika dispositionsrätten för klimatanpassning drogs in och arbetet har nedprioriterats på Länsstyrelsen.

Kulturmiljö

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p7 Kulturmiljö	Länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamheten består av tillsyn och tillstånd enligt kulturmiljölagen och miljöbalken, samt prövning av kulturmiljöbidrag till vård, information, kunskapsuppbyggnad och tillgänglighetssatsningar. Kulturmiljöhänsyn tas till stor del i annan lagstiftning än i kulturmiljölagen. Samverkan genom dialog är ett viktigt verktyg för att främja, utveckla och förnya kulturmiljöarbetet i samverkan med länets aktörer.

Varje länsstyrelse har tagit fram en kulturmiljöstrategi där prioriteringar anges.

De fyra nationella kulturmiljömålen är:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas tillvara i samhällsutvecklingen.

Kulturmiljöarbetet utgår också från fyra prioriterade miljö kvalitetsmål:

- god bebyggd miljö
- levande sjöar och vattendrag
- ett rikt odlingslandskap
- levande skogar.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Regional kulturarvsstrategi

För att stärka kulturarvsarbetet har Länsstyrelsen och Västmanlands läns museum, tillsammans med de regionala kulturarvsaktörerna i länet, tagit fram en gemensam kulturarvsstrategi för Västmanlands län 2021–2026. Den gemensamma visionen är ett kulturarv för alla i Västmanland med den övergripande målsättningen att i samverkan regionalt dokumentera, värna, bevara och utveckla länets kulturarv. Ett antal fokusområden för kulturarvsarbetet är identifierade för resultat på regional nivå. I strategin finns formulerade mål för varje fokusområde:

- Kulturarvet används som en resurs för hållbar utveckling i länet.
- Kulturarvet i länet är tillgängligt och skapar delaktighet.
- Länets kulturarvsarbete präglas av stärkt samverkan och kompetens.

De effekter som vi förväntar oss av arbetet i bred samverkan med länets aktörer är följande:

- Fler perspektiv av den västmanländska historien synliggörs och tillgängliggörs ännu mer.
- Fler blir delaktiga och har möjlighet att ta ansvar för kulturarvet.
- Kulturmiljöer lyfts fram och beaktas i samhällsbyggnadsprocessen, kulturarvet ses som en resurs för näringslivets och samhällets utveckling och ett urval av länets kulturmiljöer utvecklas till attraktiva och kvalitativa besöksmål.
- Kunskap om traditionella hantverkskunskaper förmedlas för att säkerställa att de bevaras.
- Barn och ungas tillgång till kulturarvet ökar.
- Förutsättningarna ökar för en långsiktig förvaltning av kulturmiljöerna.

Viktiga utgångspunkter för länets kulturarvsstrategi är hållbarhetsmålen för Agenda 2030, de nationella kulturpolitiska målen och de nationella kulturmiljömålen. Andra regionala planer och strategier som kulturarvsstrategin knyter an till och som har betydelse för verksamhetens inriktning och möjligheter till samfinansiering är till exempel den regionala utvecklingsstrategin (RUS), de friluftslivspolitiska målen, Landsbygdsprogrammet och den regionala kulturplanen. Kulturplanen och kulturarvsstrategin fungerar som understrategier till RUS.

Delar i den gemensamma kulturarvsstrategin har resulterat i:

- stöd till kommunerna i framtagandet av aktuella kunskapsunderlag för de kommunala kulturmiljöerna
- större delaktighet och möjlighet att ta ansvar för kulturarvet genom samarbete med hembygdsförbundet och samtal om vård av fornlämningar
- kulturmiljöer lyfts fram och beaktas i samhällsbyggnadsprocessen, utifrån fornlämningar, riksintressen och byggnader med höga kulturhistoriska värden.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Kulturmiljö (43)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	7,7	8,9	8,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	7,4	8,0	7,1
Antal årsarbetskrafter män	0,2	0,8	1,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	811	792	908
Antal beslutade ärenden	779	923	803
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	16	13	13
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	20 387	19 159	12 518
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	7 064	5 455	5 413

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Andel av länets skyddade bebyggelse (byggnadsminnen och kyrkobyggnader) som har tillsynats under året (procent) ¹⁾	Främja ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas	Länsstyrelsen har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet	Platina, Bebyggelseregister ²⁾	5 %	1,7 %	6 %	0 %
Andel av kulturmiljöanslaget som har använts till regionala och kommunala kunskapsunderlag (procent) ³⁾	Främja människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön -Främja ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser	Förordning 2010:1121 om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer: 9§	Länsstyrelsenas handläggningsstöd ASK-Bidrag	10 %	1,1 %	1,8 %	0 %
Andel av länets riksintressen som har aktualitetsprövats (procent) ⁴⁾	Främja en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen	Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden: §§ 2, 4	Platina, förteckning Riksintressen ⁵⁾	10 %	3,8 %	0 %	0 %

¹⁾ Anges i % av länets bestånd av skyddad bebyggelse enligt Kulturmiljölagen (1988:950)

²⁾ Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister

³⁾ Anges i % av länsstyrelsens utbetalningsram

⁴⁾ Anges i % av länets riksintressen

⁵⁾ Riksantikvarieämbetets förteckning av riksintressen för kulturmiljövård

Kommentarer till tabell

Årsarbetskrafter

Årsarbetskraften inom området kulturmiljö för 2024 är något lägre i förhållande till 2023. Detta beror delvis på att en tjänst var obemannad under en kortare tid i samband med rekrytering och delvis på de tillfälliga förstärkningarna gällande layoutarbete för den särskilda satsningen på kulturmiljöunderlag har avslutats.

Antal ärenden

Den totala ärendemängden inom verksamhetsområdet kulturmiljö har ökat något jämfört med 2023. Det beror främst på att ärenden gällande kyrkliga kulturminnen har ökat. Antalet beslutade ärenden har minskat jämfört med 2023, vilket beror på något mindre personella resurser.

Antalet ärenden äldre än två år har ökat något i förhållande till 2023. Merparten av ärendena som är äldre än två år består av ansökningar om byggnadsminnesförklaring. Dessa ärenden är ofta komplicerade och kräver lång handläggningstid. Detta beror bland annat på att vi ska kunna utreda kulturhistoriska värden och ta fram förslag till skyddsbestämmelser. Vi arbetar sedan en tid tillbaka aktivt med att avsluta äldre ärenden om byggnadsminnesförklaringar.

Frågor om kulturmiljö förekommer ofta i processer inom andra verksamheter där vi deltar aktivt, främst via internsamråd. Under 2024 har sakområdet kulturmiljö utöver de ovan redovisade ärendena också hanterat 352 internsamråd, vilket är en ökning jämfört med 2023. Antalet uppdragsarkeologiska ärenden har ökat jämfört med 2023. Ökningen beror på ett större antal ledningsdragningar som berör fornlämningar.

Verksamhetskostnad

Verksamhetskostnaden har ökat jämfört med 2023, vilket beror på att hanteringen av kulturmiljöanslaget har ökat. Specifikt gäller det den arkeologiska undersökningen av en tidig medeltida begravningsplats med rester av en tidigare okänd kyrka vid Äs i Västerås kommun, som har undersökts i sin helhet. Denna undersökning har finansierats med särskilda medel från kulturmiljöanslaget.

Lämnade bidrag

Lämnade bidrag har ökat från tidigare år. Det beror delvis på att beslut om bidrag från tidigare år har utbetalats under 2024, på grund av försenade projekt. Det medförde sena rekvisitioner. Länsstyrelsen har också fått en tillfällig höjning av anslaget att förfoga över.

Regional samverkan

Länsstyrelsen har ett välutvecklat tvärasektoriellt samarbete med flera aktörer i länet.

Exempel på samverkande insatser under året är det fortsatta arbetet med avrapportering av de omfattande arkeologiska utgrävningar som genomförts med anledning av breddningen av E18.

Under året har en projektgrupp tagit fram riktlinjer för en populärvetenskaplig skrift som ska ges ut inom projektet.

Under året har vi fortsatt deltagit i projektgruppen för arbetet med miljösaneringen av Sala silvergruva, där Sala kommun är projektägaren. I projektgruppen ingår, förutom Sala kommun, Sala Silvergruva AB, Länsstyrelsen och de anlidade miljökonsulterna. Bevakning av kulturmiljövårderna kopplade till fornlämningsbilderna och byggnadsminnet har skett vid planering, tillståndsprovning och genomförande av miljöåtgärderna på gruvområdet.

Ett stärkt regionalt kulturarvsarbete bidrar till en hållbar utveckling av Västmanland, där Agenda 2030 och de nationella kulturmiljömålen är viktiga utgångspunkter. Resultatet av allt sammantaget är att den västmanländska historien har blivit mer synlig och tillgänglig.

Intern samverkan och tvärsektoriellt arbete

Länsstyrelsens kulturmiljöarbete består till stor del av handläggning av ärenden om fysisk planering.

Efterfrågan på antikvariernas medverkan och sakkunskap fortsätter att vara hög såväl internt som externt då kulturmiljöfrågor hanteras inom ett stort antal frågor och lagrum. Detta beror bland annat på effekten av myndigheternas kulturmiljöstrategier och att inströmningen av komplexa detaljplaner och översiktsplaner, överklagade bygglov och el- och fiberärenden fortsätter.

Frågor om kulturmiljö ingår bland annat i handläggningen av planer i områden av riksintresse enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken (1998:808) och i ärenden som berör lagskyddade fornlämningar. Vidare behövs expertkunskap i handläggningen av överklagande av bygglov och områden som skyddas med landskapsbildsskydd. Då det saknas resurser kring antikvarisk kompetens i flera av länets kommuner, finns det en fortsatt stor efterfrågan på antikvarisk sakkunskap. För att säkra att kulturmiljöfrågor tas tillvara i ett tidigt skede av samhällsbyggnadsprocessen har vi flera etablerade arbetsgrupper och samrådsrutiner för olika sakområden där kulturmiljökompetens är representerad. Det gäller till exempel kommunernas planarbete, miljöprovningar och infrastruktursatsningar.

En stor mängd av de ärenden som hanteras inom sakområdet kulturmiljö rör interna samråd. Handläggningen av dessa ärenden prioriteras, framför andra ärenden, för att kulturmiljöaspekterna inte ska utgöra onödiga hinder för att utveckla och främja tillväxten i länet. Effekten av det tidiga samrådet och delaktighet är att ärendehanteringens sker smidigare och processerna går fortare.

Vattenanknutna kulturmiljöer

Som ett led i samverkan och som stöd har vi under tidigare år tagit fram kunskapsunderlag för länets vattenanknutna kulturmiljöer. Med aktuella kunskapsunderlag om de kulturhistoriska värdena kan kulturmiljövården på ett konstruktivt sätt delta i samråd kring planerade åtgärder. Därmed ökar förutsättningarna att säkerställa att värdefulla kulturmiljöer beaktas i samband med restaureringar av vattendrag, vattenförvaltningens arbete med åtgärdsplaner och de aktuella provningarna med hänvisning till den nationella planen för omprövning av vattenkraft.

Under 2024 har flera kompetenshöjande insatser genomförts i samarbete mellan Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsernas Kulturmiljöforum. Det har bland annat handlat om stöd och riktlinjer inför kommande provningar av naturvårdande åtgärder och provningar enligt den nationella planen för omprövning av vattenkraft. Länsstyrelserna har

under året arrangerat en kompetenshöjande webbkurs i miljöbalken för kulturmiljöhandläggare. Med ökad kompetens om miljöbalken skapar vi bättre förutsättningar för att kulturmiljöaspekterna hanteras likvärdigt med övriga sakområden vid domstolsprövningar och effekten blir mer rättssäker hantering. I övrigt sker den interna samverkan kring aktuella vattenfrågor i Länsstyrelsens vattengrupp där representanter för berörda sakområden finns med.

Hållbar samhällsplanering

Kulturmiljöperspektiven är en viktig del för en hållbar samhällsplanering och ingår som en självklar aspekt i detta arbete. Plansamråden är ett viktigt forum för att kulturmiljöfrågorna ska inkluderas i samhällsbyggnadsprocessen. I processen ingår även frågor kring gestaltad livsmiljö som en integrerad del. När möjlighet ges och det ryms inom verksamhetens uppdrag deltar vi i olika samarbeten kring form och arkitektur.

Ett viktigt verktyg i samhällsplaneringen är länets riksintressen för kulturmiljövård. Länsstyrelsen har påbörjat ett arbete med att se över och aktualisera riksintresseområdena. Under året har riksintresset gällande Badelunda i Västerås kommun aktualitetsprövats. Riksantikvarieämbetet har fattat beslut om ny avgränsning och motivering. På grund av hög ärendebelastning och prioritering av andra ärenden har andelen av länets riksintressen som har aktualitetsprövats därmed inte nått det uppsatta målvärdet.

Vi deltar i det länsövergripande nätverket gällande politikområdet gestaltad livsmiljö där länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Örebro, Östergötlands och Värmlands län finns med.

Under 2024 har vi även deltagit i Region Västmanlands samverkansarbete gällande gestaltad livsmiljö som är ett länsövergripande nätverk med kommuner, regionen och Länsstyrelsen. Kopplat till nätverket har också ett särskilt projekt genomförts, Residens Livsnerv Karmansbo. Projektet beskrivs närmare under avsnittet Hållbar samhällsplanering och boende. Ur ett kulturmiljöperspektiv var själva samverkansprocessen givande, framför allt för att kunna belysa olika perspektiv och värden. Effekten av projektet är en större förståelse för varandras sakområden.

Länsstyrelsen ingår även i referensgruppen gällande projektet Platsmo som drivs av Västmanlands läns museum. Projektet är ett medskapande designprojekt för att skapa goda gestaltade livsmiljöer. Parterna i projektet är Mälardalens universitet (MDU), Skinnskattebergs kommun och Region Västmanland: Verksamheten Folkhälsa, Kulturutveckling samt Västmanlands läns museum. I projektet medverkar också bland andra Allaktivitetshuset Riddarhyttan, fastighetsägaren Castellum, Västerås konstmuseum, Länsstyrelsen Västmanland, Tyréns arkitektkontor, Archus arkitekter och lokala konstnärer och författare. Länsstyrelsen har deltagit i referensgrupps- och informationsmöten under 2024. Forskningsprojektet ska undersöka en metod som kan leda till ökad medskapande inom samhällsplaneringen. Vi har tagit med oss erfarenheterna från projektet i övriga arbeten med gestaltad livsmiljö, skapat nya kontakter och samarbeten. Projektet fortskrider under 2025.

Grön infrastruktur och friluftsliv

Ett kontinuerligt arbete pågår för att integrera kulturmiljöaspekter i uppdragen kring bland annat grön infrastruktur och friluftsliv. Arbetet beskrivs ytterligare i avsnittet Naturvård och miljöskydd. Även i arbetet med skyddad natur ingår kulturmiljöperspektiven som en viktig utgångspunkt i arbetet. Det leder till att kulturmiljöaspekterna beaktas och tas tillvara i planerade åtgärder.

Civil beredskap

Länsstyrelsens uppgifter med utmärkning och undanförelse av kulturegendom ingår i ansvaret för det civila försvaret. Genom kriget i Ukraina har både kulturarvets utsatthet för stridshandlingar och betydelse för försvarsviljan tydliggjorts. Dessa uppgifter förutsätter samverkan inom Länsstyrelsen, mellan länsstyrelserna och med en lång rad organisationer både på regional och lokal nivå. Vi har under 2024 deltagit i det nationella nätverket för utmärkning och undanförelse av kulturegendom. Utifrån en övergripande projektplan har vi påbörjat arbetet med att lista ett urval av länets mest värdefulla kulturegendom, vilka bör utmärkas. Vi har också påbörjat arbetet med undanförelseplanering.

Länsstyrelserna har tillsammans tagit fram publikationen Kulturmiljö i beredskap som knyter an till dagsaktuella frågor med tanke på klimatförändringar och den rådande säkerhetspolitiska situationen. I beredskapsplaneringen och i målen för kulturmiljöarbetet ingår skydd av kulturegendom som en grundförutsättning för att bevara vårt kulturarv. Sverige behöver ha en beredskap att kunna hantera olika typer av hot mot vår säkerhet. Skriften är tänkt att inspirera de som värnar om våra kulturhistoriska miljöer, politiker och tjänstemän.

De nationella kulturmiljömålen och miljö kvalitetsmålen

Målen kompletterar varandra väl och bildar tillsammans en plattform för ett ändamålsenligt kulturarvsarbete, vilket i sin tur bidrar till ett hållbart samhälle. Kulturmiljöaspekten lyfts även i vårt miljömålsarbete genom uppföljning och indikatoruppdatering. Samtidigt bidrar en stor del av den löpande verksamheten inom kulturområdet till måluppfyllelsen i miljö kvalitetsmålen när det gäller kulturmiljöaspekterna. Detta gäller framför allt levande sjöar och vattendrag, god bebyggd miljö, levande skogar och ett rikt odlingslandskap.

Vi har många välfungerande samarbeten inom myndighetens olika verksamheter och det tvärssektoriella arbetet är väl utvecklat. Det behövs alltjämt metodutveckling för hur olika sakområdens intressen vägs mot varandra i skilda processer och prövningar i till exempel den fysiska planeringen, i samband med miljöåtgärder och för prövning av vattenverksamhet. Utvecklingsarbetet pågår dock kontinuerligt i varje ärende.

Ärendehandläggning

Länsstyrelsen har utifrån givna förutsättningar prioriterat handläggning av ärenden enligt kulturmiljölagen och hantering av kulturminnesvårdsbidrag. Exploateringstrycket i form av infrastrukturprojekt, skogsavverkningar och byggande är fortsatt relativt högt i länet. Vi ser en ökad efterfrågan av vår kulturmiljökompetens, såväl internt som externt. Vi prioriterar deltagande i samråd men då samrådsärendena har blivit fler och längre påverkar detta övrig handläggning. Konsekvensen blir att uppsatta mål inte kunnat nås fullt ut, främst

gällande fråga väckt om byggnadsminne.

De längre och mer komplexa samråden har även medfört en nedprioritering av dialoger och rådgivning till kommuner och andra myndigheter och vårt interna utvecklingsarbete. Konsekvensen är att kommuner, andra aktörer och enskilda medborgare riskerar att inte beakta kulturmiljövärden vid fysisk planering och exploateringar. Detta kan i förlängningen komma att påverka vår gemensamma kulturmiljö negativt.

Tillsyn av kulturmiljöer

Vi har i likhet med tidigare år konstaterat att behovet av tillsyn av kulturmiljön är stort. Den nya resultatindikatorn gällande andelen av länets skyddade bebyggelse som har tillsynats under året har ett målvärde på fem procent. Vi planerade för en låg nivå på tillsynsinsatser men har ändå inte måttat med att utföra den planerade tillsynen. Enbart 1,7 procent av länets skyddade bebyggelse har tillsynats. Bristen på tillsyn av kulturmiljön i länet är ett resultat av att vi inte har kunnat arbeta förebyggande och proaktivt i den omfattning som egentligen krävs. Det får till följd att lagskyddade fornlämningar riskerar att skadas och försvinna och att ovarsamma ändringar kan ske på skyddade byggnadsminnen och kyrkor. Behovet av återkommande tillsyn för byggnadsminnen fortsätter att vara särskilt stort. Bristande underhåll och svårigheter att få frivillig rättelse gör att den händelsestyrda tillsynen prioriterats. Effekten av bristande proaktiv tillsyn är bland annat att lagskyddade kulturhistoriska värden kan gå förlorade.

Arbete med byggnadsminnen

Vår förmåga att utreda, byggnadsminnesförklara och stödja vård och underhåll av byggnadsmiljöer med synnerligt högt kulturhistoriskt värde begränsas delvis av nivån på det tilldelade kulturmiljövårdsbidraget. Under 2024 har arbetet med byggnadsminnen framför allt präglats av prövning och tillstånd för byggnadsvårdsåtgärder och i vissa fall med tillhörande beslut om bidrag från kulturmiljövårdsanslaget. Under året har vi även arbetat vidare med "fråga väckt-ärenden" men då processerna ofta är långdragna och komplicerade har flera ärenden försenats och beräknas kunna avslutas först under 2025.

Förbättrade kunskapsunderlag

Vi arbetar aktivt med att på flera olika sätt främja kommunernas kulturmiljöarbete. Det saknas dock resurser kring antikvarisk kompetens i flera av länets tio kommuner. Med bland annat hänvisning till den begränsade tillgången till egen antikvarisk kompetens har vi bedömt det som värdefullt att det finns uppdaterade kunskapsunderlag för de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna i länet. Vi har därför sedan tidigare påbörjat ett samarbete med Västmanlands läns museum och flera kommuner för att aktualisera och förnya de kommunala planeringsunderlagen för bebyggelse och landskap. Projektet är uppbyggt som ett trepartssamarbete mellan Länsstyrelsen, aktuell kommun och Västmanlands läns museum. Köpings kommun är den sjunde kommunen där det nu pågår ett arbete med att uppdatera kunskapsunderlaget för kulturmiljöerna i kommunen. Under 2024 har inventeringsarbetet gällande Köpings distrikt genomförts. Arbetet har fördelats på flera etapper. Länsstyrelsen har under många år redan använt en stor andel av kulturmiljöanslaget till regionala och kommunala kunskapsunderlag. Det har medfört att resultatindikatorn gällande användningen av kulturmiljöanslaget till regionala och kommunala kunskapsunderlag för 2024 blivit betydligt lägre än det önskade målvärdet.

Förbättrade kunskapsunderlag inom hela kulturmiljöområdet, både övergripande underlag och kategoriinventeringar, är ett av flera betydelsefulla verktyg för att kulturarvet ska kunna bevaras, användas och utvecklas. Kunskapsunderlaget bidrar samtidigt till att människor får ökad kunskap och förståelse och därmed ökade möjligheter att vara delaktiga i kulturmiljöarbetet. Aktuella och ändamålsenliga kunskapsunderlag är också en förutsättning för att förvaltningen av landskapet ska präglas av en helhetssyn där kulturmiljön tas tillvara och ses som en resurs i samhällsutvecklingen.

Tillgängliggörande av kulturmiljöer i länet

Länsstyrelsen har som målsättning att varje år genomföra aktiviteter för att lyfta resultatet av kulturmiljöarbetet i länet. Ett gott exempel är den temadag som varje år anordnas i samarbete med Västmanlands läns museum om nyvunnen kunskap genom årets arkeologiska undersökningar. Temadagen vänder sig till allmänheten och arkeologerna berättar om de nya resultaten från undersökningar och forskning som rör Västmanland. Årets föreläsningar handlade bland annat om analysarbetet från undersökningarna längs med väg 56. Där har man undersökt ett gravfält och en spännande kultplats vid Gruffet, den unika och tidigare okända kyrka med kyrkogård från tidig medeltid vid Äs. Den har nu undersökts i sin helhet. Föreläsningarna handlar gav också uppdateringar från rapportarbetet med E18 undersökningarna och nya rön kring undersökningarna i Västerås stad. Årets arrangemang var mycket uppskattat och lockade 78 besökare.

Under året har vi även tillsammans med fastighetsägarna och verksamhetsutövare invigt Turbinhuset i Västerås som länets 51 byggnadsminne. Invigningen samlade många besökare som fick möjlighet att ta del av anläggningen och dess historia och en stadsvandring i den omgivande miljön.

För sjunde året i rad har vi och familjen Brate arrangerat Bråforsdagarna i kulturresevatet Bråfors bergsmansby i Norbergs kommun. Drygt 900 besökare fick under årets Bråforsdagar möjlighet att uppleva den unika kulturmiljön och delta i olika aktiviteter. Temat för året var hantverk – byggnadsvård och slöjd. Olika arrangemang genomfördes i samverkan med Region Västmanland, Västmanlands Hemslöjdsförbund, Norbergs Bergslags hembygdsförening och Nätverket för byggnadsvård i Västmanland. Flera guidade turer hölls om livet förr, om arbetet med hyttan och med visningar av väggmålningarna i Stora huset. Bråforsdagarna är en av aktiviteterna som påbörjar Ekomuseum Bergslagens aktivitetsvecka #järnrutten.

Kulturmiljöanslaget

I arbetet med att bidra till de nationella målen beslutar och utbetalar Länsstyrelsen bidragsmedel som varje år tilldelas länet från Riksantikvarieämbetet. Liksom tidigare år är den största utmaningen med kulturmiljöanslagen att efterfrågan och förväntningarna på Länsstyrelsens bidragsmedel vida överstiger de tilldelade resurserna. Den tillfälliga höjningen av kulturmiljöanslaget som vi har att förfogat över har dock medfört att stödet har kommit fler kulturmiljöer till godo.

Liksom tidigare år finns utmaningar med att sprida fördelningen av bidraget både gällande insatsområden, bidragsobjekt och sökanden, och samtidigt förmedla bidraget till där det gör största möjliga nytta. Trenden med kostsamma restaureringsprojekt gällande länets byggnadsminnen håller fortfarande i sig. På grund av det försämrade ekonomiska läget,

med ökande kostnader, har mer omfattande projekt fått skjutas på framtiden. De senaste åren har också flera bidragsmottagare haft svårt att slutföra byggnadsvårdsprojekt på grund av bristen på arbetskraft. En annan utmaning är också de begränsningar som den förhållandevis korta säsong som sökanden har på sig för att genomföra planerade byggnadsvårdsåtgärder. Där försöker Länsstyrelsen att utveckla användningen av bemyndiganderamen så att stora och mer omfattande projekt kan påbörjas så fort vädret tillåter. För att underlätta den stora efterfrågan av medel arbetar Länsstyrelsen även aktivt med att söka samfinansiering med andra sakområden och aktörer för åtgärder om kulturarvet.

Gällande kulturmiljöanslaget så är det prövning och utbetalning av bidrag till byggnadsvårdsåtgärder som dominerar. En stor andel av bidragsmedlen har använts till tillgängliggörande av kulturmiljöunderlag och förvaltningen av det statliga kulturreseptatet Bråfors bergsmansby och fornvård. Förvaltningen av kulturreseptatet innebär såväl bevarande av landskapet som byggnaderna och att tillgängliggöra kulturmiljön. Förutom att genomföra de årliga Bråfordsdagarna har vi under året tagit fram en ny broschyr för vandringslederna i norr och söder och inrättat ett informationsrum som står öppet året om.

Under 2024 har bidrag även betalats ut till olika former av överlopsbyggnader eller mindre byggnader såväl i stadsmiljö som på landsbygden. Satsningen har mycket gott resultat då flera av länets annars bortprioriterade byggnader bevaras och kommer till användning. Insatserna medför även att både ägare och allmänhet får förbättrade kunskaper om och ökad förståelse för en bredd av länets kulturmiljöer. Andra betydelsefulla insatser för verksamheten är att bidra eller delta i projekt för riktade insatser i länet. Uppdraget består också av att samverka i kulturarvsfrågor med våra regionala aktörer i olika former av kunskapsfrämjande insatser. Ett exempel på detta är den ljudvandring i det tidigare industriområdet Kopparlunden i Västerås som vi har lämnat bidrag till. Området står inför stora förändringar och för att göra berättelserna om Kopparlundens historia och dess miljöer tillgängliga, har Västerås stad tagit fram en ljudvandring som finns tillgänglig via en app.

Hantering av kulturmiljöanslaget har under året inneburit stora utmaningar för Länsstyrelsen på grund av den förändrade bidragshanteringen gällande länsstyrelsernas egna anspråktagande. Det har inneburit en försening av hela årets bidragshantering, då Länsstyrelsen har svårt att fördela bidragsmedlen till externa sökanden innan hela bidragsbudgeten är känd. Det har även inneburit omfattande merarbeten i form av extra ansökningar och omfördelningar via Riksantikvarieämbetet. Den förändrade bidragshanteringen har också inneburit ett omfattande merarbete när det gäller systemet Allmänt handläggarsöd kulturmiljö (ASK), både avseende teknisk anpassning och support och justeringar. En av Länsstyrelsens medarbetare ingår i ASK-supporten nationellt. Omständigheterna har medfört att den avsatta tiden för arbetet inte har räckt till.

Kyrkliga kulturminnen

Vårt arbete med tillståndsprövning och tillsyn av de kyrkliga kulturminnena har varit omfattande. Svenska kyrkans församlingar och pastorats förändrade behov och användning av sina kyrkobyggnader och kyrkogårdar har i ett antal ärenden påverkat tillståndsprövningen. Exempelvis gör behov av anpassningar till nya funktioner i

kyrkobyggnader att tillståndsprövningen blir mer komplex. Detta har i vissa fall medfört längre och en mer arbetskrävande hantering av vissa ärenden. Under 2024 har samverkan och dialog förts med flera församlingar och pastorat i länet och Västerås stift. Vi har också genomfört en planerad tillsyn av kyrkliga inventarier i Kungsörs församling.

Länsstyrelsen har även deltagit vid Svenska kyrkans årliga samråd om kyrkoantikvarisk ersättning och kulturarvsfrågor och yttrat sig över fördelningen av kyrkoantikvarisk ersättning. Arbetet under 2024 har bland annat lett till ökat fokus på en långsiktig planering och genomförande av tillsyn av de kyrkliga kulturminnena.

Digitala ärendeprocesser

Länsstyrelserna har under verksamhetsåret fortsatt att utveckla de digitala ärendeprocesserna för kulturmiljöområdet inom Allmänt handläggarsöd kulturmiljö (ASK). Fokus under året har bland annat varit att utveckla funktionaliteten för den gemensamma funktionen för digital ärendeinlämning men en del problem kvarstår. En av Länsstyrelsens kulturmiljöhandläggare arbetar som objektspecialist med ASK-support gällande bidragshanteringen.

Resultatbedömning

Den samlade resultatbedömningen är att det inom verksamhetsområdet kulturmiljö finns utvecklingsbehov. Årets resultat visar att uppsatta mål inom delar av området har uppfyllts. Samverkan och arbete med tillgängliggörande av kulturmiljöer uppvisar gott resultat. Det kvarstår utvecklingsbehov, framför allt inom områden som prövning och tillsyn och gällande länets riksintressen, där vi ser ett behov av att arbeta mer proaktivt och framåtsyftande.

En hög ärendebelastning har medfört längre handläggningstider inom områden som kyrkliga kulturminnen och fråga väckt om byggnadsminnen.

Måluppfyllelse i relation till områdets resultatindikatorer

Tillsynen av kulturmiljöer har nedprioriterats, detta till förmån för prövning och tillståndshantering. Andelen av länets skyddade bebyggelse som har tillsynats under året avviker därmed markant jämfört med målvärdet för resultatindikatorn.

Länsstyrelsen har inte heller haft möjlighet att prioritera aktualitetsprövningen av länets riksintressen, vilket också medfört att Länsstyrelsens uppnådda resultat inte når upp till målvärdet för denna resultatindikator.

När det gäller andelen av kulturmiljöanslaget som har används till regionala och kommunala kunskapsunderlag, beror avvikelserna i huvudsak på att Länsstyrelsen under lång tid prioriterat denna insats. Det projekt som nu bedrivs gällande kunskapsunderlag i Köpings kommun är fördelat över flera år.

Samhällsskydd och beredskap

Avsnittet innehåller redovisningar och åiterrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p8 Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Länsstyrelseinstruktion
7§ Geografiskt områdesansvar m.m.	Länsstyrelseinstruktion
7 b § Beredskapsmyndighet	Länsstyrelseinstruktion
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Övriga uppdrag
1E1 Redovisa utvärdering av det egna informations-säkerhetsarbetet	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Verksamhetsområdet omfattar skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.

Nedanstående punkter sammanfattar de viktigaste uppgifterna och uppdragen.

Länsstyrelserna ska genom sitt geografiska områdesansvar:

- Vara sammanhållande inom krisberedskapen före, under och efter en kris inom sitt geografiska ansvarsområde och verka för en gemensam inriktning och vidta nödvändiga åtgärder.
- Vara länets högsta civila totalförsvarsmyndighet i händelse av höjd beredskap. Detta innefattar bland annat att samordna de civila försvarsåtgärderna och verka för att sådan verksamhet, hos civila myndigheter och andra civila organ som har betydelse för försvarsansträngningarna, bedrivs med enhetlig inriktning. Vidare ska länsstyrelserna i samråd med Försvarsmakten och med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att det civila och det militära försvaret samordnas.
- I samråd med den länsstyrelse som är civilområdesansvarig verka för att länets tillgångar fördelas och utnyttjas så att försvarsansträngningarna främjas.
- Ansvara för räddningstjänst och sanering efter utsläpp av radioaktiva ämnen från kärnteknisk anläggning.
- Ansvara för att ständigt ha en tjänsteman i beredskap och en förmåga att snabbt upprätta en krisledningsorganisation och vid behov en krigsorganisation.
- Ansvara för uppföljning av kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar.
- Ansvara för att bevaka riskhänsyn i samhällsplaneringen.
- Hantera uppdrag enligt Sevesolagen.

Uppgifter för civilområdesansvariga länsstyrelser är att:

Verka för länsöverskridande samordning av länsstyrelsernas planering och förberedelser, samt utgöra en gemensam funktion för stöd till länsstyrelsernas hantering av uppkomna framtida kriser. Civilområdesansvarig länsstyrelse får även under vissa omständigheter ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst.

Samordna planeringen inför höjd beredskap med statliga myndigheter och Försvarsmakten, stödja länsstyrelsernas planering och förberedelser inom respektive län, samt samordna civila aspekter av planering för värdlandsstöd.

Under höjd beredskap verka för att största möjliga försvarseffekt uppnås genom att samordna åtgärderna inom det civila försvaret. Civilområdet ska samråda med Försvarsmakten, ge länsstyrelserna vägledning i fråga om prioriteringar samt hålla regeringen informerad. Civilområdet ska under höjd beredskap också samordna den civila delen av världlandsstödet.

Målet för samhällets totalförsvaret är att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet.

Målet för Seveso-tillsynen är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor samt att säkerställa en nödvändig skyddsnivå ur miljö- och säkerhetssynpunkt. Att säkerställa att den kommunala räddningstjänsten har kunskap, bemanning och beredskap för Seveso-olyckor är också en viktig målsättning.

Målet för skydd mot olyckor är att, med hänsyn till de lokala förhållandena, i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Målen för samhällets krisberedskap är att:

- Minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet.
- Värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö när olyckor och krissituationer inträffar.

Mål för det civila försvaret är att ha förmåga att:

- Värna civilbefolkningen.
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.
- Upprätthålla en nödvändig försörjning.
- Bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.
- Upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan.
- Bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred.
- Bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser med tillgängliga resurser.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Krisberedskapssamverkan inom länet före, under och efter en samhällsstörning sker utifrån länets samverkansöverenskommelse U-Sam. I U-Sam ingår länets tio kommuner, räddningstjänsterna, Polismyndigheten, Region Västmanland, Försvarsmakten, SOS Alarm AB, Sveriges Radio P4, Svenska kyrkan, Trafikverket samt Länsstyrelsen, som är sammankallande. Samverkan sker även med andra aktörer utanför U-Sam vid behov.

Målet med U-Sam är att i länet skapa naturliga kontaktvägar och arbetssätt före, under och efter en samhällsstörning såväl i fredstid som under höjd beredskap. Syftet med U-Sam är att arbeta för att förebygga att en samhällsstörning uppstår, dämpa eskaleringen av en

samhällsstörning och mildra dess konsekvenser. Allt detta för att gemensamt kunna skapa en samlad lägesbild och hantera en samhällsstörning så bra som möjligt. Efter en inträffad samhällsstörning ska förbättringsmöjligheter identifieras och åtgärder vidtas för att därigenom uppnå en bättre krisberedskapsförmåga.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Samhällsskydd och beredskap (45–46)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	12,8	13,0	11,6
Antal årsarbetskrafter kvinnor	6,9	5,6	4,3
Antal årsarbetskrafter män	5,9	7,3	7,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	229	262	208
Antal beslutade ärenden	202	249	205
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	6	6
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	20 871	21 153	18 183
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	-	143	140

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Kommentarer till tabell

Antal årsarbetskrafter

Antal årsarbetskrafter ligger på ungefär samma nivå som föregående år. Ett par uppsägningar i slutet av 2024 som inte ersättningsrekryterats under 2024 medför dock ett något minskat resultat. Fördelningen mellan män och kvinnor är fortsatt jämn med någon övervikt mot kvinnor.

Antal ärenden

Ärendetakten har varit fortsatt hög, även om den minskat något från föregående år. Antalet beslutade ärenden följer samma kurva som antalet inkomna och upprättade ärenden. Positivt är att antalet beslutade ärenden äldre än två år har halverats.

Lämnade bidrag

Lämnade bidrag redovisar inget värde för år 2024. Denna punkt avser utbetalade bidrag för dricksvattenberedskap i form av inköp av dricksvattentankar. Att inget bidrag betalats ut under 2024 beror på hög arbetsbelastning hos Länsstyrelsen och mottagande kommuner.

Civil beredskap och geografiskt områdesansvar

Länsstyrelsen är en beredskapsmyndighet och har geografiskt områdesansvar för Västmanlands län. För att omhänderta detta och det geografiska områdesansvaret bedriver Länsstyrelsen kontinuerligt ett utvecklingsarbete av egen organisation för tjänsteman i beredskap (TiB) och krisberedskapsorganisationen.

Under 2024 har Länsstyrelsen upprätthållit grundberedskap genom TiB-organisationen samt möjlighet till aktivering av krisberedskapsorganisationen. Länsstyrelsen följer kontinuerligt omvärldsläget och genomför exempelvis regelbunden lägesrapportering till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Regeringskansliet samt larm-

och startövningar.

Under 2024 har utvecklingsarbetet fortsatt tillsammans med länets aktörer i U-Sam. Länsstyrelsen är sammanhållande för det regionala krishanteringsrådet, samordningsgruppen samt flertalet arbetsgrupper och nätverk.

Uppföljning av kommuners arbete enligt lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Länsstyrelsen har under 2024 genomfört besök hos samtliga kommuner i länet för att följa upp hur arbetet bedrivs. Enligt förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter vid höjd beredskap ska länsstyrelserna följa upp kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Kommuner ska enligt LEH samt enligt förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH) hålla Länsstyrelsen underrättad om vilka förberedelser som vidtagits inför extraordinära händelser, om de förberedelser som vidtagits och om de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Uppföljningen har visat goda resultat och Länsstyrelsen kan konstatera att det genomförs ett gott proaktivt arbete i kommunerna och att det vidtagits goda förberedelser. Länet präglas av vilja och engagemang för att ha ett gott beredskapsarbete och ett aktivt arbete med att bygga ett robust och motståndskraftigt samhälle.

Utbildning och övning

Under 2024 har en omfattande övnings- och utbildningsverksamhet bedrivits i länet, både för U-Sams aktörer och Länsstyrelsens egen personal. Resultatet från övningar, exempelvis med syftet att säkerställa fungerande gemensamma rutiner, visar att övning skapar trygghet, tillit och stabilitet. Detta möjliggör snabbare hantering, samordning och inriktning i skarpa händelser. Ett annat resultat av verksamheten är förbättrade relationer och ökad förståelse för varandras roller och uppdrag. Överlag beskriver kurs- och övningsdeltagare en högre kunskapsnivå, där fakta, förståelse, förtrogenhet och höga förväntningar har infriats. Föredragshållare och programinnehåll får mycket höga betyg. Under året har framför allt den regionala samverkansövningen fått mycket positiv respons från deltagande aktörer. I övningen deltog representanter från Länsstyrelsen, Polismyndigheten, Försvarsmakten, Räddningstjänsten, Trafikverket, Svenska kyrkan, och vissa av länets kommuner. Övningen syftade till att klarlägga och öva ansvarsförhållanden och ledningsmöjligheter.

Kriskommunikation

Under året har U-Sams arbetsgrupp kriskommunikation tagit fram underlag för samordnad kommunikation i händelse av pandemi/epizooti. Underlaget gör att länets aktörer är bättre förberedda för att snabbt kommunicera vid samhällsstörningar. Arbetsgruppen har också tagit fram ett grundmaterial för kommuners webbsidor om totalförsvaret.

Civilt försvar, beredskapsplanering och höjd beredskap

Uppbyggnad av totalförsvaret

Länsstyrelsen är högsta civila totalförvarsmyndighet på regional nivå vid höjd beredskap. Länsstyrelsen bedriver ett arbete med uppbyggnaden av totalförsvaret. Arbetet innebär både uppbyggnad av den egna förmågan, för att stärka Länsstyrelsen inför och vid höjd beredskap, samt planering och stöd till Försvarsmakten och kommunerna, Region Västmanland samt andra aktörer i länet.

Länsstyrelsen har under 2024 fördjupat samarbetet med civilområdeskansliet och Försvarsmakten. Detta har givit konkreta resultat i form av en tydlig kommunikation av de stödbehov Försvarsmakten har samt planverk för ledning under höjd beredskap.

Länsstyrelsen har vidare samordnat totalförvarsplaneringen i länet, exempelvis genom övningar, spel och delgivning av information, underrättelser och planer. Samverkan med näringslivet och civilsamhället har under året fortsatt i viss utsträckning, exempelvis genom företagsbesök kopplat till totalförvarsplaneringen samt genom det regionala krishanteringsrådet.

Stöd till kommunerna

Kommunerna har under 2024 erhållit fortsatt stöd genom den arbetsgrupp för civilt försvar som finns etablerad inom U-Sam. Arbetet i gruppen har bland annat resulterat i genomförandet av tre temadagar. Temadagarna behandlade transport, värmeförsörjning och störningar i avloppssystem. En positiv effekt i detta är att fler delar av de kommunala verksamheterna börjar engagera sig i totalförvars- och beredskapsarbete.

Inom ramen för det regeringsuppdrag som syftar till att stärka beredskapsförmågan inom kommunal hälso- och sjukvård samt socialtjänst (KHOSS) har Länsstyrelsen under året vidare förankrat uppdraget i befintliga målgrupper. Det har skett en informationspridning för att ge en tydligare bild av KHOSS i länet och flertalet kommunbesök har gjorts. Länsstyrelsen har också genomfört en KHOSS-dag med information om Försvarsmaktens sjukvårdssystem, kunskap om tjänsteplikten, barnrättsperspektiv samt försörjningsberedskap. Detta har tillfört ökad kunskap hos kommuner och Region och ett större engagemang i beredskapsfrågor inom delar av kommunförvaltning och Region som normalt inte arbetar med beredskapsfrågor.

Samverkan med Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Samverkan med Försvarsmakten har skett kontinuerligt under året, exempelvis genom gemensamma planeringsmöten på handläggarnivå. Denna samverkan sker framför allt med Mellersta militärregionen, inom ramen för Försvarsmaktens regionala indelning. Arbetet har under 2024 varit fokuserat på det stöd som Försvarsmakten är i behov av från det civila samhället samt lednings- och samordningsfrågor. En stödplan har tagits fram för arbetet med civilt försvar i länet. Stödplanen ger oss möjlighet att tydligare prioritera och inrikta såväl vårt eget arbete som det stöd vi ger till kommunerna avseende totalförvarsplanering.

Varje år i oktober rapporterar vi till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap när det gäller bedömningen av förmågan inom det civila försvaret.

Länsstyrelsen har skött insamlingen av underlag. Arbetet har skett i samverkan med bland annat länets kommuner och Region Västmanland. Resultatet från arbetet ger en bra bild av befintligt läge i länet och av de fortsatt stora utvecklingsbehov som finns inom det civila försvaret.

Skydd mot olyckor

Kärnteknisk beredskap

Länsstyrelsen deltar i den lokala Informationsgruppen Westinghouse som syftar till att vara ett insynsforum avseende säkerhets- och beredskapsarbetet hos bränslefabriken Westinghouse, gentemot miljö- och konsumentnämnden i Västerås kommun.

Länsstyrelsen har deltagit i saneringsövning INEX-6, deltagit i flertalet samverkansmöten med aktörer inom Forsmarks planeringszon samt själva varit sammankallande för två träffar med kärntekniskt forum Västmanland.

Länsstyrelsen har upprättat plan för strålningsmätning i Västmanland samt tagit fram en lägesbildsmall till Länsstyrelsens krisorganisation för hantering av kärnteknisk olycka. Westinghouse planerade utbyggnad på Finnsletten i Västerås har hanterats ur ett kärntekniskt beredskapsperspektiv. Skydds zoner och mätpunkter har uppdaterats i GIS.

Hälsa och säkerhet i den fysiska samhällsplaneringen

Inom den fysiska planeringen av översiktsplaner och detaljplaner har samverkan skett genom medverkan vid Länsstyrelsens plansamråd. Länsstyrelsen har under 2024 kunnat ta ett större ansvar i att beakta perspektiven hälsa och säkerhet i samrådsyttringar över detaljplaner och kommunala översiktsplaner genom rekrytering och utbildning.

Länsstyrelsen har inte till fullo kunnat tillgodose samhällets behov att beakta oljeskadeskydd, farliga verksamheter, sakområden som berör kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära ämnen (CBRN). Det här gäller även räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) och möjligheten att närvara inom räddningschefsnätverket på ett fullgott vis. En genomförd rekrytering medger att Länsstyrelsen under 2025 fullt ut kommer att kunna tillgodose dessa behov.

Sevesotillsyn

Länsstyrelsen har bedrivit Sevesotillsyn enligt tillsynsplan för år 2024. Årets tillsyn har riktat in sig på övning av nödlägesberedskap och hur erfarenheter från övningarna omhändertagits. Syftet med inriktningen är att verksamheterna ska stärka sin förmåga att hantera oönskade händelser.

Länsstyrelsen har granskat säkerhetsrapporter, handlingsprogram och interna planer för räddningsinsatser som kommit in under året samt deltagit vid övning av nödlägesberedskapen. Länsstyrelsen har varit aktiv vid provningar enligt miljöbalken och planärenden enligt plan- och bygglagen som berört verksamheter som omfattas av Sevesolagen. Länsstyrelsen har bjudit in räddningstjänster, miljökontor och beredskapshandläggare till samverkansträff i syfte att sprida och hämta in information kring läget i stort i länet.

På nationell nivå har Länsstyrelsen fortsatt att driva ett projekt om tillsynsplanering samt bidragit med representant till arbetsgruppen för Sevesofrågor. Syftet har varit att utveckla samordningen mellan länsstyrelserna. En del i det uppdraget i arbetsgruppen för Sevesofrågor har varit att vara nationell representant vid årets Sevesokonferens. Syftet har varit att informera om arbetet med den samordning som sker nationellt.

Länsstyrelsen redovisar varje år utfallet av tillsyn, intäkter och kostnader för Sevesoverksamheterna till MSB. MSB sammanställer och gör en årlig uppföljning av utförd Sevesotillsyn och resultatet redovisas till regeringen i april nästkommande år.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att Sevesotillsynen har bidragit till att samordningen stärkts både regionalt och nationellt samt att verksamhetens beredskap inför nödsituationer har förbättrats.

Skogsbrandsbevakningsflyg

Länsstyrelsen har prioriterat arbetet med skogsbrandsbevakningsflyget för säsongen 2024. Arbetet har skett genom avtal och entreprenad, samt att vi tagit fram planer, rutiner och behandlat rapporter och fakturor för säsongens brandbevakningsflyg av Frivilliga flygkåren.

Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)

Länsstyrelsen har under 2024 kunnat intensifiera sitt arbete med civilt försvar. Detta har i huvudsak skett genom ett mer intensivt arbete med den egna krisorganisationen och genomförande av utbildningsverksamhet, som exempelvis utbildningar i stabsmetodik och två heldagskonferenser för Länsstyrelsens krisorganisation.

1E1 Redovisa utvärdering av det egna informations-säkerhetsarbetet

Inom området informationssäkerhet har Länsstyrelsen genomfört ett antal åtgärder. Bland annat har Länsstyrelsen uppdaterat sin säkerhetsskyddsanalys, samt sin interna risk- och sårbarhetsbedömning. Länsstyrelsen har också tagit fram en intern utbildningsplan för informationssäkerhet samt implementerat nationella riktlinjer för informationssäkerhet. Den förestående flytten till nya verksamhetslokaler och tillhörande arbetssätt har också analyserats.

Sammantaget har Länsstyrelsens arbete främst på den administrativa sidan av informationssäkerhetsarbetet skapat en större administrativ ordning och därmed höjt förmågan inom informationssäkerhet i Länsstyrelsen. Se vidare den länsstyrelsegemensamma redovisningen av uppdraget i bilaga E.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen för verksamhetsområdet är att Länsstyrelsen genomfört årets verksamhet med ett gott resultat. Särskilt kan nämnas att samarbetet med Försvarsmakten och arbetet inom civilområdet blivit bättre än tidigare år. Resultatet av uppföljningarna av Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap vittnar om ett gott samarbete med kommunerna.

Avseende Länsstyrelsens interna arbete med utvecklingen av samhällsskydd och beredskap bedrivs det i positiv riktning med ett ökat engagemang i hela verksamheten. Även om resultatet kan beskrivas som gott kvarstår en hel del arbete och utveckling.

Krisberedskap och geografiskt områdesansvar

Länsstyrelsen bedömer arbetet med krisberedskap i länet samt Länsstyrelsens interna arbete som gott samt att det fortsätter att utvecklas i en positiv riktning. Utvärderingar av genomförda utbildningar och övningar visar på gott resultat. Under 2024 har Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation inte behövt aktiveras, vilket gett möjligheter till ett mer koncentrerat utvecklingsarbete än tidigare.

Civilt försvar, beredskapsplanering och höjd beredskap

För den civila beredskapen är krig den dimensionerande uppgiften. Det arbete som genomförts under året bedöms som gott. Framtagande av ledningsplan inom civilområdet samt stödplan till Försvarsmakten ger en god grund för att kommande år arbeta mer fokuserat där vi kommer att få mest effekt och ge en god totalförsvarsplanering för länet.

Skydd mot olyckor

Länsstyrelsens arbete gällande skydd mot olyckor samt arbetet tillsammans med räddningstjänsterna i länet bedöms ha utvecklingsbehov. Det handlar främst om bristande representation i bland annat nätverket för räddningschefer. Denna brist kan härledas till svårigheter med kompetensförsörjning. Genom rekrytering som genomfördes under 2024 kommer detta kunna åtgärdas och nå ett bättre resultat under 2025. Länsstyrelsens arbete med att bevaka riskhänsynen i samhällsplaneringen har höjts och kan nu bedömas som gott.

Naturvård och miljöskydd

Avsnittet innehåller redovisningar och åiterrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p9 Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Länsstyrelseinstruktion
6§ Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Länsstyrelseinstruktion
15§ Vattendelegation	Länsstyrelseinstruktion
1A3 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Regleringsbrev
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Regleringsbrev
1A5 Förorenade områden inkl. PFAS	Regleringsbrev
1A6 Användande av kunskapsunderlag om kulturmiljö för översyn av miljö kvalitetsnormer inom NAP	Regleringsbrev
1B4 Tillämpning och avvägning av 3 kap. miljöbalken i beslut om skyddade områden	Regleringsbrev
1B5 Redovisa bedömning av kriterier kraftigt modifierade eller konstgjorda vatten	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D. Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Samordna det regionala miljömålsarbetet, utarbeta åtgärdsprogram samt följa upp och redovisa det regionala läget för miljömålen. De ska också utarbeta miljöövervakningsprogram och genomföra miljöövervakning.
- Samordna och stimulera arbetet med de nationella friluftslivsmålen samt samordna, stimulera och lämna bidrag till lokala vattenvårdsprojekt.
- Skydda områden och arter genom bland annat beslut om områdesskydd samt utarbetande av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram.
- Bevara och förvalta naturvärden i skyddade områden.
- Besluta om tillstånd och dispenser för naturskydd, skydd för djur och växtarter, terrängkörning och vilthägn samt ansvara för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken.
- Ansvara för prövning och tillsyn av vattenverksamhet och markavvattning.
- Samordna vattenförvaltningsarbetet genom de fem vattenmyndigheterna.
- Ansvara för samråd, yttranden och tillstånd för mineralfyndigheter, miljöfarlig verksamhet, kemiska produkter och avfall.
- Planera och genomföra tillsyn och ansvara för regional samordning och tillsynsvägledning samt vidareförmedling av statliga bidrag.
- Samordna, följa upp och utvärdera kommunernas tillsynsverksamhet inom miljö- och hälsoskydd.

- Kartlägga, undersöka, utreda och riskklassa förorenade områden.
- Genomföra restaurering av försurade, näringsrika och värdefulla vatten.

Generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Utöver miljömålen och dess preciseringar är nedanstående nationella mål av väsentlig betydelse för länsstyrelsernas miljöarbete:

- Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken.
- Tillsyn ska ske i sådan omfattning att den bidrar till att regelefterlevnaden överlag är god och att alla inkommande ärenden handläggs med tillfredsställande kvalitet.
- En effektiv och enhetlig miljö tillsyn är avgörande för att säkerställa att en hållbar utveckling främjas som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö.
- Tillsynsvägledande myndigheter ska aktivt verka för samordning och samverkan i frågor om tillsynsvägledning. Länsstyrelserna ska ge tillsynsvägledning i länet.
- Det övergripande målet för friluftslivspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv med allemansrätten som grund.
- Samtliga omprövningar av vattenkraft ska genomföras fram till 2042.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Miljöskydd

Inom ramen för Länsstyrelsens verksamhetsplanering lyfts några strategiskt viktiga områden fram och inför år 2024 prioriterades prövning och tillsyn. Under året har vi satsat extra på området prövning av miljöfarlig verksamhet med bland annat kompetensutveckling inom Länsstyrelsen för att upprätthålla effektivitet och god kvalitet i handläggningen.

Naturvårdsarbete

Länsstyrelsen har inom arbetet med bevarande av värdefull natur prioriterat skogar med höga naturvärden. Vi arbetar enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog. Arbetet i det regionala skogsprogrammet fortsätter.

Vi arbetar för att integrera grön infrastruktur i olika relevanta processer, exempelvis i planprocesserna.

Vatten

Anläggning och restaurering av våtmarker har prioriterats under året och en tvärgrupp för våtmarksarbete har etablerats.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Naturvård och miljöskydd (50-58)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	67,6	68,8	70,0
Antal årsarbetskrafter kvinnor	42,3	41,6	40,9
Antal årsarbetskrafter män	25,3	27,2	29,1
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 793	1 835	1 895
Antal beslutade ärenden	1 774	1 731	1 847
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	102	83	79
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	122 416	122 853	120 308
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	67 115	36 175	114 186

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Antal miljöfarliga verksamheter där ursprungstillståndet är från Miljöskyddslagen (st.)	Alla miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt Miljöskyddslagen ska vara omprövade enligt Miljöbalken	Miljöprövning	NikITA ¹⁾	³⁾	18	20	20
Areal strikt skyddad natur (nationalparker (NP), naturreservat (NR), naturvårdsavtal (NVA), biotopskyddsområden (BSO)) (ha)	Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, Ett rikt växt- och djurliv	Verka för att miljömålen nås (6§ länsstyrelseinstruktionen)	NVR (Naturvårdsregistret) ²⁾	³⁾	34 293	34 134	33 912

¹⁾ Ärendesystem, Länsstyrelsen

²⁾ Utdrag från Naturvårdsverkets system för skyddad natur (NVR). De angivna arealerna omfattar endast skyddsbeslut fattade av Länsstyrelsen eller regeringen (NP). De angivna arealerna är något större än arealerna i NVR, eftersom rapporterna i NVR inte omfattar naturvårdsavtal.

³⁾ Länsstyrelsen har inte tagit fram något målvärde för den länsstyrelsegemensamma resultatindikatorn.

Kommentarer till tabell

Antal beslutade ärenden

Antal ej beslutade ärenden äldre än två år har ökat. Det har olika förklaringar. Dels är det en större mängd ärenden som normalt har handläggningstid som överstiger två år. Det gäller exempelvis områdesskydd samt ärenden gällande omprövning av vattenkraft (NAP). Inom omprövning natur och vatten har personalomsättningen under det senaste året varit stor och flera nya medarbetare har introducerats, vilket påverkat produktiviteten i ärendehandläggningen inom detta område.

Lämnade bidrag

Lämnade bidrag varierar över åren beroende på att vi har större projekt där arbetsplanen påverkar utbetalningarna. Under 2024 gjordes stora utbetalningar inom Life2Taiga samt för efterbehandling av förorenade områden, bland annat vid Sala silvergruva. Även utbetalningarna inom LONA våtmark har varit större under året.

Resultatindikator

Antal miljöfarliga verksamheter med tillstånd enligt miljöskyddslagen har minskat något under året.

Arealen strikt skyddad natur har kontinuerligt ökat de senaste åren i och med att Länsstyrelsen fattat nya beslut om naturreservat och naturvårdsavtal. Att långsiktigt skydda värdefull natur bidrar till att nå flera av de uppsatta miljömålen.

3§ p9 Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

Naturvård

Långsiktigt bevarande av värdefull natur

Länsstyrelsen har inom arbetet med bevarande av värdefull natur prioriterat skogar med höga naturvärden och fortsatt arbetet enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog. Arbetet har bland annat inneburit dialog med privata fastighetsägare om intresseanmälningar om formellt skydd av skog samt information kring skogar med höga naturvärden. Länsstyrelsen har under året fattat beslut om bildande av två nya naturreservat, Gunnarbovallen och Holmen, samt utvidgat naturreservatet Locknäs. Besluten omfattar en skyddad areal på totalt 151 hektar, varav 137 hektar produktiv skogsmark. Därutöver har ett 50-årigt naturvårdsavtal tecknats för 8 hektar skogsmark.

Länsstyrelsen har vidare arbetat med flera blivande formella skydd där förhandlingar pågår med fastighetsägare och överenskommelser om intrångsersättning om cirka 52 miljoner kronor har träffats med markägare.

Under året har separata arbetsmöten hållits med fastighetsägarna Sveaskog, Gysinge skog och Åkerbo häradsallmänning. Syftet har varit att komma överens om såväl lämpliga naturreservatsobjekt som frivilliga avsättningar, vilka tillsammans kan ge bästa möjliga naturvårdsnytta på landskapsnivå och därmed hög kostnadseffektivitet i naturvårdsarbetet framåt. För att främja natur och friluftslivsvärdena i de aktuella landskapsavsnitten har

Länsstyrelsen även deltagit i samverkansmöten om Malingsbo-Kloten och Hjälmarens lövskogar.

Skötsel av värdefull natur

Olika typer av våtmarksåtgärder har genomförts i flera naturreservat och Natura 2000-områden. I Hälleskogsbrännan har fler än 220 proppar tillskapats i gamla diken, vilket leder till att uppskattningsvis över 100 hektar skogs- och myrmarker restaureras. I naturreservatet Asköviken-Tidö har cirka fem hektar strandäng restaurerats genom avverkning av träd och buskar vartefter ytan stubbfrästs. Åtgärden är till stort gagn för rastande och häckande fåglar.

Naturinformation i olika former är en viktig del i vårt uppdrag och en större satsning kopplat till utomhuspedagogik har slutförts. Ett flertal ”hållplatser” med olika typer av naturinformation har anlagts längs en tillgänglighetsanpassad vandringsled i reservatet Asköviken. Arbetet har skett i samarbete med bland annat Naturskolan och förväntas ge skolbarn ökad kunskap om naturen på ett pedagogiskt och roligt sätt.

Inom ramen för Life-projektet Life2Taiga genomfördes en naturvårdsbränning i naturreservatet Lappland. Totalt brändes 17 hektar skogsmark i början av juni.

En nationell satsning för att gynna naturvärden kopplade till brandpräglade skogsmiljöer

Länsstyrelsen i Västmanlands län koordinerar Life-projektet Life2Taiga. Projektperioden är 1 oktober 2022 till 31 december 2028. Partners i projektet är 17 länsstyrelser, Naturvårdsverket samt det statliga affärsverket Metsähallitus i Finland. Budgeten är 23,5 miljoner euro. Projektet syftar till att genomföra naturvårdsbränning och brandefterliknande åtgärder i naturtypen tallskog i västlig taiga på ca 6 000 hektar fördelat på 165 Natura 2000-områden. Samverkan med andra myndigheter, räddningstjänster, entreprenörer, skogsföretag, grannländer och andra Life-projekt om metoder och kunskapsutbyte om bränning och brandbeteende i skog är en viktig del av projektet. Även kommunikation och informationsinsatser riktade till allmänheten, med syfte att förmedla naturvårdsbränningens betydelse och hur rökspridning hanteras, ingår i projektet.

Under 2024 har 28 naturvårdsbränningar på 394 hektar utförts. Det har även genomförts brandefterliknande åtgärder på 218 hektar på 11 olika områden i fem län. Det innebär att den biologiska mångfalden kommer att öka och ett stort antal arter kommer att gynnas, både rödlistade och generellt brandgynnade arter. Under året har strategier för biologisk uppföljning samt för replikering, samverkan och kapacitetsbyggande utvecklats och färdigställt. Dessa strategier kommer att ligga till grund för och stärka möjligheten till kvalitativ och ensad uppföljning av resultat, ökat lärande, behovsstyrda insatser för kompetensutveckling och ökad målinriktad samverkan. Projektet har arrangerat webinarier för kompetensutveckling, där det största var två halvdagar om naturvårdsbränningens roll för restaurering och förebyggande av vildbränder. Det var totalt 200 deltagare från hela Europa. Den årliga projektträffen ägde rum på Gotska Sandön, där även ett antal entreprenörer och representanter för skogsbolag medverkade, för att utbyta erfarenheter och samverka kring gemensamma mål och utmaningar (46 deltagare). Projektet har deltagit på en svensk och en irländsk skogsbrandskonferens samt på årets svenska Life-projektträff och den nordiska och baltiska Life-nätverksträffen. Dessa

aktiviteter har medfört erfarenhetsutbyte inom projektet och med andra projekt och aktörer. Aktiviteterna har också inspirerat till förbättrad projektstyrning, samverkan och metodutveckling.

Åtgärder för hotade arter och naturmiljöer

Vi fortsätter övervaka länets hotade arter för att kunna följa utvecklingen. För ortolansparven är läget kritiskt, det största hotet är det moderna jordbruket och förlust av småbiotoper och ängsmark. Vi samarbetar med Länsstyrelsen i Uppsala och har med medel från landsbygdsprogrammet kunnat erbjuda ett antal lantbrukare rådgivning för åtgärder för att gynna ortolansparv. Förhoppningsvis kommer det innebära att mer hänsyn tas till fåglarna i samband med odling.

Länsstyrelsen är nationell koordinator för det samarbete kring den akut hotade veronikanätfjärilen, som inleddes 2022 med intressenter från både entomologiska föreningar och forskare. Under 2024 har en DNA-analys av ben från över 100 fjärilar i olika samlingar presenterats. Detta resultat kommer att ligga till grund för fortsatt samarbete och arbete med arten framåt.

Nordens ark och Världsnaturfonden har blivit beviljade medel från Postkodlotteriet för inventeringar och åtgärder för veronikanätfjäril och ögonfläcksbock med Länsstyrelsen i Västmanland som en viktig partner då vi är nationella koordinatörer. Berörda länsstyrelser har erbjudits att vara med och välja inventeringsmetodik och lokaler för inventering och åtgärder. Projekten är just nu i en planeringsfas och kommer att pågå till 2027.

Vi har under 2024 gjort en inventering av länets rikkärr för att få fram nuvarande status och vilka åtgärder som kan behövas för att återställa miljöerna. Vi samarbetar med Sveaskog och förhoppningen är att Sveaskog med hjälp av kunskapen om rikkärren på sina fastigheter kan göra röjningar eller hydrologiska åtgärder för att förbättra status.

Ett prioriterat arbetsområde är att hävda slätterängar, med bland annat fältgentiana. På flera platser i länets slås små ängar under sensommaren. Denna åtgärd gynnar många örter och insekter och skapar ett nätverk av ängsytor i landskapet.

I arbetet med särskilt skyddsvärda träd har vi etablerat ett kontaktnät med kommuner och kyrkogårdsförvaltningar för att underlätta informationsspridning om träd och dess skötsel. Detta leder till att de lokala aktörerna är bättre insatta i de senaste rönen som rör trädförvaltning och att träden bevaras längre. Nätverket har träffats två gånger under året där vi diskuterat olika frågeställningar som är aktuella.

Länsstyrelsen i Västmanland är nationell koordinator för åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd och bidrar med kunskap på nationell nivå. Inom detta program arbetar Länsstyrelsen med uppdateringar i ett inventeringsverktyg som kommer att vara till nytta för alla länsstyrelser.

Miljöövervakning – kontinuitet och samverkan är nödvändigt

Fortsatt kunskapsuppbyggnad om tillståndet i miljön har till stor del kunnat genomföras trots minskat anslag. I vissa fall kan alternativ finansiering nyttjas, men delar av det beslutade sexårsprogrammet har inte kunnat genomföras. De delprogram som fortfarande kan hållas aktiva ger för varje nytt år påtagligt ökande möjligheter att bedöma utveckling över tid och att skilja tillfälliga svängningar från långsiktiga förändringar.

Inom fågelövervakningen har Länsstyrelsen gjort en genomgång av data från brandområdet från 2014. Resultatet utgör ett underlag för Länsstyrelsens skötsel av reservatsområdet och för kommunikation med ideella ornitologer och allmänheten.

Länsstyrelsen har ansvarat för förvaltning av geodata för övervakningen av fågelskär i Mälaren och Hjälmaran, och möjliggör därigenom rationell hantering av fält- och resultatkartor inom de bägge länsövergripande samarbetena.

Dialogen med Botaniska Föreningen i Västmanlands län, som med Länsstyrelsens stöd bedriver floraövervakning, har fortsatt under året. I november möttes föreningen och Länsstyrelsen i ett möte. Effekten av detta samarbete är kostnadseffektiv uppföljning av förändringar i länets kärlväxtflora.

Länsstyrelsen verkar för samverkan inom naturvård och friluftsliv

Vi samverkar med länsstyrelserna i östra Mellansverige (Uppsala, Stockholm, Södermanland, Östergötland, Västmanland och Gotland) för att genomföra digitala informationsträffar med olika teman inom friluftsliv. Målgruppen är i första hand kommunerna i östra Mellansverige men även andra aktörer deltar på informationsträffarna. I år har tre olika träffar genomförts med ett 50-tal deltagare. Teman på träffarna har varit att kartlägga områden för friluftsliv, samverkan kring vandringsleder och skapa vardagsnära natur. De digitala informationsträffarna har varit uppskattade och upplevs som ett effektivt sätt att samverka och sprida goda exempel på hur kommunerna arbetar med friluftslivsrelaterade frågor.

Länsstyrelsen har också ordnat möten med kommunerna för att öka samverkan mellan staten och kommunerna samt för att främja samarbete och utbyte kommuner emellan. Frågor som har med planering av friluftsliv, skötsel av leder, naturinformation och uppföljning av friluftsliv har varit i fokus. Goda exempel från kommunerna har lyfts fram. Länsstyrelsen har även samverkat med regionen för att ta vara på de kopplingar som finns mellan friluftslivet och Region Västmanlands arbete med att främja naturturism.

Länsstyrelsen verkar för att stärka den gröna infrastrukturen i länet genom att analysera landskapets förutsättningar för hur olika arter ska kunna stärkas i olika naturmiljöer och genom att föra dialog och sprida kunskap hos strategiskt viktiga aktörer. Samverkan kring frågor som berör grön infrastruktur har pågått såväl internt på Länsstyrelsen som på regionalt och nationellt plan.

En insats som kan nämnas är en studie av fladdermöss i Rytterne och Barkarö socken. Studien har lett till ökad kunskap om hur denna fridlysta artgrupp förekommer i ett brukat jordbrukslandskap och kommer att användas till en vägledning för hur man kan hantera områden med fladdermöss i landskapsplanering för att undvika påverkan. Landskapsekologiska analyser har genomförts för flera arter, bland annat för vittryggig hackspett där resultatet har använts i samband med revideringen av åtgärdsprogrammet för hotade arter. Dialog kring landskapsekologiska frågor, artskydd och samhällsplanering har förts med Västerås stad vid två tillfällen. Inom Länsstyrelsen har kunskapshöjande dialog genomförts som har stärkt kunskapen om den gröna infrastrukturens roll och landskapets betydelse i planeringen. Inom prövning och tillsyn pågår arbete med att ta fram förslag på kompensationsåtgärder utifrån perspektivet att stärka grön infrastruktur. Skogsägare som verkar i Västmanland har efterfrågat tydligare värdeuträcksbeskrivningar.

En vidareutveckling av de skogliga värdeutrakternas kunskapsunderlag har därför tagits fram för att stötta skogsägare i sin grönplanering. Länsstyrelsen har även deltagit i miljömålsreferensgruppen för gröna frågor samt projektet "Staten går före". Det arbetet har ökat förståelsen för vilka förutsättningar som finns hos respektive markägare att verka för en stärkt grön infrastruktur och har bland annat lett till fram till en gemensam behovslista för att kunna arbeta ännu effektivare med grön infrastruktur framöver.

Västmanlands regionala skogsprogram utgör en regional plattform för samverkan och dialog mellan länets olika skogsintressenter, såväl inom brukande som nyttjande av skogen. Arbetet leds av Länsstyrelsen i samverkan med Skogsstyrelsen, Region Västmanland, Sveriges Lantbruksuniversitet, Sveaskog, Mellanskog, Lantbrukarnas Riksförbund och Naturskyddsföreningen. Styrgruppen har haft sju digitala möten under året och ett fysiskt möte i fält där vi, längs en informationsslinga skapad av Mellanskog, förde dialog om vatten i skogslandskapet. De externa aktiviteterna som genomförs är ofta uppskattade och bidrar till ett bra samtalsklimat mellan aktörer som annars riskerar att stå långt ifrån varandra i skogspolitiska frågor. Avsaknaden av extern finansiering har lett till att arbetet under de två senaste åren bedrivits med lägre intensitet än tidigare.

I juni genomfördes en uppskattad fältdialog i kombination med seminarium om skogen i ett föränderligt samhälle. Cirka 40 personer deltog och många organisationer var representerade exempelvis skogsägare, samhällsplanerare, föreningar och företag som nyttjar skogen. I november deltog representanter från det regionala skogsprogrammet i en samverkansdialog och erfarenhetsutbyte med representanter för de andra regionala skogsprogrammen i Sverige. Fältdialogen förväntas ge deltagarna ökad kunskap och möjlighet att lära av varandra.

Invasiva arter

Genomförda informationssatsningar har ökat kunskapen om invasiva arter hos allmänheten och markägare. Under växtsäsongen publicerade Länsstyrelsen information på våra sociala medier om invasiva arter. Vi har informerat allmänheten om invasiva arter under flera evenemang, exempelvis Bråforsdagarna, Brunnbydagarna, Gröna Västerås och Hälleskogsbrännans dag. Länsstyrelsen bjöd också in till en föreläsning om invasiva arter i Västerås och en vandring i Hökåsen, båda i samverkan med Naturskyddsföreningen. Intresset från media har varit relativt stort och flera reportage har publicerats. Vår bedömning är att vårt arbete har bidragit till att allmänheten och olika aktörer i länet har god kännedom om de vanligaste invasiva arterna och deras negativa påverkan på den biologiska mångfalden.

Länsstyrelsen har fortsatt bekämpningen av jättebalsamin och jätteloka i flera av länets naturreservat. Vi har också bedrivit tillsynsarbete kopplat till dessa arter, bland annat inom trädgårdsbranschen där vi genomförde flera tillsynsbesök. Sammanfattningsvis ser vi att trädgårdsnäringen i länet har god kännedom om invasiva främmande arter.

Länsstyrelsen fortsätter att aktivt delta i samverkansmöten tillsammans med de länsstyrelser som omger Mälaren. Gruppen stöttar varandra i principfrågor, inspireras av varandras erfarenheter och har som målsättning att arbetet med invasiva arter ska ske på bred front och på ett likartat sätt i hela Mälardalen. I september medverkade vi på en konferens i Västra Götaland om invasiva arter, där vi presenterade våra projekt och förstärkte samverkan mellan andra handläggare i landet. Att länsstyrelserna samverkar

över länsgränserna kring de invasiva arterna ger effektiv bekämpning och kontinuitet i vårt arbete. Genom att vi kan utbyta erfarenheter och samplanera insatserna blir det mindre dubbelarbete och mer kostnadseffektiva bekämpningar och informationsinsatser.

LONA-ordinarie

Länsstyrelsen fördelar ut bidrag för lokala naturvårdssatsningen (LONA-ordinarie) som ska stimulera kommuners och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsengagemang. Projekten är fleråriga och ekonomiskt bidrag finns fram till 2028. Enligt beslut från Naturvårdsverket får inga nya projekt beviljas bidrag. Detta gäller även i de fall som medel frigörs från redan pågående projekt. För 2024 inkom tre nya ansökningar, men Länsstyrelsen beslutade att inte starta några nya projekt under 2024. Under året har 12 LONA-ordinarie-projekt avslutats och det finns cirka 20 pågående projekt. Projekten spänner sig från framtagande av trädvårdsplan, anläggande av blomsteräng för att gynna pollinerare till naturvårdsprojekt för ökad biologisk mångfald.

Vattenverksamhet

Inom Länsstyrelsens vattenverksamhet har det under en längre period varit en utmaning att rekrytera och behålla kompetens. Detta har bland annat påverkat arbetet med dricksvatten och den regionala vattenförsörjningsplanen. En projektplan för den regionala vattenförsörjningsplanen har tagits fram och under nästa år kommer vi att föra dialog med kommunerna. Det finns fem pågående ärenden gällande vattenskyddsområden. Under 2025 bedöms personalläget vara bättre och det finns utrymme för att arbeta med vattenskyddsområden och regionala vattenförsörjningsplanen.

Vattenförvaltning

Inom vattenförvaltningen har Länsstyrelsens beredningssektariat arbetat med sju uppdrag från Vattenmyndigheterna. Arbetet ger viktigt underlag till miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för vatten. Beredningssektariatet har även bidragit till revideringen av bevarandeplaner för Natura 2000-områden och särskilt beskrivit påverkan på vattenförekomster som berörs av den nationella planen för vattenkraft.

Utbildningsinsatser om miljökvalitetsnormer har genomförts vid två av Länsstyrelsens tillsynsvägledningsträffar för lantbruk och små avlopp, riktade till kommunerna.

Bekämpning av invasiva arter i vatten

Under året har arbetet fokuserat på att samordna bekämpningsåtgärder runt Mälaren och ge vägledning till privatpersoner om invasiva arter. Detta har inkluderat dialogmöten med allmänheten via iFISKE (en webbplats där man kan köpa digitala fiskekort och få information om olika fiskevatten) där Länsstyrelsen ansvarade för innehåll och frågor. Direkt vägledning har också getts till privatpersoner och markägare, särskilt inför att den nationella listan ska börja användas. Totalt har 140 000 broschyrer om invasiva arter skickats ut till fiskekortsägare i 12 län.

En inventering av sjögull i västra Mälaren har visat på en minskning av arten, tack vare bekämpningsåtgärder och en smitta som påverkat sjögull. Informationsskyltar med budskapet "tvätta, töm, torka" har satts upp på 30 platser i länet för att förhindra spridning av invasiva arter, en satsning som är enhetlig över hela landet. Länsstyrelsen har även varit delaktig i ett projekt där AI används för att läsa satellitbilder och identifiera sjögull, ett arbete som fortsätter 2025.

Samarbetet mellan länen i Svealand har fortsatt med regelbundna möten för att effektivisera bekämpning, inventering och spridning av information om invasiva arter. Länsstyrelsen deltog också på Sportfiskemässan i Jönköping för att skapa dialog med fiskare och betona vikten av att ta ansvar för vattnen och rapportera fynd. Slutligen har länsar placerats ut i Arbogaån för att undersöka om det går att stoppa spridning av sjögull i det strömmande vattnet. Det är också för att testa möjligheterna att fästa Mälardukar i Arbogaån under 2026. De samordnade bekämpningsåtgärderna har gett en mer effektiv bekämpning av invasiva arter så som sjögull där inventeringen visar på en minskning av bestånden i Mälaren. Gemensamma informationssatsningarna så som uppsättning av skyltar har gett en större spridning av information och ett igenkännande av skyltar och regler för personer som rör sig mellan olika län. Informationssatsningar såsom deltagande på mässa möjliggör att inte bara informera statistiskt via till exempel skyltar. Det ger även möjlighet till en dynamisk diskussion mellan personer som ofta flyttar verktyg och båtar mellan olika vatten. Den ökade aktiviteten i och nära vatten ger en ökad risk för spridning av invasiva arter. Genom deltagande i mässor kan vi komma i direkt kontakt med privatpersoner, skolor och företag som kan göra stor skillnad både i hur de hanterar sina verktyg och båtar men även med att i sin tur sprida rätt information vidare.

Insatser för hotade arter i vatten

När fisken asp ska leka behöver den kunna vandra från Mälaren upp i vattendragen för att nå sina lekområden. Därför har Länsstyrelsen tillsammans med Mälarenergi uppdragit åt konsult att utföra aspomsinventering vid sex platser för att följa upp miljöanpassningar av vattenkraftstationer. Inventeringen genomförs årligen. Resultaten varierar mellan åren och mellan lokalerna. Vid årets undersökning hittades aspom vid hälften av lokalerna. I två av dem har aspom påträffats varje år. Den tredje lokalen var Strömsholm som också undersöktes för första gången. I Strömsholm har vi även genomfört inventering av asp och i samband med det två uppskattade aspguidningar, där totalt cirka 60 personer deltog. En telemetristudie av nedpassage för asp i fiskvägen vid Turbinbron i Svartån förbereddes, men kunde tyvärr inte genomföras på grund av att det inte gick upp några aspar i vattendraget i år.

Vi utför flödesmätningar i tre vattendrag där det finns flodpärlmussla för att ha kontroll på flödesvariationer och om risk för uttorkning föreligger. Det skulle i så fall ha en mycket negativ påverkan på flodpärlmusslorna. Sportfiskarna har fått bidrag för att genomföra konstgjord förökning av flodpärlmussla i Hedströmmen. Cirka 700 öringyngel (av "Hedströmsöring") från Klotens fiskodling infekterades med mussellarver och sattes ut i Hedströmmen på lämpliga platser för flodpärlmusslorna.

I Järnäs har en uppföljande inventering gjorts av den hotade vattenväxten spetsnate. Strax före jul genomfördes även försök med att etablera nya bestånd av spetsnate i det närliggande naturreservatet Stora Bastås. Uppföljning kommer att behöva göras för att se om nyetableringen har lyckats.

Åtgärder för bättre vattenmiljö

Tio projekt är igång inom LONA våtmark och effekten blir både förstudier för nya projekt och återställda våtmarker. Under året avslutades ett LONA våtmarksprojekt, det resulterade i ca 14 hektar restaurerad våtmark vid Hörendesjön. Projekt gav både återvätt torvmark och en strand- och fuktängsvåtmark som betas och gynnar fågellivet. Vi har

genomfört två digitala träffar med kommunernas handläggare, lantbrukare, markägare, företag och andra intresserade för lärande om våtmarksrestaureringar och för att informera om Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens alla stöd för våtmarksåtgärder. Den första träffen hade temat praktiskt våtmarksarbete med fokus på att visa bilder från Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens egna återvätningsprojekt och den andra handlade om återställning av naturliga våtmarker. Vi hade ungefär 50 deltagare vid varje tillfälle. Träffarna är mycket uppskattade och vi hade deltagare även från andra län. Under 2025 planerar vi att utvidga träffarna för att inkludera hela Skogsstyrelsens distrikt, det vill säga fyra län. Vi har också arrangerat ett två dagars möte för landets alla LONA-handläggare i samarbete med Naturvårdsverket. Mötet genomfördes som ett hybridmöte digitalt och på plats i Sättra Brunn med utflykter till Hälleskogsbrännans besöksplats och Stenbrovikens våtmarksprojekt. Mötet var uppskattat men då LONA ordinarie har fått minskade anslag så var deltagarna på plats mestadels LONA våtmarkshandläggare.

Sju nya projekt har beviljats LOVA-bidrag och slutfördes under 2024. Projekten inkluderar utredning om internbelastning i sjön Trätten, anläggning av en våtmark i Kolbäcksåns nedre delar och borttagning av giftiga färger från båtbottnar. Sedan tidigare är det 13 projekt igång i länet, som bland annat handlar om åtgärdssamordning, restaurering och övergödningsåtgärder. Länsstyrelsen har kontakt med de större projekten och planerar för bättre samarbete med åtgärdssamordnarna i länet i syfte att få in fler och bättre ansökningar i kommande omgångar.

Under 2024 startades enbart LOVA-projekt som kunde avslutas under samma år, eftersom vi förutser en minskning av LOVA-stöden de kommande åren. Detta leder till en kortsiktighet i planeringen och att färre projekt genomförs. Det medför också att mer komplexa projekt med större miljönytta inte kan genomföras då de ofta behöver genomföras under flera år. Det behövs mer långsiktiga medel för att nå målsättningarna för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

En ny överenskommelse med Sveaskog har gjorts för restaurering av vattendrag. Årets medel handlar om att utreda möjligheter för återställande av vattenmiljöer påverkade av dammar samt att genomföra mindre restaureringsprojekt. Detta arbete förväntas leda till att fler vattenmiljöer kan återställas.

Stora neddragningar har gjorts inom kalkningsverksamheten på grund av ökade kostnader och minskat anslag. Sjöar och vattendrag med hotade arter och höga naturvärden har prioriterats, och neddragningar har främst gjorts i sjöar där målet för kalkning är att främja sportfisket. Utan kalkning riskerar dessa sjöar att återförsuras. Den afrikanska svinpesten som hindrade kalkning i stora delar av länet 2023 utgjorde inte längre något hinder för kalkning under 2024.

Tillståndet övervakas och bedöms

Bedömning av mänsklig påverkan på våra vattenförekomster har nästan slutförts och statusklassificering har påbörjats. Undersökningar av kiselalger har prioriterats i syfte att få underlag för statusklassificering av näringsbelastade vattenförekomster.

Vi har kompenserat för minskade medel inom den regionala miljöövervakningen genom att använda medel från Nationella planen för moderna miljövillkor för vattenkraftverk (NAP) för att undersöka fiskfaunan i NAP-relaterade vattendrag. Under året gjordes en satsning

på provtagning av kiselalger i vattendrag, vilket ger underlag för bedömning av övergödning, försurning och miljögifter.

En effekt av övervakningen som genomförts med stöd av LIFE IP Rich Waters är att Köpings kommun kommer att inleda en ansvarsutredning för ett av sina PFAS-förorenade områden.

Samverkan inom Nationella planen för omprövningen av vattenkraft (NAP)

Länets första provningsgrupp, Svartån, skulle ha omprövats under 2024, men då tidplanen för NAP flyttades fram har vi ingen provningsgrupp med anläggningar som skulle ha omprövats under 2024. Under året har vi arbetat med att ta fram information och undersökningar av vattenmiljöerna. För Hedströmmens vattendrag har vi bland annat låtit genomföra en biotopkartering, vilket innebär att kunskapen om vattendragen i Hedströmmen har ökat. Samverkansprocesserna pågår för provningsgrupperna Svartån samt Hedströmmen. Samverkan med verksamhetsutövarna påverkas negativt av framflyttad tidplan samt paus för anmälan till och utbetalningar hos Vattenkraftens miljöfond. Samverkan har under året varit mer aktiv med det energibolag som har anläggningar i Svartån och Hedströmmen jämfört med de enskilda verksamhetsutövarna. Detta är inget unikt för Västmanlands län, men effekten kan bli att provningsprocesserna blir mindre effektiva om ingen samverkan skett inför provning.

GRIP on LIFE IP

Projektet GRIP on LIFE IP drivs av Skogsstyrelsen i syfte att påskynda Sveriges möjligheter att uppnå målen i EU:s art- och habitatdirektiv. Länsstyrelsen i Västmanland är en av sju länsstyrelser som deltar i projektet. GRIP on LIFE IP har pågått sedan 2018 med fokus på arter och naturtyper kopplade till vatten och våtmarker i skogen. Länsstyrelsen i Västmanland har fått utökad budget och projekttiden är förlängd till 31 december 2025. Den utökade budgeten har bland annat möjliggjort anställning av fyra sommarjobbare för åtgärds-kartering i vattendrag och restaurering i projektområdet (Hedströmmens övre avrinningsområde). Sportfiskarna har 2023-2024 tillsammans med fiskeorganisationer och andra ideella krafter restaurerat manuellt i nedersta delarna av Hedströmmens naturreservat.

Många åtgärder för bättre vattenmiljö i Hedströmmen genomförs även tack vare de överenskommelser vi sluter med Skogsstyrelsen, Sveaskog och Mälarenergi.

Vi genomförde "Vattnets dag" i Karmansbo den 31 augusti tillsammans med hembygdsföreningen. Det var ett välbesökt och uppskattat evenemang som riktade sig till allmänheten (barnfamiljer).

En slutrapport om effekterna av dikesigenläggning är färdig. En GIS-analys av kantzoner i hela projektområdet är genomförd tillsammans med Skogsstyrelsen. Resultaten finns sammanställda i en rapport och GIS-skikt ska bli tillgängliga via Skogsstyrelsens webbplats.

Fokus på att sprida lärdomar och resultat från LIFE IP Rich Waters

Länsstyrelsen i Västmanlands län är koordinerande partner för EU-projektet LIFE IP Rich Waters, som startade 2017 och avslutas under 2025. Projektet omfattar Norra Östersjöns vattendistrikt och har som mål att bidra till bättre genomförande av EU:s vattendirektiv.

Under 2024 har ett stort fokus legat på att sammanställa de färdiga resultaten och sprida dem till relevanta aktörer. De vattenåtgärder som har gjorts inom projektet ska inte bara bidra till bättre vattenmiljö utan även vara lärande exempel för andra. Lärdomar och konkreta resultat har främst delats genom rapporter och en uppskattad webinarier. Representanter från kommuner, myndigheter, vattenvårdsförbund, universitet och konsultverksamheter från hela landet har deltagit i webinarier. Det har till exempel handlat om källspårning kopplat till PFOS och PFAS, åtgärder för att minska övergödning, sanering av förorenade områden och anläggning av multifunktionella dagvattenparker. Flera delprojekt har arbetat tvärsektorielt och verkat för bättre samordning och förståelse för olika samhällsintressen.

Ett exempel på projektets arbete som fått stor spridning är vattenvårdsplanering för hästgårdar. I april 2024 arrangerade LIFE IP Rich Waters därför en internationell webbsänd konferens i Västerås om hästhållning och vattenmiljö, *From the paddock to the sea*. Drygt 130 personer från 12 länder, inklusive nationella och internationella häst- och ridsportförbund, deltog tillsammans med representanter för forskning och myndigheter. Arbetet har lett till ett stärkt samarbete och flera nya initiativ för att öka medvetenheten kring övergödning och risken för näringsläckage från hästgårdar.

För att väcka intresse för vattenmiljö och berätta om de åtgärder som har gjorts inom projektet anlätades naturfotografen Johan Hammar. Resultatet blev en utomhusutställning, som under 2024 har visats på centrala platser i Nyköping, Västerås, Stockholm, Örebro och Uppsala. På LIFE IP Rich Waters webbplats finns rapporter, filmer och artiklar om lärdomar och resultat från de olika delprojekten. Här finns även projektets lekmanrapport.

Miljöövervakning, vattenvårdsåtgärder och samverkan i Mälarens vattenvårdsförbunds regi

Mälarens vattenvårdsförbund är en ideell förening som bedriver miljöövervakning i Mälaren, informerar om miljötilståndet i Mälaren samt samordnar vattenvårdande åtgärder i Mälaren och dess avrinningsområde. Vattenvårdsförbundets 66 medlemmar utgörs av nationella myndigheter, kommuner och länsstyrelser, större företag, branschorganisationer och ideella organisationer runt Mälaren. Kansliet är beläget på Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Några större insatser under 2024:

- Genomförande av den första screeningen av samtliga miljögifter som regleras inom vattenvårdsförvaltningen i alla 32 vattenförekomster. Syftet är att få fram det underlag som behövs för att kunna ta fram ett förslag på övervakningsprogram för miljögifter i Mälaren. Ett sådant övervakningsprogram behövs för att vi ska kunna kartlägga och följa halterna av kända miljögifter i Mälaren, för att vid behov vidta åtgärder för att skydda Mälaren som vattentäkt och ekosystem.
- Konferens om klimatförändringens påverkan på Mälaren, med ett mycket brett deltagande från olika myndigheter, företag och organisationer runt Mälaren. Syftet var att starta upp ett kommande gemensamt arbete med åtgärder för Mälaren, inriktat främst på klimatanpassning. Seminariet gav enligt utvärderingen många nya kunskaper om klimatförändringens påverkan på Mälaren, samt nya kontakter till deltagarna.
- LAVA (Lokalt administrerade vattenvårdsåtgärder) är ett pilotprojekt som startats upp av Mälarens vattenvårdsförbunds åtgärdssamordnare med Vattenmyndigheten och

dess beredningssekretariat. Syftet är att tillsammans ta fram en modell för hur lokalt förankrade vattenvårdsåtgärder ska kunna bli underlag till Vattenmyndighetens beslut om miljö kvalitetsnormer och åtgärder. På sikt bedömer vi att detta kommer bidra till en ökad åtgärdstakt och mer relevanta och kostnadseffektiva vattenvårdsåtgärder inom främst jordbruket.

Miljö- och hälsoskydd

Effektiva samråd och yttranden med rätt kvalitet

Länsstyrelsen hanterar samråd inför tillståndsansökningar enligt 9 kapitlet miljöbalken. Länsstyrelsen bevakar även miljöintressen och andra allmänna intressen genom att lämna yttranden över remisser från domstolen och miljöprövningsdelegationen. Under året har 15 samrådsärenden inkommit, vilket är dubbelt så många som 2023. Tre av samråden gäller frivillig tillståndsprovning av solcellsparker.

I många prövningsärenden berörs flera sakområden inom Länsstyrelsen och flera handläggare utöver miljöskyddshandläggare behöver delta med sin kompetens. Detta är helt avgörande för att det ska bli en bra kvalitet i handläggningen och god service till företagen. Under året har Länsstyrelsens enhet för miljöskydd genomfört en intern utbildningsinsats för andra sakområden inom Länsstyrelsen om prövningsprocessens olika steg. Det har även förts diskussioner om det interna arbetssättet i syfte att ha en effektiv och rättssäker ärendehandläggning. Samråds- och prövningsärenden har prioriterats under flera år för att bidra till effektiv miljöprövning. Återkopplingen från deltagande medarbetare har varit positiv och har resulterat i ökad kunskap som kommer att bidra till en ännu mer effektiv och rättssäker handläggning.

Länsstyrelsen har anordnat en träff med företag inom länet för att informera om Länsstyrelsens arbete med samråd och provning av miljöfarliga verksamheter och diskutera möjligheter och utmaningar. Resultatet av mötet är att vi ökat kunskapen om varandras förutsättningar och utmaningar. De inbjudna företagen uttryckte uppskattning över initiativet. De som deltog fick ny kunskap och uttryckte önskemål om fortsatt dialog. Inom Länsstyrelsen fick vi ökad förståelse för företagens utmaningar och kan ta med oss det perspektivet i fortsatt utvecklingsarbete.

Tillsyn inom miljöskydd

Tillsynen över miljöfarliga verksamheter (A och B) har i huvudsak genomförts enligt den objektspecifika planeringen. Länsstyrelsen har prioriterat tillsynsbesök och händelsestyrd tillsyn, till exempel inkommande ärenden såsom driftstörningar och anmälningsärenden. Vid industriutsläppsverksamheter har tillsynsbesöks genomförts i enlighet med tillsynsprogrammet. Omfattningen av tillsynen har däremot i vissa fall behövt omprioriteras under året och blivit mindre än planerat. Anledningen är främst resursbrist med en handläggare mindre under andra halvåret samtidigt som det varit många prövningsärenden och samråd. Effekten blir att egeninitierad tillsyn skjuts framåt i tid och tillsyn som ger effekt på lång sikt fördröjs.

Länsstyrelsens arbete med miljötillsyn och tillsyn inom förorenade områden redovisas till Naturvårdsverket enligt uppdrag i regleringsbrevet. En satsning som Länsstyrelsen redovisar särskilt är tillsyn på avloppsreningsverk.

Tillsyn av avloppsreningsverk med fokus på kontinuitetshantering

Länsstyrelsen har tillsyn över ett antal tillståndspliktiga avloppsreningsverk. Insatserna har under året inriktats på hur verksamheterna säkerställer en kontinuerlig drift av anläggningarna. Inriktningen på kontinuitetshantering har varit en fortsättning på tidigare års inriktningar med tillsyn över omgivningsfaktorer och klimatanpassning samt underhåll och reservdelshållning.

Länsstyrelsen har även erbjudit VA-huvudmän och kommunala beredskapshandläggare två utbildningstillfällen i kontinuitetshantering. De VA-huvudmän som deltog vid utbildningsinsatsen representerade sex kommuner av länets tio och det kom beredskapshandläggare från tre kommuner.

Syftet med insatserna har varit att stärka den kommunala beredskapen att bedriva avloppsrening vid störda driftförhållanden. Länsstyrelsens bedömning är att genom att både bedriva tillsyn samt erbjuda utbildning uppnås syftet.

Tillsynsvägledning enligt miljöbalken

Länsstyrelsen har arbetet med tillsynsvägledning enligt beslutad tillsynsvägledningsplan. Länsstyrelsens arbete med tillsynsvägledning redovisas också till Naturvårdsverket enligt uppdrag i regleringsbrevet.

Länsstyrelsen redovisar ett par områden särskilt. En satsning som Länsstyrelsen redovisar särskilt är tillsyn på avfallstransporter som genomförts tillsammans med kommuner. Länsstyrelsen redovisar även att uppföljning av kommunernas tillsyn behöver kunna prioriteras 2025.

Tillsyn av transporter på väg med fokus på avfallsbrottslighet

I den nationella tillsynsstrategin enligt miljöbalken har länsstyrelserna i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket ge tillsynsvägledning om illegal avfallshantering. Länsstyrelsen har under året bedrivit ett projekt om miljöbalkstillsyn på avfallstransporter tillsammans med miljökontoren och trafikpolisen. Då det är miljökontoren som är tillsynsmyndigheter för avfallstransporter har Länsstyrelsen enbart haft en stödjande roll vid de genomförda fordonskontrollerna.

Länsstyrelsen har skrivit en vägledning med information för länet. En digital informationsträff har genomförts för miljökontoren, där projektet och vägledningmaterialet presenterades översiktligt.

Fordonskontroller har genomförts i fyra kommuner tillsammans med miljökontoren och trafikpolisen. Länsstyrelsen uppskattar att sammanlagt ett 40-tal avfallstransporter kontrollerades under projektet. Majoriteten av alla transporter uppfyllde kraven. När brister förekom gällde det i regel att tillståndet för transport av avfall inte fanns tillgängligt i fordonet, men fördjupad kontroll visade att tillstånd fanns. Endast ett fordon transporterade farligt avfall och där uppfylldes alla lagkrav.

Genom projektet har Länsstyrelsen introducerat en metodik för miljökontorens tillsyn på avfallstransporter och tagit fram checklista och vägledningmaterialet. Vi har också etablerat samverkan med trafikpolisen. Detta är högst troligt första gången denna typ av tillsyn har utförts i länet. Länsstyrelsen räknar med att miljökontoren fortsättningsvis bedriver denna tillsyn på egen hand med stöd från trafikpolisen.

Uppföljning av kommunernas tillsyn behöver kunna prioriteras 2025

Länsstyrelsen har på grund av resursbrist och hög arbetsbelastning med samråd och yttranden prioriterat ner uppföljningen av kommunernas tillsyn. Fyra av åtta kommunala organisationer har inte följts upp efter 2020. Länsstyrelsen har kännedom om att det är stor personalomsättning i ett par kommuner och att några kommuner har gjort organisationsförändringar. Länsstyrelsen har överlåtit tillsyn till tre av de organisationer som inte har följts upp efter 2020. Uppföljningen av kommunernas tillsyn behöver kunna prioriteras under 2025 och 2026, bland annat för att Länsstyrelsen ska kunna säkerställa att kommuner som har övertagit tillsyn från Länsstyrelsen uppfyller de krav som ställs. Länsstyrelsen har annars en skyldighet att återta tillsynen.

6§ Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling

Länsstyrelsen har genom den regionala årliga uppföljningen till RUS, länsstyrelsernas organisation för Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet, rapporterat tillstånd, trender samt avslutat och pågående arbete inom miljömålsområdet.

Utvecklingen för miljömålen är långt ifrån tillräckligt bra, trots åtgärder och ambitiösa planer som tas fram och genomförs i god samverkan. Två miljö kvalitetsmål av de som Länsstyrelsen följer upp kommer att nås till år 2030: Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö. Övriga miljö kvalitetsmål bedömdes vara svårare att nå. Det är viktigt att ytterligare åtgärder genomförs för att vända trenden för dessa mål.

Åtgärdsarbetet i Västmanlands län

Miljö- och klimatrådet

Länsstyrelsens i Västmanlands samordning av åtgärder för miljömålen grundar sig på insatsområden som är beslutade i olika planer och program. En viktig del utgörs av miljö- och klimatrådets projekt. Miljö- och klimatrådet är en framgångsfaktor för åtgärdsarbete i Västmanland. Åtgärder utförs i samverkan mellan aktörer från olika sektorer.

Rådet utgör en samordnande och pådrivande kraft i samhället och driver frågor som direkt kopplar till miljömålen. Rådet leds av landshövdingen och visionen är att Västmanlands län ska vara en miljö- och klimatförebild 2030. Rådet engagerade under 2024 45 organisationer i rådsarbetet. Rådet har en viktig roll i att informera och engagera aktörer i länet om frågor som berör miljömålen. Fokus under året har varit erfarenhetsutbyte och att initiera nya projekt. Ett bra exempel är projektet Repris, en popup-galleri i Västerås som ska inspirera allmänheten att agera mer cirkulärt när det gäller konsumtion och fungera som en mötesplats för erfarenhetsutbyte för företag och organisationer. Repris har uppskattningsvis haft 800 besökare per dag under december och ett stort antal företagsevent om hållbarhet har genomförts.

Stöd till kommunerna i miljömålsarbetet

Stödet till kommunerna med miljömålsarbetet sker i första hand genom etablerade nätverk inom olika sakområden, exempelvis genom kommunekologträffar, tillsynsträffar, luftvårdsförbundet, inom fysisk planering, genom partnerskapet för landsbygdsutveckling och i samband med miljö- och klimatrådets möten. Utöver detta sker även ämnesspecifika träffar med enskilda kommuner. Stödet syftar till att öka kunskapen hos kommunerna och främja samverkan mellan kommunerna och Länsstyrelsen i Västmanland, något som är uppskattat, särskilt i små kommuner med mindre resurser.

Exempel på åtgärder i Västmanlands län

Nedan följer exempel på åtgärder i Västmanlands län, som visar på bredden i verksamheten. Mer om dessa och många flera åtgärder finns att läsa i den regionala årliga uppföljningen, se ovan.

- Utbildning och stöd för kommunernas rapportering av miljökvalitetsnormer för luft.
- Projektet Hållbar sjöfart har nu genomförts, riktat till rederier och fraktköpare för att minska sin klimatpåverkan.
- Granskning av planer enligt plan- och bygglagen utifrån miljöperspektiv.
- Arbete i länsstyrelsens energi- och klimatsamordning.
- Sex av länets kommuner deltar i och är huvudmän för kalkningsverksamheten.
- Provtagning av ytvatten i länet med avseende på PFAS.
- Projekt med att åtgärda föroreningsskadorna kring Sala silvergruva och Pråmån.
- Åtgärder inom Svartåns avrinningsområde i syfte att minska övergödningen.
- Bildande av tre nya naturreservat.
- Naturvårdande skötsel och omställning av sportfiske till lokal stam av öring samt åtgärder för fria vandringsvägar vid dammar.
- Återskapande av våtmarker, bland annat genom skapande av dikespluggar i naturreservat.
- Rådgivning om skötselåtgärder för att öka skogens miljövärden
- Inventering av trumgräshoppa, ortolansparv och veronikanätfjäril.
- Bekämpning av sjögull och andra invasiva arter.

Vattenmyndigheten

Vattenmyndigheten har under 2024 haft fokus dels på fortsatt förankring av åtgärdsprogrammen för vatten som fastställdes i augusti 2022, dels på att förbereda och genomföra arbetet i nuvarande förvaltningscykel, som sträcker sig till 2027. En stor del av arbetet genomförs av de fem regionala vattenmyndigheterna tillsammans.

Insatser för att öka genomförandet av Åtgärdsprogram för vatten

Vattenmyndigheterna har under 2024 utvärderat myndigheternas genomförande av åtgärderna i Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram 2022–2027. Åtgärdsmyndigheterna är i det här sammanhanget kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter samt Region Skåne och Region Stockholm. Enkäter skickades ut i slutet på 2023 och omfattade genomförandet 2022–2023.

Vattenmyndigheten i Norra Östersjön gick igenom svaren från länsstyrelser och kommuner inom vårt vattendistrikt och skickade skriftlig återkoppling med kommentarer och förslag på hur åtgärdsprogrammet kan utvecklas. Länsstyrelserna fick individuell återkoppling på var och en av de 12 administrativa åtgärder som ingår i åtgärdsprogrammet, medan kommunerna fick en sammanfattande återkoppling riktad till samtliga kommuner i de berörda länen.

Vattenmyndigheten har med utgångspunkt från utvärderingen och återkopplingen genomfört heldagsmöten med berörda länsstyrelser. Fokus på mötena har varit att diskutera hur respektive länsstyrelse arbetar med genomförandet av sina åtgärder i åtgärdsprogrammet för vatten, och hur genomförandet kan förbättras. Syftet var att inspirera och underlätta för länsstyrelserna att starta upp ett samordnat arbete med sina vattenåtgärder. Responsen har varit positiv. Flera deltagare konstaterade att träffarna varit ett tillfälle att samla medarbetare från olika delar av verksamheten och få i gång diskussionerna internt. Mötena har också gett tillfälle att inspirera och visa goda exempel på hur andra länsstyrelser har tagit sig an åtgärderna i åtgärdsprogrammet.

Förberedelser och uppstart av arbetet med kartläggning och analys av vattenförekomster

Under 2024 har vattenmyndigheterna fortsatt arbetet med kartläggning och analys av distriktets vattenförekomster.

Exempel på aktiviteter:

- Vattenmyndigheterna har i samarbete med beredningssekretariaten fortsatt att utveckla metoder för påverkansanalys och statusklassificering av yt- och grundvattenförekomster samt tagit fram underlag och riktlinjer för arbetet. Syftet är att underlätta beredningssekretariatens arbete och bidra till att bedömningarna blir likvärdiga mellan olika län.
- Arbetet med kartläggning av yt- och grundvattenförekomster har påbörjats. En del av analyserna gör vattenmyndigheterna på nationell nivå, men i de flesta fall genomförs arbetet av länsstyrelsernas beredningssekretariat. Vattenmyndigheterna samordnar arbetet och svarar på frågor om metoder, bedömningsgrunder och tillvägagångssätt.
- Utvecklingen av en ny databas (VISS 2.0) som ska hantera vattenförvaltningens data har fortsatt under 2024. Experter hos vattenmyndigheterna deltar i arbetet och är viktiga kravställare. Flera moduler (delar) i databasen är färdigställda och lanserades under 2024. Arbetet med kravställning och utveckling av övriga moduler fortsätter under 2025.

Samråd om viktiga vattenfrågor har påbörjats

Den 1 november 2024 startade Vattenmyndighetens samråd om *Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor*, som ska genomföras enligt 5 kap 3 § vattenförvaltningsförordningen. Syftet med samrådet är att få synpunkter och inspel som kan förbättra arbetet med vattenförvaltning och ge underlag till kommande åtgärdsprogram och förvaltningsplan.

22:13-ärenden i Fyrisån och Kilaån

Under 2024 har Vattenmyndigheten fortsatt sin hantering av tre så kallade 22:13-ärenden som inkommit 2021 och 2022. Det handlar om ärenden där Mark- och miljödomstolen

(MMD) i Nacka inkommit med begäran om yttrande från Vattenmyndigheten i enlighet med 22 kap 13 § miljöbalken, eftersom man i samband med prövningsärenden funnit att det finns skäl som talar för att ändra gällande miljökvalitetsnormer (MKN) för vatten.

Ändrade miljökvalitetsnormer i Fyrisån

I samband med en tillståndsprövning av Uppsala reningsverk förelades Vattenmyndigheten 2021 att yttra sig i frågan om att ändra MKN för fosfor i berörda vattenförekomster i Fyrisån. Vattenmyndigheten bedömde att MKN var korrekt satta, och anmälde därför ärendet till regeringen i enlighet med 4 kap. 14 § p. 1 vattenförvaltningsförordningen. Regeringen beslutade den 11 juni 2024 att MKN inte ska ändras, men gav i uppdrag till Vattenmyndigheten att se över statusklassificeringarna, samt vid behov MKN, för de berörda vattenförekomsterna. I översynen skulle Vattenmyndigheten använda uppdaterade bedömningsgrunder för näringsämnen.

Vattenmyndigheten genomförde översyn tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala och de uppdaterade klassificeringarna ledde till behov av att justera MKN för en av de berörda vattenförekomsterna. Förslag till nya MKN gick ut på samråd och vattendelegationen beslutade om reviderade MKN i augusti 2024. Vattenmyndigheten redovisade resultatet av översynen till Klimat- och näringslivsdepartementet och lämnade en redogörelse för justeringarna och dess konsekvenser till MMD.

Dialog om 22:13-ärenden i Kilaåns avrinningsområde

I mars 2022 mottog Vattenmyndigheten begäran från MMD i Nacka att se över möjligheten att ändra miljökvalitetsnormer för vattenförekomster som berörs av pågående prövningsärenden i Kilaåns avrinningsområde. Vattenmyndigheten bedömde att det inte finns förutsättningar att ändra normerna, och därmed anmälde ärendena till regeringen i enlighet med 4 kap 14 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Dessa ärenden ligger nu hos Regeringen för avgörande och under hösten 2024 har Vattenmyndigheten haft dialog med Regeringskansliet.

15 § Vattendelegationens arbete

Vattendelegationen för Norra Östersjöns vattendistrikt har haft fem sammanträden under året. Viktiga ärenden har bland annat varit beslut om reviderade MKN för vattenförekomster i Fyrisån och principer för normsättning 2027.

Norra Östersjöns vattendistrikt var under 2024 värdar för det årliga nationella vattendelegationsmötet, där samtliga fem vattendelegationer deltar. På programmet stod bland annat redovisningar från Regeringskansliet och centrala myndigheter. Fokus på årets möte var diskussioner om hur vi kan öka genomförandet av åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten och förebygga försämringar. De nationella vattendelegationsmötena är viktiga för ledamöternas utbildning och för att möjliggöra erfarenhetsutbyten, men också för att delegationerna ska få en gemensam bild av vilka knäckfrågor som finns inom vattenförvaltningsarbetet och hur de ska hanteras. De är också forum för dialog mellan vattenmyndigheterna, berörda centrala myndigheter och Regeringskansliet.

1B5 Redovisa bedömning av kriterier kraftigt modifierade eller konstgjorda vatten

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har under 2024 inte fått in någon begäran om yttrande i enlighet med 22 kap 13 § miljöbalken. Vi har därmed inte någon redovisning att lämna avseende hur sådana redogörelser som avses i 22 kap 13 § miljöbalken uppfyller relevanta krav och kriterier.

1A3 Dricksvatten enligt EU-direktiv

Under 2024 har länsstyrelserna som är vattenmyndigheter och länsstyrelsernas beredningssektariat fortsatt arbetet med genomförandet av dricksvattendirektivet. Direktivet skulle varit genomfört i nationell rätt senast den 12 januari 2023. Det svenska genomförandet är kraftigt försenat. Ändringar av miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen trädde i kraft den 1 mars 2024 respektive den 1 april 2024. Arbetet med föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten och SGU har pågått under året, men några beslutade föreskrifter har inte funnits tillgängliga. I avvaktan på svensk lagstiftning har det pilotprojekt om riskbedömning av tillrinningsområden för uttagpunkt för dricksvatten som påbörjades 2023 avslutats. Pilotprojektet tillsammans med SGU:s föreskrifter i remissutgåva har lett till att de riskbedömningar som ska göras enligt dricksvattendirektivet för grundvatten kunnat integreras i övrig vattenförvaltning redan under hösten 2024. Vi bedömer därför att tidplanen för riskbedömning av tillrinningsområden för dricksvatten i huvudsak kommer att kunna följa ordinarie tidplan för grundvatten, trots den starkt försenade lagstiftningen. När det gäller ytvattenbedömningar fortsätter vi våra förberedelser i avvaktan på att Havs- och vattenmyndigheten kommer längre i sitt föreskriftsarbete. Det kommer troligen bara vara möjligt att göra en begränsad riskbedömning av tillrinningsområden för uttagpunkt av dricksvatten från ytvatten under den här förvaltningscykeln. Även för detta arbete kommer pilotprojektet att ligga till grund på ett utmärkt sätt.

Det screeningprojekt som också påbörjades 2023 utökades med en ytterligare provtagning under 2024. De flesta länsstyrelser deltog i arbetet i del 1 och 14 länsstyrelser deltog i del 2. Projektet har ökat kunskapen om våra dricksvattentäkter genom sin breda provtagning i ungefär 100 vattentäkter spridda över hela Sverige. En slutrapport publiceras i anslutning till projektets avslutning.

Vattenmyndigheterna i samverkan har också genomfört två mycket uppskattade workshoppar om dricksvattendirektivet. Deltagare var de myndigheter som berörs av dricksvattenfrågorna samt ett antal dricksvattenproducenter. Workshoparna har underlättat genomförandet av direktivet. Den första behandlade riskbedömning av tillrinningsområden och den andra riskhanteringsåtgärder enligt dricksvattendirektivet.

Länsstyrelsen i Västmanland har under året deltagit i den nationella screeningen av råvatten. Tre av fyra dricksvattenproducenter som deltog i 2023 års screening valde att medverka även 2024. Samtliga råvatten hade höga halter ultrakorta PFAS (TFA).

1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden

Länsstyrelsen har tagit fram förslag till bevarandeplaner för de Natura 2000-områden som berörs av vattenkraft inom den nationella planen för vattendragen Svartån och Sagån. Översynen av bevarandeplanerna för de områden som ligger i Svartån har framför allt avsett fuktängarna och dess översvämningssystem. Länsstyrelsen tagit fram förslag till förtydliganden av förutsättningarna för fisken asp. Det gäller för fem Natura 2000-områden i Mälaren som påverkas av vattenkraft i den nationella planen för Sagån och Svartån. Länsstyrelsens bedömning är att bevarandeplanerna kommer att fastställas innan aktuella prövningsprocesser för berörda vattendrag startar.

1A5 Förorenade områden inkl. PFAS

Ökat fokus på kommunala huvudmän ska öka åtgärdstakten på förorenade områden utan ansvar

I Västmanlands län finns det cirka 300 förorenade områden (objekt) med riskklass 1 och 2. För cirka 50 av dessa objekt saknas det helt eller delvis någon som är ansvarig för att åtgärda påvisad föroreningsskada. Länsstyrelsen arbetar strategiskt med vilka objekt som ska prioriteras för bidrag eller stöd i utrednings- respektive åtgärdsfasen. Vi har under 2024 förmedlat bidrag eller stöd till två utredningar och fem åtgärder.

Länsstyrelsen har haft en kontinuerlig dialog med kommunerna om kommande ansökningar, för att se till att objekt utan ansvar ska kunna åtgärdas med bidragsmedel. Det har resulterat i att vi har fått in ansökningar för två utredningar och en åtgärd under 2025. Länsstyrelsen har genomfört en utbildning för huvudmän i länet utifrån ett nytt nationellt utbildningsmaterial. Syftet med utbildningen är att det ska bli lättare att agera huvudman och att vi därmed ska få fler kommuner att vilja ta på sig ett huvudmannaskap. Vid utbildningen lyftes även frågan om att kommunernas miljökontor ska kunna bidra med miljökompetens i bidragsprojekt för att underlätta kommunernas arbete. Vi har fått återkoppling från deltagare att det var två intressanta och givande dagar.

Länsstyrelsen har kommunicerat ut underlag till miljökontoren i länet med objekt där ansvariga för föroreningsskador saknas. För dessa objekt behöver en enklare utredning initieras för att klargöra om området är förorenat eller inte. Syftet med underlagen är att uppmuntra kommunerna till att söka bidrag för att genomföra utredningar och komma vidare i saneringsprocessen. Resultatet är att några kommuner kommer att se över lämpliga objekt i dialog med Länsstyrelsen.

Den stora saneringsåtgärden vid Sala Silvergruva är av nationellt intresse och löper på. Sala kommun är huvudman. Inom projektet hanteras förutom efterbehandlingsfrågor många andra frågeställningar såsom kulturmiljö, vattenfrågor, turism och näringsliv. Projektet lyfts fram som ett gott exempel vid olika nationella och regionala konferenser. 2024 genomfördes studiebesök i samband med den nordiska konferensen Nordrocs.

Resultatet av årets arbete innebär att länets förorenade områden utan ansvar succesivt blir utredda och åtgärdade, men arbetet är långsiktigt och tar tid.

Fortsatt arbete med PFAS

Länsstyrelsen har genomfört provtagning på 34 högfluorerade ämnen (PFAS) från 24 ytvatten inom ramen för miljöövervakningen. Länsstyrelsen har även tagit verifierande prover vid fem potentiellt förorenade områden med bidragsmedel från Naturvårdsverket. Både mark- och dagvattenprover har analyserats. Utgångspunkten för samtliga provtagningar har varit att identifiera potentiella spridningsområden för PFAS. Platserna för provtagning har valts ut med hjälp av vattenförvaltningens påverkananalys och kunskap inom arbetet med förorenade områden. Resultaten visar på PFAS-påverkan i hela länet. Vid enstaka platser har halter av PFAS som överstiger mindre känslig markanvändning (MKM) enligt Sveriges geologiska instituts (SGI:s) preliminära riktvärden från 2015 hittats. För ett ytvatten har Länsstyrelsen upptäckt halter av PFAS 11 som är högre än gränsvärdet som anges i föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten (HVMFS 2019:25).

Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att identifiera PFAS-objekt i länet. Vi har prioriterat identifieringen av objekt enligt Naturvårdsverkets nya branschlista för primära föroreningar. Vi har ansökt hos Naturvårdsverket om bidrag för verifierande provtagning av tio nya objekt 2025 och har beviljats det.

Länsstyrelsen har överlämnat information om PFAS i tre kommuner där höga halter PFAS påvisades i ytvatten 2023. Insatsen har lett till att kommunerna har arbetat vidare med PFAS-frågor. Länsstyrelsen har även arbetat med PFAS inom ramen för tillsynsvägledningen. Det har bland annat handlat om hur kommunerna kan identifiera potentiella källor till utsläpp av PFAS.

Länsstyrelsens bedömning är att kunskaperna om PFAS har ökat med det arbete som har genomförts under året. Det gäller både kunskaper om var det finns förhöjda halter och vilka källorna är. Eftersom spridningen av PFAS är ett relativt sett nytt område är behovet av kunskap stort både hos myndigheter och verksamheter.

1A6 Användande av kunskapsunderlag om kulturmiljö för översyn av miljö kvalitetsnormer inom NAP

Länsstyrelsen har identifierat ett antal vattenkraftverk i länet där det finns höga kulturmiljövärden. Dessa vattenkraftverk ska omprövas enligt den nationella tidplanen för omprövning av vattenkraft (NAP). Länsstyrelsen har under året jobbat vidare med dessa identifierade områden och har påbörjat en analys om rådande miljö kvalitetsnorm är korrekt satt eller om den bör ändras. I ett första skede analyseras en vattenförekomst i Svartåns avrinningsområde. För detta arbete följer Länsstyrelsen den vägledning som utkom från Havs- och vattenmyndigheten i januari 2024, "Vägledning för bedömning av kulturmiljö vid kraftigt modifierat vatten (KMV)".

Länsstyrelsen använder både befintlig information som tagits fram sedan tidigare, bland annat rapporten "Vattenanknutna kulturmiljöer i Västmanlands län - Svartåns avrinningsområde". Men även besök i fält och historiska kartor och foton bidrar till analysen. Underlaget för bedömning om kraftigt modifierade vatten lämnas i nästa steg vidare till Vattenmyndigheten som beslutar om vattenförekomsten bör anges som kraftigt modifierat eller inte.

1B4 Tillämpning och avvägning av 3 kap. miljöbalken i beslut om skyddade områden

I samband med en uppdragsdialog mellan Klimat- och näringsdepartementet och länsstyrelserna den 18 mars förtydligade departementet uppdraget. Länsstyrelsen ska återrapportera vilka avvägningar som gjorts i områdesskyddsärenden gentemot de verksamheter som omnämns i styckena 3.7, 3.8 och 3.9 i 3 kap Miljöbalken. Under 2024, och de närmaste åren dessförinnan, har Länsstyrelsen inte fattat något reservatsbeslut som berört något riksintresseområde enligt ovan nämnda stycken varför Länsstyrelsen inte har något att återrapportera.

1B5 Redovisa bedömning av kriterier kraftigt modifierade eller konstgjorda vatten

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har under 2024 inte fått in någon begäran om yttrande i enlighet med 22 kap 13 § miljöbalken. Vi har därmed inte någon redovisning att lämna rörande hur sådana redogörelser som avses i 22 kap 13 § miljöbalken uppfyller relevanta krav och kriterier.

Redovisning av rovdjursförvaltning se vidare avsnitt Övrig förvaltning och trafikföreskrifter.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Vår samlade bedömning är att verksamheten inom områdena naturvård, miljöskydd och vatten har genomförts med ett gott resultat utifrån de planer som lagts fast för året.

Bedömning för respektive område redovisas nedan.

Naturvård

Inom naturvård har verksamheten fungerat väl. Arbetet har till största delen genomförts utifrån plan med gott resultat. Några insatser kan nämnas särskilt:

- Olika typer av våtmarksåtgärder har genomförts i flera naturreservat och Natura 2000-områden.
- Inom området har mycket arbete skett i samverkan. Detta gäller till exempel friluftsliv, i arbete runt Hjälmarens och träffar inom ramen för Skogsprogrammet
- Inom åtgärdsprogrammet fortsätter övervakningen av länets hotade arter. I samverkan med Länsstyrelsen i Uppsala har åtgärder vidtagits för att gynna den akut hotade ortolansparven.
- Ett intensivt arbete har bedrivits inom ramen för Life2Taiga som resulterat i ökad kunskap samt erfarenhetsutbyte gällande naturvårdsbränning

En av utmaningarna under året har varit att upprätthålla miljöövervakningen trots minskat anslag. I vissa fall kan alternativ finansiering nyttjas, men delar av det beslutade sexårsprogrammet har inte kunnat genomföras.

Miljöskydd

Verksamheten inom miljöskydd har präglats av ett relativt sett stort antal komplexa prövningsärenden och en del omprioritering har genomförts för att klara dessa inom tidsramar och med hög kvalitet. Verksamheten inom miljöskydd har uppnått ett gott resultat. Några exempel är:

- En intern utbildningsinsats, för berörda kompetenser, inom miljöprövning har genomförts. Detta har ökat förståelsen för processen och bidragit till hög kvalitet i beslut.
- Länsstyrelsen har fortsatt arbetet med att identifiera PFAS-objekt i länet. Vi har gjort ett stort antal provtagningar. Länsstyrelsens bedömning är att kunskapen om PFAS i länet har ökat under året.
- Arbete med tillsynsvägledning har fungerat väl och en extra satsning har gjorts gällande tillsyn av avfallstransporter tillsammans med kommunerna. Ett uppskattat och väl genomfört samarbete med kommunen som resulterat i både kunskaps- och metodutveckling.

Ett område som inte kunnat prioriteras i tillräcklig utsträckning under 2024, bland annat beroende på stort antal prövningsärenden är uppföljning av kommunernas tillsyn.

Vatten

Även verksamheten inom vatten har bedrivits med gott resultat. Arbetet är mycket brett och här lyfts några exempel:

- Arbetet inom nationella planen för omprövning av vattenkraft fungerar väl. Samverkan sker med berörda aktörer, även om det är svårare att få till med enskilda verksamhetsutövare.
- Länsstyrelsen deltar i GRIP on LIFE IP och många åtgärder för bättre vattenmiljö i Hedströmmen genomförs även tack vare de överenskommelser vi sluter med Skogsstyrelsen, Sveaskog och Mälarenergi, inom ramen för projektet.
- LIFE IP Rich Waters är i slutskedet och fokus under 2024 har varit att sprida projektets resultat. Detta har gjorts på många olika sätt, med seminarier och utställningar.

Inom prövning och tillsyn av vattenverksamhet har det varit stor personalomsättning och det har tagit tid att introducera nya handläggare. Detta har bland annat påverkat arbetet med dricksvatten samt den regionala vattenförsörjningsplanen, som ligger efter tidplan.

Vattenmyndighetens arbete under 2024 har genomförts med gott resultat.

Vattenmyndigheten har under 2024 haft fokus dels på fortsatt förankring av åtgärdsprogrammen för vatten, dels på att förbereda och genomföra arbetet i nuvarande förvaltningscykel. Ett par större ärenden har också hanterats, Fyrisån och Kilaån. En stor del av arbetet genomför de fem regionala vattenmyndigheterna tillsammans.

Miljömål

Arbetet med miljömål har fungerat väl och bedrivits med gott resultat utifrån de förutsättningar vi haft. En hel del arbete har genomförts tillsammans med andra aktörer, exempelvis kommuner. Utifrån finansiella och personella utmaningar har samordningen av arbetet varit en utmaning under året.

Gemensamt för hela verksamhetsområdet är att vi arbetar brett med samverkan med många olika aktörer. Bedömningen är att samverkan fungera mycket väl och att det gör att vi når bra resultat.

Areella näringar

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p10 Lantbruk och landsbygd	Länsstyrelseinstruktion
3§ p11 Fiske	Länsstyrelseinstruktion
4§ p1 Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7§ ärvdabalken	Länsstyrelseinstruktion
1A7 Genomförande av den strategiska planen inom jordbrukspolitiken 2023–2027 m.m.	Regleringsbrev
1A8 Måluppfyllelse inom livsmedelsstrategin	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Följande punkter sammanfattar delar av uppgifterna och uppdragen inom verksamhetsområdet. Länsstyrelserna ska:

- Besluta om och kontrollera jordbrukarstöd till jordbruksföretagare inom Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027
- Kontrollera vissa andra stödformer till jordbrukare som Jordbruksverket handlägger, till exempel stöd för djuromsorg.
- Besluta olika projekt- och investeringsstöd inom Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027.
- Inom ramen för landsbygdsprogrammet besluta olika landsbygdsstöd som företagsstöd, miljöinvesteringar och projektstöd och arbeta med samarbetsprojekt kopplat till livsmedelsstrategin.
- Erbjuder kompetensutveckling, information och rådgivning till lantbrukare och företagare på landsbygden.
- Ansvara för ängs- och betesmarksinventering.
- Ansvara för behörighetsutbildningar för att yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus.
- Ansvara för tillsyn av flyghavre och vissa skadegörare.
- Ansvara för regionalt genomförande av de fiskeripolitiska målen för yrkesfiske och vattenbruk samt hållbar förvaltning och skydd av fiskbestånd.
- Ansvara för handläggning av jordförvärvsärenden vid köp av jord- och skogsbruksfastigheter.
- Förordna fisketillsynspersoner och ansvara för olika fiskevårdsåtgärder.
- Handlägga stöd inom Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EHFVF).

Målet för areella näringar, landsbygd och livsmedel är att insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.

Riksdagen har även beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan:

- En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Det övergripande målet för fiskepolitiken är att bidra till livskraftiga fisk- och skaldjursbestånd, ett hållbart fiske och hälsosamma ekosystem samt att stärka måluppfyllnaden i Maritima strategin och Livsmedelsstrategin.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Regional livsmedelsstrategi

Målet med Västmanlands livsmedelsstrategi är att livsmedelsproduktionen ska öka fram till 2030. Den regionala livsmedelsstrategin omfattar hela kedjan, från producent till konsument. Produktionsökningen främjar länets sysselsättning, utvecklar landsbygden och ökar försörjningsberedskapen av livsmedel.

Länsstyrelsen i Västmanland har en samverkansgrupp, en arbetsgrupp och en styrgrupp för arbetet med livsmedelsstrategin:

- Samverkansgruppen består förutom av Länsstyrelsen av Hushållningssällskapet, RISE, Sweden Food Arena, LRF, Region Västmanland, Smaka på Västmanland, Agro Västmanland och Sala kommun. Syftet med samverkansgruppen är gemensam omvärldsbevakning för att fånga jordbrukets behov. Genom regelbundna avstämningar skapar vi en gemensam lägesbild för länets utmaningar och behov. Gruppen delar information om vad respektive organisation gör, identifierar vad vi kan göra tillsammans och föreslår konkreta åtgärder för att bemöta utmaningar.
- Arbetsgruppen består av Länsstyrelsen, Region Västmanland, LRF Mitt och Agro Västmanland. Syftet med arbetsgruppen är att driva, fördela och genomföra aktiviteter som identifieras i samverkansgruppen. Arbetsgruppen bereder och föredrar även behov och utmaningar samt ger förslag till aktiviteter för samverkansgruppen.
- För att säkerställa att arbetet svarar mot livsmedelsstrategin och regionala utvecklingsstrategin samt andra relevanta strategier finns även en styrgrupp som består av Länsstyrelsen, Region Västmanland och LRF Mälardalen.

Livsmedelsstrategin i Västmanlands län fokuserar på fyra områden:

- **Upplevelsemat.** Stärka länet som matregion, där maten blir en reseanledning både för länets invånare och besökare. I detta ingår att knyta ihop mat med befintliga resmål.
- **Krismat.** Livsmedelskedjan behöver vara robust och det är strategiskt viktigt att kunna tillgodose behovet av mat och säkerställa tillgången till livsmedel för länets invånare vid kris och ytterst i krig.
- **Viltmat.** Tillgången till mat från våra skogar och vatten behöver öka. Viltmaten är klimatsmart och av hög kvalitet.
- **Länets mat.** En generationsväxling behöver säkerställas genom att få nya generationer att satsa på lantbruket. Branschens attraktivitet och lönsamhet behöver stärkas.

Arbetet med den regionala livsmedelsstrategin sker främst genom ovan beskrivna grupperingar, men även med länets kommuner, andra regionala aktörer och näringslivsaktörer inom livsmedelsområdet. Länsstyrelsen har även samverkat med de intilliggande länen och regionerna samt deltagit i Tillväxtverkets samordning av livsmedelsstrategierna. Vi arbetar för att involvera länets berörda aktörer i arbetet med livsmedelsstrategin.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Areella näringar (60-62)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	13,5	15,1	16,3
Antal årsarbetskrafter kvinnor	10,9	11,0	12,0
Antal årsarbetskrafter män	2,7	4,1	4,3
Antal ärenden, inkomna och upprättade	5 205	5 312	5 288
Antal beslutade ärenden	5 644	3 914	6 294
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	9	274
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	19 566	21 300	22 429
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	600	693	550

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP, ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

Resultatindikator	Mål	Uppgift eller uppdrag	Källa	Målvärde	2024	2023	2022
Andel ekologisk brukad jordbruksmark (%) ¹⁾	En konkurrenskraftig livsmedelskedja	Jordbrukarstöd Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ²⁾	Saknas	¹⁾	18,4	20,2
Areal betesmarker och slåtterängar (ha)	Miljömål Ett rikt odlingslandskap	Jordbrukarstöd Miljöersättningar Kompetensutveckling och rådgivning	Jordbruksverket ²⁾	Saknas	7 078	6 987	6 992

Kommentarer till tabell

Antal ärenden

Den stora ökningen av antal beslutade ärenden 2024 beror på att slututbetalningen för de ettåriga miljö- och klimatstöden för 2023 kunde betalas ut först under 2024.

Verksamhetskostnader

Antalet årsarbetskrafter har minskat mellan 2023–2024 vilket lett till minskade verksamhetskostnader. Det beror på att en medarbetare under en del av året arbetade med EU-valet samt att en medarbetare gick i pension och inte ersättningsrekryterades.

¹⁾ Det saknas färdig statistik för 2024 när det gäller ekologiskt brukad mark. I föregående årsredovisning saknades färdig statistik för år 2023. Siffrorna i årsredovisning 2023 skiljer sig därför åt jämfört med årsredovisning 2024.

²⁾ Jordbruksverkets statistikdatabas.

Jordbrukarstöd

Länsstyrelsen i Västmanlands län tog år 2024 emot 1 413 SAM-ansökningar. En SAM-ansökan består vanligtvis av ansökan om olika stödformer och betalas ut i flera omgångar. Det medför att en enskild SAM-ansökan genererar flera beslut.

I och med införandet av strategisk plan 2023–2027 förändras utbetalningsplanen för jordbrukarstöden. Slututbetalning av kompensationsstödet och miljöersättningarna till betesmarker och slätterängar, skyddszoner och anlagda skyddszoner samt vallstöd sker i januari, året efter ansökan. Därför kvarstår en hel del ärenden från 2024 att slututbetala. För de ettåriga miljö och klimatstöden ekologisk produktion, kolinlagring och minskat kväveläckage samt precisionsjordbruk planering; har utbetalningar för både 2023 och 2024 års ansökningar gjorts 2024 i enlighet med Jordbruksverkets beslutade utbetalningsplan.

Jordbruksverkets IT-system är nu till stor del färdigbyggda och därför har Länsstyrelsen kunnat avsluta alla äldre ärenden från förra programperioden. Därför finns inte längre några ärenden kvar som är äldre än två år.

Projekt- och investeringsstöd samt projekt- och företagsstöd

Västmanlands län tog emot 81 ärenden med ansökningar om stöd och om utbetalning inom strategiska planen. Det innebär att Västmanland har nyttjat ca 29 procent av den totala budgeten för investeringar som finns i planen.

Antalet ärenden inom Landsbygdsprogrammet var 57 ärenden gällande ansökningar om utbetalningar.

1A7 Genomförande och samordning av arbetet med den strategiska planen inom jordbrukspolitiken 2023–2027 med mera

Länsstyrelsernas chefsnätverk för lantbruk och landsbygd, LD21, träffas regelbundet för att tillsammans utveckla genomförandet och samordningen av den strategiska planen mellan länsstyrelserna.

Länsstyrelserna har även fortsatt att, genom den nationella samarbetsstrukturen (SamS) där alla 21 länsstyrelser ingår, stärka samordningen av arbetet med Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027. Syftet är att åstadkomma ett effektivt genomförande av politiken där likabehandling och rättssäkerhet för alla ärendetyper står högt, liksom trygghet och tydlighet för handläggare inom stödhandläggningen.

För samtliga ärendetyper inom den strategiska planen har länsstyrelserna skapat forumgrupper för frågor och svar för handläggare. Handläggarnas forumgrupper bidrar till att frågor snabbt lyfts upp och eventuella otydligheter i Jordbruksverkets rutiner kan redas ut. Utöver det har en eskaleringsfunktion skapats för frågor Länsstyrelserna inte kan lösa själva och som behöver tas vidare till Jordbruksverket i syfte att snabba på ärendehandläggningen.

Genom SamS har fokusområden tagits fram med åtgärder inom ökad effektivitet och samordning för strategisk plan 2025.

Inom projekt- och investeringsstöden har webinarium arrangerats för handläggning av åtgärden ökad konkurrenskraft för att ge handläggarna bättre beslutsstöd. Vidare har ett arbete om synkronisering av länsstyrelsernas ansökningsomgångar inom projekt- och investeringsstöden genomförts i syfte att nå ökad målstyrning. Detta har gjorts i samverkan med lantbruksnäringens företrädare.

Länsstyrelserna har genomfört en samordnad satsning för att minska ärendebalanserna som fanns inom jordbrukarstöden i Landsbygdsprogrammet för att få ut äldre ärenden som inte kunnat hanteras tidigare i Jordbruksverkets IT-system. Handläggare från flera länsstyrelser arbetade med ärenden hos de länsstyrelser som hade flest ärenden kvar. Satsningen innebar en hög grad av måluppfyllelse och inför 2025 finns endast en mindre mängd äldre ärenden kvar. Dessa kommer att hanteras första kvartalet 2025.

Länsstyrelserna har även startat ett liknande arbete kring avslutandet av projekt- och företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet för att nå ett högt budgetutnyttjande och minimera att stöd inte kommer att hinna betalas ut innan programperiodens slut.

Genomförande av Sveriges strategiska plan (SP) för EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) 2023–2027

Jordbrukarstöd inom Sveriges strategiska plan

Jordbrukarstöden är viktiga verktyg för att upprätthålla livskraftiga jordbruk, bidra till livsmedelsproduktion och behålla öppna landskap. Stöden genererar också andra positiva effekter så som ökad biologisk mångfald, minskad risk för näringsläckage och ökad kolinlagring i marken.

Länsstyrelsen mål är att jordbrukarstöden ska betalas ut på ett rättssäkert och effektivt sätt. För att förenkla och underlätta för sökande görs flera insatser löpande över året. Under våren har informationsträffar anordnats inför ansökningsperioden, både fysiskt och digitalt. Alla som söker jordbrukarstöd i Västmanland får regelbundet det digitala informationsbladet Landsbygdsnytt. Informationsbladet syftar bland annat till att hålla sökande uppdaterade med aktuell information om stöden. Utöver detta ges support via telefon och via besök. Informationsinsatserna leder till färre fel i ansökningarna och att utbetalningarna kunnat göras i tid.

Kontrollverksamheten har varit mer omfattande och utmanande under 2024. Den digitala markuppföljningen har utökats med fler analyser och det har fortsatt att effektivisera arbetet med fältkontrollerna. Effektiviseringen innebär bland annat att sökande av jordbrukarstöd har en större aktiv roll och behöver skicka in åtgärder innan angivna slutdatum. Tid har lagts på att informera och ge support till lantbrukarna kring detta.

På nationell nivå ska en kvalitetsgranskning göras av den digitala markuppföljningen. Granskningen görs bland annat genom att fältgranska jordbruksmark i utpekade områden runt om i landet för att verifiera att den digitala markuppföljningen håller rätt kvalitet. De utpekade områdena har fördelats över landet, vilket innebär att arbetsbelastningen har skilt sig åt mellan länen. År 2024 fick Västmanland ett sådant utpekat område vilket inneburit ett ökat antal fältkontroller.

Markuppföljningen har också inneburit mer arbete i handläggningen i form av granskning av inkomna geofoton och sena ändringar av ansökan som skickas in efter 15 juni. Dessa ändringar måste hanteras manuellt och tar därför extra tid. Före markuppföljningen år 2022, gjorde 20 lantbrukare i länet en sen ändring. År 2023 var siffran 169 och under 2024 har 207 lantbrukare skickat in en eller flera sena ändringar. Mycket tid har lagts i handläggningen på dessa sena ändringar med följd att övrig handläggning har senarelagts.

En delutbetalning av kompensationsstöd och miljöersättningarna för betesmarker och slåtterängar, skyddszoner och vallstöd gjordes i november. Då var 96 procent av ansökningarna klara för delutbetalning. Det var högre än målet enligt SUSS-JBR där minst 85 procent av stöden skulle vara klara. Minst 95 procent av gårdsstödet, stödet till unga lantbrukare och nötkreatursstödet ska vara beslutade under december månad. Och minst 90 procent av ersättningarna för ekologisk produktion, precisionsjordbruk och minskat näringsläckage ska vara beslutade under december månad. Måluppfyllelsen för Länsstyrelsen är över 98 procent. Sammanlagt har 342 miljoner kronor betalats ut i jordbrukarstöd 2024.

Arbetet med jordbrukarstöden påverkas fortfarande av återkommande driftsättningar av Jordbruksverkets IT-system vilket skapar ställtider eftersom systemen uppdateras under normal arbetstid. Under denna tid finns de inte tillgängliga för handläggning. I viss utsträckning kan utbildningar samplaneras med driftsättningar. Men för att minska risken för att driftsättningarna ökar kostnaderna för handläggningen bör driftsättning ske då verksamheten tillåter det, utanför ordinarie arbetstid.

Det förändrade arbets sättet där Jordbruksverket har tagit över arbetet med markklasserna från länsstyrelserna har också påverkat effektiviteten. Arbetet med markklasserna blev inte klart i tid, vilket ledde till försämrad effektivitet i handläggningen och felaktiga utbetalningar.

Trots ett intensivt år har Länsstyrelsen uppnått alla mål i Jordbruksverkets styr- och uppföljningssystem för jordbrukarstöd, SUSS-JBR. Samtliga kontrollfrekvenser som beslutades av Jordbruksverket är uppfyllda. De goda resultaten är en följd av erfaren personal, ett inarbetat arbetslag och effektiva beslutsvägar.

Handläggning av projekt- och investeringsstöd inom Sveriges strategiska plan

Implementeringen av den strategiska planen har nu gått in på sitt andra år och har hittills fungerat väl ur ett handläggningsperspektiv. I Västmanland har investeringsviljan fortsatt på en relativt hög nivå för vissa stöd i jämförelse med andra län.

Målet för handläggningstiden inom strategiska planen är att 90 procent av alla ansökningar om stöd har en handläggningstid på max 180 dagar. I Västmanland når vi målet i 80 procent av alla ansökningar. Detta beror delvis på att vi tillåter lantbrukarna att komplettera sina ansökningar under en relativt lång period och delvis på hög arbetsbelastning för handläggarna. Att tillåta kompletteringar under en längre period kan ses som en del i att ge god service och ett bra bemötande för lantbruksföretagen vid tillfällena då vi har möjlighet till det.

För ansökan om utbetalningar av stöd är målet att 90 procent av de inkomna ansökningarna ska handläggas inom 120 dagar. I Västmanland var resultatet bättre och 96 procent av alla ansökningar beslutades inom 120 dagar.

Startstöd

Startstödet har haft en hög nyttjandegrad och har fungerat som en viktig stimulans för unga jordbrukare. Under året som gått och tillsammans med 2023 års siffror uppgår nyttjandegraden till 89 procent av den totala tilldelade budgeten.

Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft i jordbruk

Under året har ansökningsomgångarna för investeringsstöden anpassats efter lantbrukarnas odlingssäsong för att på bästa sätt möta lantbrukarnas behov. Syftet är att öka möjligheten till att få in fler ansökningar om stöd från näringen och därigenom öka nyttjandegraden av stödet. Tillsammans med 2023 års resultat uppgår den totala nyttjandegraden till cirka 45 procent, vilket är ett positivt tecken på både investeringsvilja och ökad konkurrenskraft inom sektorn.

Stöd för täckdikning

Målet för täckdikning har varit svårt att uppnå under året. Detta beror bland annat på att lantbruket i Västmanland haft två år med dåliga skördar och därmed lägre intäkter. Händelser som påverkade länet 2023 var torka, översvämningar och utbrott av afrikansk svinpest (ASF). Skörden 2024 var under normalskörden på grund av alltför torra marker. Många jordbrukare kämpar med att prioritera bland olika investeringar, vilket har resulterat i ett lågt antal ansökningar just inom täckdikning. Behovet av täckdikning i Västmanland är mycket stort, vilket även översvämningarna visade och vi hoppas på en positiv utveckling framöver.

Lägre nyttjandegrad för vissa stöd

Nyttjandegraden av vissa stöd, såsom investeringsstöd för diversifiering och utveckling av livsmedelskedjan har varit något lägre än väntat. Förädlingsstödet som kommit igång under 2024 har också haft låg användning. Investeringsstöd för kalkfilterdiken, och för vattenvårdsåtgärder har också varit lägre, men vi hoppas på en positiv utveckling framöver.

Den låga användningen av förädlingsstödet kan också påverka utvecklingen av livsmedelsprodukter och därmed konkurrenskraften på marknaden. Om stöden för kalkfilterdiken och vattenvårdsåtgärder inte utnyttjas fullt ut, kan det påverka miljöarbetet negativt och fördröja viktiga åtgärder för att skydda vattenkvaliteten.

Effekten av den lägre nyttjandegraden kan innebära att de målstyrningstal som är överenskommet med EU-kommissionen för antalet stödåtgärder inte uppnås i den utsträckning det var tänkt. Det är viktigt att Sverige på ett nationellt plan når det uppsatta mål som finns för den strategiska planen.

Det finns dock en förhoppning om att nyttjandegraden kommer att öka framöver, vilket kan leda till en mer positiv utveckling och bättre resultat för både miljön och livsmedelssektorn.

Stöd till samarbete

Stöd till samarbete inom exempelvis livsmedelsproduktion och besöksnäring har inte tagits i anspråk i full utsträckning, då medel från tidigare programmet fortfarande var tillgängliga. Däremot har det varit svårt att hitta konkreta lösningar inom miljö och klimat såsom stöd till nya blommande ytor och andra småbiotoper. En utlysning på 1,3 miljoner genomfördes

under året, men inga ansökningar inkom. Flera förslag har diskuterats och granskats, men få har hittills lett till faktiska ansökningar. Erfarenheter från projekt i andra län har dock fungerat som inspiration och används i den fortsatta planeringen.

Stöd till kompetensutveckling

Inom kompetensutveckling har medel sökts för satsningar inom ett rikt odlingslandskap. Inom Greppa Näringen genomfördes en utlysning på 1,2 miljoner vilket ledde till att två projekt beviljades stöd och påbörjades. Dessutom har ett projekt för stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälstånd initierats, där en del av tillgängliga medel kommer utnyttjas.

Sammanfattningsvis har framsteg gjorts i flera delar av den strategiska planen, även om vissa områden mött större utmaningar som kräver fortsatt arbete och planering.

Landsbygdsprogrammet 2014–2020

Handläggning i Landsbygdsprogrammet

Handläggning av projekt- och företagsstöd i Landsbygdsprogrammet har gått in i sin slutfas. Det är knappt 45 ärenden som återstår att avsluta och betala ut under 2025. Dessa har en sammanlagd återstående budget på 29 miljoner kronor, vilket motsvarar drygt 10 procent av länets totala budget.

Samarbets- och kompetensutvecklingsprojekt inom Landsbygdsprogrammet

Projektet Ett rikt odlingslandskap har arrangerat kurser och fältdagar inom betesförvaltning i naturbetesmarker samt om att gynna pollinerare i odlingslandskapet. På kurserna har lantbrukare och verksamma inom lantbruksföretag deltagit. Kunskap om att sköta betesmarker gynnar den biologiska mångfalden och ger ett bättre bete som i sin tur ökar tillväxten hos djuren. Kunskapen om att gynna pollinerare är av stor vikt då det även ökar skördarna.

Länsstyrelsen har också upphandlat Hushållningssällskapet för rådgivningar om skötsel av betesmarker och slåtterängar. Samtidigt har Länsstyrelsens personal utfört rådgivningar om restaurering av betesmarker. Rådgivare har tillsammans med lantbrukaren besökt dennes betesmarker och diskuterat förutsättningar och gett råd om skötsel för att stärka både produktion och biologisk mångfald. Den förväntade effekten av kompetensutveckling är att öka kunskapen och bidra till miljömålet Ett rikt odlingslandskap, samt att nyttja bete som en resurs som kan minska lantbrukarens kostnader för inköp av annat foder.

Betesförmedling mellan djurhållare och markägare i länet arrangeras sedan 2019. Syftet är att underlätta samverkan för att nyttja beten som en resurs för lantbruksföretagen samt för att för att hålla landskapet öppet och gynna naturvärden i betesmarker. Ett arbete pågår med att identifiera värdefulla betesmarker som saknar betande djur och initiera samarbeten med djurägare i närheten för att återetablera beteskontinuitet.

Projekt Smakrik och blomstrande besöksnäring

Ett annat projekt är kompetensutvecklingsprojektet Smakrik och blomstrande besöksnäring som vänder sig till landsbygdsföretag i de fem länen runt Mälaren och Hjälmaren. Det är kopplat till Landsbygdsutveckling Nya Jobb och diversifiering. Exempel på aktiviteter är lokal livsmedelsservering och gårdsbutiker, hållbart företagande och marknadsföring. Aktiviteterna bidrar till en hållbar småskalig landsbygdsturism med lokala råvaror. Aktiviteter som genomförts under 2024 är:

- Ledarskap - bli en bättre ledare för dig själv och andra, del 1, 2 och 3
- Texta skyltar till din gårdsbutik
- Ulldemonstrationer med fårklippare
- Digitala föreläsningar ullkunskap
- Studiebesök hos Båvens spinneri och Åddebo ull.

Totalt genomfördes 14 aktiviteter med 147 deltagare från alla fem länen i Mälardalen.

Greppa näringen

Kompetensutveckling sker även genom rådgivning och information inom Greppa näringen. Målen i Greppa näringen är minskade utsläpp av växthusgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel. Rådgivning och information ska medföra att lantbrukare genomför viktiga åtgärder som bidrar till att länets vattendrag uppnår god status enligt vattenförvaltningen. Även kurser och annan information bidrar med sådan kunskap för lantbrukare. Rådgivningen är upphandlad genom ett dynamiskt inköpssystem som är skapat gemensamt för hela Greppa näringens område Mitt, vilket motsvarar hela Mälardalen, Dalarna och Gävleborgs län. Systemet gör att konsulterna som verkar över flera län får samma villkor för arbetet i samtliga län, vilket är mycket uppskattat. Det minskar också upphandlingskostnaden för varje län på sikt.

Rådgivningen begränsas av de relativt korta perioderna som lantbrukarna har tid att ta emot rådgivning och av en viss brist på rådgivare, men det finns gott om tillgängliga medel. Den gångna odlingsårsongens extrema väderförhållanden har också varit mycket påfrestande för lantbrukarna och lett till brist på tid och ork för att ta emot rådgivning.

Restaurering av betesmarker inom Landsbygdsprogrammet

EU-stöd till restaurering av värdefulla naturbetesmarker har beviljats till en lantbrukare under året. I Västmanland finns det nu nio hektar betesmark i åtaganden för restaurering av betesmarker inom nya nationella stödet. Om den värdefulla betesmarken som restaureras hålls hävdad, det vill säga sköts genom slåtter eller betesdjur, gynnas den biologiska mångfalden och bidrar till miljö kvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap och Ett öppet odlingslandskap.

Våtmarker inom Landsbygdsprogrammet

I Västmanlands län har ett våtmarksprojekt om totalt 0,08 ha beviljats stöd inom den strategiska planen. Dessutom har ett projekt om sammanlagt två hektar slutförts. Ett förväntat resultat av dessa projekt är ett minskat näringsläckage från jordbruksmarken och ökad biologisk mångfald.

Bredband inom Landsbygdsprogrammet

Vid årets slut återstår endast ett bredbandsprojekt att avsluta, med en återstående utbetalning på cirka 2,8 miljoner kronor. Av den ursprungliga budgeten på 100 miljoner kronor för hela programmet har cirka 97 miljoner redan nyttjats de tidigare åren för att investera i bredbandsnätet på landsbygden, vilket är en imponerande insats för länets utveckling.

1A8 Måluppfyllelse inom livsmedelsstrategin

Livsmedelsstrategin bidrar till ökad livsmedelsproduktion

I uppdraget med livsmedelsstrategin har länsstyrelserna under året samverkat både med näringen och andra myndigheter. På länsstyrelserna sker ett utbyte av kompetens och erfarenheter mellan de olika länen genom landsbygdsdirektörernas samverkansgrupp, LD21. En stor del av det som länsstyrelserna som myndigheter har mandat över handlar om arbetssätt och hur vi agerar inom de regler och villkor som gäller.

Utveckling har skett inom området regler och villkor. Länsstyrelsen samordnar i högre utsträckning interna kontroller för att minska antalet besök på gårdarna och tidsåtgången per kontroll. Arbete sker med tydligare och ökad kommunikation samt ännu bättre bemötande. Västmanland har kontrollanter med lång erfarenhet. Inför och under fältsäsongen arbetar vi aktivt med att kalibrera oss mellan alla 21 länsstyrelser.

Regionalt arbete med livsmedelsstrategin

Länsstyrelsen samverkar med andra aktörer med målsättningen att livsmedelsproduktionen ska öka fram till 2030. Den regionala livsmedelsstrategin omfattar hela kedjan, från producent till konsument.

Flera aktiviteter har arrangerats under 2024. Under våren fortsatte den påbörjade kommundturnén i syfte att öka förståelsen för hur kommunerna arbetar med frågor kopplade till livsmedelsstrategin. Vi har tillsammans med Agro Västmanland genomfört möten med alla tio kommuner i länet för att hitta samverkansområden inom ramen för livsmedelsstrategin. Vid mötena redogjorde kommunerna för hur de arbetade med frågorna inom livsmedelssystemet. Det handlade exempelvis om behov av mer kunskap om livsmedel, offentlig upphandling och livsmedelsberedskap. Dessa frågor kommer vi att arbeta vidare med i det fortsatta arbetet med livsmedelsstrategin.

Länsstyrelsernas i Södermanlands och Västmanlands län driver tillsammans projektet Metodutveckling för kortare livsmedelskedja. I projektet har det ordnats en webinarieriserie med olika aktörer som gör insatser för att korta livsmedelskedjan, exempelvis att sälja till offentliga kök, sälja tillsammans, sälja till restaurang och café samt sälja genom digitala lösningar. Under början av 2025 kommer vi att genomföra webinarier om att sälja med mervärde och ett avslutande matmöte där aktörer i kedjan får tillfälle att träffas fysiskt.

I början av 2024 ordnades en framtidsdag för lantbrukare med föreläsare som berättade om potentialer för framtidens produktion och konsumtion, så som insekter och vidareförädling av åkerbönor. Förhoppningen är att detta ska bidra till inspiration och engagemang om

framtidens potentialer och att man ska testa annan produktion som på sikt kan öka lantbrukarens lönsamhet och robusthet.

Vid matmässan på Brunnby lantbrukardagar lyftes länets förädling fram till andra producenter och smakprover erbjöds. Syftet var både att inspirera fler producenter att vidareförädla och att öka kunskapen om produktionen och förädlingen som finns i länet. Genom att förädla sina egna jordbruksprodukter finns en möjlighet att öka lönsamheten och samtidigt kan det stärka försörjningsförmågan i länet.

Täckdikningsträffen innehöll föreläsningar, demonstrationer och besök på forskningsförsök för täckdikning som finns i länet. Syftet är att öka intresset för täckdikning av åkermark för en säkrare skörd som ger en högre intäkt. Dagen var uppskattad och föreläsningarna var kunskapshöjande.

Framtidsdagen för lammproducenter innebar en heldag med föreläsningar för att höja kunskapen om lammproduktionens möjligheter och utmaningar. Lammproduktion är en bransch där landet har låg självförsörjningsgrad och många aktörer lyfter fram potentialen att öka produktionen och dess lönsamhet. Dagen avslutades med en workshop som fångade upp producenternas behov och önskemål om stöd och samverkan. Länsstyrelsen kommer att arbeta vidare med önskemålen att antingen genomföra eller säkerställa att exempelvis en rådgivningsorganisation organiseras.

Länsstyrelsen har också bjudit in till en livsmedelsberedskapsdag för kommunernas politiker och tjänstepersoner. Föreläsningarna handlade om måltidshistoria, måltidskultur, livsmedelsberedskap i Finland, offentliga måltider och primärproducenternas vilja och förmåga att öka försörjningsförmågan i Sverige. Syftet med dagen var att öka kommunernas förståelse för hur deras beslut och arbete med offentliga måltider påverkar livsmedelsförsörjningen. Det resulterade i att deltagarna fick ökad kunskap om hur de kan bidra till att stärka livsmedelsförsörjningen.

Under 2024 har vi också arbetat med att ta fram ny handlingsplan för livsmedelsstrategin i Västmanland och kallat till samverkansträffar. Vi inväntar nu den nationella livsmedelsstrategin 2.0 för det fortsatta arbetet. Den nationella strategin kommer ligga till grund för handlingsplanen som kommer att utformas efter de regionala behov och förutsättningar som finns i länet. Samverkansträffar som genomförts bidrar till ökad kunskap och dialog om primärproducenternas behov både lokalt, regionalt och nationellt. Exempel på frågor som hanteras är vilt, korta livsmedelskedjor, regler och villkor, forskning och innovation samt finansiering av detta; utmaningar för mindre förädlare och möjligheter att skala upp sin verksamhet samt livsmedelsberedskap.

Bidra i Jordbruksverkets kvartalsvisa redovisning av genomförandet av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken (3A9)

Länsstyrelserna ska även redovisa sina kostnader från föregående års hantering av EU-stöden för lantbruk och landsbygd samt för havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet och antalet årsarbetskrafter som är sysselsatta med hanteringen av stöden. Den del av uppdraget som innebär att redovisa kostnader ska senast den 1 mars 2024 redovisas till Jordbruksverket, med kopia till Regeringskansliet (Landsbygd- och infrastrukturdepartementet). Jordbruksverket ska ges möjlighet att yttra sig över utformningen av redovisningen.

Genom aktivt deltagande i målstyrningsprocessen på Jordbruksverket har Länsstyrelserna varit med och tagit fram underlag till de kvartalsvisa redovisningarna av genomförandet av Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitiken. Länsstyrelserna har även medverkat i framtagandet av kvartalsrapporten och deltagit på de avstämningar som Regeringskansliet haft utifrån rapporterna. Effekterna av denna redovisning och rapportering är en nationellt övergripande bild och uppföljning av hur väl arbetet med den strategiska planen går. Det medför att insatser kan tas fram i ett tidigare skede för en högre målluppfyllelse på såväl nationell som länsvis nivå. Till exempel kan kampanjer och informationsinsatser för olika stöd genomföras samt att medel kan omfördelas till län med högre efterfrågan på vissa stöd.

En annan viktig effekt är att redovisning och rapportering medför att den nationella effektiviteten kan jämföras då kostnader och handläggningstider skiljer sig åt mellan länen. Det medför relevant underlag att arbeta med i den nationella samarbetsstrukturen, SamS. Läs mer under rubrik; 1A7 Genomförande och samordning av arbetet med den strategiska planen inom jordbrukspolitiken 2023–2027 med mera.

Behörighetutbildningar för att använda växtskyddsmedel

Behörighetsutbildningar är ett krav för att få använda växtskyddsmedel. Under 2024 anordnade Länsstyrelsen två vidareutbildningar för användare av växtskyddsmedel som hade behörighet sedan tidigare för klass 1L och 2L utomhus. De två kurserna genomfördes fysiskt, vilket blir mer givande än digitala kurser. En digital kurs som anordnades av ett grannlän fick fungera som uppsamlingsheat för länen i regionen men var naturligtvis öppen för alla. I samarbete med Länsstyrelsen i Stockholms län anordnades en grundkurs för nya användare på golfbanor och andra grönytor med deltagare från många olika län. Totalt deltog 48 personer på vidareutbildningarna som vi anordnade och 16 personer på grundkursen. Personal från Länsstyrelsen har också medverkat på kurser i andra län för att få en effektivare användning av resurser. Den kunskap som kursdeltagarna erhållit för att få använda växtskyddsmedel bidrar också till att uppnå det nationella miljömålet En giftfri miljö.

Tillsyn flyghavre och potatis

Länsstyrelsen fick inga anmälningar om bristande bekämpning av flyghavre under 2024. Det finns inga fastigheter i länet där tillsyn ska göras när det gäller potatissjukdomarna ljus ringröta och potatiskräfta.

Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas

Länsstyrelsen bevakar löpande att dödsboms ägande av fastigheter, taxerade som lantbruksenhet, avvecklas inom fyra år från dödsfallet. Ärenden identifieras med hjälp av bouppteckningshandlingar från Skatteverket och fastighetsregister. Vi har under året mottagit och handlagt 25 bouppteckningar från Skatteverket där den avlidne var ägare till fastigheter taxerade som lantbruksenhet. Länsstyrelsen har under 2024 inte haft något ärende där åtgärder för att avveckla dödsboet under lagstadgad tid varit nödvändigt.

Jordförvärsärenden

Länsstyrelsen ansvarar för handläggning av jordförvärsärenden vid förvärv av jord- och skogsbruksfastigheter och har under året handlagt 18 jordförvärsärenden.

Fiskförvaltning, fisketillsyn och vattenbruk

Förvaltningsplaner och fiskeråd

Under 2024 har länsstyrelserna runt Mälaren i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Mälarens vattenvårdsförbund fortsatt arbetet med att färdigställa förvaltningsplanerna för Mälaren och Hjälmaren. Arbetet har pågått under året och är nu i sitt slutskede.

Ett gemensamt fiskeråd för Hjälmaren och Mälaren har bildats och har haft sitt första möte under året. Rådet är en viktig plattform för att samla fiskets intressenter och bidra till en långsiktig och hållbar förvaltning av fisket i de båda sjöarna. Detta arbete är fortsatt prioriterat framöver.

Mälaren

I Mälaren har länsstyrelserna arbetat gemensamt med märkning med akustisk telemetri av gös och asp de senaste åren. Länsstyrelsen i Uppsala län har samordnat arbetet med stöd av SLU. Gösmärkningarna har i första hand handlat om att undersöka hur gösen reagerar på fiske, om den drabbas av dykarsjuka när den lyfts från stora djup och återsätts i grunt vatten. Asp har märkts för att vi ska kunna studera hur den vandrar inom sjön. Detta arbete fortskrider och kommer att utökas och utvecklas under kommande år, där bland annat fler aspar ska märkas. Märkningsstudierna syftar till att öka kunskapen om de fiskpopulationer vi förvaltar. Denna kunskap är avgörande för en bättre förståelse av de ekosystem vi ansvarar för, vilket är nödvändigt för att hantera det bristfälliga kunskapsläget och säkerställa en långsiktigt ekonomisk, ekologisk och social hållbar utveckling av fisket.

Hjälmaren

För att få en bättre förståelse för viktiga lekområden och migrationsstråk i sjön har akustiska märkningar fortsatt under 2024, med fokus på gös i Hjälmaren. Den huvudsakliga effekten av dessa märkningar är en ökad kunskap om gösens rörelsemönster, vilket är

avgörande för att förbättra förvaltningen av fiskbestånden. SLU har utvärderat resultaten, som visar att gösen rör sig över stora delar av sjön. Utvärderingen pekar också på behovet av fler studier för att identifiera ytterligare viktiga lekområden i vissa delar av sjön. Ytterligare studier planeras för att kartlägga fler viktiga lekområden, och det finns även planer på att märka fler arter framöver för att bredda kunskapen om fiskbestånden i sjön.

Fiskodling

Västmanlands län har sedan 2016 haft en fiskodling. Den bedrivs i liten skala främst för utsättning av fisk. Länsstyrelsen har inte märkt av något större intresse för att starta nya vattenbruk i länet.

Fisketillsyn

Fisketillsynen i Mälaren bedöms ha fungerat tillfredsställande de senaste åren och det uppdagas få överträdelser av fiskebestämmelserna. Troligtvis har de som fiskar fått bättre kännedom om reglerna. Utvärderingen av fisketillsynen för år 2024 kommer att rapporteras i särskild ordning till Havs- och vattenmyndigheten.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Den samlade bedömningen är att årets arbete med jordbrukarstöd, projekt- och investeringsstöd samt vattenbruk och fiske har genomförts med gott resultat.

Jordbrukarstöd

Vid varje utbetalningstillfälle av jordbrukarstöd har Länsstyrelsen överträffat de uppsatta målen i Jordbruksverkets styr- och uppföljningssystem SUSS-JBR. Arbetet med att implementera den nya markuppföljningen i arbetsprocessen har fortsatt. Under 2024 ökade även omfattningen av arbetet med kontroller. Resultatet är genomgående bra tack vare erfarna handläggare och kontrollanter samt en låg personalomsättning.

Projekt- och investeringsstöd

De uppsatta målen i SUSS-LB för den strategiska planen är nästan uppfyllt. Målet är att 90 procent av ansökningarna ska vara handlagda inom 180 dagar. Västmanland uppnådde målet med 80 procent. Målet för handläggning om ansökan för utbetalning är att 90 procent ska handläggas inom 120 dagar. För den strategiska planen nådde vi upp till 96 procent och för Landsbygdsprogrammet 94 procent.

Vattenbruk och fisketillsyn

Inom vattenbruk och fiskenäring är de mål och uppdrag som finns inom området för året i stort sett uppfyllda.

Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m.

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
3§ p12 Folkhälsa	Länsstyrelseinstruktion
3§ p13 Jämställdhet	Länsstyrelseinstruktion
3§ p14 Integration	Länsstyrelseinstruktion
1A2 Redovisa kommuners eventuella medverkan till bosättning i annan kommun	Regleringsbrev
3B14 Delta i anvisning av ensamkommande barn och nyanlända	Regleringsbrev
3B15 Möjliggöra spridning av information om frivillig återvandring	Regleringsbrev

Länsstyrelsegemensamt arbete redovisas samlat i bilaga E. Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Verksamhetens uppgifter, uppdrag och mål

Uppgifter och uppdrag inom verksamhetsområdet omfattar områdena folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter och integration. Nedanstående punkter sammanfattar uppgifterna och uppdragen. Länsstyrelserna ska:

- Samordna och utveckla det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS) i länet. Länsstyrelserna har även ett regionalt tillsynsansvar inom alkohol och tobak.
- Samordna och ge stöd inom jämställdhetsområdet genom att kartlägga och följa utvecklingen av jämställdhet i länet.
- Ansvara för att den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor får genomslag i länen.
- Samverka och samordna arbetet med mänskliga rättigheter inklusive stöd till andra aktörer som arbetar med mänskliga rättigheter inom områdena barnets rättigheter och barnkonventionen, funktionshinder, nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Samordna och samverka när det gäller att driva och delta i planering, organisering, genomförande och uppföljning av integrationsinsatser.
- Bevilja statsbidrag till kommuner för personligt ombud.
- Ansvara för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå.

Följande punkter sammanfattar målen inom verksamhetsområdet.

- Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.
- Målet för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken (ANDT) är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.
- Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål.
- Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

- Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.
- Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.
- Målet för politik mot diskriminering är ett samhälle fritt från diskriminering.
- Målet för politiken avseende nationella minoriteter är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande
- Det övergripande målet för integrationspolitiken är att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen. Detta förutsätter att den som långvarigt befinner sig i Sverige anstränger sig för att bli en del av det svenska samhället och att samhället både ställer krav och ger möjligheter till integration. Integrationspolitiken ska bidra till social och kulturell, ekonomisk, språklig och demokratisk integration samt att genom utbildning förbättra förutsättningarna för flickor och pojkar med utländsk bakgrund.
- Målet för samhällets insatser mot spelberoende är att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.
- Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och att öka människors trygghet.

Regionala prioriteringar och uppdrag

Regionalt arbete med social hållbarhet

De sociala utmaningar som Västmanland har är både komplexa och spänner över både kommungränser och verksamhetsområden. Dessa problem kan inte lösas av enskilda organisationer utan de kräver samverkan och nya styrningsformer.

I slutet av 2023 gjorde Länsstyrelsen i Västmanland några övergripande strukturella förändringar inom social hållbarhet med målsättning att sammanföra och samordna olika samhällsaktörer utifrån länsgemensamma utmaningar. I slutet av 2023 tog landshövdingen initiativ och startade upp Samverkansrådet för social hållbarhet.¹ Implementeringen av de nya strukturerna och arbetsformerna påbörjades under 2024 och kommer att fortskrida även en bit in på 2025.

Ombildningen till det nya samverkansrådet föregicks av en gedigen utvärdering och förankring med länets aktörer. Enskilda dialoger genomfördes med samtliga organisationer som finns representerade i rådet. Det har resulterat i högre närvaro på mötena samt att ledamöter tar med sig frågor som organisationerna bedömer behöver lösas gemensamt. Ett exempel är hur arbetsgivare ska kunna upptäcka att medarbetare är utsatta för våld i det privata. Ett annat exempel är narkotikaförebyggande arbete på arbetsplatser.

¹ [Samverkansråd för social hållbarhet | Länsstyrelsen Västmanland](#)

Bland ledamöterna i rådet finns personer i ledande positioner från samtliga kommuner, Region Västmanland, myndigheter, civilsamhällesorganisationer, näringslivet och akademien. Länsstyrelsen arbetar nu med att forma en nivå där varje organisation, som finns representerat i rådet, har en tjänsteperson som bidrar till att möjliggöra de inriktningsbeslut som prioriterats av rådet. Sedan finns en rad nätverk och arbetsgrupper på den operativa nivån som ska arbeta med implementering. Under 2024 har rådet valt att prioritera följande områden:

- utrikesfödda kvinnors etablering
- barn och unga i organiserad brottslighet (BOB)
- våldsförebyggande arbete samt systematiskt upptäckande av våld.

Den regionala förmågan att analysera, kartlägga och systematiskt följa upp det arbete som görs har också utvecklats påtagligt under 2024. Länsstyrelsen har bildat en "tankesmedja" med analytiker från Region Västmanland, Polismyndigheten, Mälardalens universitet och Västerås stad. De ska genomföra omvärldsbevakning, ta fram gemensamma regionala lägesbilder och beslutsunderlag till rådet. Styrkan med denna analysgrupp är att länet får lägesbilder som är framtagna i samverkan och där det råder samsyn. Tidigare har det funnits en risk att olika regionala aktörer kommit fram till olika lägesbilder och därefter valt olika länsprioriteringar.

I slutet av året arrangerade Länsstyrelsen eventet Forskarna på slottet och delade samtidigt ut ett pris för social hållbarhet. Syftet var att utbyta kunskap, idéer och lyfta fram goda exempel som i sin tur kan bidra till ökad samverkan mellan forskning och arbetsliv. Arrangemanget genomfördes på residenset på Västerås slott tillsammans med länets närmaste samarbetsaktörer. Fem forskare höll presentationer och priset för social hållbarhet delades ut till Strömsbacka återvinning i Sala för deras arbete inom socialt företagande.

Länsstyrelsen ansvarar för flera frågor inom social hållbarhet på regional nivå och det finns stort behov av ett samordnat målstyrt arbete inom området i länet.

Social hållbarhetsindex

Samverkansrådet för social hållbarhet har beslutat att ta fram en social hållbarhetsanalys för länet. Analysen syftar till att ta fram ett underlag som kan ligga till grund för gemensamma prioriteringar inom hela området social hållbarhet. Inriktningen för 2024 års arbete har varit ta fram en modell som kan fånga komplexiteten inom hela området social hållbarhet, samtidigt som den ska kunna ge en lättfattlig och överskådlig bild av utvecklingen i länet. Arbetet har skett i samverkan med forskare vid Mälardalens universitet och resulterat i ett index för social hållbarhet som är nedbrytbar på områdesnivå i samtliga kommuner i länet. Modellen kommer även att användas för att göra interna analyser och ge aktörer i länet stöd med lägesbilder och trender, sammanställt i exempelvis ett kommunblad. Vidare kommer modellen att utgöra underlag för rådets prioriteringar och gemensamma satsningar.

Nyhetsbrev Social hållbarhet

I slutet av 2023 lanserades ett nytt nyhetsbrev som samlar information inom området social hållbarhet. Under 2024 har nyhetsbrevet Social Hållbarhet publicerats vid fem

tillfällen och når ut till nästan 500 prenumeranter, efter en ökning med cirka sex procent under året. Målsättningen är att innehållet ska ha en regional och lokal relevans för främst yrkesverksamma som också är målgrupp för nyhetsbrevet. Under året har ett antal intervjuartiklar publicerats för att lyfta och belysa regionala och lokala insatser av olika aktörer. Nyhetsbrevet har även rapporterat om det arbete som samverkansrådet för social hållbarhet utför. Målsättningen för 2025 är att fortsätta utveckla nyhetsbrevet för att passa målgruppen bättre.

Samverkan - Cityfestivalen

Samverkan har skett kring Cityfestivalen, länets största evenemang med barn och unga som primär målgrupp. Eventet lockar över 300 000 besökare från hela länet och angränsande län. Under 2024 sammanföll festivalen även med SM-veckan som Västerås stad stod värd för. Länsstyrelsen medverkar i samordningen av trygga evenemang, en samverkan bestående av bland andra kommunen, eventbolag, myndigheter, civilsamhälle, trygghetssamordnare, krögare och säkerhetspersonal. Syftet är att skapa trygghet både på festivalområdet och i omgivande närmiljö. Antalet sexuella trakasserier och övergrepp, våldsbrott och misshandelsbrott har avsevärt minskat under åren som samverkan skett.

Verksamhetens resultat

Nyckeltal: Folkhälsa, jämställdhet, integration m.m. (70, 80–85)	2024	2023	2022
Antal årsarbetskrafter totalt	11,1	12,4	14,4
Antal årsarbetskrafter kvinnor	7,7	8,2	10,8
Antal årsarbetskrafter män	3,4	4,2	3,6
Antal ärenden, inkomna och upprättade	88	217	133
Antal beslutade ärenden	71	199	157
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	1	-
Verksamhetskostnad inkl. OH (tkr)	16 958	19 711	23 814
Lämnade bidrag där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	7 257	5 950	6 736

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP och ärendehandläggningssystemet Platina.

Kommentarer till tabell

Årsarbetskrafter

Antal årsarbetskrafter har minskat något i förhållande till 2023. Under året har två personer valt att gå vidare till annan anställning vilket har inneburit vakanser under en del av året. Nyrekryteringar påbörjades under våren och tjänsterna tillsattes i maj och september.

Antal ärenden

Antal ärenden har minskat främst på grund av administrativa åtgärder avseende när på året nya ärenden öppnats inom alkohol- och tobakstillsynen. I slutet av 2023 öppnades en större mängd ärenden för handläggning under 2024, vilket medförde betydande minskning av upprättade ärenden under 2024. Dessutom har förändringar inom migrationsområdet minskat behovet av insatser för asylsökande, vilket resulterat i minskat antal ansökningar om medel för tidiga insatser.

Verksamhetskostnader och lämnade bidrag

De totala verksamhetskostnaderna har minskat till följd av att en tjänst var obemannad under ett halvår samt att regeringsuppdraget inom folkhälsa avslutades.

Ökade anslag bidrog till att utbetalningar av bidragsmedel för insatser inom arbetet, Mäns våld mot kvinnor ska upphöra, kunde höjas.

Folkhälsa

Gängsnacket

Efter att materialet Gängsnacket¹ färdigställdes och lanserades hösten 2023 har Länsstyrelsen arbetat vidare med implementering av materialet. Syfte med materialet är att uppmärksamma föräldrar och andra viktiga vuxna på riskerna att barn och unga lockas in i gängkriminalitet. Materialet syftar även till att informera om den hjälp och stöd som finns. Arbetet har drivits i samverkan mellan det brottsförebyggande uppdraget och uppdraget om brottsförebyggande föräldraskapsstöd. Implementeringen har skett i samverkan med Västerås stad och fokuserats till kommunens utsatta område Bäckby. Under 2024 introducerats materialet för personalen på en låg- och mellanstadieskola med syfte att hela personalgruppen ska känna sig trygga med att använda materialet i sin yrkesroll. Antingen vid föräldramöten eller vid enskilda samtal. Som ett led i arbetet har Västerås stad implementerat materialet i sin struktur för främjande och förebyggande elevhälsoarbete.

Välfärdsbrott

Under året har länsstyrelserna i Polisregion Mitt arbetat med frågan om välfärdsbrottslighet, genom att exempelvis arrangera en seminarieserie i syfte att bidra till en fördjupning i problematiken. Seminarierna har varit en viktig plattform för att sprida kunskap, dela erfarenheter och diskutera strategier för att identifiera och arbeta mot välfärdsbrottslighet. Seminarierna har riktat sig till olika organisationer som berörs av frågan och bedömningen är att de utmynnat i värdefulla insikter och verktyg för att stärka arbetet mot brott som skadar välfärdssystemet.

På samma tema har Länsstyrelsen samordnat en arbetsgrupp bestående av handläggare av försörjningsstöd i hela länet, samt förundersökningsledare och brottsförebyggande samordnare hos Polismyndigheten. Det i syfte att uppmärksamma handläggarna på problematiken, skapa en djupare förståelse för dess förekomst och tillsammans ta fram verktyg för att upptäcka, förhindra och förebygga välfärdsbrott. Arbetsgruppen träffades två gånger under året och tillsammans med Polisen skapades två checklistor. En checklista som ett verktyg för att upptäcka bidragsbrott och en annan för hur man ska gå till väga för att anmäla misstänkt bidragsbrott till polisen. Bedömningen är att checklistorna nått ut väl i kommunernas verksamheter och fungerar som ett stöd i det dagliga arbetet.

Bedrägerier mot äldre

I bred samverkan mellan enheterna Social hållbarhet och Landsbygd på Länsstyrelsen samt Brottsofferjouren, Västmanlands länsbildningsförbund och Polisen har flera insatser genomförts i syfte att förebygga bedrägerier mot äldre. Projektet Digi+, som bland annat

¹ Gängsnacket | Länsstyrelsen Västmanland

finansieras av medel via Länsstyrelsen, har erbjudit studiecirklar i länets alla kommuner i syfte att öka den digitala kompetensen bland äldre, utrikesfödda och personer med funktionsnedsättning. Arbetsgruppen har även besökt två stadsfestivaler, Fagerstayran och Salamässan, för att informera och uppmärksamma främst äldre personer om riskerna med att utsättas för bedrägerier. Bedömningen är att vi har nått ut väl vid dessa tillfällen, många äldre besökte vår monter och fick del av informationen.

Regional lägesbild över brottslighet i Västmanland

Den 1 juli 2023 infördes Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, vilket bland annat ålägger kommunerna att regelbundet ta fram en lägesbild över brottsligheten inom kommunens geografiska område. Länsstyrelsen har låtit sammanställa de lägesbilder som kommunerna i Västmanland har tagit fram under 2024 till en regional lägesbild för länet. Syftet med den regionala lägesbilden är att identifiera gemensamma utmaningar för att i nästa steg samverka kring åtgärder som behöver vidtas för att förebygga fortsatt brottslighet och för att öka tryggheten i Västmanlands län.

Jämställdhet

På regeringens uppdrag togs den nya strategin för jämställdhetsintegrering fram och för första gången integrerades alla sex delmål i en och samma strategi. Det har föregåtts av ett stort internt arbete, där Länsstyrelsens medarbetare med särskilt fokus på delmål 6 (Mäns våld mot kvinnor) har fördjupat samverkan med de medarbetare som arbetat mer brett med jämställdhetspolitikens genomförande. Det har förändrat både de interna arbetssätten och det externa arbetet med myndighetens nätverk. De externa samarbetsaktörernas respons på att Länsstyrelsen arbetar mer integrerat var uteslutande positiv.

Arbetet med strategin grundas på dialog med alla aktörer i länet. Tack vare de samtal som förts har strategin förankrats och är välkänd i länet. Strategin innehåller totalt 15 potentiella problemområden. Samtliga områden i strategin är viktiga och angelägna, men aktörerna i länet har inte resurser att arbeta med alla samtidigt. Behovet av att göra prioriteringar lyftes till Samverkansrådet för social hållbarhet som enats om att prioritera följande områden:

- Utrikesfödda kvinnors etablering
- Våldsförebyggande arbete
- Systematiskt upptäckande av våld.

Utrikesfödda kvinnors etablering

Som nämnts ovan har Samverkansrådet för social hållbarhet fattat ett inriktningsbeslut att prioritera bland annat utrikesfödda kvinnors etablering. Det är ett av de komplexa problem där olika aktörer har ansvar och även sitter på delar av lösningen. Det krävs därför ett systematiskt arbete på strategisk och operativ nivå för att målgruppen inte ska falla mellan stolarna. Planering har påbörjats för att kartlägga vad alla aktörer i länet gör, för att därefter kunna införa åtgärder där det finns brister. Processen har inletts på den operativa nivån. Kommuner, civilsamhällesorganisation Region Västmanland och myndigheter har träffats för att hitta samordningsvinster och informera varandra. En förväntad effekt av samverkan är att täppa till de organisatoriska mellanrum som finns både inom och mellan myndigheter. Det leder till att målgruppen får mer samordnade insatser som i sin tur leder till arbete och utbildning.

Våldsförebyggande arbete

Länsstyrelsen har i samverkan med SISU Idrottsutbildarna och Västerås stad utvecklat och målgruppsanpassat en konceptutbildning i våldsförebyggande med idrottsrörelsen som primär målgrupp. Utbildningen bygger på den forskningsbaserade metoden Mentor i våldsprevention (MVP) som har anpassats till målgruppen. Länsstyrelsen har utbildat idrottsledare, tränare och styrelser till att själva bli utbildare, som möjliggjort en spridning av kunskaperna. Samverkan har resulterat i tre genomförda utbildningar med 34 personer från flera olika föreningar. En effekt av insatsen är en förändrad kultur i föreningarna och en minskning av kränkningar och våld, något de utbildade idrottsledarna vittnar om.

Länsstyrelsen har gett stöd till implementeringen av metoden Safe Selfie Academy¹. I länet har 25 personer fått utbildning och handledningsstöd. En kommun i Västmanland har efter genomförd utbildning beslutat att alla barn i grundskolan i kommunen ska få ta del av metoden. Metoden syftar till att barn och unga ska öka sin kunskap och medvetenhet om utsatthet på nätet, lära sig skydda sig mot övergrepp på nätet, men även förstå vad övergrepp är och lära sig att själv inte utsätta någon för övergrepp på nätet. Det förväntade långsiktiga effekten är minskad våldsutövande och utsatthet särskilt på den digitala arenan.

En fördjupad problembeskrivning av länets förutsättningar och situation gällande förmågan att arbeta strukturerat och systematiskt med våldsprevention har tagits fram. Den interna rapporten har skapat bättre förståelse och kunskap om hur det fortsatta arbetet för att utveckla länets våldsförebyggande arbete ska genomföras.

Systematiskt upptäckt av våld

Ett annat prioriterat område inom jämställdhetsstrategin är att systematiskt upptäcka våld, både ur ett arbetsgivar- och medarbetarperspektiv samt yrkesverksam- och klientperspektiv. Två utbildningstillfällen har genomförts med servicetekniker på kommunala bostadsbolaget Mimer. Utbildningarna ledde till att personalen fick mycket större kunskap om hur våld tar sig uttryck, hur de kan bemöta en utsatt och utövande person, samt hur rutiner för omhändertagande vid upptäckt kan utvecklas.

Vidare har utbildning genomförts med ABB som är länets största arbetsgivare. Företaget har tagit fram en plan för att kunna integrera våld som arbetsgivarfråga och upptäcka och åtgärda utsatthet för våld bland anställda. Arbetet genomförs i samverkan med kvinnojouren. Bedömningen är att ett systematiskt arbete kommer att generera effekter i form av fler upptäckter.

Mänskliga rättigheter

Uppdrag att arbeta med antidiskriminering och motverka rasism

I slutet av 2023 startade landshövdingen en process i syfte att motverka våld, rasism och polarisering, då en rad händelser i världen, Sverige och länet olyckligtvis pekade på ökad polarisering. Landshövdingen har därför samlat kommuner, Polis, Migrationsverket, interreligiösa rådet, romska föreningar, antidiskrimineringsbyrå, RFSL, Brottsofferjouren,

¹ [Safe Selfie Academy](#)

invandrarföreningar med flera för att samtala, föra dialog och minska fördomarna om varandra. Denna process har fortskridit under året där Länsstyrelsen bland annat samtalat med imamer och andra aktörer från civilsamhället om allt från materialet Gängsnacket, förebygga att barn och unga involveras till kriminalitet, LVU-kampanjer och polarisering i samhället. Den förväntade effekten är att Länsstyrelsen når ut mycket bättre med sina budskap.

Minnesveckan för förintelsens offer

Länet har en gemensam arbetsgrupp som anordnar aktiviteter i slutet av januari varje år i samband med minnesdagen för förintelsens offer, totalt ett 20-tal aktiviteter under en hel vecka. Länsstyrelsen samarbetar med Västerås stad och en rad civilsamhällesorganisationer och står som medarrangör till flera evenemang. Länsstyrelsen kopplar alltid aktiviteterna till ordinarie uppdrag inom mänskliga rättigheter och nationella minoriteters utsatthet. Vi ska minnas offren men framför allt motverka att det händer igen. Länsstyrelsen kopplar därför alltid sina insatser till dagsaktuella mönster. År 2024 handlade det bland annat om det hot och hat som judar, romer och HBTQI-personer fortfarande utsätts för.

Länets HBTQI-nätverk

Länsstyrelsen sammankallar och koordinerar länets HBTQI-nätverk bestående av två kommuner, Region Västmanland, Migrationsverket samt ett tiotal intresseorganisationer. Ett av syftena med mötena är att vara en brygga mellan myndigheter och HBTQI-organisationerna och skapa trygghet för den utsatta gruppen.

En stående punkt på dagordningen är de asylsökande HBTQI-personer som bor i länet. Det uppstår ofta samverkansbehov kopplat till deras livssituation. Det är frågor om boenden, otrygghet, brist på aktiviteter, psykisk ohälsa, asylärendehantering, med mera. Samverkan resulterar ofta i att gruppen gemensamt löser missförstånd och problem som uppstår. En uppskattad nyhet för 2024 är att Migrationsverkets jurister deltagit och diskuterat sitt utvecklingsarbete som handlar om likvärdig bedömning i asylärenden.

Barnrättsuppdraget

Under året har Länsstyrelsen fokuserat på kortsiktiga insatser i kombination med mer strategiska långsiktiga åtgärder för att barnrättsuppdraget ska få genomslag i länet.

Västmanlands barnrättsdag 2024 lyfte den omfattande reformen kring skyddat boende som trädde i kraft den 1 april 2024. Barnrättsdagen samlade 112 yrkesverksamma från socialtjänst, skola, chefer och förtroendevalda i kommunen. Dagen syftade till att öka kunskapen om den nya lagstiftningen samt ge exempel på modeller som kan användas för att stärka barnrättsperspektivet. Effekten är långsiktig och förväntas bli att barnrättsperspektivet tas i beaktning i det praktiska arbetet i större uträkning.

Länsstyrelsen har identifierat att utmaningarna i länet handlar om tillämpningen av befintliga metoder för att arbeta systematiskt och strukturerat med barnrätt. Länsstyrelsen har arbetat med att ta fram en guide för implementering som syftar till att införa metoden Barnrättsverktyget i offentlig verksamhet som del i det ordinarie arbetet. Syftet med guiden är att chefer och beslutsfattare ska få ett kvalitetssäkrat stöd att efterleva kraven enligt barnkonventionen. Arbetet bedrivs i nära samverkan med Västerås stad och med inspiration från Kriminalvårdens arbete med ackreditering samt Folkhälsomyndighetens arbete med implementering av metoder.

Nationella minoriteter

Inom minoritetspolitiken har Länsstyrelsen tillsammans med Region Västmanland tagit nästa steg i att stärka de nationella minoriteternas rätt till att ha samråd. Ett gemensamt öppet samråd för samtliga fem nationella minoriteter leddes av länsrådet. Politiker och tjänstepersoner från alla tio kommuner bjöds in. Samrådet föregicks av ett möte för dialog med representanter från alla fem minoriteter samt ett planeringsmöte i kommunchefsnätverket. Minoriteterna själva valde temat äldreomsorg och seniorhälsa. Ett konkret resultat av det öppna samrådet är att de kommuner som inte är förvaltningskommuner ökar sin kunskap om minoritetslagstiftningen. Redan under samrådet har viss effekt kunnat ses, exempelvis att det finns ett påtagligt behov av mer kunskap om minoritetslagstiftningen och dess efterlevnad. En annan effekt är att samrådet bidrar till att synliggöra och uppmärksamma minoriteter samt att gruppen får ett erkännande som många gånger saknas.

Länsstyrelsen har under året fortsatt att ge stöd till de sex kommuner samt Region Västmanland som är finska förvaltningsområden. Ett återkommande tema på träffarna är kommunernas arbete med deras handlingsplaner och strategier för de sverigefinska frågorna. Länsstyrelsens arbete med jämställdhetsintegrering har inspirerat och hjälpt nätverket. Det finns många paralleller i att minoritetsfrågorna, liksom jämställdhetsfrågorna, blir sidoordnade. Efter flera års arbete kan Länsstyrelsen nu se att allt fler kommuner förbättrat sina planer så att frågorna integrerats i ordinarie styrnings- och uppföljningsarbete.

Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Sedan invigningen 2023 har Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (CMHV) under 2024 haft flera yrkesverksamma, från främst skolor och socialtjänst, som sökt vägledning i ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Flera personer som är eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck har hänvisats från yrkesverksamma eller själva tagit kontakt med CMHV. Verksamheten bedöms fylla en viktig funktion både för målgruppen och yrkesverksamma som möter målgruppen. Länsstyrelsen har under året arbetat målinriktat med att förbereda för implementering av verksamheten. Arbetet har främst bedrivits genom regionala samverkansstrukturer och i nära samverkan med Region Västmanland. Ett viktigt steg i detta arbete har varit att ta fram förslag på modell för samverkan och samfinansiering av verksamheten efter att projektet avslutats.

Under våren 2024 skickades en samverkansöverenskommelse ut till länets kommuner, Region Västmanland samt Polismyndigheten. Överenskommelsen definierar tydligt roller, ansvar och finansiering av CMHV efter september 2025 då projektet avslutas. Glädjande är att åtta samverkansaktörer redan har skrivit på samverkansöverenskommelsen och övriga fyra inkommer med beslut efter årsskiftet 2024/2025. Under 2025 kommer CMHV att fortsatt fokusera på att förbereda för implementering av verksamheten och samtidigt arbeta med att erbjuda kompetenshöjande insatser, stöd och vägledning till yrkesverksamma och stöd till målgruppen.

Integration

Omvärldsfaktorer som påverkar integrationsarbetet

Det pågående paradigmskiftet inom migrationsområdet, både nationellt och internationellt, har påverkat Länsstyrelsens arbete samt haft direkt inverkan lokalt i länet och hos kommunerna. Länsstyrelsens arbete har präglats av snabba omställningar och förändrade arbetssätt avseende flyktingmottagandet.

Länsstyrelsen har arbetat med flera olika utmaningar i länet kopplade till omvärldsläget. En sådan utmaning är den desinformation och de påverkanskampanjer som länets kommuner upplevt. Kommunerna har i olika forum för samverkan lyft utmaningarna med att förmedla korrekt information till invånarna. Länsstyrelsen har hjälpt kommunerna med att sprida korrekt information där man även hänvisar till säkra källor på andra språk.

Regeringen har under året genomfört en särskild satsning på utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Uppdraget tilldelades Länsstyrelsen inom verksamhetsområdet jämställdhet som samverkat med verksamhetsområdet integration för att synliggöra de glapp som uppstår i hanteringen av utrikesfödda kvinnor.

Ny ordning för asylsökandes boende

Under våren tog Migrationsverket kontakt med Länsstyrelsen i syfte att informera och samråda kring arbetet med ett reformerat mottagningssystem. Den nya boendeordningen innebär en ökad andel kollektiva bostäder för asylsökande och en kraftig reduktion av lägenhetsbestånd i några av länets kommuner. Migrationsverket och Länsstyrelsen har en lång tradition av nära samverkan och det finns en samsyn i hur samverkan och samarbetet ska bedrivas.

Som ett första steg i att hantera förändringarna bjöd Länsstyrelsen och Migrationsverket in till ett samrådsmöte med representanter för Västerås stad och civilsamhället. Syftet med mötet var dels att delge information om etablering av ett nytt kollektivboende, dels att identifiera vilka organisationer som ska vara med och stödja etableringen av boendet. Mötet resulterade i att kontaktvägar mellan Migrationsverket och aktörerna från civilsamhället etablerades och att aktörerna tog initiativ till fortsatt samverkan i egen regi. Civilsamhället bjöd senare in till ytterligare två samverkansträffar i samarbete med ansvariga på Migrationsverket för anläggningsboendet.

Länsstyrelsen var delaktig på träffarna i syfte att informera om behov och utvecklingsmöjligheter kopplat till statsbidrag och regelverk. Länsstyrelsen bidrar på så sätt till att stärka civilsamhällets kapacitet och underlätta en god verksamhet i mottagandet av asylsökande.

Kompetenshöjande insatser

Länsstyrelsen har under året fokuserat på kompetenshöjande insatser, framför allt avseende mottagandet av nyanlända med fokus på förändringar för målgruppen som omfattas av massflyktsdirektivet. Både innan beslutet om att folkbokföra massflyktingar, och som följd av beslutet, har det för Länsstyrelsen inneburit ett stort fokus på att sprida aktuell information till kommuner, samverkanspartners och civilsamhället. Detta med syfte att synliggöra eventuell påverkan och att förbereda inför omställningen.

Mottagandet av ensamkommande barn har minskat kraftigt, vilket har stor påverkan på kommunernas beredskap och mottagningskapacitet. Länsstyrelserna har under 2024 genomfört ett antal frukostseminarier för yrkesverksamma inom kommuner och för personer inom civilsamhället som möter ensamkommande barn. Teman för seminarierna var återvändande, nätverkshem, arbete och studier. Seminarierna syftar till att stärka kompetensen om ensamkommande barns behov hos både kommuner och civilsamhälle, samt att bibehålla kommunernas mottagarkapacitet.

Länsstyrelsen har även under 2024 arbetat aktivt med utskick av information och nyhetsbrev till kontaktpersoner i länets kommuner. En ny vägledning kring ensamkommande barn som försvinner publicerades i november på Kunskapsguiden¹ under temat Ensamkommande barn och unga. Bedömningen är att det finns ett fortsatt behov att behålla kompetensen i länet samt att verka för att minska riskerna att ensamkommande barn ska försvinna. Nästa steg i arbetet är att sprida vägledningen till berörda aktörer i länet.

Länsstyrelsen bedömer att insatserna har skapat bättre förutsättningar för mottagandet av nyanlända, massflyktingar och ensamkommande barn.

Samverkan i länet

Länsstyrelsen har under året deltagit i samverkansträffar i länet tillsammans med kommuner, Migrationsverket och representanter för civilsamhället i syfte att informera, samråda och främja samverkan mellan berörda aktörer i länet. Aktörer som arbetar med nyanlända, ensamkommande barn, massflyktingar och asylsökande.

Träffarna ger möjlighet för kommunerna att lyfta aktuella utmaningar, goda exempel och behov av kompetenshöjande insatser. Under nätverksträffarna har Länsstyrelsen bidragit med information om pågående förändringar och regelverk, samt inhämtat information om kommunernas förutsättningar och behov. Nätverksträffarna är ett viktigt forum för samverkan och informationsspridning, samt uppföljning av mottagandet av nyanlända, ensamkommande och asylsökande i Västmanlands län.

Kommuntal och anvisningar till kommunerna

Som nämnts ovan har förändringar på migrationsområdet bland annat påverkat Länsstyrelsens arbete med kommuntalen. Under året blev processen omfattande då länstal och därmed även kommuntalen reviderades två gånger till följd av förlängningen av massflyktsdirektivet och möjligheten för skyddsbehövande att folkbokföra sig i Sverige. Länsstyrelsen informerade länets kommuner om behovet av att revidera kommuntalen först skriftligt, för att därefter erbjuda tid för dialog och samråd innan beslut om kommuntalen fattades. Med hänsyn till att kommuntalen för 2024 var lägre jämfört med tidigare år, såg kommunerna inget behov av att omfördela kommuntalen.

Sammanfattningsvis bedöms Länsstyrelsens arbete med talen och omfördelning bidra till att stärka länets beredskap och kapacitet samt att informationsinsatserna och dialogerna skapar förutsättningar för att samordna mottagandet i länet.

¹ [Nationell vägledning – motverka att ensamkommande barn försvinner – Kunskapsguiden](#)

1A2 Redovisa kommuners eventuella medverkan till bosättning i annan kommun

Länsstyrelsen har inom ramen för uppdraget att stödja kommunerna i deras arbete med att förebygga och motverka avhysningar låtit Sweco göra en kartläggning av om det förekommer "social dumpning", eller aktiv medverkan till bosättning i kommunerna från andra delar av landet.

De flesta kommunerna som medverkat i kartläggningen i vårt län har svarat att det inte förekommer någon aktiv medverkan till bosättning i kommunen, eller att det inte är något de känner till. Generellt har kommunerna inte genomfört någon egen kartläggning för att få en bild över om andra kommuner bidrar till aktiv medverkan till bosättning.

Några enstaka mindre kommuner i länet vittnar om att det har förekommit social dumpning från främst kommuner i Stockholm. En bidragande orsak är oseriösa privata hyresvärdar som erbjuder oseriöst attraktiva kontrakt med lågt ställda krav. Den social dumpningen har bland annat inneburit utmaningar för kommunen i fråga när det gäller att upprätthålla likvärdig utbildning och skapa en attraktiv skola.

3B14 Delta i anvisning av ensamkommande barn och nyanlända

Länsstyrelserna har deltagit i genomförandet av Migrationsverkets uppdrag om anvisning av ensamkommande barn, nyanlända och personer med tillfälligt skydd till kommuner. Den nationella bosättningsgruppen inom länsstyrelsernas integrationsnätverk har representerat länsstyrelserna i Migrationsverkets samråd, där de bidragit till utveckling av fördelningsmodellen för länstal. En arbetsgrupp bestående av Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, SKR och länsstyrelserna har löpande under året haft dialog om länstal, kommunal och årsplaneringar.

Länsstyrelserna har även medverkat i Migrationsverkets samrådsprocess gällande översyn av fördelningsmodellen avseende asylsökande ensamkommande barn och personer med tillfälligt skydd.

3B15 Möjliggöra spridning av information om frivillig återvandring

Länsstyrelsen har haft dialog med Migrationsverket i Västerås avseende genomförandet av uppdraget att sprida information om frivillig återvandring. Migrationsverket deltar i samtliga forum för samverkan som Länsstyrelsen leder och samordnar då det finns möjligheten att delge aktuell information från Migrationsverket. Under året har inga särskilda informationsinsatser om frivillig återvandring genomförts.

Resultatbedömning

Samlad bedömning

Länsstyrelsens samlade bedömning av resultatet inom verksamhetsområdet är gott.

Under året har enheten arbetat med att fortsätta utveckla och stärka det strategiska arbetet inom ramen för Samverkansrådet för social hållbarhet. Rådet har fattat flera inriktningsbeslut som resulterat dels i formandet av nya arbetsgrupper för specifika utvecklingsfrågor, dels i bildandet av en tankesmedja för arbetet med lägesbilder inom social hållbarhet.

Det tvärssektoriella arbetet har fortsatt att dominera utåtriktade insatser vilket välkomnas av länets aktörer. Implementering av jämställdhetsstrategin pågår och länets aktörer uppskattar stödet som erbjuds inom ramen för de prioriterade områdena. Kontinuerliga dialoger och samverkansträffar inom integrationsuppdragen bidrar till bättre informationsflöde och ökad samsyn kring pågående förändringar inom verksamhetsområdet. Riktat stöd till kommunerna inom det brottsförebyggande området bedöms ha underlättat implementering av ny lagstiftning.

Överlag har det arbete med social hållbarhet som sker på eget initiativ genomförts mer koncentrerat och samordnat, med en uttalad målbild om långsiktiga och hållbara effekter i länet.

Folkhälsa

Arbetet inom folkhälsa har i stort präglats av de utökade uppdrag som skett inom det brottsförebyggande området med fokus på barn och unga i organiserad brottslighet. Sedan tidigare påbörjade insatser har ytterligare implementerats och förankrats där framtaget metodstöd och material har fått större spridning till målgrupper i länet. Parallellt har ett arbete skett med att grundlägga den fortsatta riktningen inom det brottsförebyggande arbetet. Samverkan inom folkhälsoområdet har breddats till att omfatta fler aktörer, men har även utmärkts av ett mer fördjupat stöd till berörda aktörer eller enskilda kommuner. Länsstyrelsens samlade bedömning är att resultatet är gott.

Jämställdhet

Resultatet inom jämställdhet bedöms sammantaget som gott. Regeringsuppdraget att ta fram en ny länsstrategi i jämställdhet 2024–2027 fullbordades i början av året och antogs därefter i länets Samverkansråd för social hållbarhet. Rådet har sedan fattat inriktningsbeslut om vilka frågor som ska prioriteras i strategin. Därefter har arbete med implementering påbörjats inom ramen för arbetsgruppen med representanter från länets kommuner, myndigheter, företag och civilsamhällesorganisationer. Det av rådet prioriterade arbetet med utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden har påbörjats på en operativ nivå. Bedömningen är att en mer samordnad insats kommer leda till positiva effekter för målgruppen. Arbetet med regionala resurscentret CMHV har intensifierats genom att en samverkansöverenskommelse för drift i egen regi efter att projektet avslutas skickats ut för beslut.

Integration

Länsstyrelsen samlade bedömning är att resultatet är gott. Länsstyrelsens arbete har gått i linje med målen för integrationspolitiken och de förändringar som sker inom migrationsområdet. Reformeringen av mottagningssystemet har inneburit snabba omställningar i Länsstyrelsens insatser, ändå bedöms arbetet ha främjat integrationsarbetet lokalt och regionalt. Befintlig plattform för dialog med centralt ansvarig myndighet, länets kommuner och civilsamhället har fortsatt bidra till nära samråd och samverkan.

Övrig redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppgift/Uppdrag	Källa till uppgift/uppdrag
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Avsnittet innehåller information som Länsstyrelsen bedömer är av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning enligt 2 kap. 4 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt uppgifter enligt 3 kap. 1§ och 2§ i samma förordning.

Information av väsentlig betydelse

Länet har drabbats av två större varsel under 2024. Det gäller företagen Northvolt Labs i Västerås samt GKN i Köping.

Neddragningarna inom Northvolt har inneburit att 1 600 tjänster försvinner, varav 400 i Västerås. I Västerås har ett intensivt arbete pågått med att hjälpa de personer som mister sina arbetstillfällen genom att matcha dem med andra företag i staden, till exempel ABB, Hitachi, Westinghouse och Alstom. Det är viktigt att de som kommit hit från andra länder kan få ett nytt jobb inom tre månader, annars måste de lämna Sverige. I Västerås finns också en internationell skola för barn i åldern 5–16 år vars föräldrar är anställda inom något av de stora företagen i kommunen. Elevunderlaget kommer delvis från barn till föräldrar som arbetar på Northvolt.

GKN Driveline i Köping har en lång historia och grundades 1856 som Köpings mekaniska verkstad. Företaget tillverkar system för fyrhjulsdraft och har cirka 500 anställda i Köping. I oktober 2024 aviserade företaget att man planerade att lägga ner tillverkning i Köping. Bakgrunden är en minskad efterfrågan på företagets produkter, bland annat till följd av omställningen till elfordon. Stängningen beräknas vara klar under 2026. Även i detta fall har kommunen och företag gjort insatser för att matcha anställda inom GKN med andra arbetsgivare som har behov av arbetskraft.

Det är en utmaning att upprätthålla och bevara kulturmiljöer i länet eftersom det är kostsamt och en stor utmaning för kommunerna. I förlängningen ser vi att kulturmiljöer tar skada och vi får denna bild bekräftad i länsledningens dialog med kommunledningarna.

Västerås slott drabbades helgen den 1–2 juni 2024 av en omfattande vattenskada till följd av att en slang till en av kökets diskmaskiner sprang läck efter att en entreprenör utfört arbeten på diskmaskinen. Vattenskadan påverkade Länsstyrelsens verksamhet genom att vi inte kunde genomföra vissa aktiviteter på slottet som planerat under sommaren. Vattenskadan kan även få ekonomiska konsekvenser för Länsstyrelsen eftersom ansvarsfrågan inte är helt utredd mellan oss, Statens fastighetsverk och den entreprenör som utförde arbetet. Vi har tagit stöd av Kammarkollegiet inom ramen för vår verksamhetsförsäkring och det är av stor vikt för Länsstyrelsen att frågan får en bra lösning de statliga myndigheterna emellan.

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Sammanställningarna är gjorda enligt 2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr.

Sammanställning väsentliga övriga uppgifter	2024	2023	2022	2021	2020
Beviljad Låneram i Riksgälden	6 000	6 000	2 500	3 300	3 300
Utnyttjad Låneram i Riksgälden	3 462	3 259	1 358	1 388	792
Beviljad Räntekontokredit i Riksgälden	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Utnyttjad Räntekontokredit i Riksgälden	0	0	0	0	0
Ränteintäkter Räntekonto	2 139	2 432	444	0	0
Räntekostnader Räntekonto	0	0	0	0	-0
Budget Avgiftsintäkter som disponeras	70 545	49 405	45 635	20 410	20 410
Utfall mot budget Avgiftsintäkter som disponeras	77 539	51 476	48 661	53 904	39 828
Utfall enligt resultaträkning Avgiftsintäkter som disponeras	83 447	59 872	58 621	62 208	47 456
Budget Avgiftsintäkter som inte disponeras	8 320	8 120	8 180	8 070	8 070
Utfall Avgiftsintäkter som inte disponeras	7 854	7 543	8 397	7 859	7 879
Antal årsarbetskrafter ¹⁾	178	183	185	183	177
Medeltal anställda ²⁾	196	201	203	197	192
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 880	1 697	1 602	1 543	1 426
Årets kapitalförändring	-580	-3 816	4 241	3 852	4 889
Balanserad kapitalförändring	4 625	8 268	3 910	58	-4 831

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagskredit	2024	2023	2022	2021	2020
Beviljad Anslagskredit utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	4 023	3 978	4 032	4 094	3 713
Utnyttjad Anslagskredit utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	0	0	0	0
Beviljad Anslagskredit utgiftsområde 19 Regional utveckling 19 01 001 015 Regionala utvecklingsåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	3	25	32	55

¹⁾ Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid på 1710 timmar.

²⁾ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagskredit	2024	2023	2022	2021	2020
Utnyttjad Anslagskredit utgiftsområde 19 Regional utveckling 19 01 001 015 Regionala utvecklingsåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	0	0	0	0

Sammanställning väsentliga uppgifter anslagssparande	2024	2023	2022	2021	2020
Summa anslagssparande utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	3 815	2 787	3 537	3 744	2 639
Summa anslagssparande utgiftsområde 19 Regional utveckling 19 01 001 015 Regionala utvecklingsåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	0	273	309	773

Sammanställning väsentliga uppgifter bemyndigande	2024	2023	2022	2021	2020
Beslutat bemyndigande: Utgiftsområde 19 Regional utveckling 19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	0	150	300	1 500
Åtaganden inom bemyndigande: Utgiftsområde 19 Regional utveckling 19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	0	0	300	1 012

Avgiftsbelagd verksamhet

Avgiftsbelagd verksamhet redovisas i enlighet med 3 kap. 2 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Tabellerna i avsnittet visar intäkter, kostnader och utfall för Länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelningen för åiterrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Belopp angivna i tkr.

Avgifter – Offentligrättsliga avgifter

Verksamhet	2022 Ack. utfall	2023 Utfall intäkter	2023 Utfall kost- nader	2023 Netto utfall	2024 Budget intäkter	2024 Utfall intäkter	2024 Budget kost- nader	2024 Utfall kost- nader	2024 Netto budget	2024 Netto utfall	2024 Ack. utfall
Registreringsavgift för jaktområden	65	16	0	16	0	9	0	0	0	9	91
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	-2 322	319	177	142	300	310	200	170	100	140	-2 039
Delgivning	-183	100	115	-15	80	148	110	119	-30	29	-169

Verksamhet	2022 Ack. utfall	2023 Utfall intäkter	2023 Utfall kost- nader	2023 Netto utfall	2024 Budget intäkter	2024 Utfall intäkter	2024 Budget kost- nader	2024 Utfall kost- nader	2024 Netto budget	2024 Netto utfall	2024 Ack. utfall
Övrig offentligrättslig verksamhet	35	0	0	0	5		0	0	5	0	35
Summa offentligrättsliga avgifter	-2 405	435	292	143	385	467	310	289	75	178	-2 082

Avgifter – Uppdragsverksamhet

Verksamhet	2022 Ack. utfall	2023 Utfall intäk- ter	2023 Utfall kost- nader	2023 Netto utfall	2024 Budget intäk- ter	2024 Utfall intäk- ter	2024 Budget kost- nader	2024 Utfall kost- nader	2024 Netto budget	2024 Netto utfall	2024 Ack. utfall
Resurssamordning	10 084	50 882	56 166	-5 284	70 000	76 913	70 000	78 622	0	-1 709	3 091
Övrig uppdragsverksamhet	97	160	166	-6	160	160	200	57	-40	103	194
Summa avgift upp- dragsverksamhet	10 181	51 042	56 332	-5 290	70 160	77 073	70 200	78 678	-40	-1 606	3 285

Kommentarer till tabell

Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är högre än intäkterna. Detta är orsakat av: 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöskäl, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person. 2) När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera. 3) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift, vilket genererar kundförluster. Resurssamordning: Överskottet avser intäkter för resurssamverkan mellan länsstyrelserna för den gemensamma utvecklings- och förvaltningsverksamheten. Överskottet har minskat under 2024 enligt plan för användande av kapital.

Året i siffror

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
3 kap. 2§ förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2 kap. 4§ förordning om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Regleringsbrev

Regleringsbrevsuppdrag som ska redovisas i särskild ordning finns listade i bilaga D.

Tabell A – Verksamhetskostnader 2022–2024

Belopp angivna i tkr.

Verksamhetsområde	2024	2023	2022
20–21 (exkl. 201) Övrig förvaltning ¹⁾	4 778	5 525	9 113
201 Allmänna val	1 309	304	2 769
25 Trafikföreskrifter	865	918	814
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	7 962	9 089	6 856
30 Regional tillväxt	160	206	534
34 Infrastrukturplanering	825	917	654
40 Hållbar samhällsplanering och boende	18 436	11 635	12 224
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 784	2 089	1 887
42 Energi och klimat	3 748	3 812	5 801
43 Kulturmiljö	16 563	14 554	8 899
45 Samhällsskydd och beredskap	13 563	13 085	12 556
46 Civilområde	96	493	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	16 121	15 798	18 942
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	27 737	30 079	33 320
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 687	2 838	2 349
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	29 929	28 494	23 167
54 Mineralfyndigheter	8	11	25
55 Miljöfarlig verksamhet	4 300	3 669	6 731
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	481	311	216
57 Förorenade områden, efterbehandling	5 239	3 703	3 308
58 Restaurering	1 849	1 649	1 729
60 Lantbruk och landsbygd	12 053	12 685	13 851
62 Fiske	1 039	1 219	1 839
70 Folkhälsa	3 647	3 714	3 497
80 Jämställdhet	4 607	5 965	5 878

¹ Eftersom allmänna val har inkorporerats i 3 § (3 § p. 1) i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion och därmed jämföras med övriga uppgifter, urskiljs VÄS 201 Allmänna val från Övrig förvaltning (VÄS 20–21) fr o m 2018.

Verksamhetsområde	2024	2023	2022
81 Nationella minoriteter	29	12	41
82 Mänskliga rättigheter	1 022	1 129	1 235
85 Integration	1 652	1 791	6 456
10 Myndighetsövergripande verksamhet	28 421	30 115	22 410
11 Administration och intern service	47 733	51 534	47 592
99 Resurssamverkan ¹⁾	76 665	54 196	42 364
20-85 Summa produktion	182 489	175 695	184 693
10-85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	258 643	257 345	254 694
10-99 Total verksamhetskostnad ²⁾	335 308	311 541	297 059

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar tabell A

Verksamhetens totala kostnader har ökat, vilket främst beror på en ökning gällande kostnader för resurssamverkan mellan länsstyrelserna. När det gäller ökning eller minskning av kostnader inom enskilda verksamhetsområden hänvisas till varje sakområdes resultatredovisning.

Tabell B – Verksamhetskostnader och myndighetsgemensam verksamhet

Belopp angivna i tkr.

Tabell B1 – Verksamhetskostnader 2024

Verksamhetsområde	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH-kostnad (tkr)	OH-kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	4 778	1,85%	2 435	3,38%	7 213	2,83%
201 Allmänna val	1 309	0,51%	739	1,03%	2 049	0,80%
25 Trafikföreskrifter	865	0,33%	526	0,73%	1 392	0,55%
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	7 962	3,08%	4 065	5,64%	12 028	4,73%
30 Regional tillväxt	160	0,06%	62	0,09%	222	0,09%
34 Infrastrukturplanering	825	0,32%	500	0,69%	1 325	0,52%
40 Hållbar samhällsplanering och boende	18 436	7,13%	3 057	4,24%	21 493	8,44%
41 Stöd till boende och energiåtgärder	1 784	0,69%	1 081	1,50%	2 865	1,13%

¹ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

² Totalsumma verksamhetskostnader ska stämma överens med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar.

Verksamhetsområde	Kostnad exkl. OH (tkr)	Kostnad exkl. OH (%)	OH- kostnad (tkr)	OH- kostnad (%)	Kostnad inkl. OH (tkr)	Kostnad inkl. OH (%)
42 Energi och klimat	3 748	1,45%	1 976	2,74%	5 724	2,25%
43 Kulturmiljö	16 563	6,40%	3 825	5,31%	20 387	8,01%
45 Samhällsskydd och beredskap	13 563	5,24%	7 156	9,94%	20 719	8,14%
46 Civilområde	96	0,04%	57	0,08%	153	0,06%
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	16 121	6,23%	6 214	8,63%	22 335	8,78%
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	27 737	10,72%	7 015	9,74%	34 752	13,65%
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	2 687	1,04%	1 615	2,24%	4 302	1,69%
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	29 929	11,57%	13 834	19,21%	43 762	17,19%
54 Mineralfyndigheter	8	0,00%	5	0,01%	13	0,01%
55 Miljöfarlig verksamhet	4 300	1,66%	2 479	3,44%	6 779	2,66%
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	481	0,19%	230	0,32%	711	0,28%
57 Förorenade områden, efterbehandling	5 239	2,03%	1 880	2,61%	7 119	2,80%
58 Restaurering	1 849	0,72%	792	1,10%	2 641	1,04%
60 Lantbruk och landsbygd	12 053	4,66%	5 863	8,14%	17 916	7,04%
62 Fiske	1 039	0,40%	611	0,85%	1 650	0,65%
70 Folkhälsa	3 647	1,41%	1 965	2,73%	5 612	2,20%
80 Jämställdhet	4 607	1,78%	2 475	3,44%	7 081	2,78%
81 Nationella minoriteter	29	0,01%	18	0,02%	47	0,02%
82 Mänskliga rättigheter	1 022	0,40%	544	0,76%	1 566	0,62%
85 Integration	1 652	0,64%	1 000	1,39%	2 652	1,04%
10 Myndighetsövergripande verksamhet	28 421	10,99%				
11 Administration och intern service	47 733	18,46%				
99 Resurssamverkan	76 665		4 134		80 800	
20-85 Summa produktion	182 489	70,56%	72 020	100,00%	254 509	100,00%
20-85 varav personalkostnad kontoklass 4	118 258					
10-85 Summa verksamhetskostnad exkl. resurssamverkan	258 643	100,00%			254 509	100,00%
10-99 Total verksamhetskostnad	335 308				335 308	

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Tabell B2 – Myndighetsgemensam verksamhet 2024

Myndighetsgemensam verksamhet	Kostnad exkl. OH (tkr) ¹⁾	Kostnad exkl. OH(%) ²⁾
113–115 Samkostnad nivå 1 - Utrustning och gem service, lokaler och IT-verksamhet	35 147	29,72%
110–112, 116–119 Samkostnad nivå 2 - Ekonomi- och personaladministration	12 586	10,64%
100–109 Samkostnad nivå 3 - Myndighetsövergripande verksamhet/ledningsfunktion	28 421	24,03%

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

¹ Summan på nivå 1–3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service.

² Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2–8 (kontoklass 4).

Tabell C – Årsarbetskrafter 2022–2024

Verksamhetsområde	2024 ÅA totalt	2024 ÅA kvinnor	2024 ÅA män	2023 ÅA totalt	2022 ÅA totalt
20–21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	4,1	2,0	2,0	3,9	3,9
201 Allmänna val	1,5	1,2	0,3	0,3	3,4
25 Trafikföreskrifter	1,1	0,8	0,3	1,2	1,2
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	8,2	7,0	1,2	9,1	8,1
30 Regional tillväxt	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1
34 Infrastrukturplanering	1,0	0,2	0,8	1,2	0,8
40 Hållbar samhällsplanering och boende	6,1	3,3	2,8	5,9	6,0
41 Stöd till boende och energiåtgärder	2,3	1,5	0,8	2,8	2,3
42 Energi och klimat	3,9	1,5	2,4	4,0	4,6
43 Kulturmiljö	7,7	7,4	0,2	8,9	8,4
45 Samhällsskydd och beredskap	12,7	6,9	5,8	12,4	11,6
46 Civilområde	0,1	0,0	0,1	0,6	0,0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	11,4	6,0	5,4	14,3	15,9
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	14,6	6,0	8,7	15,8	18,2
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	3,6	2,5	1,1	3,9	3,5
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	26,8	19,3	7,5	24,8	23,6
54 Mineralfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55 Miljöfarlig verksamhet	4,9	3,0	1,9	4,7	3,9
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,5	0,2	0,3	0,4	0,3
57 Förorenade områden, efterbehandling	4,0	3,7	0,3	3,5	3,1
58 Restaurering	1,9	1,7	0,2	1,2	1,5
60 Lantbruk och landsbygd	12,3	9,9	2,4	13,6	14,1
62 Fiske	1,2	0,9	0,3	1,5	2,2
70 Folkhälsa	3,8	3,1	0,7	3,7	3,7
80 Jämställdhet	4,5	3,0	1,6	5,1	5,7
81 Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
82 Mänskliga rättigheter	0,9	0,3	0,6	1,2	1,1
85 Integration	1,8	1,3	0,5	2,4	3,9
10 Myndighetsövergripande verksamhet	9,7	5,6	4,1	11,1	8,9
11 Administration och intern service	21,0	15,0	6,0	20,2	19,3
99 Resurssamverkan	6,1	4,5	1,5	5,4	5,7

Verksamhetsområde	2024 ÅA totalt	2024 ÅA kvinnor	2024 ÅA män	2023 ÅA totalt	2022 ÅA totalt
20-85 Summa årsarbetskrafter produktion	141,0	92,6	48,3	146,4	151,2
10-85 Summa årsarbetskrafter exkl. resurssamverkan	171,7	113,3	58,4	177,7	179,4
10-99 Summa årsarbetskrafter totalt	177,8	117,8	59,9	183,1	185,1

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP.

Kommentar tabell C

Antalet årsarbetskrafter har minskat under 2024. Förklaringen är att flera vakanta tjänster inte har tillsatts under året. Det beror delvis på att projektet LIFE IP Rich Waters kommer att avslutas under 2025. Relevanta vakanta tjänster har tillsatts med medarbetare från projektet, och dessa medarbetare påbörjar sina tjänster under perioden då projektet avslutas under 2025.

Tabell D – Representation

Nyckeltal	2024 totalt (tkr)	2024 per ÅA (kr)	2023 totalt (tkr)	2023 per ÅA (kr)	2022 totalt (tkr)	2022 per ÅA (kr)
Intern representation	169	952	210	1 146	188	1 015
Extern representation	358	2 017	451	2 463	111	598

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar tabell D

Kostnaden för extern representation har minskat 2024 jämfört med 2023. Förklaringen till det är bland annat att landshövdingen har tagit emot färre externa besök än tidigare år.

Tabell E – Lokaler

Nyckeltal ¹⁾	Lokal	2024	2023	2022
Lokalkostnader (tkr), VÄS 103 ²⁾	Residens	2 009	1 791	1 514
Lokalyta (m ²)	Residens	1 326	1 326	1 326
Lokalkostnad per m ² (kr)	Residens	1 515	1 351	1 142
Lokalkostnader (tkr), VÄS 113 ³⁾	Lokaler, övriga	11 142	10 147	8 757
Lokalyta (m ²)	Lokaler, övriga	6 807	6 807	6 807
Lokalkostnad per m ² (kr)	Lokaler, övriga	1 637	1 491	1 286
Lokalkostnader per årsarbetskraft (tkr)	Lokaler, övriga	63	55	47
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Lokaler, övriga	38	37	37
Kontorslokalyta (m ²) ⁴⁾	Kontorslokaler	5 115	5 115	5 115
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	Kontorslokaler	29	28	28
Lokalkostnader (tkr)	Lokaler totalt	13 151	11 938	10 271

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem Unit4 ERP

Kommentar tabell E

Lokalkostnaderna har generellt sett ökat något till följd av indexuppräknning enligt hyresavtal. Antalet årsarbetskrafter har minskat, vilket påverkar vissa siffror i tabellen.

¹⁾ Urvalen för lokalkostnaderna som redovisas i denna tabell är inte desamma som de urval som görs för de lokalkostnader som redovisas i resultaträkningen. Dessa tabeller har inte samma definition.

²⁾ Residensets lokalkostnader redovisas under VÄS 103 Servicestöd till ledningen.

³⁾ Med lokaler, övriga avses samtliga utrymmen förutom residenset som kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m. Dessa kostnader redovisas under VÄS 113 Lokaler.

⁴⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark som kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2024

(samtliga ärenden oavsett databas)

Verksamhetsområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
10-11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	85	95	289	382	87	8
20-21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	58	655	35	704	44	1
201 Allmänna val	1	106	4	106	5	0
25 Trafikföreskrifter	33	129	3	133	32	0
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	87	1 101	562	1 624	126	1
30 Regional tillväxt	4	7	0	7	4	0
34 Infrastrukturplanering	5	31	0	32	4	1
40 Hållbar samhällsplanering och boende	36	464	9	470	39	0
41 Stöd till boende och energiåtgärder	230	302	8	444	96	4
42 Energi och klimat	10	64	8	72	10	3
43 Kulturmiljö	97	746	65	779	129	16
45 Samhällsskydd och beredskap	55	144	85	202	82	3
46 Civilområde	0	0	0	0	0	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	99	212	18	240	89	27
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	120	79	136	206	129	41
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	112	472	34	498	120	8
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	88	139	65	173	119	21
54 Mineralfyndigheter	0	14	0	14	0	0
55 Miljöfarlig verksamhet	69	325	63	403	54	2
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	7	154	4	157	8	0
57 Förorenade områden, efterbehandling	31	34	15	52	28	3
58 Restaurering	6	13	16	31	4	0

Verksamhetsområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
60 Lantbruk och landsbygd ¹⁾	1 780	4 927	20	5 378	1 349	0
62 Fiske	18	252	6	266	10	1
70 Folkhälsa	9	13	12	21	13	1
80 Jämställdhet	7	27	6	23	17	1
81 Nationella minoriteter	0	1	0	1	0	0
82 Mänskliga rättigheter	4	9	1	11	3	0
85 Integration	5	17	2	15	9	0
10-85 Totalt antal ärenden	3 056	10 532	1 466	12 444	2 610	142

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina och Jordbruksverket.

¹ Under 2024 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete hanterat stöd i den nya strategiska planen för ny jordbrukspolitik där jordbrukarstöd och projekt- och investeringsstöd hanteras i Jordbruksverkets IT-system. I den ingående balansen ingår dock jordbrukarstöd och landsbygdsstöd från ÅR 2023 och tidigare. Helt rättvisande statistik över handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) är inte möjliga att hämta ut i sin helhet. Statistik för ansökan om åtaganden och några få mindre stödformer ingår inte. För landsbygdsstöden (602) och projekt- och investeringsstöden (603) redovisas komplett ärendestatistik av både ansökningar om stöd och utbetalningar. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från Länsstyrelsens ärendehandläggningssystem Platina summerat med ärenden från Jordbruksverkets IT-system, BLIS.

Tabell G – Överklagade beslut 2024

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut ¹⁾	Antal beslut ²⁾	Andel överklagade beslut ³⁾ (%)
10–11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	0	382	0
20–21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	12	704	2
201 Allmänna val	0	106	0
25 Trafikföreskrifter	15	133	11
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	62	1 624	4
30 Regional tillväxt	0	7	0
34 Infrastrukturplanering	0	32	0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	26	470	6
41 Stöd till boende och energiåtgärder	39	444	9
42 Energi och klimat	0	72	0
43 Kulturmiljö	1	779	0
45 Samhällsskydd och beredskap	0	202	0
46 Civilområde	0	0	
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	12	240	5
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	1	206	0
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4	498	1
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	3	173	2
54 Mineralfyndigheter	0	14	0
55 Miljöfarlig verksamhet	0	403	0
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	2	157	1
57 Förorenade områden, efterbehandling	0	52	0
58 Restaurering	0	31	0
60 Lantbruk och landsbygd	8	5 378	0
62 Fiske	0	266	0
70 Folkhälsa	0	21	0
80 Jämställdhet	0	23	0
81 Nationella minoriteter	0	1	0
82 Mänskliga rättigheter	0	11	0
85 Integration	0	15	0
10–85 Totalt antal ärenden	185	12 444	1

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina.

¹ Avser beslut som överklagats till högre instans 2024, oavsett vilket år som beslutet är fattat.

² Avser beslut som fattats av Länsstyrelsen under 2024.

³ Avser antalet överklagade beslut under 2024 dividerat med antalet beslut under 2024.

Tabell H – Överklagade beslut som ändrats i högre instans 2024

Verksamhetsområde	Antal överklagade beslut med dom i högre instans ¹⁾	varav antal ändrade beslut i högre instans ²⁾	Andel ändrade beslut (%) ³⁾
10–11 Myndighetsövergripande, administration och intern service	0	0	0
20–21 (exkl. 201) Övrig förvaltning	5	0	0
201 Allmänna val	0	0	0
25 Trafikföreskrifter	9	0	0
28 Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	56	1	2
30 Regional tillväxt	0	0	0
34 Infrastrukturplanering	0	0	0
40 Hållbar samhällsplanering och boende	27	10	37
41 Stöd till boende och energiåtgärder	10	0	0
42 Energi och klimat	0	0	0
43 Kulturmiljö	2	1	50
45 Samhällsskydd och beredskap	0	0	0
46 Civilområde	0	0	0
50 Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	16	2	13
51 Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	1	1	100
52 Prövning och tillsyn för skydd av naturen	4	1	25
53 Vattenverksamhet och vattenförvaltning	3	1	33
54 Mineralfyndigheter	0	0	0
55 Miljöfarlig verksamhet	1	0	0
56 Övrigt miljö- och hälsoskydd	2	1	50
57 Förorenade områden, efterbehandling	0	0	0
58 Restaurering	0	0	0
60 Lantbruk och landsbygd	5	1	20
62 Fiske	1	0	0
70 Folkhälsa	0	0	0
80 Jämställdhet	0	0	0
81 Nationella minoriteter	0	0	0
82 Mänskliga rättigheter	0	0	0
85 Integration	0	0	0
10–85 Totalt antal ärenden	142	19	13

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina.

¹ Avser antalet beslut som överklagats i högre instans vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2024.

² Avser beslut som ändrats under 2024 på grund av domar/beslut i högre instans.

³ Antal ändrade beslut i högre instans under 2024 dividerat med antal beslut som överklagats till högre instans med dom/beslut under 2024.

Tabell I – Handläggningstider

VÄS och ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2022–2024	Utfall (%) 2024	Utfall (%) 2023	Utfall (%) 2022	Medel-antal dagar 2024	Medel-antal dagar 2023	Medel-antal dagar 2022
202 Anmälan om svenskt medborgarskap ¹⁾	45						
204 Begravningsfrågor ¹⁾	45						
212 Auktorisation av bevakningsföretag ¹⁾	180						
282 Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ djurskyddslagen ²⁾	90	100	100	100	2	13	5
282 Ansökan om förprovning djurstall ²⁾	56	100	94	100	5	2	9
282 Anmälningsärenden djurskydd	90	99	99	98	15	17	17
40321 Överklagande av lov, förhandsbesked	150	97	97	92	56	59	83
40322 Överklagande av bygglov för bostäder, dock ej fritidsbostäder	120	100	100	86	43	42	79
4034 Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen	180	100	84	93	80	106	106
505 Överklagade kommunala beslut miljöbalken m.fl. föfattn.	180	89	97	78	102	101	143
525 Samråd enligt 12 kap. 6§ miljöbalken	42	62	74	82	42	41	32
526 Granskning av kommunal strandskyddsdispens ³⁾	21	96	95	94	11	13	13
551 Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. miljöbalken - Ansökan om tillstånd (konc) ^{2),4)}	180						
555 Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	79	60	43	58	118	144
562 Prövning av avfall och producentansvar	40	100	98	98	6	9	7
566 Tillsyn av avfall och producentansvar	30	98	100	98	6	6	7
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd ^{5,6)}	180	⁸⁾	⁹⁾	27	⁸⁾	⁹⁾	314
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{5,6)}	180	¹⁰⁾	¹¹⁾	93	¹⁰⁾	¹¹⁾	81
602 Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{5,6)}	180	¹²⁾	91	73	¹²⁾	46	86
603 Ansökan om stöd i strategisk plan - investeringsstöd	180	80	93	0	135	118	0

VÄS och ärendeslag med gemensamma mål	Mål dagar 2022-2024	Utfall (%) 2024	Utfall (%) 2023	Utfall (%) 2022	Medel-antal dagar 2024	Medel-antal dagar 2023	Medel-antal dagar 2022
603 Ansökan om stöd i strategisk plan -projektstöd	180	¹³⁾	0	0	¹³⁾	0	0
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden – företagsstöd ^{5, 6)}	180	-	-	¹⁴⁾	-	-	¹⁴⁾
622 Ansökan om stöd från Fiskerifonden – projektstöd ^{5, 6)}	180	-	-	-	-	-	-
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – företagsstöd ^{6, 7)}	120	97	87	87	59	68	56
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – projektstöd ^{6, 7)}	120	¹⁵⁾	76	86	¹⁵⁾	88	63
602 Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder – miljöinvesteringar ^{6, 7)}	120	91	¹⁶⁾	82	61	¹⁶⁾	69
603 Ansökan om utbetalning av stöd i strategisk plan – investeringsstöd	120	96	100	¹⁷⁾	41	41	¹⁷⁾
603 Ansökan om utbetalning av stöd i strategisk plan – projektstöd	120	0	0	¹⁷⁾	0	0	¹⁷⁾
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – företagsstöd ^{6, 7)}	80	0	¹⁸⁾	¹⁹⁾	0	¹⁸⁾	¹⁹⁾
622 Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden – projektstöd ^{6, 7)}	80	0	0	0	0	0	0
623 Ansökan tillstånd flyttning och utsättning av fisk	30	90	90	44	21	22	41
623 Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	91	97	80	21	24	30

1) Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län

2) Målet är satt från komplett ansökan

3) Enligt 19 kap 3b § Miljöbalken

4) Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län

5) Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader

6) Målet enligt SUSS PoF (Styr- och Uppföljningssystem i Samverkan för LB/Fiskestöden) Hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

7) Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90 procent av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

8) Antal beslutade ärenden = 4, Utfall 25 procent, medel 662 dagar

9) Antal beslutade ärenden = 3, Utfall 10 procent, medel 538 dagar

10) Antal beslutade ärenden = 1, Utfall 100 procent, medel 124 dagar

11) Antal beslutade ärenden = 3, Utfall 60 procent, medel 147 dagar

12) Antal beslutade ärenden = 1, Utfall 50 procent, medel 100 dagar

13) Antal beslutade ärenden = 5, Utfall 83 procent, medel 135 dagar

14) Antal beslutade ärenden = 2, Utfall 100 procent, medel 68 dagar

15) Antal beslutade ärenden = 7, Utfall 88 procent, medel 70 dagar

16) Antal beslutade ärenden = 7, Utfall 100 procent, medel 23 dagar

17) Stödet började betalas ut 2023, det finns inget att redovisa 2022

18) Antal beslutade ärenden = 3, Utfall 100 procent, medel 56 dagar

19) Antal beslutade ärenden = 2, Utfall 100 procent, medel 68 dagar

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket.

Förklaring till tabellen:

Gällande ärendeslaget 202 Anmälan om svenskt medborgarskap redovisas inkomna ärenden fram till sista september 2024 då verksamheten övergår till Migrationsverket 1 oktober 2024.

Ärendeslagen 202 Anmälan om svenskt medborgarskap, 204 Begravningsfrågor, 212 Auktorisation av bevakningsföretag är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Skåne, Västra Götalands, Dalarnas, Västernorrlands och Norrbottens län.

Gällande ärendeslagen 282 Ansökan om tillstånd enligt 6 kap 4§ djurskyddslagen, 282 Ansökan om förprovning djurstall och 551 Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. miljöbalken - Ansökan om tillstånd är målet satt från komplett ansökan.

Gällande ärendeslaget 526 Granskning av kommunal strandskyddsdispens är det enligt 19 kap 3 b § miljöbalken.

Gällande ärendeslaget 551 Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. miljöbalken - Ansökan om tillstånd så är det koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Gällande ärendeslagen 602, 603 och 622 som avser ansökan om stöd gäller att handläggningstiden, mäts från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

Gällande ärendeslagen 602 som avser ansökan av stöd hanterade Länsstyrelsen detta i början av året innan landsbygdsprogrammet stängde för beslut på ansökningar.

Gällande ärendeslagen 602, 603 och 622 Målet enligt SUSS (Uppföljningssystem i samverkan för LB, SP, Fiskestöden). Underlaget hämtas från Jordbruksverkets uppföljningsverktyg BLIS.

Gällande ärendeslagen 602, 603 och 622 som avser ansökan om utbetalning gäller att handläggningstiden, mäts från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till beslut. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90 procent av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader inom ärendeslagen 602 och 603. Gällande ärendeslagen 622 är motsvarande period 80 dagar.

Finansiell redovisning

Avsnittet innehåller redovisningar och återrapporteringar enligt:

Uppdrag/Uppgift	Källa till uppgift/uppdrag
7 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Övriga uppdrag

Resultaträkning

Belopp i tkr.

Resultaträkning	2024	2023	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	132 964	133 278	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	83 447	59 872	2
Intäkter av bidrag	116 174	112 128	3
Finansiella intäkter	2 144	2 446	4
Summa	334 729	307 725	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-152 981	-151 231	5
Kostnader för lokaler	-12 757	-11 726	6
Övriga driftkostnader	-168 519	-147 612	7
Finansiella kostnader	-118	-78	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-933	-894	9
Summa	-335 308	-311 541	
Verksamhetsutfall	-580	-3 816	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	7 854	7 543	10
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-7 854	-7 543	11
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	0	68	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	82 800	46 887	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	1 770	2 186	14
Finansiella intäkter	34	31	15
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	192	62	16

Resultaträkning	2024	2023	Not
Lämnade bidrag	-84 797	-49 234	17
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	-580	-3 816	18

Balansräkning

Belopp i tkr.

Tillgångar	2024-12-31	2023-12-31	Not
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader, mark och annan fast egendom	493	579	
Förbättringsutgifter på annans fastighet	2 410	2 120	
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	1 316	1 262	
Summa	4 218	3 961	19
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	1 360	771	20
Fordringar hos andra myndigheter	24 607	15 493	21
Övriga kortfristiga fordringar	1 199	1 026	22
Summa	27 165	17 290	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	3 078	3 225	
Upplupna bidragsintäkter	13 508	5 196	
Övriga upplupna intäkter	738	821	
Summa	17 323	9 243	23
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	61 873	78 057	
Summa	61 873	78 057	24
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	34 941	39 887	25
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	5 181	3 422	26
Kassa och bank	1 085	978	27
Summa	41 207	44 287	
Summa tillgångar	151 787	152 837	

Kapital och skulder	2024-12-31	2023-12-31	Not
Myndighetskapital			
Statskapital	756	796	
Balanserad kapitalförändring	4 625	8 268	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-580	-3 816	
Summa	4 802	5 248	28
Fonder			
Fonder	1 898	2 090	
Summa	1 898	2 090	16
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	-213	-50	29
Övriga avsättningar	857	409	30
Summa	644	359	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	3 462	3 259	31
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	32
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	6 954	8 046	33
Leverantörsskulder	5 571	6 045	34
Övriga kortfristiga skulder	2 142	2 146	35
Depositioner	5 177	3 421	36
Summa	23 305	22 918	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	39 256	30 161	
Oförbrukade bidrag	81 881	91 373	
Övriga förutbetalda intäkter	0	687	
Summa	121 138	122 222	37
Summa kapital och skulder	151 787	152 837	
Ansvarsförbindelse			
Övriga ansvarsförbindelser-skadestånd	1 500	7 000	38
Summa	1 500	7 000	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr.

Anslag	Ing. överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regl.brev	Om-disponerade anslagsbelopp	Utnyttjad del av medgivet över-skridande	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp	Not
Utgiftsområde 1									
Rikets styrelse									
01 05 001 015 Länsstyrelsen i Västmanlands län	2 787	133 956	0	0	0	136 743	-132 928	3 815	39
Utgiftsområde 19									
Regional utveckling									
19 01 001 015 Regionala utvecklingsåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands län	0	68	0	0	0	68	-68	0	40
Summa	2 787	134 024	0	0	0	136 811	-132 996	3 815	

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr.

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster	Not
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	460	428	
2537 Miljöskyddsavgift Täktavgift	6 000	6 051	
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	160	135	
2714 01 Sanktionsavgifter	1 700	1 153	
2714 05 Brott mot utlänningslagen		67	
2714 06 Övriga sanktionsavgifter		20	
Summa	8 320	7 854	10

Tilläggsupplysningar och noter

Allmänt

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat inte anges. De flesta belopp i resultatredovisning och de finansiella delarna är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket i Excel. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Länsstyrelsens redovisning följer god redovisningssed enligt 6 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 3 januari 2025.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Med årsarbetskrafter avses antalet anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100 %. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Avvikelser från generella ekonomiadministrativa regler

I regleringsbrevet 2024 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

- ”Bestämmelsen i 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska omfatta antalet och styckkostnaden för handläggningen av ärendeslag som omfattar ett stort antal ärenden, ska inte tillämpas på länsstyrelserna.”
- ”Med undantag från vad som gäller enligt 3 kap. 1 § tredje stycket och 3 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur efter närmare anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län.”

Redovisnings- och värderingsprinciper

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader som hyror med mera för att kostnaden ska belasta rätt period. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och värderas i samband med bokslut.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Materiella tillgångar med en ekonomisk livslängd om minst 3 år och ett anskaffningsvärde som uppgår till minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. När det gäller förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår anskaffningsvärdet till minst 50 tkr samt

infrastrukturella tillgångar (naturmiljötillgångar) till minst 250 tkr.

Stationära och bärbara persondatorer kostnadsförs direkt på grund av den tekniska utvecklingen och prisnivån samt för bärbara datorer eftersom de utsätts för extra stort slitage.

För Immateriella tillgångar är anskaffningsvärdet satt till 100 tkr.

På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis.

Tillgångstyp	Avskrivningsplan
Immateriella anläggningstillgångar	5 år
Markanläggningar	Respektive komponents nyttjande period
Förbättringsutgift på annans fastighet	Högst 7 år
Maskiner	5 år
It-teknisk utrustning	3 år
Leasingavtal	3 år
Bilar och transportmedel	5 år
Konst	Ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
Pågående nyanläggningar	Avskrivning startas vid färdigställning och inplacering i anläggningsgrupp

Av 2 kap. 6 § kapitalförsörjningsförordningen (2011:210) följer att naturmiljötillgångar ska finansieras med anslag. Dessa regler gäller för samtliga investeringar i materiella anläggningstillgångar som finansieras från anslag 1:3 Åtgärder för värdefull natur, oavsett om det är Naturvårdsverket eller en annan myndighet som anskaffar tillgångarna. Investeringar i immateriella anläggningstillgångar som görs med medel från anslag 1:3 ska finansieras med lån i Riksgäldskontoret.

Skrivningen innebär att länsstyrelserna inte behöver lånefinansiera anläggningstillgångar som finansieras av 1:3 anslaget.

Under 2024 finns möjligheten att använda årets anslag från 1:3 ap 2 för att finansiera ett slutförande av återstående avskrivningskostnader på sedan tidigare lånefinansierade materiella tillgångar.

Jordfonden

Jordfondens fastigheter värderas till inköpspris, med justering för gjorda åtgärder. Enligt regleringsbrev 2024 avseende utgiftsområde 23 anslag 1:20 ap 2 villkor 6 ska vinst vid försäljning återinvesteras i Jordfonden.

Lånefordringar

Länsstyrelsen gör bedömning av nedskrivningsbehov inför årsbokslut.

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Lönegarantifordran värderegleras kollektivt med 85 procent, vilket motsvarar det erfarenhetsmässiga sambandet mellan utbetalningar och utdelningar.

Stora genomslag i den finansiella redovisningen

Verksamhetens intäkter och kostnader

Verksamhetens kostnader har ökat mellan åren. Det beror främst på ökad budget för den länsstyrelsegemensamma förvaltnings- och utvecklingsportföljen. Västmanlands län är värdlän för denna funktion och ökningen är enligt plan. Vilket också påverkar intäkterna.

Transfereringar

Utbetalningen av bidrag varierar stort mellan åren. En förklaring till det är att Länsstyrelsen koordinerar flera stora EU-projekt, och inom projekten förmedlas beslutade medel vidare till projektens olika partners. Under 2024 genomfördes större utbetalningar av projektmedel inom dessa Life-projekt.

Ansvarsförbindelse

Västerås slott drabbades helgen den 1–2 juni av en omfattande vattenskada till följd av att en slang till en av kökets diskmaskiner sprang läck, efter att en entreprenör utfört arbeten på diskmaskinen. Vattenskadan kan få ekonomiska konsekvenser för Länsstyrelsen eftersom ansvarsfrågan inte är helt utredd mellan oss, Statens fastighetsverk och den entreprenör som utförde arbetet. Ett krav är riktat mot Länsstyrelsen på 1,5 mkr som Länsstyrelsen motsatt sig. Länsstyrelsen har tagit stöd av Kammarkollegiet inom ramen för vår verksamhetsförsäkring för att reda i frågan.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter samt uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag.

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding		
Johan Sterte	1 688 737	Ordförande i KTH:s styrelse
Länsråd/Länsöverdirektör		
Ulrica Gradin, t.o.m. 30 november 2024	1 104 203	Ledamot i SMHI:s insynsråd Ledamot Försvarsunderrättsedomstolen
TF Länsråd/Länsöverdirektör		
Stefan Renlund, från 1 december 2024	84 000	Inga övriga uppdrag

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Insynsråd		
Wirtén, Anneli	5 786	Ersättare i Domarnämnden.
Jerregård, Helena	7 508	Ordförande i MDU Holding AB Styrelseledamot Stiftelsen Inventum Styrelseledamot Strukturfondspartnerskapet Östra Mellansverige Styrelseledamot JerreTech AB Styrelseledamot föreningarna Automation Region, Electrification Hub
Olsson, Tomas	5 637	Regionordförande LRF Mälardalen Ledamot styrelsen för Agroöst Ledamot i Norra Östersjöns vattendelegation Ledamot styrelsen för Västra Mälardalen i Samverkan Ersättare Viltförvaltningsdelegationen i Västmanland
Wallén, Robert	8 740	Ledamot intern styrelse för Fordonsresurser, Trafikverket
Hedmark, Linda	5 005	Inga övriga uppdrag
Linder, Maria	0	Inga övriga uppdrag
Haddad, Roger	7 508	Ledamot av Domstolsverkets insynsråd Särskild utredare, A2023:06, Regeringskansliet Ledamot styrelsen för Västerås stadshus AB

Noter till resultaträkning

Belopp i tkr.

Not 1

Intäkter av anslag	2024	2023
01 05 001 015 Förvaltningsanslag	132 928	133 302
19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder	68	0
Summa intäkter av anslag	132 996	133 302

Kommentarer till tabell:

I förvaltningsanslaget ingår 30 750 tkr som avser länsstyrelsegemensam utveckling och där tillhörande utvecklingsnära förvaltning av projekt. Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not 2

Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2024	2023
Offentligrättsliga avgifter	964	1 065
Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	81 899	58 265
Intäkter av andra ersättningar	583	542
Summa	83 447	59 872
Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
Intäkter uthyrning	683	808
Intäkter utbildning/konferenser	928	1 003
Intäkter konsultuppdrag	80 141	56 354
Intäkter övriga 4 § avgifter	148	100
Summa	81 899	58 265

Kommentarer till tabell:

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not. Den separata tabellen avser enbart sådan verksamhet som ska ge ett årligt resultat. Övriga intäkter av avgifter har inte motsvarande kostnader och uppvisar inte något resultat, utan ingår bland annat i anslagsredovisningen, älgvårdsfond och externa medel gentemot andra myndigheter. Intäkter konsultuppdrag har ökat p.g.a. ökade kostnader inom den länsstyrelsegemensamma förvaltningsportföljen.

Not 3

Intäkter av bidrag	2024	2023
Bidrag från statliga myndigheter	110 369	104 380
varav		
Kammarkollegiet	250	1 000
Riksantikvarieämbetet	10 437	8 525
Länsstyrelsen i Örebro län	41 200	39 195
Länsstyrelsen i Östergötlands län	1 091	1 277
Skogsstyrelsen	1 144	1 046
Naturvårdsverket	24 291	21 639
Statens jordbruksverk	5 074	5 057
Statens energimyndighet	516	1 345
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	5 419	5 346
Tillväxtverket	3 721	2 253
Havs- och vattenmyndigheten	13 163	13 000
Övriga myndigheter	4 064	4 696
Bidrag från övriga	5 804	7 748
varav bidrag från EU:s fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	5 102	5 381
Summa	116 174	112 128

Kommentarer till tabell:

Riksantikvarieämbetet: Bidrag från myndigheten har ökat med anledning av en arkeologisk undersökning som staten har kostnadsansvaret för. **Länsstyrelsen i Örebro län:** Ökningen avser medel inom Energiplanering - Regional, uo 21, 1:5, ap 1 **Naturvårdsverket:** Ökningen av medel avser våtmarkssatsningar samt sediment fältprovtagningar.

Statens Energimyndighet: Bidraget från myndigheten har minskat 2024 p.g.a. avslut av projekt Hållbar sjöfart. nu. **Tillväxtverket:** Avser medel för Samtjänst vattenbruk.

Not 4

Finansiella intäkter	2024	2023
Räntekonto i Riksgälden	2 139	2 432
Övriga finansiella intäkter	6	14
Summa	2 144	2 446

Not 5

Kostnader för personal	2024	2023
Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-100 405	-98 903
varav Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)	-358	-491
Arbetsgivaravgifter, pensionspremier samt övriga kostnader för personal	-52 575	-52 328
Summa	-152 981	-151 231

Not 6

Kostnader för lokaler	2024	2023
Kostnader för lokaler	-12 757	-11 726

Kommentarer till tabell:

Kostnaden för lokaler har ökat p.g.a. indexuppräknning enligt avtal.

Not 7

Övriga driftskostnader	2024	2023
Övriga driftskostnader	-168 519	-147 612

Kommentarer till tabell:

Ökning beror framför allt på ökade kostnader inom den länsstyrelsegemensamma förvaltningsportföljen.

Not 8

Finansiella kostnader	2024	2023
Räntekostnader i Riksgälden	-113	-78
Övriga finansiella kostnader	-6	-0
Summa	-118	-78

Not 9

Avskrivningar och nedskrivningar	2024	2023
Avskrivningar och nedskrivningar	-933	-894

Not 10

Avgifter m.m. som inte disponeras, inkomsttitel och verksamhet	+/- 2022	+/- 2023	Budget intäkter 2024	Intäkter 2024	Kostnader 2024	+/- 2024	Ackumulerat +/- utgående 2024
Avgifter med bestämt ekonomiskt mål¹⁾							
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	-87	-18	460	428	-337	90	-15
2537 Miljöskyddsavgifter	3 781	2 279	6 000	6 051	-3 690	2 361	8 421
2552 Övriga offentligrättsliga avgifter	79	41	160	135	-92	43	162
- varav avgifter enligt avfallsförordningen	79	41	160	135	-92	43	162
Övriga intäkter som inte disponeras och inte har bestämt ekonomiskt mål	1 763	928	1 700	1 240		1 240	
2714 Sanktionsavgifter enligt arbetsmiljölagen	1 621	644		1 153		1 153	
2714 Särskild avgift enligt utlänningslagen	142	263		67		67	
2714 Övriga sanktionsavgifter	0	20		20		20	
Summa avgifter redovisade mot inkomsttitel	8 397	7 543	8 320	7 854		7 854	

Kommentarer till tabell:

Uppgifterna speglar tabell 6.2 i Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende länsstyrelserna. Notan är uppdelad på avgifter med bestämt respektive inte bestämt ekonomiskt mål.

Miljöskyddsavgifter: Utfall kostnader speglar inte de verkliga kostnaderna då tillsyn för förorenade områden och tillsyn avloppsrening inte är redovisade mot upplagt projekt för miljöskyddsavgifter då Länsstyrelsen erhåller medel för denna tillsynsverksamhet via dispositionsrätter och därför har kostnader för verksamheten (3 706 tkr) redovisats mot dessa.

Not 11

Medel som tillförts statens budget från uppborndsverksamhet	2024	2023
Medel som tillförts statens budget från uppborndsverksamhet	-7 854	-7 543

¹ Ackumulerat utfall avser åren 2022, 2023 och 2024.

Not 12

Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2024	2023
19 01 001 015 Regionala tillväxtåtgärder	0	68

Not 13

Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2024	2023
Från myndighet		
Riksantikvarieämbetet	7 064	5 455
Länsstyrelsen i Jönköpings län	81	-250
Länsstyrelsen i Örebro län	2 222	1 832
Länsstyrelsen i Östergötlands län	920	187
Länsstyrelsen i Västerbottens län	0	764
Socialstyrelsen	4 354	4 344
Skogsstyrelsen	0	99
Naturvårdsverket	58 200	23 587
Post- och telestyrelsen	300	300
Tillväxtverket	0	218
Havs- och vattenmyndigheten	9 660	10 351
Summa	82 800	46 887

Kommentarer till tabell:

Riksantikvarieämbetet: Ökningen avser medel för bidragsutbetalningar till byggnadsvård.

Naturvårdsverket: Ökningen av medel avser framför allt Life2Taiga där Länsstyrelsen vidareförmedlat medel till övriga projektpartners samt ökade åtgärder i Sala silvergruva.

Not 14

Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2024	2023
Älgvårdsfonden	-229	-165
Bygdemedel	75	73
Life - program för miljö- och klimatpolitik	1 925	2 278
Summa	1 770	2 186

Kommentarer till tabell:

Älgvårdsfonden: Lägre intäkter än kostnader under 2024.

Life - program för miljö- och klimatpolitik: Medel avser LIFE IP Rich Waters för vidareförmedling till partners under 2024

Not 15

Finansiella intäkter	2024	2023
Finansiella intäkter i transfereringsverksamhet	34	31

Kommentarer till tabell:

Räntan avser bygdemedel.

Not 16

Avsättning till/upplösning av fonder med mera för transfereringsändamål	2024	2023
Ingående balans	2 090	2 153
Årets förändring	-192	-62
Utgående balans	1 898	2 090
Uppdelat på		
Älgvårdsfonden ingående balans	1 040	1 206
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	-229	-165
Lämnade bidrag	-72	-1
Älgvårdsfonden utgående balans	739	1 040
Bygdemedel ingående balans	1 051	946
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	75	73
Finansiella intäkter	34	31
Bygdemedel utgående balans	1 159	1 051

Not 17

Lämnade bidrag	2024	2023
Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-74 522	-37 732
Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-10 275	-11 503
Summa Lämnade bidrag	-84 797	-49 234
Byggnadsvård	-6 517	-4 991
Miljömål	-8 726	-9 908
Miljöövervakning	-1 017	-1 000
Förvaltning och skötsel av skyddade områden	-13 148	-777
Övriga ärenden inom vattenverksamhet	-2 258	-2 436
Efterbehandling av förorenade områden	-40 040	-18 766
Allmänt och övergripande inom restaurering	-1 980	-491
Kalkning av försurade vatten	-1 090	-1 221
Jämställdhetsfrågor	-2 822	-1 856
Frågor inom mänskliga rättigheter	-4 354	-4 344
Övriga verksamhetsområden	-2 845	-3 443
	-84 797	-49 234
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	-1 925	-2 278

Kommentarer till tabell:

Byggnadsvård: Ökningen avser tre nya bidragsprojekt inom byggnadsvård (Sala silvergruva, Strömsholms kanal och Norberg). **Förvaltning och skötsel av skyddade områden:** Ökningen avser medel för Life2Taiga där Länsstyrelsen vidareförmedlat medel till övriga projektpartners.

Efterbehandling av förorenade områden: Avser ökade åtgärder i Sala silvergruva. **Allmänt och övergripande inom restaurering:** Avser medel för restaurering för akvatiska miljöer inom havs- och vattenmiljö. **Jämställdhetsfrågor:** Ökningen avser medel för regionalt resurscentra inom hedersrelaterad våld.

Not 18

Årets kapitalförändring	2024	2023
Verksamhetsutfall		
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-1 427	-5 147
Avslutade externa medel och ANL RTA	0	50
Avsl externa medel och ANL SCR	848	1 281
Semesterlöne- och löneskuld	32	24
Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-32	-24
Summa verksamhetsutfall	-580	-3 816
Uppbörd		
Transfereringar		
Summa transfereringar	0	0
Summa årets kapitalförändring	-580	-3 816

Kommentarer till tabell:

Faktureringen till samtliga länsstyrelser avseende resurssamverkan har minskat enligt plan för användande av kapital. Revisionstiden för ett avslutat Life-finansierat projekt har passerat därför har överskottet resultatförts.

Noter till balansräkning

Not 19

Materiella anläggningstillgångar	2024-12-31	2023-12-31
Byggnader, mark och annan fast egendom		
Ingående anskaffningsvärde	869	869
Utgående anskaffningsvärde	869	869
Ingående avskrivningar	-290	-116
Årets avskrivningar	-87	-174
Utgående avskrivningar	-377	-290
Bokfört värde	493	579
Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	3 337	1 745
Årets anskaffning	780	1 591
Årets försäljning, utrangering	-634	0
Utgående anskaffningsvärde	3 483	3 337
Ingående avskrivningar	-1 217	-938
Årets avskrivningar	-489	-279
Årets försäljning, utrangering	634	0
Utgående avskrivningar	-1 073	-1 217
Bokfört värde	2 410	2 120
Maskiner, inventarier, installationer mm.		
Ingående anskaffningsvärde	7 625	7 393
Årets anskaffning	411	232
Årets försäljning, utrangering	-1 218	0
Utgående anskaffningsvärde	6 818	7 625
Ingående avskrivningar	-6 363	-5 922
Årets avskrivningar	-357	-441
Årets försäljning, utrangering	1 218	0
Utgående avskrivningar	-5 502	-6 363
Bokfört värde	1 316	1 262
Pågående nyanläggningar		
Bokfört värde	0	0
Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	4 218	3 961

Kommentarer till tabell:

Förbättringsutgift annans fastighet: Årets anskaffning avser nätverksuttag och dragning i nya lokaler, utrangering av gamla anläggningar har gjorts under året. **Maskiner, inventarier, installationer med mera:** Årets anskaffning avser inköp av skrivbord och skrivbordsstolar samt en maskin som är köpt på 1:3 anslaget och därmed inte lånefinansierad (134 tkr), utrangering av gamla anläggningar har gjorts under året.

Not 20

Kundfordringar	2024-12-31	2023-12-31
Kundfordringar - utomstatliga	1 360	771

Not 21

Fordringar hos andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
Diverse fordringar andra myndigheter	22 223	13 214
Mervärdesskatt	2 383	2 279
Summa	24 607	15 493

Kommentarer till tabell:

Diverse fordringar andra myndigheter avser sista fakturering för förvaltningsportföljen inom länsstyrelsegemensam samverkan.

Not 22

Övriga kortfristiga fordringar	2024-12-31	2023-12-31
Uppbördsfordringar	1 196	988
Övriga kortfristiga fordringar	4	38
Summa	1 199	1 026

Not 23

Periodavgränsningsposter	2024-12-31	2023-12-31
Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyror	2 825	2 809
Övriga förutbetalda kostnader	253	416
Summa förutbetalda kostnader	3 078	3 225
Upplupna bidragsintäkter		
Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter	7 271	4 189
<i>varav</i>		
Skogsstyrelsen	674	75
Statens jordbruksverk	6 020	3 740
Post- och telestyrelsen	437	150
Tillväxtverket	126	149
Övriga myndigheter	14	75
Upplupna bidragsintäkter från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	6 237	1 007
<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	5 642	813
Totala upplupna bidragsintäkter	13 508	5 196

Periodavgränsningsposter	2024-12-31	2023-12-31
Övriga upplupna intäkter	738	821
Summa periodavgränsningsposter	17 323	9 243

Kommentarer till tabell:

Statens Jordbruksverk: Avser medel inom jordbruksprogrammet. **Life-program för miljö- och klimatpolitik:** LIFE IP Rich Waters slutredovisas under 2024 och slutbetalningen kommer först efter att slutrapporteringen av projektet är godkänd.

Not 24

Avräkning med statsverket	2024-12-31	2023-12-31
Uppbörd		
Ingående balans	-988	-734
Redovisat mot inkomsttitel (-)	-7 854	-7 543
Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	7 646	7 289
Fordringar/skulder avseende uppbörd	-1 196	-988
Anslag i icke räntebärande flöde		
Redovisat mot anslag (+)	68	68
Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	0	-68
Fordringar/skulder avseende anslag i icke räntebärande flöde	68	0
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-2 787	-3 537
Redovisat mot anslag (+)	132 928	133 302
Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-133 956	-132 552
Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-3 815	-2 787
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	63	87
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-32	-24
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	32	63
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
Ingående balans	81 768	117 295
Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	214 932	155 278
Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-222 269	-183 583
Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	-7 646	-7 221
Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	66 784	81 768

Avräkning med statsverket	2024-12-31	2023-12-31
Summa utgående balansavräkning med statsverket	61 873	78 057

Not 25

Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Räntekonto i Riksgälden	34 941	39 887

Not 26

Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	5 181	3 422

Kommentarer till tabell:

Antal deponeringsärenden har fortsatt att öka under 2024.

Not 27

Kassa och bank	2024-12-31	2023-12-31
Bygdemedel	1 085	978

Not 28

Förändring av myndighetskapitalet	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2023	796	0	0	8 165	102	-3 816	5 248
varav							
Statskapital	43	0	0	0	0	0	43
Ej lånefinansierad anläggning	753	0	0	0	0	0	753
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	8 165	0	-5 147	3 018
Avslutade externa medel och ANL RTA	0	0	0	0	102	50	153
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	-0	0	0	-0
Övriga periodiserade kostnader RTA	0	0	0	0	0	0	0
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	0	1 281	1 281

Förändring av myndighetskapitalet	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Ingående balans 2024	796	0	0	8 165	102	-3 816	5 248
Föregående års kapitalförändring	0	0	0	-5 147	1 331	3 816	0
Årets förändring varav							
Ej lånefinansierad anläggning	-40	0	0	0	0	0	-40
Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	-1 427	-1 427
Avsl externa medel och ANL SCR	0	0	0	0	0	848	848
Summa årets förändring	-40	0	0	0	0	-580	-619
Utgående balans 2024	756	0	0	3 018	1 434	-580	4 628

Kommentarer till tabell:

Kapitalförändringen avser främst intäkter för resurssamordning gällande den länsstyrelse-gemensamma förvaltningen. Faktureringen till samtliga länsstyrelser avseende resurssamverkan har minskat enligt plan för användande av kapital. Revisionstiden för ett avslutat Life finansierat projekt har passerat, därför har överskottet resultatförts.

Ej lånefinansiering av anläggningar finansierade av 1:3 medel (134 tkr 2024).

Not 29

Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2024-12-31	2023-12-31
Ingående avsättningar	-50	0
Årets pensionsutbetalningar	-164	-50
Utgående avsättning	-213	-50

Kommentarer till tabell:

Årets pensionsutbetalningar avser deltidspensioner

Not 30

Övriga avsättningar	2024-12-31	2023-12-31
Lokalt omställningsarbete årets förändring	300	295
Lokalt omställningsarbete utgående balans	857	409
Omstruktureringsåtgärder årets förändring	0	0
Summa övriga avsättningar	857	409

Kommentarer till tabell:

En årlig plan för aktiviteter tas fram. Länsstyrelsen har under året nyttjat den årliga avsättningen och även en del av tidigare års avsättningar. Det ingår som en del i myndighetens kompetensförsörjningsplan att öka kompetensutvecklingen för medarbetarna för att främja verksamheten. Aktiviteterna beslutas i samverkan och inriktningen är att de ska användas till kompetensutvecklingsinsatser. Arbetsgivare och fackliga representanter ska vara överens om vad medlen ska användas till. För år 2025 kommer en ny plan tas fram hur omställningsmedlen ska nyttjas. Bedömningen är att cirka 250 tkr kommer att nyttjas under 2025.

Not 31

Lån i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Ingående balans	3 259	1 358
Under året upptagna lån	1 050	2 622
Årets amorteringar	-846	-721
Utgående balans	3 462	3 259
Beviljad låneram	6 000	6 000

Kommentarer till tabell:

Upptagna lån under året avser investeringar kopplade till de nya lokaler som är under ombyggnad.

Not 32

Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2024-12-31	2023-12-31
Beviljad kreditram	5 000	5 000

Not 33

Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2024-12-31	2023-12-31
Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	3 908	5 090
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	2 663	2 592
Mervärdesskatt	382	364
Summa	6 954	8 046

Kommentarer till tabell:

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar både anställd personal samt lönegaranti.

Not 34

Leverantörsskulder	2024-12-31	2023-12-31
Leverantörsskulder	5 571	6 045

Not 35

Övriga kortfristiga skulder	2024-12-31	2023-12-31
Personalens källskatt	2 140	2 140
Övriga kortfristiga skulder	2	6
Övriga kortfristiga skulder består av		
Övrigt	2	6
Summa	2 142	2 146

Not 36

Depositioner	2024-12-31	2023-12-31
Depositioner	5 177	3 421

Kommentarer till tabell:

Vid deponering gäller att den som deponerat har rätt att få tillbaka pengarna efter tre månader, om inte hyresvärden innan dess inkommit till Länsstyrelsen med uppgift om att tvist pågår. Utbetalning sker dock endast på begäran av den som deponerat, vilket innebär att Länsstyrelsen inte kan styra över när återbetalning sker. Om Länsstyrelsen inom tremånadersperioden får underrättelse från hyresvärden om att tvist pågår, får Länsstyrelsen inte betala ut pengar till någon förrän tvisten är löst, antingen i domstol eller efter överenskommelse mellan parterna. Inte heller detta är något som Länsstyrelsen kan påverka. Detta innebär sammantaget att det är mycket svårt att bedöma hur stor del av de deponerade medlen som kommer att regleras inom 12 månader.

Not 37

Periodavgränsningsposter	2024-12-31	2023-12-31
Upplupna kostnader - Upplupna löner, arvoden inkl. social avg.	378	543
Upplupna kostnader - Upplupna semesterlöner inkl. social avg.	9 345	8 732
Upplupna kostnader - Övriga upplupna kostnader	29 533	20 885
Summa upplupna kostnader	39 256	30 161

Kommentarer till tabell:

Övriga upplupna kostnader: Avser till stor del kostnaden för november-december inom den länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsportfölj. Ökningen är enligt plan.

Oförbrukade bidrag från annan myndighet	81 812	88 822
varav		
Riksantikvarieämbetet	3 438	2 250
Länsstyrelsen i Örebro län	4 851	5 814
Länsstyrelsen i Östergötlands län	2 309	2 971
Länsstyrelsen i Skåne län	1 238	1 238
Naturvårdsverket	40 648	44 275
Statens jordbruksverk	2 221	2 074
Tillväxtverket	3 921	4 622
Trafikverket	1 029	866
Havs- och vattenmyndigheten	19 273	21 662
Övriga myndigheter	2 882	3 050
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas inom tre månader	22 907	24 870
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mellan mer än tre månader till ett år	27 816	30 200
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mellan mer än ett år till tre år	13 090	14 212
Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas mer än tre år	17 999	19 541

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner	70	2 551
varav finansiering genom EU-fonder		
Life - program för miljö- och klimatpolitik	0	2 475
Summa oförbrukade bidrag	81 881	91 373

Kommentarer till tabell:

Riksantikvarieämbetet: Ökningen avser tre nya bidragsprojekt inom byggnadsvård (Sala silvergruva, Strömsholms kanalen och Norberg). **Naturvårdsverket:** Länsstyrelsen fick 2023 en stor förskottsinsbetalning avseende projekt Life2Taiga som till stor del förbrukats under 2024.

Tillväxtverket: Minskningen avser det länsstyrelsegemensamma projektet Samtjänst vattenbruk.
Havs- och vattenmyndigheten: Minskningen av förbrukade medel avser myndighetens finansiering av LIFE IP Rich Waters. **Life-program för miljö- och klimatpolitik:** Förskottsinsbetalningar för Life2Taiga och LIFE IP Rich Waters har förbrukats och inga nya medel har inkommit under 2024

	2024-12-31	2023-12-31
Övriga förutbetalda intäkter, inomstatliga	0	687
Summa förutbetalda intäkter	0	687
Summa periodavgränsningsposter	121 138	122 222

Not 38

Ansvarförbindelser	2024-12-31	2023-12-31
Övriga ansvarförbindelser-skadestånd	1 500	7 000

Kommentarer till tabell:

Västerås slott drabbades helgen den 1-2 juni av en omfattande vattenskada till följd av att en slang till en av kökets diskmaskiner sprang läck, efter att en entreprenör utfört arbeten på diskmaskinen. Vattenskadan kan få ekonomiska konsekvenser för Länsstyrelsen eftersom ansvarsfrågan inte är helt utredd mellan oss, Statens fastighetsverk och den entreprenör som utförde arbetet. Ett krav är riktat mot Länsstyrelsen på 1,5 mkr som Länsstyrelsen motsatt sig. Länsstyrelsen har tagit stöd av Kammarkollegiet inom ramen för vår verksamhetsförsäkring för att reda i frågan.

2021 inkom en stämning mot staten avseende skador på gran orsakade av granbarkborrar. Ärendet beviljades prövning i högre instans och domstolsförhandling skedde under 2024 där staten fick rätt och därför kvarstår inte ansvarförbindelsen på 7 mkr.

Noter till anslagsredovisning

Not 39

01 05 001 015 Länsstyrelserna i Västmanlands län

Villkor för anslag	Belopp	Utfall
Anslagskredit	4 023	0
Anslagsbehållning som disponeras	3 977	3 815
Kredit på räntekonto	5 000	0
Låneram för anläggningstillgångar	6 000	3 462
Regeringsuppdrag digitalisering strandskydd FO, Västmanland	750	750
Finansiering av utvecklingsprojekt som bedrivs gemensamt av länsstyrelserna (Västmanland)	30 000	29 195

Not 40

19 01 001 015 Regionala utvecklingsåtgärder, Länsstyrelsen i Västmanlands Län

Villkor för anslag	Belopp	Utfall
Anslagskredit	0	0
Anslagsbehållning som disponeras	inget	0
Uppföljning och utvärdering	68	68
Villkor för anslag	Belopp	Utfall

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen

Årsredovisningen är beslutad den 20 februari 2025.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Västerås den 20 februari 2025

Johan Sterte

Landshövding i Västmanlands län

Bilagor

Bilaga A Länsstyrelseinstruktionen

Paragrafer i Förordning (2017:868) med länsstyrelseinstruktion, som redovisas i årsredovisningen

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1§	Länsstyrelsens ansvar för statlig förvaltning i länet	Om Länsstyrelsen Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
2§ p1	Verka för att nationella mål får genomslag	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p2	Arbeta sektorsövergripande och samordna olika samhällsintressen och statliga insatser	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p3	Främja länets utveckling och följa tillståndet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p4	Främja samverkan i länet	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
2§ p5	Ansvara för ålagda tillsynsuppgifter	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
3§ p1	De allmänna valen	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
3§ p2	Livsmedelskontroll, djurskydd, allmänna veterinära frågor samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
3§ p3	Regional tillväxt	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3§ p4	Infrastrukturplanering	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Alla län
3§ p5	Hållbar samhällsplanering och boende	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
3§ p6	Energi och klimat	Energi och klimat	Alla län
3§ p7	Kulturmiljö	Kulturmiljö	Alla län
3§ p8	Skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar och höjd beredskap	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
3§ p9	Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd	Naturvård och miljöskydd	Alla län
3§ p10	Lantbruk och landsbygd	Areella näringar	Alla län
3§ p11	Fiske	Areella näringar	Alla län

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
3§ p12	Folkhälsa	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3§ p13	Jämställdhet	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3§ p14	Integration	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
4§ p1	Tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7§ ärvdabalken	Areella näringar	Alla län
4§ p2	Barentssamarbetet i Västerbottens och Norrbottens län	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Västerbotten, Norrbotten
4§ p3	I utpekade län göra de utredningar om det allmänna fiskeintresset som begärs av andra myndigheter i ansökningsmål enligt 22 kap. miljöbalken	Areella näringar	Norrbotten, Västernorrland, Västra Götaland
4§ p4	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, uppgifter som framgår av förordningen (2022:1379) om förvaltning av program för vissa EU-fonder	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4§ p5	Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, behörig myndighet enligt lagen (2017:244) om kontroller och inspektioner på plats av Europeiska byrån för bedrägeribekämpning m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Jämtland, Västerbotten, Norrbotten
4§ p6	Dalarnas, Värmlands och Västra Götalands län, uppgifter som följer av jordförvärvslagen (1979:230) och jordförvärvsförordningen (2005:522) m.m.	Regional tillväxt och infrastrukturplanering	Dalarna, Värmland, Västra Götaland
4 a§	Utföra de uppgifter som en medlemsstat ska utföra vid Europeiska kommissionens samordning av revisioner enligt artikel 124 m.m.	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
5§ p1	Integrering av jämställdhetsperspektiv	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p2	Individbaserad statistik med kön som fördelningsgrund	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p3	Vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn, analysera konsekvenserna och ta särskild hänsyn till barns bästa	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p4	Verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p5	Integrera mänskliga rättigheter genom att belysa, analysera och beakta dem, särskilt skyddet mot diskriminering	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p6	Beakta folkhälsomålet i arbetet med bland annat regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län
5§ p7	Verka för att förenkla för företag	Integrering av tvärssektoriella frågor	Alla län

Paragraf	Uppgift / Uppdrag	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
5§ p8	Samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat	Energi och klimat	Alla län
5§ p9	Verka för att behovet av bostäder tillgodoses	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
6§	Verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030 Naturvård och miljöskydd	Alla län
7§	Geografiskt områdesansvar med mera	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
7 a§	Länsstyrelserna i Norrbottens, Örebro, Stockholms, Östergötlands, Västra Götalands och Skåne län ska vara civilområdesansvariga länsstyrelser enligt förordningen (2022:525) m.m.	Samhällsskydd och beredskap	Norrbotten, Örebro, Stockholm, Östergötland, Västra Götaland, Skåne
7 b§	Beredskapsmyndighet	Samhällsskydd och beredskap	Alla län
13 a§	Vid Länsstyrelsen i Östergötlands län ska finnas ett nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck.	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Östergötland
14§	Miljöprövningsdelegation	Naturvård och miljöskydd	Stockholm, Uppsala, Östergötland, Kalmar, Skåne, Halland, Västra Götaland, Örebro, Dalarna, Västernorrland, Västerbotten, Norrbotten
15§	Vattendelegation	Naturvård och miljöskydd	Norrbotten, Västernorrland, Västmanland, Kalmar, Västra Götaland
16§	Delegation för rennärlingsfrågor	Areella näringar	Norrbotten, Västerbotten, Jämtland
17§	Kampsportsdelegation	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Örebro
18§	Viltförvaltningsdelegation enligt förordning (2009:1474)	Övrig förvaltning och trafikföreskrifter	Alla län
19§	Fjälldelegation	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten

Bilaga B Regleringsbrevsuppdrag

Bilagan innehåller återsrapporteringar och uppdrag som redovisas i årsredovisningen och som framgår av länsstyrelsernas regleringsbrev 2024.

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1A1 Främja arbetet med Agenda 2030	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
1A2 Redovisa kommuners eventuella medverkan till bosättning i annan kommun	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
1A3 Dricksvatten enligt EU-direktiv	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A4 Översyn bevarandeplaner Natura 2000-områden	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A5 Föreoparade områden inkl. PFAS	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A6 Användande av kunskapsunderlag om kulturmiljö för översyn av miljö-kvalitetsnormer inom NAP	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Naturvård och miljöskydd	Alla län
1A7 Genomförande av den strategiska planen inom jordbrukspolitiken 2023–2027 m.m.	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1A8 Måluppfyllelse inom livsmedelsstrategin	Mål och återsrapporteringskrav / A. Nationella mål	Areella näringar	Alla län
1B1 Hantering, konsultationer samiska folket	Mål och återsrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1B2 Webbplatsen informationsverige.se	Mål och återsrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Västra Götaland
1B3 Redovisa arbetet med civilområdena	Mål och återsrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Samhällsskydd och beredskap	Norrbotten, Örebro, Stockholm, Östergötland, Väst Götaland och Skåne
1B4 Tillämpning och avvägning av 3 kap. miljöbalken i beslut om skyddade områden	Mål och återsrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Alla län

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område i regleringsbrev	Avsnitt i årsredovisning	Länsstyrelse
1B5 Redovisa bedömning av kriterier kraftigt modifierade eller konstgjorda vatten	Mål och återrapporteringskrav / B. Sektorsövergripande och samordnande	Naturvård och miljöskydd	Län som är vattenmyndigheter
1C1 Redovisa bidrag till tillväxt och beskriv arbete för tillväxt vid målkonflikter	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län
1C2 Bidra till ett ökat bostadsbyggande i samarbete med kommuner	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering och boende	Alla län
1D1 Kontrollplan för livsmedelskedjan	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	Alla län
1D2 Markärenden ovanför odlingsgränsen	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D3 En hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Naturvård och miljöskydd	Dalarna, Västernorrland, Jämtland, Västerbotten och Norrbotten
1D4 Långsiktigt hållbar rennäring	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Berörda län
1D5 Renbetesavtal	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Areella näringar	Jämtland
1D7 Effektivitet, enhetlighet och handläggningstider vid tillsyn och prövning	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	Övergripande om nationella mål, samverkan, tillsyn, länets utveckling och Agenda 2030	Alla län Lst Västernorrland samordnar
1E1 Redovisa utvärdering av det egna informations-säkerhetsarbetet	Mål och återrapporteringskrav / E. Övriga återrapporteringskrav	Samhällsskydd och beredskap	Alla län Lst Stockholm samordnar
2.1 Årsredovisning i enhetlig struktur, redovisning av statistik m.m.	Organisationsstyrning	Året i siffror	Alla län
3B4 Samverkansråd vid Statens kulturråd	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Kulturmiljö	Gotland
3B14 Delta i anvisning av ensamkommande barn och nyanlända	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3B15 Möjliggöra spridning av information om frivillig återvandring	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	Folkhälsa, jämställdhet, integration mm.	Alla län
3C7 Arbeta för kortare ledtider vid prövning av nätkoncessioner	Mål och återrapporteringskrav / C. Främjande av länets utveckling	Hållbar samhällsplanering	Berörda län

Bilaga C Övriga uppdrag

Bilagan innehåller exempel på regeringsuppdrag och hänvisningar till paragrafer i förordningar i vilka det uttryckligen framgår att åiterrapportering/redovisning ska ske i årsredovisningen.

Uppdrag/Förordning	Område	Avsnitt i årsredovisning
2 kap. 4 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Förhållanden av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning av verksamheten	Övrig redovisning
3 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Information av väsentlig betydelse	Övrig redovisning
3 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Avgiftsfinansierad verksamhet	Övrig redovisning
3 kap. 3§ förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Kompetensförsörjning	Arbetsmiljö och medarbetare
7 kap. 1 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Tilläggsupplysningar som Ekonomistyrningsverket föreskriver	Finansiell redovisning
7 kap. 2 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Skattepliktig ersättning till ledamöter i styrelse, råd utsett av regeringen och myndighetens ledande befattningshavare	Finansiell redovisning
7 kap. 3 § förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag	Frånvaro på grund av sjukdom	Arbetsmiljö och medarbetare
Hur medel för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts (Fö2023/00751)	Anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021-2025	Samhällsskydd och beredskap

Bilaga D Redovisas i särskild ordning

Bilagan innehåller regleringsbrevsuppdrag i länsstyrelsernas regleringsbrev 2024 som redovisas i särskild ordning.

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
1D6 Utveckla analysen av överklagade beslut som ändras i högre instans	Mål och återrapporteringskrav / D. Tillsyn	2025-01-31	Finansdepartementet Lst Gävleborg samordnar
2.2 Underlag till tabeller i årsredovisningen	Organisationsstyrning	2025-02-22	Lst Örebro
3A1 Energi- och klimatpolitiska målen	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-21	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Dalarna samordnar
3A2 Regionala analyser och kunskapsunderlag samt kontinuitetsplanering för avloppsrening och dricksvattenproduktion	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-03-01	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3A3 Restaurering och anläggning av våtmarker	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-15	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Gotland samordnar
3A4 Leda och samordna regionalt arbete med naturvård, biologisk mångfald m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-15	Klimat- och näringslivsdepartementet (kopia till Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten)
3A5 Uppgifter om strandskyddsbeslut	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-15	Klimat- och näringslivsdepartementet (kopia till Naturvårdsverket)
3A6 Regionala arbetet med friluftspolitiken	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-15	Klimat- och näringslivsdepartementet (kopia till Naturvårdsverket)
3A7 Skydda dricksvattenförsörjningen m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-03-01	Klimat- och näringslivsdepartementet, Lst Kalmar samordnar
3A8 Kontinuitetsplanering dricksvattenförsörjning, utbildning och stöd m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-03-01	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet Lst Jönköping samordnar
3A9 Kostnader för hantering av EU-stöden	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-01	Statens jordbruksverk (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3A10 Driva nationellt centrum för mathantverk	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-02-28	Gäller Lst Jämtland Landsbygds- och infrastrukturdepartementet och Tillväxtverket
3A11 Ersättning för skada av vilt på annat än renar, fisk och fiskeredskap	Uppdrag / A. Nationella mål	2024-03-15	Naturvårdsverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3A12 Föregående års fisketillsyn	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-03-15	Havs- och vattenmyndigheten (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3A13 Tillämpningen av barns rättigheter	Uppdrag / A. Nationella mål	2025-03-01	Socialdepartementet, Lst Dalarna samordnar
3A14 Förstärka tillsynen av försäljning av alkohol, tobak m.m.	Uppdrag / A. Nationella mål	2026-03-31	Socialdepartementet
3B1 Statlig närvaro och service i länet	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-06-14	Finansdepartementet, Lst Örebro samordnar
3B2 Inriktningsmål för överklagade kommunala beslut om lov	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-02-28	Boverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3B3 Kommunernas riktlinjer för ökat bostadsbyggande	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-06-15	Bostadsmarknadsanalys till Boverket enligt 2 § förordningen (2011:1160) (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3B5 Tillämpning av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-11-15	Kulturdepartementet (kopia till Lst Stockholm och Sametinget)
3B6 Verka för minoritetspolitikens fastställda mål	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-31	Gäller Lst Stockholm Kulturdepartementet
3B7 Främja samverkan, följa upp och genomföra insatser för romsk inkludering	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-31	Gäller Lst Stockholm Kulturdepartementet
3B8 Genomförande av skyddet av tätortsnära natur	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-09-30	Gäller Lst Stockholm, Skåne och Västra Götaland Klimat- och näringslivsdepartementet
3B9 Nationell digital lösning för inlämning av företags- och verksamhetsutövers miljörapportering	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-02-28	Naturvårdsverket redovisar Lst Jämtland samordnar
3B10 Föräldraskapsstöd - utsatta områden, bekämpa och förebygga kriminalitet hos barn och unga m.m.	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-01 2025-03-01 2026-03-01 2027-03-01	Delredovisning Delredovisning Delredovisning Slutredovisning Berörda Lst till Socialdepartementet
3B11 Stödja kommuner och regioner i arbetet med mänskliga rättigheter	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-01	Arbetsmarknadsdepartementet Lst Dalarna samordnar
3B12 Stödja kommuner och regioner i arbetet med att genomföra funktionshinderspolitiken	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-01	Socialdepartementet
3B13 Jämställdhetspolitiska målen och länsstrategier 2024-2027	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2024-03-31 2025-03-01 2028-03-01	Beslutad strategi Delredovisning Slutredovisning Arbetsmarknadsdepartementet (kopia till jämställdhetsmyndigheten)

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3B16 Mottagande ensamkommande barn, asylsökande m.fl. enligt förordningen (2016:1363 och 2010:1122)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-03	Arbetsmarknadsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3B17 Insatser för asylsökande m.fl. enligt förordningen (2016:1363 och 2016:1364)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-03	Arbetsmarknadsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3B18 Statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar enligt förordningen (2010:1122)	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-03	Arbetsmarknadsdepartementet Lst Västernorrland samordnar
3B19 Fördela medel till projekt som anordnar utbildningar för nyanlända, asylsökande med flera	Uppdrag / B. Samordnande och sektorsövergripande	2025-03-31	Socialdepartementet Lst Stockholm samordnar
3C1 Hantera målkonflikter vid handläggning av ärenden med anledning av den pågående nyindustrialiseringen	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-11-30 2025-04-10 2026-04-10 2027-02-10	Delredovisning Delredovisning Delredovisning Slutredovisning Gäller Lst Norrbotten och Västerbotten Klimat- och näringslivsdepartementet
3C2 Redovisa arbetet för att stärka svensk konkurrenskraft, näringslivsutveckling m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2025-05-01	Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Kronoberg samordnar
3C3 Utveckla sitt arbete med att förenkla för företag	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2025-02-15	Klimat- och näringslivsdepartementet (kopia till Tillväxtverket) Lst Kronoberg samordnar
3C4 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Nord m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-03-27	Gäller Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C5 Redovisa den svenska beslutade och utbetalda medfinansieringen av territoriella program Aurora m.fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-03-27	Gäller Lst Jämtland och Norrbotten Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C6 Redovisa beslutade och utbetalade EU-medel för territoriella program Aurora m. fl.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-03-27	Gäller Lst Jämtland, Norrbotten och Västerbotten Tillväxtverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3C8 Regionala resurscentra hedersrelaterat våld m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2025-03-01	Gäller Lst Östergötland Arbetsmarknadsdepartementet
3C9 Mäns våld mot kvinnor inkl. kommunernas regionkoordinatorer mot prostitution och människohandel	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2025-03-01	Arbetsmarknadsdepartementet

Uppdrag i regleringsbrev 2024	Område	Rapporteringsdatum	Rapportering till
3C10 Kunskapshöjande insatser och främja erfarenhetsutbyte rörande barn i skyddat boende m.m.	Uppdrag / C. Främjande av länets utveckling	2024-04-30 2026-04-30 2028-04-30	Samlad delredovisning Muntlig delredovisning Samlad slutredovisning Arbetsmarknadsdepartementet. Lst Östergötlands samordnar
3D1 Redovisa uppgifter från byggnadsnämnderna, tillämpning PBL	Uppdrag / D. Tillsyn	2025-01-31	Boverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3D2 Redovisa byggnadsnämndernas tillsynsarbete – olovlig användning	Uppdrag / D. Tillsyn	2025-01-31	Boverket (kopia till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)
3D3 Effektivisera tillsyn och tillsynsvägledning enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2025-02-15 2026-02-15 2027-02-15	Delredovisning Delredovisning Samlad redovisning Naturvårdsverket Lst Västernorrland samordnar
3D4 Prövning enligt miljöbalken	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-12-31 2025-12-29	Delredovisning Samlad redovisning Klimat- och näringslivsdepartementet Lst Västra Götaland samordnar
3D5 Redovisa avgiftsunderskottet för offentlig kontroll inom djurskyddet	Uppdrag / D. Tillsyn	2024-04-29	Landsbygds- och infrastrukturdepartementet Lst Södermanland samordnar
3E1 Redovisa prognoser	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2024-02-05 2024-04-23 2024-07-26 2024-10-21	Hermes
3E2 Åtgärder för att öka säkerheten i digital infrastruktur	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2024-12-31	Finansdepartementet, Lst Västra Götaland samordnar
3E3 Vidta åtgärder vid dammanläggningen Hackekvarn	Uppdrag / E. Övriga uppdrag	2025-01-31	Gäller Lst Kronoberg Klimat- och näringslivsdepartementet och Finansdepartementet

Bilaga E Länsstyrelsegemensamt

Länsstyrelsegemensam resultatredovisning av uppdrag som samordnas.

Gemensamma kansliet

Gemensamma kansliet är en av länsstyrelsernas gemensamma stödverksamheter med uppdrag att stärka och stödja det länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsarbetet kopplat till digitalisering. Kansliets arbete syftar till att skapa en enhetlig och effektiv styrning samt en stärkt samverkan mellan de 21 länsstyrelserna. Vårdlän för Gemensamma kansliet är Länsstyrelsen i Västmanlands län. Under verksamhetsåret har flera strategiska framsteg uppnåtts, samtidigt som kansliet identifierat och hanterat centrala utmaningar.

Förbättrad kommunikation och samordning

Kansliet har under året stärkt kommunikationen till förvaltningsobjekten och implementerat tydligare strukturer för informationsflödet. Genom att klargöra beröringspunkter och ansvarsområden i samarbetet med IT-avdelningen har en mer effektiv och ändamålsenlig samordning etablerats och har resulterat i ett starkare strategiskt samarbete. Förvaltningsobjekten har erhållit ett förstärkt stöd genom gemensamma möten och konferenser.

Förtydligad styrning och strukturell utveckling

Arbetet med att tydliggöra den länsstyrelsegemensamma styrningsstrukturen har bidragit till ökad transparens och enhetlighet. Ramar, mandat och strukturer för förvaltningsobjekten har preciserats, vilket skapar tydligare ansvarsområden och förbättrad styrning. Vidare har kansliet tagit viktiga steg i att utveckla en effektivare förvaltningsmodell tillsammans med IT-avdelningen. Dessa initiativ har förutsättningar att stärka länsstyrelsernas gemensamma kapacitet att möta framtida krav.

Stärkt verksamhetsutveckling och beslutsstöd

Genom att arbeta enligt etablerade processer har kansliet förbättrat förutsättningarna för att identifiera och bereda behov av gemensam utveckling. Analyser och beslutsunderlag har vidareutvecklats, vilket underlättar för ledningen att fatta välgrundade beslut. Fördjupad förståelse för verksamhetsarkitektur har också stärkt strukturkapitalet och samverkan mellan länsstyrelserna.

Utmaningar och fortsatt arbete

Under året har kansliet mött utmaningar kopplade till att balansera behovet av strategisk utveckling och operativ hantering av gemensamma uppdrag. Den komplexa samordningen mellan 21 länsstyrelser ställer höga krav på tydlighet i styrning och prioriteringar. Att säkerställa långsiktig ekonomisk hållbarhet och upprätthålla en hög grad av samordning har fortsatt varit en central fråga.

Den ekonomiska samordningen har inneburit hantering av finansiella medel för den länsstyrelsegemensamma utvecklings- och förvaltningsportföljen, vilket inkluderat utbetalning av ersättningar för nedlagd arbetstid. Detta arbete är avgörande för att säkerställa ekonomisk balans och en transparent redovisning mellan länsstyrelserna.

IT-avdelningen

Länsstyrelsernas IT-avdelning är en nationell verksamhet som arbetar med länsstyrelsegemensamt perspektiv. IT-avdelningen levererar och utvecklar IT-tjänster till alla länsstyrelser. Länsstyrelsen i Västra Götaland är värdlän för IT-avdelningen.

Utvecklingsprogrammet för förstärkt digital motståndskraft har fortgått under året med målet att genomföra regeringsuppdraget förstärkt säkerhet i länsstyrelsernas digitala infrastruktur.

Länsstyrelsernas IT-avdelning har bidragit i den länsstyrelsegemensamma portföljstyrningen i förvaltning och projekt inom bland annat digitalisering av samhällsbyggnadsprocessen och att ta fram ett nytt system för vatteninformation. IT-avdelningen har bidragit i Projektet Digital Samverkan som är ett länsstyrelsegemensamt projekt som går ut på att etablera en eller flera lämpliga och användarvänliga tjänster för att kunna samverka digitalt inom länsstyrelsen och med andra myndigheter och externa parter.

Telefonistorganisation

Funktionens uppdrag är att hantera samtal för 20 länsstyrelser genom vår gemensamma växel och En väg in (EVI) Kundsupport för jordbrukarstöd. Den övergripande inriktningen för telefonistorganisationen är att bedriva verksamhet med balans mellan kostnadseffektivitet, kvalitet och god service. Värdlän för telefonistorganisationen är länsstyrelsen i Kronobergs län.

Telefonistorganisationen har haft ett balanserat år med till exempel en sommar utan extremväder som påverkat. Under första halvåret ökade samtalstrafiken och därefter har den minskat något.

En stor mängd samtal har fortsatt handla om energieffektiveringsstöd men också inledningsvis varningsmottagare för invånare i kärnkraftsläna.

Under 2023 påbörjades en ny programperiod för jordbrukarstöden och lantbrukarna har nu ett års erfarenhet av förändringarna som infördes vilket har märkts av för Kundsupporten för jordbrukarstöd.

En kontinuitetsplan har tagits fram och är nu grunden i vår beredskap. Den kommer hjälpa oss att stå bättre rustade mot olika typer av scenarion.

Telefonistorganisationen har under året lagt mycket fokus på förarbetet till utvecklingen att bli en kundtjänst. I slutet av året skickades en behovsinventering till alla län. Vi har börjat planera för stegen i utvecklingsprojektets olika faser.

Vi har tillsammans med IT-avdelningen utvecklat ett anpassat verktyg (Telefonidiariet) som kommer vara källan till att möjliggöra den nya servicenivån.

Samordnad löneservice

Funktionens uppdrag är att hantera löner för samtliga länsstyrelser. Löneservice har även sedan ett antal år en överenskommelse om lönetjänst med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF. Löneservice huvuduppdrag är att hantera löneutbetalningarna och leveranser inom utsatta tider för uppdragsgivarna med hög kvalitet och med god service. Värdlän för Löneservice är Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Under 2024 har Löneservice i snitt hanterat 7 600 löner per månad för länsstyrelserna, vilket är samma snitt som för 2023. I jämförelse med 2022 är snittet 300–400 löner färre per månad. Årets EU-val generade cirka 900 tillfälligt anställda valarbetare som påverkar snittet totalt för året.

Från den 1 januari kom förändringar i Villkorsavtalen samt i det statliga tjänstepensionsavtalet som Löneservice har arbetat med under året. Från och med 1 juli kom även ändring i Lag om ändring i lagen om sjuklön.

Samordningen bidrar till en enhetlig och kostnadseffektiv hantering av löneutbetalningarna. Samordningen av lönehanteringen underlättar även i kontakt med andra myndigheter till vilka rapportering ska ske, exempelvis pensionsuppgifter, statistik och skatteuppgifter som rapporteras varje månad. Samarbetet i länsstyrelsernas nationella arbete blir enklare avseende lönerelaterade frågor och rutiner.

Ekonomiadministration LstEA

LstEA har i uppdrag att effektivisera och samordna ekonomiadministration och redovisningsmodell så att länsstyrelsernas ekonomiska information är enhetlig, jämförbar och rättvisande. Vårdlän för ekonomiadministrationen är Länsstyrelsen i Örebro län.

LstEA har bland annat gett stöd till länsstyrelsernas ekonomifunktioner samt bidragit till att effektivisera arbetet genom att hantera drygt 1 000 supportfrågor via LstEA supporten, ta fram en gemensam overheadprocent samt leverera uppdaterade handböcker och guider. Genom att göra drygt ett 30-tal centrala utsökningar ur ekonomisystemet för länsstyrelsernas räkning har LstEA också bidragit till ökad kvalitet i den information som lämnats.

LstEA har bidragit till ett ökat riskmedvetande och reservlösningar gällande stödfunktionens ansvarsområden genom kompetenshøjande insatser, kontinuitetsarbete och övningar.

VÄS-förvaltningen har under året levererat en uppdaterad verksamhets- och ärendestrukturen (VÄS).

Årsredovisningsmallgruppen har under året utvecklat den länsstyrelsegemensamma årsredovisningsmallen och levererat en mall som ligger till grund för länsstyrelsernas årsredovisningar.

LstEA har under året bidragit med att utveckla länsstyrelsernas arbete med e-handeln genom support, olika workshops och erfarenhetsutbyten.

Dataskydd och informationssäkerhet

Safirs uppdrag är att främja informationssäkerhet och dataskydd både i det länsstyrelsegemensamma perspektivet och inom varje länsstyrelse. I funktionen ingår länsstyrelsernas dataskyddsombud och den länsstyrelsegemensamma informationssäkerhetssamordnaren. Vårdlän för Safir är Länsstyrelsen i Stockholms län.

Tillsammans med förvaltningsorganisationen, Gemensamma kansliet och IT-avdelningen arbetar Safir systematiskt och riskbaserat med ständiga förbättringar i hanteringen av länsstyrelsernas information. Samverkan med IT:s säkerhetsenhet har fördjupats inom ramen för Utvecklingsprogrammet för stärkt digital motståndskraft, och Safir är regelmässigt involverade i gemensamma utvecklingsinitiativ och insatser på både operativ och strategisk nivå.

Som en följd och del av länsledningarnas beslut om en ny styrmodell för hantering av risker i de länsstyrelsegemensamma portföljerna har Safirs i år inlett sitt nya uppdrag: Vi leder informationssäkerhetsanalyser för förvaltningsobjekten och gemensamma projekt, med förstärkt bemanning. Under året har ett fyrtiotal analyser genomförts och dessa bidrar påtagligt såväl till riskhanteringen i sig som till ett systematiskt arbetssätt med ökad medvetenhet för hela organisationen. Vidare har Safir under året samordnat och stöttat länsstyrelsernas i granskning av avtalsvillkor för den stora mängd digitala arbetsredskap och ”molntjänster” som de enskilda myndigheterna själva anskaffat.

Genom ovanstående insatser och det löpande stödet till de enskilda länsstyrelserna, inte minst genom informationssäkerhets- och dataskyddssamordnarna, har Safir under året fortsatt att utveckla förutsättningarna för det länsstyrelsegemensamma ledningssystemet för informationssäkerhet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med Agenda 2030

Det gemensamma arbetet syftar till att stödja länsstyrelserna i regleringsbrevsuppdrag för Agenda 2030. Exempel på prestationer och effekter:

- Under 2024 togs ett omtag på grund av ett behov av nyorientering i arbetet. Syftet var att säkra samnyttjande och kopplingar mellan olika uppdrag samt beakta omvärldsfaktorer och regeringens styr signaler. Detta inleddes med ett arbetsmöte i Karlstad som samlade en bred representation av landshövdingar, länsråd, chefer och strateger. Resultatet remitterades och förslag till fortsatt arbete har tagit fram, med fokus på samhällsutmaningar och arbetssätt. Arbetet ska samtidigt bygga vidare på det tidigare gemensamma arbetet.
- Länsstyrelserna ingår i myndighetsnätverket GD-forum Agenda 2030 och samordnar sedan 2022 GD-forum; dels Lilla GD-gruppen, där landshövdingen i Värmland är ordförande, och den så kallade Operativa gruppen. Arbetet har resulterat i en ny samverkansplan med fokus på kompetens i omställning och krisberedskap. Länsstyrelsen har medverkat till 2024 års nätverksträff om hur myndigheter kan stärka samverkan med näringslivet.
- Dialog har skett med Regeringskansliet och intervjuer med Riksrevisionen i pågående granskning av regeringens arbete med Agenda 2030.
- Erfarenhetsutbyten har skett avseende hur Agenda 2030 beaktas i beslut och processer, data/analys, kommunikation samt hur komplexa hållbarhetsutmaningar kan hanteras. Möten med länsstyrelsegemensamma grupper i arbetet har genomförts.

Bedömningen är att resultatet är gott och i allt väsentligt uppnår målet för det länsstyrelsegemensamma arbetet.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med könsuppdelad statistik

Individbaserad statistik redovisas inte genomgående könsuppdelat vid länsstyrelsen. Den främsta anledningen till det är att länsstyrelserna saknar systemstöd som möjliggör uppdelning av ärendestatistik efter kön. Tillsammans med de krav som finns på hantering av personuppgifter och att arbetet skulle kräva stora personella och ekonomiska resurser har det bidragit till att arbetet med att vidareutveckla länsstyrelsernas könsuppdelade statistik inte har kunnat

prioriteras. Under 2024 har länsstyrelserna inlett en dialog kring hur utvecklingen av länsstyrelsernas e-tjänster kan ge nya möjligheter att ta fram och redovisa individbaserad statistik könsuppdelad. I och med lagen om användning av myndighetsgemensam infrastruktur för digital post 1 januari 2026 kommer fler ärenden innehålla personnummer, vilket ger nya möjligheter att ta fram könsuppdelad statistik. Det finns även fortsättningsvis behov av att identifiera vilka ärendegrupper som är relevanta att redovisa könsuppdelad statistik inom.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med energi och klimat (LEKS)

Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning (LEKS) har som uppdrag att stödja, effektivisera och bidra till att utveckla länsstyrelsernas arbete med energiomställning och minskad klimatpåverkan. Genom dialog med Regeringskansliet om uppdrag och finansiering, presentation på länsrådsmöte, samt bidragit till en ledningskonferens med temat Strategiska avvägningar och synergier i miljö, klimat och tillväxt, har LEKS stöttat länsledningarna i det utökade uppdraget att leda den regionala energi- och klimatomställningen.

Länsstyrelserna har under 2024 snabbt fått en gemensam kunskapsgrund och förståelse för det nya deluppdraget kring utvecklad regional energiplanering genom det omfattande stöd som LEKS erbjudit länsstyrelserna genom exempelvis webinarier, nätverksträffar och samarbetsytor. LEKS bedömning är att detta tillsammans med gemensamt kommunikationsmaterial, omvärldsbevakning och framtagna underlag har underlättat, effektiviserat och utvecklat länsstyrelsernas regionala arbete med att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken.

LEKS har utvecklat investeringsstöden Klimatklivet (stöd, utbildningar, rutiner, IT-utveckling, kommunikation) tillsammans med Naturvårdsverket och Elektrifieringspiloter (stöd, mallar och rutiner) tillsammans med Energimyndigheten. LEKS har kunnat agera snabbt när det skett förändringar och när uppdrag så som deltagande i genomförandet av Sveriges återhämtningsplan har tillkommit och på så sätt underlättat för länsstyrelserna. LEKS bedömning är att samordningen har bidragit till en mer enhetlig, rättssäker och kostnadseffektiv hantering av stöden.

Dialoger och samarbeten med andra länsstyrelsenätverk under året bedöms ha stöttat olika sakområden med energi- och klimatintegrering samt hantering av målkonflikter. Dialoger och samarbeten som skett med andra myndigheter, externa nätverk, arbetsgrupper bedöms bidra till ett samordnat och effektivt arbete med genomförandet av länsstyrelsernas uppdrag.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med miljömålen (RUS)

Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet (RUS) arbetar med miljömålsuppföljning, stöd i åtgärdsarbetet och förstärker länkarna mellan nationell, regional och lokal nivå. Arbetet bedrivs utifrån en verksamhetsplan med mål för 2022–2024. I styrgruppen ingår berörda chefsnätverk på länsstyrelserna, Skogsstyrelsen samt Naturvårdsverket och SKR som adjungerade. I arbetsgruppen ingår medarbetare från flera länsstyrelser. RUS finansieras genom anslag 1:2 Miljöövervakning. Exempel på prestationer:

- Lanserat budskap för att stärka miljömålsuppdraget framåt när miljömålen fyllt 25 år. Tillsammans med Naturvårdsverket publicerat film om miljömålen 25 år.
- Samordnat regional årlig uppföljning av miljömålen som underlag för nationell uppföljning och regional kunskap. Sett över hur uppföljningen kan utvecklas i samarbete med Naturvårdsverket. Bidragit i miljöövervakning och miljöinformationsförsörjning.
- Tagit fram vägledning för länsstyrelsernas åtgärdsprogram för miljömålen. Medverkat i förvaltning av Åtgärdswebb för miljömålen. Genomfört olika erfarenhetsutbyten.
- Inom projekten samhällsekonomisk analys, synergier, länstransportplanering och hållbar betesbaserad nötköttsproduktion publicerat rapporter och kommunicerat resultat. Bidragit i myndighetssamarbetet samverkansplattform urban utveckling. Genomfört 10 webinarier om hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi för länsstyrelser, regioner och kommuner.
- Samordnat, medverkat i och kommunicerat arbete inom Miljömålsrådet och Agenda 2030.
- Medarrangerat miljömålsdagarna i Luleå och årligt möte för länsstyrelsernas miljömålsuppdrag.

Bedömningen är att RUS insatser i allt väsentligt bidragit till de uppsatta målen för 2022–2024.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med civilområden

De civilområdesansvariga länsstyrelserna har ett geografiskt områdesansvar och är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive civilområde. Inför och vid höjd beredskap ska de civilområdesansvariga länsstyrelserna bland annat samordna de civila försvarsåtgärderna och den civila delen av världlandsstödet samt verka för att det civila och militära försvaret samordnas. De ska vidare ansvara för att en samlad lägesbild sammanställs och hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen samt ge länsstyrelserna inom civilområdet vägledning i fråga om inriktning och prioritering. Vid fredstida kriser ska civilområdesansvariga länsstyrelser ha förmåga att stödja ingående länsstyrelser. Civilområdesansvariga länsstyrelser kan också ta över ansvaret för kommunal räddningstjänst.

Civilområdeskanslierna har under 2024 vidare bidragit till den nationella beredskapsplaneringen och utvecklat samverkansstrukturer på högre regional nivå och med militärregionerna. Vidare har civilområdeskanslierna utvecklat förmåga att ta emot, sammanställa och delge information, samt verka inom den nya strukturen. Vi behöver fortsättningsvis ytterligare utveckla och stärka vår förmåga att analysera och sammanställa en samlad lägesbild för respektive civilområde. Civilområdeskanslierna har nu bemannade arbetsgrupper inom alla sektorer och andra områden för att verka för att totalförsvaret har en enhetlig inriktning. Effekten av detta kommer att visas i

planverk för beredskapsplanering på högre regional nivå. Rutiner finns för samordnad planering och förberedelser för fredstida krissituationer, samt för att ta över ansvar för kommunal räddningstjänst. Det finns även en inriktning för att utgöra en gemensam funktion för stöd till länsstyrelsernas hantering av en kris. Civilområdesansvariga länsstyrelser har utvecklat principer för krigsorganisering.

Året har präglats av Sveriges medlemskap i Nato. Civilområdes- och kanslichefer har deltagit i kompetenshöjande insatser i besök till Nato-delegationen och Natos resilienskommitté. Natomedlemskapet har även bidragit till upprättande av strukturer för värdlandsstöd och tillhörande planläggning. Övningsverksamhet har förberetts och genomförts inom samtliga civilområden tillsammans med Försvarmakten.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med uppdrag 1D7 Effektiv och enhetlig tillsyn och prövning

Uppdraget har omfattat inventering, sammanställning och analys inom följande tre frågeställningar:

- Hur har länsstyrelserna utvecklat arbetet med att tillämpa länsstyrelsegemensamma arbetsmetoder?
- Hur har samarbetet vid arbetstoppar utökats?
- Har vidtagna åtgärder inom områden där gemensamma arbetsmetoder tillämpats bidragit till kortare handläggningstider?

Redovisningen baseras på resultat från den enkätundersökning som riktats till förvaltningsobjekt och samverkansorgan, samt kompletterande förfrågningsunderlag till chefsnätverken. Dialog har även förts med länsstyrelsernas HR-nätverk kring arbetstoppar, samt med projektledare för andra uppdrag och utvecklingsinitiativ.

Länsstyrelsernas strategi för att utveckla en effektiv och enhetlig tillsyns- och prövningsverksamhet bygger främst på tre tillvägagångssätt:

- Skapa bättre förutsättningar oavsett verksamhetsområde bland annat genom att:
 - » Beskriva vår verksamhet utifrån ett processorienterat perspektiv.
 - » Samordna och prioritera gemensamma utvecklingsbehov.
- Fokusera på de regleringsbrevsuppdrag (RU) länsstyrelserna får.
- Driva kontinuerligt förbättringsarbete inom ramen för förvaltningsobjekt, samverkansorgan eller verksamhetsnätverk.

Nyutveckling sker i de allra flesta fall genom länsstyrelsegemensamma utvecklingsprojekt med deltagare från olika länsstyrelser. Nedan följer några exempel på utvecklingsinsatser som har genomförts eller påbörjats under året, och som syftar till en mer effektiv och enhetlig tillsyns- respektive prövningsverksamhet;

- Miljötillsynsuppdraget (RB 3D3) – Det fleråriga uppdraget syftar till att skapa en effektiv och enhetlig tillsyn samt tillsynsvägledning enligt miljöbalken, samtidigt som dialogen med verksamhetsutövare stärks. Uppdraget redovisas separat.

- Miljöprövningsuppdraget (RB 3D4) - Uppdraget syftar till att skapa en mer effektiv och förutsebar tillståndsprövning enligt miljöbalken. De vidtagna åtgärderna förväntas också leda till kortare handläggningstider, stärkt konkurrenskraft för företag samt främja den industriella klimatomställningen. Uppdraget redovisas separat.
- Särskilda medel kopplat till havsbaserad vindkraft – Länsstyrelserna ska tillsammans utveckla kunskap och samordna arbetet med att hantera ärenden om tillstånd för havsbaserad vindkraft.

Under året har förvaltningsobjekt, samverkansorgan och verksamhetsnätverk genomfört flera förbättringar som har bidragit till att utveckla länsstyrelsernas tillsyns- och prövningsarbete:

- Införande av automatiserad handläggning
- Utveckling av samarbetsytor samt genomförande av interna dialoger, samsynsdiskussioner och övningar
- Proaktiva informationsinsatser och genomförande av tillsynsprojekt
- Utvecklade bedömnings-, analys- och stödverktyg
- Förbättrade arbetsrutiner, instruktioner och flödesscheman
- Uppdaterade mallar för dokument och rapporter

De fullt implementerade utvecklingsinsatserna förväntas bidra till enklare processer för intressenter, effektivare arbetssätt och mer enhetliga bedömningar. Det är fortfarande för tidigt att dra några slutsatser om effekterna på handläggningstider, men det bedöms att åtgärderna kommer att leda till kortare handläggningstider på sikt. För att ytterligare förkorta handläggningstiderna behöver varje länsstyrelse utvärdera och anpassa sina arbetssätt för att öka både effektivitet och enhetlighet, baserat på de specifika förutsättningarna för varje länsstyrelse och verksamhetsområde.

Den gemensamma utvecklingsresan har lett till ett ökat fokus på både de personer vi är till för och på vår verksamhetsutveckling. En viktig förutsättning för denna gemensamma utveckling är att de enskilda länsstyrelserna har möjlighet att bidra med både resurser och kompetens. Detta har dock beskrivits som en utmaning av vissa länsstyrelser. En annan utmaning som lyfts är de otydliga strukturerna för implementering av genomförd gemensam utveckling, vilket medför en risk för att effekterna inte fullt ut tas tillvara.

Att länsstyrelserna stöttar varandra med kompetensförsörjning vid arbetstoppar är ett effektivt sätt att förvalta gemensamma resurser och samtidigt attrahera, behålla och utveckla kompetens. Genom en gemensam inriktning för personallån har länsstyrelserna ökat sina möjligheter att hjälpa varandra vid arbetstoppar. Arbetet fortsätter med att implementera den gemensamma stöddokumentation som togs fram under 2023.

Med årets insatser har länsstyrelsekollektivet bättre förutsättningar att hantera arbetstoppar på ett mer frekvent, smidigt och effektivt sätt. Genomförda insatser bidrar till:

- Gemensam struktur för länsstyrelserna
- Minskad risk för negativa effekter, såsom förlängda handläggningstider
- Förbättrad förmåga att hantera övertalighet
- Stärkt kompetensöverföring mellan medarbetare och länsstyrelser
- Reducerad sårbarhet inom organisationen

En gemensam struktur för registrering av personallån underlättar uppföljningen av hur många lån som genomförts under ett år. År 2023 registrerades 36 överenskommelser om personallån, medan antalet för 2024 uppgick till 100. Av dessa har 13 lån skett inom tillsynsverksamheten och 26 inom prövningsverksamheten. En stor del av övriga personallån sker på grund av jävssituationer snarare än för att hantera arbetstoppar. Olika felkällor gör det svårt att exakt bedöma hur många personallån som genomförts på grund av en arbetstopp, men trenden tyder på en positiv utveckling.

Länsstyrelsernas gemensamma arbete med uppdrag 1E1 Utvärdering av informationssäkerhetsarbetet

Länsstyrelsen i Stockholm har under 2024 samordnat uppdrag 1E1. Uppdraget syftar till att ta reda på om länsstyrelserna genomfört utvärdering av det egna informationssäkerhetsarbetet genom något analysverktyg och om åtgärder har vidtagits utifrån resultaten. Uppdraget har genomförts genom en enkätundersökning som samtliga 21 länsstyrelser besvarat.

Länsstyrelser som:	Antal länsstyrelser år 2024
Genomfört utvärdering av det egna informationssäkerhetsarbetet	21
Vidtagit åtgärder baserat på utvärdering	16
Använt analysverktyg vid utvärdering	21
Använt MSB:s Infosäk- / Cybersäkerhetskollen	21

Samtliga länsstyrelser uppger att de utvärderat det egna informationssäkerhetsarbetet och alla har använt sig av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verktyg Infosäkkollen. Dessutom har ett mindre antal länsstyrelser uppgett att de även har utvärderat informationssäkerhetsarbetet med hjälp av nano-learning, internrevision och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verktyg Mognadsdialog.

16 länsstyrelser har vidtagit åtgärder utifrån genomförd uppföljning. Majoriteten anger utbildning som främsta åtgärd. Utbildning har varit i form av utbildning till samtliga medarbetare på myndigheten respektive målgruppsanpassad. Även uppföljning av genomförd utbildning har genomförts i enstaka fall.

**Länsstyrelsen
Västmanlands län**

www.lansstyrelsen.se/vastmanland